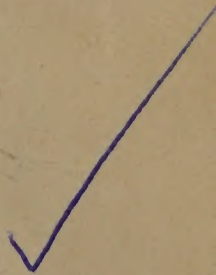


PA 6104

. S7



Merrill si. 1-4. Univ. of Calif.
publ. in cl. Philol.
V(1921) n. 4-7



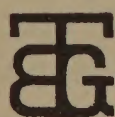
1875 JUL 10 AM 10 12
1875 JUL 10 AM 10 12

P. PAPINI STATI SILVAE

KROHNI COPIIS USUS

ITERUM EDIDIT

ALFREDUS KLOTZ



BOSTON COLLEGE LIBRARY
CHESTNUT HILL, MASS.

LIPSIAE IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI MCMXI

161691

MAURICIO · KROHN · ALFREDUS · KLOTZ · S.

Constat te, mi Krohni, de Statio praecipue esse meritum, quippe qui eximia diligentia assiduaque industria quicquid ad eius Silvas conlucandas pertinet congesseris librorumque collationes et ipse diligentissime confeceris et ab aliis conquisiveris. me vero non Stati tantum, sed meo quoque nomine summas tibi habere gratias libere et libenter profiteor. non dico quod apparatus critici copias locupletissimas per longum tempus comparatas mihi tradidisti et in defendendo Statio a coniectatorum libidine strenuus exististi adiutor, sed insuper amicitiae sinceræ vinculo me tibi coniunxisti. quae cum ita sint, summopere laetor, quod tibi hanc Stati Silvarum editionem, quam ipse fueras perfecturus, nunc offerre possum. scis enim me hoc opus a te optimis auspiciis incohatum, dein propter negotiorum grave onus diu sepositum, denique in me translatum maxime fovisse. quamobrem licet non dubitem, quin tu totam rem melius fueris expediturus, dummodo per temporis angustias licuisset, tamen spero te quoque gavisurum, quod quae tu ante tria lustra suscepas, ea nunc tandem in publicum emittuntur non absoluta, sed ad finem quendam perducta. neque apud te haec omnia exponere opus est, qui nosti, sed et ceteris indico, ut sciant, cui debeatur potissimum, si quid inest boni in nostro opusculo. vale.

1899.

1911.

Stati silvas per medium quod dicitur aevum oblivione fere obrutas¹⁾ a Poggio Florentino inter concilium Constantiense ad lucem protractas esse ipsius testimonio licet firmare. scripsit enim anno 1417 exeunte vel 1418 ineunte Francisco Barbaro cum alia tum haec: *ago tibi gratias pro XX florenis quos dedisti Matthaeo: liberatus enim sum aere alieno, utque aliquid incipiam referre, mitto ad te per Presbyterum Brandinum Pisanum, qui est ex familia Cardinalis Pisani. Silium Italicum, libros V Statii Silvarum, item M. Manilii Astronomicum. is qui libros transcripsit ignorantissimus omnium viventium fuit, divinare oportet (var. lect. opus), non legere, ideoque opus est ut transcribantur per hominem doctum. ego legi usque ad XIII librum Sili, multa emendavi, ita ut recte scribenti facile sit similes errores deprehendere eosque corrigere in reliquis libris; itaque da operam ut transcribantur, postea mittas illos Florentiam ad Nicolaum.*²⁾

Ex quibus verbis apertissimum fit codicem a Poggio prope Constantiam repertum non ipsum in Italiam esse delatum, sed eius apographon ab homine parum docto scriptum. atque ne hoc quidem quisquam, opinor, negabit, ab uno eodemque librario exaratos fuisse Silium Statium Manilium ad Barbarum missos. de ea autem re dubitat Clarkius, utrum Poggius solum XIII Sili libros legerit et emendaverit an praeter eos Stati quoque Silvas et Manilium. si me consulis, considerato ordine quo laudantur a Poggio illi poetae, ad solum Silium illam emendandi h. e. ad

1) locis a Vollmero collectis (p. 33 sq.) adde potissimum Alchuini locum: Traube, *Karolingische Dichtungen* 1888 p. 49 adn. 1.

2) cf. A. C. Clark, *the literary discoveries of Poggio* Classical Review XIII (1899) p. 119 sq.

exemplar aliquod corrigendi operam spectare censeo. tamen fieri potuisse minime nego, ut in Statio quoque Manilioque hic illic nonnulla adnotaret Poggius. sed de hac re, quatenus ad Statium pertinet, infra accuratius erit agendum.

codex igitur ille Silvarum quem Poggius scribendum curavit, cum ipsum exemplar non posset acquirere, in Italiam missus ibique descriptus est. ex quo omnes quibus continentur Silvae, codices manavisse auctor est Politianus praeter Laurentianum ab ipso postea repertum, quem Baehrentis fortuna iterum investigavit.

quae cum ita sint, primum codices perlustremus, qui nunc supersunt, omissis scilicet eis quos ab antiquioribus criticis adoratos minimi pretii esse inter omnes iam constat et quorum pars post editiones typis impressas conscripta est. deinde quae inter eos intercedat ratio quoque modo cohaereant cum exemplari illo Poggiano, studebimus indagare. tum de notis illis, quas Politianus ad Corsinianum editionis principis exemplar adpinxit, quaestionem instituere e re erit. denique accito codice Laurentiano altius ascendere conabimur, ut quale fuerit commune et huius et Poggianae familiae archetypon, quoad fieri poterit, enucleemus.

¶ 1. SILVARUM CODICES DESCRIBUNTUR.

codices potui adhibere eosdem quos Krohnus in Vollmeri editione p. 39 enumeravit. eximia enim ille benignitate, cum officii negotiis distractus Statio non satis sibi videretur posse operam dare, quicquid collegerat, mihi utendum permisit. quod autem certiora et clariora quam ipse Krohnus l. l., potui proferre, eiusdem merito factum est. contulit enim codicem Matritensem Zittaviam transmissum summa cum diligentia ita ut de eius lectione fere nusquam sit dubium. id autem ei maxime debetur quod correctores accuratius discernuntur, quod officium Souter non probe explevit.

vetustissima Silvarum memoria libris manuscriptis servata — licet solius eclogae II 7 — exstat in codice

Laurentiano plut. 29, 32 (L) exarato, ut Blandinio placuit, saeculo undecimo, rectius ut videtur, cum recentioribus decimo saeculo tribuitur. post agrimensorum, Frontini potissimum Iunique Nipsi, scripta nonnulla, quibus altera manus orationem dominicam et quosdam de Lazaro versus interspersit, tertius librarius paulo recentior scripsit haec:

1. fol. 28^a — 29^a med.: Epistolam Hieronymi ad Dardanum de generibus musicorum.

2. fol. 29^a med. tribus versibus de gradibus dignitatum brevem hanc notitiam: *Decanus sub centurione. sub tribuno centurio tribunus sub vicario. sub comite vicarius comes | sub duce. Dux sub patricio. patricius sub rege (sub re in ras.) | imperatore. consul & proconsul pene unum | consul qui dona consulat regis. & super quem unū annum donat ne elatio subripiat.*

3. fol. 29^a med. — fol. 30^a med.: GENETHLIACON; LUCANI AD OPPIAM. fol. 29^a margini adscripsit saeculo sexto decimo doctus quidam — fortasse Christophorus Bartholinus, cuius quondam codex fuisse videtur — *Statij.*

sequuntur minutiae quaedam alia manu exaratae, quas hic enumerare nec opus est nec placet. Lucani, quem fortasse carminis Statiani auctorem esse putavit, nomine commotus videtur esse librarius, ut Genethliacon seorsim exscriberet cum aliis quae ipsi notitia digna visa erant. versus sunt continuo scripti, sed punctis lineolisve ferme in fine singulorum versuum additis distincti. maiusculis literis usus est librarius initiis v. 40. 47. 55. 61. 62. 63. 64. 81. 83. 93. 98. 102. 111. 117. 121. 126. 134. itaque exemplar, unde hoc carmen petitum est, versus singulos singulis lineis exhibuisse apparet. primus Politianus hoc codice usus est et ex eo quaedam ad exemplaris sui, quod nunc in bibliotheca Corsiniana conservatur, marginem adnotavit nonnumquam addita nota *Δ*.¹⁾ Baehrenti demum

1) ad II 7, 1 haec adscripsit: *Inveni hoc genethliacon in libro quodam vetusto in quo erat etiam liber M. Junii Nypsi et contuli. Erat in pagina τεῦ (erat inscriptio τοῦ <γρᾱ> <έως> Ge<nethliacon> legit Wachsmuthius) lucani ad oppiam. signatur liber sic: Δ quando non congruit (sic Zangemeister legit, alii quod in eo legitur).*

contigit ut librum diu quaesitum reperiret. praeter eius collationem in editione publicatam in meum usum potui convertere eam, quam Hermannus Goehl Krohnio permisit nec non Vollmeri, qui tabulas photographicas Heidelbergenses a Zangemeistero sibi transmissas inspexit.

in ceteris carminibus recensendis nitimur solis codicibus noviciis, quorum nullus saeculo quinto decimo antiquior est. quorum agmen merito ducit

codex Matritensis bibliothecae nationalis M 31 (nobis M), qui ineunte saeculo quinto decimo conscriptus, anno 1879 a Gustavo Loewe Matriti repertus et collatus est. postea anno 1895 Mauricius Krohn librum accuratissime excussit. praeterea usus sum ea collatione quam Alexander Souter publici iuris fecit in commentariis qui inscribuntur *Classical Review* vol. XII (1898) p.400—406, p.441—445, cf. vol. XIII (1899) p. 35. sed cum manus correctrices ille non distinxisset, eius fide uti non potui, nisi ut Krohnii testimonia confirmarem. ubi re vera distant, utriusque lectiones adnotavi. constat codex foliis chartaceis 115, altis 30, 5 cent., latis 20, 7 cent. quorum duodena cohaerent; primum autem primi senionis folium abscissum est. post quintum senionem sequitur quaternio (fol. 60—67); sed cum fol. 60—63 alius chartae sint et in calce fol. 64^a legatur numerus 9, et hunc fuisse quondam senionem apparet, cuius octo paginae nescio qua de causa excisae posteaque alia charta ex parte suppletae sunt. quadragenarii autem ferme versus in singulis paginis scripti sunt. involucrum non ab initio adfuisse et primorum foliorum sordibus demonstratur et schedulis typis inscriptis, quae ad tergum fulciendum glutino sunt insertae. continentur autem codice sicut in tergo scriptum est: *Manilii Astronomicon et Statii Papini Sylvae M. S.* — eadem manu utrumque opus conscriptum est — ac Manilii quidem I 82—V 745 leguntur fol. 1^a—54^a; I 1—81 folio primo, ut supra commemoravi, abscisso perierunt. sequuntur vacua folia usque ad fol. 63^a. fol. 63^b manu quinti decimi saeculi exaratum est: *continet folia .LI.*; haec nota ad Stati Silvas spectat, quae fol. 64^a—114^b sine titulo exaratae sunt.

antequam liber membrana vestiretur, initiales in Manilio singulae rubra linea ad perpendicularum ducta ornatae sunt; in Statio lineae illae plerumque in unam coaluere minore diligentia nonnumquam ductam, ita ut hic vel illic fere tegerentur eis litterae. supra primos Manilii versus manus recentior — certe post amissum primum folium — scripsit '*Manilii Astronomicon et Statii Papinii Sylvae et Asconius Pedianus in Ciceronem Flacci nonnulla.*' verba '*Asconius — Ciceronem*' linea per medias litteras ducta deleta, item linea infra ducta sequentia expuncta sunt. ex qua inscriptione codices Matritenses M 31 et X 81 — hoc enim continentur Asconius et Valeri Flacci I 1—IV 317 — olim unum librum fuisse cum alii¹⁾ concluderunt tum Clarkius l. l. p. 128. id quod non pro certo venditaverim. certe inter eos codices olim relationem quandam fuisse mihi quoque persuasum est. nam uterque codex comitis cuiusdam de Miranda fuit nec non simillimo involucro tegitur; alter (X) autem numero 1 in exteriori parte est insignitus, alter (M) numero 2. tamen non inde sequitur, ut ab initio uno volumine comprehensi fuerint illi duo libri. sed haec mittamus, cum in praesens nil lucri inde nobis redundet.

codicem M 31 non ab homine docto scriptum esse facile apparet. atque quos commisit errores librarius, ei partim difficultate exemplaris, unde Silvas ille transcribebat, explicantur, partim neglegentia scribentis. hoc maxime sub finem operis invenies, illud primis potissimum Silvarum paginis. maxime vero, ut ferme fit, in nominibus propriis peccavit librarius. inde a tertio fere libro eum melius agnovisse archetypi litteras eo perspicitur, quod menda rarescunt; ultimis vero paginis cum aperte ad finem properaverit, augetur numerus corruptelarum. sed quae primis paginis commisit, ea parum familiarem ei fuisse ostendunt usum linguae Latinae: verba falso contraxit, falso secrevit, litteras similes inter se commutavit; veluti constanter fere in prima praefatione s scripsit pro r. haud paucis locis

1) cf. R. Ellis *Hermathena* XIX (1893) p. 263 adn.

videtur consulto in medio reliquisse, utrum *t* an *c*, *r* an *y*, *n* an *u*, *e* an *o*, *cl* an *d*, *m* an *ni*, *n* an *ti* vel *it* vel sim. intellegendum esset. littera *i* initio vocis simillima nonnumquam est litterae *l*, litterae *i* raro titulum adpinxit **M**¹, saepe **M**² et **m**. ex his rebus graviora tantum in apparatu critico notavi, similitudinis signo usurpato quale mathematici adhibere solent. compendiis usus est paucis librarius et eis plerumque tritissimis. quamquam notandum est eum nota *q* non ut ferme librarii vocem *quod*, sed *-que* particulam significare. unde in apographis non numquam *quod* legitur loco particulae *-que*. praeterea miro compendio particula sive syllaba *et* exprimitur, cuius plures imagines in tabula photographica apparent. utitur autem librarius ea ligatura in particula *et* decies sive addito *et iam* I praef. 13, undecies, decies et ter in voce *pietas*, quinquies in voce *laetus*, quater in formis quales sunt *quietem* vel *quietus*, bis paulo mutata eadem adhibetur ad praepositionem *ex* significandam: I praef. 41 et V 5, 59; decies praeterea passim. atque praebet eam codex

in praef. I. quater et decies

libro I. quinquies

libro II. quinquies

libro III. septies

libro V. quater et decies — ex quo numero novies in voce *pietas*, bis in *quietem*, semel in *et*, item in *laetus* et *expers*.

ex his numeris id puto licet concludere non ipsius librarii propriam esse hanc ligaturam, sed ab exemplari translata.

alia ligatura satis mira utitur etiam ad litteras *-nt-* exprimendas. nam cum quinquies sine ulla obscuritate **N** scriptum sit e. g. I praef. 18. 21. 29, octies adeo difficile est cognitu compendium, ut Souter nonnumquam *tt* testatus sit pro *nt*. exemplari etiam hoc deberi videtur. adde quod IV 8, 46 *-nx-* exaravit librarius pro *-nt-*, id quod optime explicatur si ligaturae **N** lineam horizontalem paulum ad dexteram declinatam fuisse ponimus.

maxime sub finem libri litterae -s et -m finales saepius inter se commutantur: in exemplari igitur simili nota supra lineam posita expressae fuisse videntur. item confusio quae est inter syllabas -us et -is ex ligatura archetypi quadam explicatur, qualis legitur e.g. in codice Monacensi scholiorum Statianorum (cod. Monac. Lat. 19482), ubi -us sic fere scribitur: J. de vocabulis in praefationibus singulorum librorum perperam distinctis postea verba faciam, sed ne sine causa librarium negligentiae coarguisse videar, quae in ultimo libro peccavit, profero vera lectione in parenthesi addita: V 1, 4 *moretur* (*meretur*). 15 *aut* (*haut*). 34 *cithonida* (*Tithonida*). 45 *nuptuque* (*nuptumque*). 51 *proavi* (*proavis*). 93 *fumosa* (*famosa*). 100 *librae* (*Libye*; idem error saepius invenitur). 106 *velut* (*vehit*). 115 *cuius* (*cui ius*). 122 *movet* (*monet*). 126 *redeuntibus* (*redeuntis*). 133 *Caesari* (*Caesarei*). 139 *notavit* (*notabit*). 180 *Poctora* (*pectora*). 181 *mostis* (*mortis*). 197 *flamnatus* (*flammatus*). 207 *Sec* (*sed*). 211 *ciliciumque* (*Cilicumque*). 215 *serium* (*Serum*). 230 *catum* (*cautum*). 232 *Effugies* (*effigies*). 238 *haec* (*hac*). 245 *augusta* (*angusta*). 255 *eoridas* (*heroidas*). 261 *Placantem* (ex versu antecedente pro *pacantem*). V 2, 7 *longon* (*longo*). 17 *tretus* (*cretus*). 22 *generosiss* (*-sus*). 23 *stammate* (*stemma*). 39 *exorto* (*exerto*). 48 *nemea* (*Nemeaea*). 56 *potentes* (*-is*). 58 *tibi* (*bibe*). 65 *Occidio* (*occidit*). 77 *nefonda* (*nefanda*). 81 *mercioque* (*meritoque*). 84 *ire* (*ira*). 88 *Excitat* (*excidat*). *die saevo* (*dies aevo*). 93 *fatis* (*satis*). 100 *crimiac* (*crimine*). 103 *leges* (*legesque*). 117 *distis* (*dictis*). 128 *acceaque* (*Actaeaque*). 129 *eques* (*-os*). 131 *Nubigeras* (*nubigenas*). *cedimus* (*caedibus*). 134 *librae* (*Libyae*). 137 *pauce* (*Peuce*). 138 *solidum* (*Solymum*). 140 *magne* (*-o*). 142 *calidonios* (*caledonios*). 145 *specula* (*-as*). 150 *parentis* (*paranti*). 157 *et cordia* (*haec concordia*). 166 *cingitque* (*-ique*). 175 *Unde* (*vade*). 180 *Cassidad* (*-ide*). *alater* (*-cer*). V 3, 6: *Quitquid* (*quicquid*). *monstrabrat* (*-rat*). 7 *meus* (sive *mens*) *pernasia* (*meos Parnasia*). 12 *carda* (*corda*). 13 *produx*a (*praeduxit*). 14 *sonantē* (*-tes*). 21 *semina*

(*semita*). 33 *immunera* (*in munera*). 35 *habente* (*labente*). 46 *quam* (*quas*). 54 *unda* (*nuda*). 62 *magniloquio* (*-quo*). 77 *Astranacta* (*Astyanacta*). 85 *Nata* (*nota*). 99 *oroos* (*heroos*). 102 *ceu* (*seu*). 107 *prestantias* (*-us*). *artes* (*arces*). 112 *seris* (*sertis*). 119 *amittus* (*-ctus*). 131 *Versus* (*verus*). 133 *ubi* (*ibi*). 135 *festina set ut dux* (*festinus et audax*). 140 *clausero* (*plausere*). 157 *ari* (*atri*). 168 *ausoni* (*Ausonii*). 174 *duum* (*divum*). *canebant* (*-at*). 178 *oportae* (*opertae*). 181 *Monstrastis aliis* (*-sti Saliis*). 182 *volucres* (*volvere*). 197 *Proeligia* (*proelia*). *rhedis* (*taedis*). 199 *duorum* (*deorum*). 207 *monte* (*-tem*). 223 *hausti* (*-stu*). 241 *si iungere* (*seiungere*). 242 *et* (*te*). 253 *crinisque* (*trinisque*). 258 *segnes* (*-is*). 278 *caedas* (*taedas*). 280 *Centaurus bydraeque* (*Centauros Hydraeque*). 289 *monstrat* (*-stra*). V 4, 5 *trucibiss* (*-bus*). V 5, 8 *laeestis* (*lacertis*). 9 *animaeque* (*-amque*). 33 *Sciēdo* (*scindo*). 44 *faucia* (*saucia*). 51 *nox* (*vox*). 52 *maestu* (*-ta*). 53 *duro* (*-rus*). 75 *ingatus* (*ingratus*).

ex quibus si quis nonnulla librarium iam in exemplari invenisse contenderit, non renuam, tamen eius peccata restant sat multa. qualis autem ordinis fuerit ille, ex ipsa subscriptione elucet: FINIS · ADEST · VERE · PRECIUM · VULT · SCRIPTOR · HEBERE (sic!): conducticius igitur quidam fuit scriba, non homo doctus. litterarum autem formae non ad Italum librarium, sed ad Germanum potius redire iam Loewio visae sunt. similes eis sunt quas exhibet Arndti tabula 66 (*Schrifttafeln zur Erlernung der lateinischen Palaeographie*³ 1897).

videtur is qui librum scripsit etiam rubricatoris munere functus esse. hic initiales versuum litteras linea rubra ad perpendicularum ducta ornavit vel potius obtexit nonnumquam carminumque titulos et subscriptiones librorum addidit. praeter ipsum librarium qui haud paucis locis leviusculos quosdam errores correxit (M¹) nec non ordinem versuum incuria sua turbatum statim restituit (cf. I 1, 37sq. III 1, 172sq. III 2, 134sq.), complures correctores ipso saeculo quinto decimo in codice grassati sunt. quorum vetustissi-

num cano atramento usum signo M^2 notavi, reliquos quos accuratius discernere interdum difficile neque operae est pretium, nota m comprehendi. horum correcturae fusco colore adpictae sunt partim in margine partim in ipsis litteris, ita ut plus semel quid prima manu scriptum sit non satis liqueat. correctoris M^2 manus non invenitur nisi his totius operis particulis:

I praef. I 1, 2.¹⁾

II praef. II 1, 6. 125. II 3, 1—II 4, 21.

III praef. III 1, 4. III 4, 1—12. III 5, 1—9.

IV praef. IV 1, 6. IV 3, 6. 106. 151. IV 6, 37. IV 9, 1—6. 35.

V praef. V 1, 32.

in praefationibus igitur maxime carminumque insequentium initiis operam collocavit. unde non otiose, sed festinantius eum egisse iure concluderis. reliqui correctores (m) non ultra III 2 processerunt, sed usque ad III 1 omnia carmina nec non praefationes I. II. III. tractaverunt. correcturae autem doctos homines sapiunt, veluti ex eis, quos m nominavi, unus qui potissimum Genethliaco (II 7) operam dedisse videtur, adnotavit ad eius v. 30: *Lucanus, Seneca, Gallio*, ad v. 76 *Lucretius, Setinius*; alius ad eiusdem carminis v. 34 adscripsit: *nimia laus sed forte tempori et auditoribus data cum alibi* (nempe Theb. XII 812) *divinum Maronem adoret*. eos correctores multis locis coniecturis bene consuluisse non nego.

post medium saeculum quintum decimum videtur exortus esse **codex Oxoniensis** Auct. F 5, 5 (apud Barlowium 23, nobis F) membranaceus forma minoris, quem primus Robinson Ellis ad Silvas emendandas adhibuit, cf. *Journal of philology* XX (1892) p. 17—24. idem vir doctus huius libri paginas duas (silv. I 6, 1—50) photographica imagine reddidit in *XX facsimiles from latin manuscripts of the Oxford library* (Oxford 1891). unde apparet codicem in

1) in I 2 nonnumquam corruptelae locos cruce ad marginem adposita notavit.

Italia scriptum esse, id quod firmatur Hirtzelii testimonio, qui librum in Krohnii usum excussit eumque alteri quinti decimi saeculi dimidio tribuit. teste eodem litterarum initialium ornamenta Italum sapiunt. quini et viceni versus in unaquaque pagina exstant. constat codex post primum folium scriptura vacuum agglutinatum septem quinionibus, uno quaternione, uno unione continetque Silvas solas, nullo titulo addito nec spatio eius relicto, usque ad V 5, 21, quibus recentior manus Anglica saeculi insequentis ad supplendum paginae spatium V 5, 22 — 36 ex codice novicio addidit. eadem (F²) paucas correcturas adscripsit. fuit liber quondam in bibliotheca episcopi Barlow.

sequitur **codex Budensis (B)** olim Budae in Matthiae Corvini regis bibliotheca servatus, deinde inter Iohannis Alexandri Brassicani, professoris quondam Vindobonensis libros, nunc in bibliotheca Palatina Vindobonensi 140 (apud Endlicherum 252). quinionibus compositus est; singulas paginas triceni seni versus complent, involucrum rubri corii putide fere auro ornatum exhibet titulum SILVE STATII, nam solae Silvae hoc libro foliis 56 continentur. proprium autem erat librarii, qui hunc codicem exaravit, ubicumque quid in exemplari suo minus distincte accurateve legebatur, spatium relinquere plerumque maius quam ut ipsis verbis manu simillima additis expleretur. hunc correctorem (B^{sim}) ipsum librarii exemplar ante oculos habuisse certum est. contra quae postea in codice emendando grassata est manus (B²), variis eum coniecturis foedavit, quas cum mirum in modum cum Rehdigerani lectionibus consentirent, maximam partem ex illo libro fluxisse iam Otto Müller adnotavit, cf. eius *Quaestiones Statianae* 1861 p. 5 adn. paucis tantum locis tertia manus occurrit, quam Brassicani esse censet Krohnus.

in eadem qua Budensis bibliotheca alius codex Stati servatur, numero 76 insignitus (apud Endlicherum 251), olim inter **Salisburgenses 2 (S)**. hic constat fol. 206, altis circiter 30, 5 cm, latis 18, 5 cm, quae quinionibus ferme compacta sunt. exstant autem in eo sola Stati opera ac Thebais

quidem fol. 1—133 (fol. 111 bis numerato), sequitur Achilleis quae quinionem explet et quaternionem fol. 134—150 (ultimum folium iterum bis numeratur); claudunt librum Silvae fol. 151—206. scriptus est codex pulcherrime a librario mercenario, id quod demonstratur monstris illis, quae haud pauca in eo exstant. pauca ego affero ex primis carminibus: I 1, 25 *Discidet*. 46 *sonites*. 48 *tam colla (stant c.)*. 79 *prelia rhenia*. 96 *misceturque*. 107 *docio vel dorio*. I 2, 4 *De migran* (sic!). 8 *absuetuo*. 18 *te graticus*. 26 *celant*. 49 *crato*. 54 *te veR̃*. 69 *nec iam exclamante*. 105 *togari*. 128 *glacum*. 133 *per euhā (et euhā)*. 146 *planserunt*. 168 *in duos (viduos)*. 173 *Carminina*. 236 *imagine (in agmine)*. I 3, 2 *aniente*. 11 *Pelmulsitque*. 19 *tandem (eadem)*. 23 *Pierosoq̃*. 50 *mare (in aere)*. 53 *Calcaliam*. 86 *ulata*.

deinde de **Rehdigerano libro** (in bibliotheca Vratislaviensi signato inter Rehdigeranos numero 125, a nobis **R**) verba sunt facienda, cuius Italia videtur esse patria¹), id quod fortasse certius poterit demonstrari, si quis subscriptionem Silvarum explicaverit. scripsit enim post Silvas peractas librarius haec:

P. PAPINÍ. STATÍ. SILVARVM. LIBER.

QVINTVS & VLTIMVS FELICITER.

EXPLIT SIT DEO LAVS. P. T. C. S. Eξ.²)

✠ FINIS ✠

quae hoc libro contineantur accuratissime expositum est ab Ottone Ribbeck in appendicis Vergilianae editione priore (Lipsiae 1868) p. 26. Silvae leguntur fol. 1^a—85^a foliisque 85^b et 86 adseruit v. II 1, 207—II 2, 35 suo loco omissos idem librarius, qui et notam ad II 1, 206 de hac re addidit. codex nitidissime scriptus ab homine et neglegentissimo et indoctissimo — exemplum autem est apud Aemilium Chate-lain (*Paléographie des classiques latins* II 164) continens

1) cf. A. Imhof, *De Statii Silvarum condicione critica* 1859 p. 40 adn. 1.

2) an ex exemplari translatus: *P(etrus) F(lorentinus) c(orrex) s(in)e ex(emplari)?*

V 5, 1—38 — diu virorum doctorum iudicium frustratus est. exeunte saeculo XIII eum exaratum esse placuit Queckio (cf. edit. praef. p. V); non ante saeculi quinti decimi alteram partem eum esse ortum iam constat. praeter errorum primae manus emendationes rariae leguntur alterius manus correctionum R², partim inter lineas, partim in margine additae. librarius haud paucis usus est compendiis, sed eis vulgaribus eumque non fuisse virum doctum cuius intellegere promptissimum est. graviora elegi exempla imprudentiae eius vel negligentiae haec ex primi libri carminibus I—IV: I 1, 27 *captis datisque* (*dacisque* R²). 38 *grevat* (corr. R²). 51 *crimen* (pro *crinem*). 79 *Rumuleae*. 92 *horror* (pro *-et*). 106 *vivet* (pro *iuvet*). I 2, 1 *lacu* (*latii* R²). 18 *manilia* (corr. R²). 40 *traneos* (pro *cyaneos*). 49 *errato* (corr. R²). 63 *voce* (pro *dulce*). 86 *palebat* (corr. R²). 89 *Praeulsi*. 91 *transgessus* (corr. R²). 91 *durase*. 95 *ire* (pro *ille*). 128 *vincla* (pro *Inda*). 152 *columnnis*. 161 *recliven*. 173 *dedicere*. 175 *attolere*. 187 *rerrum*. 191 *possuisset*. 199 *hyllas* (corr. R²). 204 *Annus* (pro *Amnis*). 206 *ploratus* (pro *prolatus*). 211 *cūnubia*. 236 *verosque* (pro *utrosque*). 238 *intanctum*. 249 *redimitta*. I 3, 30 *equis* (pro *aquis*). 54 *deferentes aerea* (pro *referentes aera*). 56 *fuguris*. 78 *accessere* (pro *accersere*). I 4, 8 *Exivit* (pro *Exuit*). 31 *ceteri* (pro *Cereri*). 52 *cuntante*. 92 *tanti*. 103 *Spuma tui*. 113 *me tueris* (pro *metuentis*). unum nolim praetermittere, quod huius libri proprium est: saepius enim ipsa littera initialis minuscula forma repetita est. mirum autem est, quod in litteris *T* et *E* solis hoc factum est. hos vero exscripsi locos: I 1, 88 *E explores*. I 2, 81 *E ex* (*e exp.* R²). II 1, 23 *T teque*. II 1, 177 *T tr^{ns}vehit*. IV 2, 36 *T triptolemi* (hoc loco idem exstat in M^b). IV 2, 53 *T talis*. V 1, 196 *T transtulit*. ceterum codicum^{rt} BSR collationes a Krohno qua solet diligentia confectae mihi praesto sunt.

iam qui restant codices, Romae conservantur. primus est **Urbinas** 649 (U), quem Schenkelius in Ausonii editione p. XXV descripsit: formae est maximae foll. 176. continentur eo f. 1^a—70^a Stati Silvae, f. 71^a—123^a Ausonii

opuscula, denique a fol. 123^b Apollinaris Sidonius. et hic liber mira pulchritudine scriptus est in Italia: eiusdem scribarum scholae videtur esse cuius S, quocum mendorum similitudine cohaeret.

Vallicellianus quoque (C 95, nobis G) papyraceus fol. 89 in Italia conscriptus est, neglegenter quidem nonnumquam, sed ab homine docto, id quod probatur coniecturis ex parte minime spernendis. ipse librarius postquam codicem confecit, cum exemplari eum comparasse videtur. praeterea complures diversorum temporum correctores passus est codex, quorum adnotationes nonnumquam vix distinguuntur. singulis paginis scripti sunt versus circiter 31. praeter *Silvas* quae exstant fol. 1^a—66^b, continet liber *Achilleidem* fol. 66^a—85^b nec non fragmentum rustici calendarii astronomici fol. 88^a—89^b. reliquae paginae rebus memorialibus undique congestis completae sunt.

iam codex **Reginensis** 1976 (H) papyraceus non ita nitide scriptus continet foliis 249 formae maximae Statii *Silvas* (fol. 1—67) deinde 'P. Victoris opusculum' quod dicitur *Curiosum urbis* (68—71), porro *Ovidi Fastos* (72—152), tum *Iuvenalem sine titulo* (153—207), quaedam de calendariis (208—210), denique a fol. 214 *Vergili Georgica sine titulo*.

tres restant libri **Vaticani**, quorum primus formae octavae numero insignitus 3875 (nobis I) post *Silvas* (fol. 1—77) *Stati Achilleidem* (fol. 78—100) continet. in **Vaticano** 3282 (K) — formae maximae est constatque foliis 89 — *Silvae* coniunguntur cum nonnullis carminibus quae Gallio cuidam tribuuntur. fuit liber quondam Antonii Panormitae. multa in eo corrector emendavit (K^c). iam codex **Vaticanus** 3283 (Q), quem librarius die vicesimo mensis decembris 1463 absolvit, solas *Silvas* continet fol. 84.¹⁾ codicum **UGHIKQ** collationibus utor iis quos Foerstemannus in Imhofii usum confecit. De **Vallicelliano** (G) cum Krohno accuratiora K. K. Müller Jenensis, de **Reginensi** mecum intercedente

1) de codice K cf. Nollhac, *La bibliothèque de Fulvio Orsini* 1887 p. 220, de codice Q ibid. p. 241. 364.

Ernesto Lommatzsch collega Georgius Karo communicavit. Mihi quaedam benevolentissime enotavit Ricardus Opitz collega Lipsiensis nec non Drerupius meus Monacensis aliquot locos examinavit.

horum igitur codicum integrae collationes mihi in promptu sunt. ex deterioribus quosdam usque adeo cognovi ut quid de eis sit iudicandum mihi liqueat. atque his copiis instructo iam ad principalem quaestionem licet accedere et inquirere qua ratione cohaereant libri manuscripti et inter se et cum Poggiano apographo.

§ 2. QUAE RATIO INTER CODICES SILVARUM INTERCEDAT.¹⁾

ac primum quidem hoc velim teneatur communes esse omnibus libris lacunas omnium virorum doctorum consensu probatas velut II 2, 147. V 3, 129; communem etiam transpositionem illam versuum quam in exitu Villae Surrentinae factam esse iam Antonius Amiterninus et post eum Gronovius cognovit, communes deinde corruptelas minores numero haud paucas. praeterea ne hoc quidem videtur esse neglegendum in nullo codice versus exstare qui non item legantur in Matritensi. atque ut iam indicem quo tendat nostra demonstratio: hunc librum archetypon omnium quinti decimi saeculi codicum ipsumque apographon Poggianum esse certissimis argumentis firmare licet.

atque a reliqua turba secernendos esse libros **GHIKQ** (= γ) iam Krohnus adnotavit, ubi quam brevissime de Silvarum codicibus egit.²⁾ artiore quodam vinculo inter se eos contineri, vel quibusdam versibus et verbis in eis omissis

1) quae priores de codicibus Silvarum disseruerunt, ea hic transire possum, cum post Matritensem repertum plane aliud sit factum iudicii fundamentum. honoris tamen causa nomino Imhofii de Statii Silvarum condicione critica libellum scholasticum 1859 et Skutschii disputationem in Fleckeiseni annalium vol. CXLVII (1893) p. 469 sq.

2) in Vollmeri editione 1898 p. 39.

manifestum fit. in nonnullis verborum lacunae ad libidinem expletae sunt. haec autem exempla profero:

I 6, 22. 23 in **M** in fine paginae collocatos om. γ , add. Q^2 mg.

III 2, 134—136 sic exstant in γ :

Incumbens e puppe novus servataque reddes

Colloquia inque vicem euphratē¹⁾ et bactra sacrasque.

ortus autem est error ex confusione, quam exhibet codex **M**, ubi sic leguntur hi versus:

135 *Colloquia inque vicem medios narrabimus annos*

134 *Incumbens epuppe novus servataque reddes*

136 *Tu rapidum eufraten et regia bactra sacrasque etc.*
litteris **b** et **a** praescriptis ipse librarius in **M** statim ordinem genuinum restituit, quem exhibent **FRBSU**. praeterea omittitur in γ

II pr. 28 *libenter*

IV pr. 22 alterum *et*

III 2, 10 *vobis* (add. I^2 , versum supplevit proprio Marte **Q** sic: *pontusque polusque serenus*.)

III 2, 13 *ponti* (omisere hiantē lacuna **GHI¹K**, *divae* addidere I^2Q).

III 2, 51 *eccc* (*inde* margini codicis **G** adscriptum, in reliquos huius familiae libros migravit, nisi quod **K** *unde* exhibet).

III 2, 76 *hiems* (sine lacuna omisere **GHI**, in **KQ** ante *surrexit* lacuna hiat; *hyems* addidit Q^2 , *marc* corrector codicis **K**).

III 4, 58 *graves* (omisere sine lacuna **GHIK**, *puer* substituit **Q**).

IV 1, 45 *dei* (in **G** lacuna indicata omisum, voce *fores* in margine addita, quae manavit in libros **HIKQ**).

addatur etiam IV 2, 61 ubi in **Q** id quod genuinum est *Ianum* exstat, omisum spatio relicto in **GHIK**.

quae lacunae partim negligentia librarii eius, qui archetypum huius familiae conscripsit, ortae sunt — nempe ubi

1) sic **G**: *euphratem* **H**: *-tē* **I**: *eufratē* **K**: *Eufraten* **Q**. omittitur v. 135/6 etiam in Parisino 8282.

spatium vacuum ille non reliquit — partim obscuritate eius exemplaris explicantur, quo ille in describendo usus est.

consentiunt autem huius familiae codices in coniecturis bonis ex parte, sed etiam aliis nequissimis. ex harum numero quaedam fortasse licet negligentiae eius tribuere qui patrem huius familiae confecit. sat magnus autem numerus exemplorum praesto est, ex quibus haec elegi (nota ω reliquos praeter γ codices significavi. quae in parenthesi collocantur lectiones, eas subtrahas de ω vel γ):

- I 1, 18: *amplius* γ : *altius* (*altior* R) ω
 26: *extremos* (-as H) γ : *externos* ω
 37: *pugnas* γ : *pugnes* ω
 37: *laevam* γ : *lavium* M¹F¹RB²: *latium* mB¹SUF²
 73: *trepidus* γ : *trepidas* M¹F: *trepidans* mRBSU
 83: *sed* γ : *et* ω
- I 2, 105: *vultu* γ : *vultum* (*multum* F) ω .
 I 3, 57: *micet* (*mutet* K^cQ¹) γ : *mirer* ω
 I 4, 11: *togatae* γ : *rogatae* ω
- II 3, 51: *Et . . et . . et* γ : *Ut . . ut* (*et* F) . . *ut* ω
 II 3, 55: *servatur* (*sinuatur* Q mg) γ : *scrutatur* ω
 II 7, 22: *Evinctae* γ : *Et vinctae* (*Et iunctae* FB) ω
- III pr. 10: *penetrasti* γ : *penetrati* ω
- III 1, 145: *viventibus* γ : *umentibus* MFB¹: *humentibus* mRB^{sim} SU
- III 2, 56: *Serius* (*Serius* KQ) *e p.* γ : *Saevus e p.* MFB¹: *Saevus et e* B^{sim} SU: *Serius ubi* R
- III 2, 123: *hic* γ : *his* ω
- III 3, 32: *animasque* (*añasque* HI: *aeternasque* Q) γ : *aoniasque* (*aonicisque* U: *aoniāasque* R) ω
 130: *ubi* γ : *tibi* ω
 165: *referas* γ : *reseras* ω
 193: *phryga* γ : *stiga* ω
 194: *aut* (*haud* Q¹: *h'* Q²) γ : *hoc* ω
- III 4, 19: *petenti* γ : *potenti* ω
 32: *ilus* γ : *ibis* ω (in M facile legitur *ilus*)
 48: *quo* (*quos* Q²) γ : *quos* ω
- III 5, 66: *Gaudia* γ : *Candida* ω

- IV pr. 8: *sequitur* γ: *se quam* (nisi quod RB²) ω
 pr. 34: *aut* (at K) γ: *qui* ω
- IV 2, 20: *super* γ: *stupet* ω
- IV 3, 22: *exuit* γ: *exiunt* (*exiunt* SU) ω
 36: *Et* γ: *Ac* (*At* BRS) ω
 66: *linterna* γ: *litera* ω
 159: *obviusque* γ: *abnuesque* (*annuesque* R) ω
- IV 5, 17: *iapigeri* (*iapigii* I) γ: *lapigeri* (*lanigcri* R) ω
- IV 6, 9: *hiberia* (*hiberia* Q) γ: *hiberna* ω
 6, 52: *tele* (*tela* G) γ: *taleae* ω
 6, 86: *domos* γ: *domus* ω
 6, 87: *Cenabat* γ: *Ornabat* ω (in M pro *Ornabat* potest aliquis *Cenabat* legere)
- IV 7, 9: *Maximum* γ: *Maximo* ω
 44: *artis* γ: *aetis* ω
- IV 8, 10: *qua* γ: *quem* ω
 51: *tanti* γ: *taciti* (∼ *tanti* M) ω
 58: *Monstrat* γ: *Monstret* ω
 62: *Nomina* (*Limina* Q) γ: *Numina* ω
- IV 9, 49: *dixero* γ: *dixere* (*dissere* R) ω
- V pr. 8: *merito* γ: *marito* ω
- V 1, 20: *nunc* γ: *tunc* (*t ex n ut vid.* M¹) ω
 76: *qui* (*diu* K^cQ) γ: *pii* ω
 189: *De* γ: *Da* ω
- V 2, 3: *vellantur* γ: *velluntur* (*velluatur* F) ω
 115: *Pcndentem* (*-tem in* Q) γ: *Tendentem* ω
 129: *Fleetet* γ: *Flecterc* ω
- V 3, 5: *Desine* γ: *Te sine* ω
 78: *et* γ: *at* (*ac* F) ω
 103: *tumbos* γ: *nimbos* ω
 142: *germina* (*-ne* Q) γ: *gramine* ω
 225: *quid* γ: *quod* ω
 234: *urgebant* γ: *urguebat* (*urgebat* RBU) ω
- V 3, 237: *rursus* (*versus* K^c: *eursus* Q rubr.) γ: *cursus* ω
 278: *auferre* γ: *auferte* ω *blanda* γ: *laudanda* ω
- quibus locis manifestissime comprobatur illos quos γ nominavi codices ad unum communemque fontem redire. quid

quod vel in orthographicis rebus plus semel consentiunt?
haec adnoto exempla:

- I pr. 29: *hercule* γ: *hercles* ω
 I 2, 165: *submittere* γ: *summittere* ω
 I 3, 74: *tyburnus* γ: *tiburnus* ω
 II 2, 111: *theramnei* γ: *therapnei* ω
 III 1, 103: *penatis* γ: *penates* ω
 III 4, 21: *idalios* γ: *id alios* ω
 IV 5, 38: *aphricae* γ: *africae* ω.

ex his locis quos sat multos me exscripsisse arbitror, et hoc dilucide apparet eum qui archetypon familiae γ exaravit, neglegentem quidem fuisse (cf. I 1, 26. II 3, 55. II 7, 22. III pr. 10. III 5, 66. IV 2, 20 al.), sed doctum hominem: sunt enim nonnulla quae feliciter sagaciterque coniecta sunt, velut I 1, 37. I 4, 11. IV 9, 49.

iam vero hos mihi considera locos:

- I 1, 87: *Mirata* ω: ^{Au}~~M~~*irata* G: *Aurata* HIKQ
 I 1, 103: *tarans* (*terens* RB²) ω: ^{on}*tirans* G: *tonans* HIKQ¹
 I 2, 154: *deunssa* M¹F: *demissa* mRBSU: ^{cu}*deuīssa* G: *decussa* HIQ: *decussa* ex *decursa* corr. K
 I 2, 203: *mtiade* M (*nitidae* RB²): ^{mi}*turrade* (rr parum perspicue scripta sunt) G: *tumidae* HIK¹Q: *tuciade* Kmg
 I 3, 50: *minori* ω G¹: *myronis* G¹mgHIKQ
 I 3, 92: *genitor* (*geniter* U: *nitor* R) ω: *genitor* G¹: *decor* G¹mgHIKQ
 I 4, 57: *pigra* ω: *pigra*_λ^e (*e* add. atr. pallidiore G¹) G: *pigrae* HIKQ
 II 1, 27: *versa* ω: *versa*_o G: *verso* HIKQ¹: *vexo* Q¹mg
 28: *diu* ω: *diu* G: ^{diri}*diri* HIKQ
 II 3, 22: *cervae* (*terve* U: *cerne* B¹) ω: ^r*terne* G: *terre* HIKQ
 II 7, 82: *genitalibus* ω: *genitalibus* G: *genialibus* HIKQ

III 1, 96: *Fixisti* ω: *Finxisti* G: *Finxisti* HIKQ

^{his}
162: *hic* ω: *hic* G: *his* HIKQ¹: *hic* Q²

III 5, 28: *nitidis* ω: *nitidis* G: *nitidas* HIKQ

^{fasces}
IV 1, 29: *fastos* ω: *fastos* (*fasces* suprascr. G¹ al. atr.) G:
fasces HIKQ

IV 2, 43: *tamen* ωG¹: *tantum* G¹mgHIKQ

66: *flaca* ω: *fladca* G¹: *daca* G¹mgHIKQ

IV 3, 11: *cereri* ω: *cereri*^s G: *cereris* HIKQ

IV 5, 34: *Raptasse* (*Reaptasse* R) ω: *Raptasse* G: *Reptasse*
HIKQ

^{laborata}
6, 25: *vigilata* ω: ~~*vigilata*~~ G: *laborata* HIKQ

^{siccata}
V 1, 35: *exsaciata* (*exsatiata* U: *exsaciata* R) ω: *exaciata*
G: *exsiccata* HIKQ

^{pturbet}
141: *proturbet* ω: *proturbet* G: *perturbet* HIKQ

V 2, 1: *tagetis* ω: *ta///geni* (*g* et *ni* in ras.) G: *tageni*
HIKQ

129: *quatere* ω: *quatete* G¹: *quatet* G¹mgHIKQ

V 3, 71: *nec* ω: *ne&* G: *ne* HIKQ

^{or}
V 4, 19: *leviter* ω: *leviter* G: *levior* HIKQ

quibus exemplis perspicue cognoscitur, unde fiat ut co-
haereant familiae γ libri cum reliquis: codicem G huius
classis archetypon esse hinc fit verisimillimum. atque solus
G omnes versus continet qui in HIKQ exstant (nisi quod
I 6, 22. 23 in Q alia manu in inferiore margine suppleti
sunt et I 4, 86^a in KQ alio atramento additus est). contra
omisere H: I 3, 106. I 4, 124. II 7, 86. III 1, 114—120.
IV 4, 19 al. I: I 2, 166. III 3, 80. V 1, 26. K: II 2, 92. 93.
III 1, 94. 95. nec non codicem H ex G manavisse compro-
batur vel summa amborum similitudine nisi quod in H
multa librarii stoliditate male intellecta in corruptelam
abierunt. plerumque autem H id recepit quod in G pri-
mitus in textu fuit neglectis vel non cognitis quae postea
in G correcta sunt. de codice K conferas III 4, 46, ubi

notam memorialem in G margini adpictam *olorinus* librarius codicis K in textum recepit, scripta voce *olorinusque* pro *olorinaque*; quae sit origo codicis Q his e. g. locis illustratur:

IV pr. 29: ^{librorum} *librorum* G: *librorum* Q

IV 2, 55: ^{um} *Dux* (sscr. G²) G: *Dum* Q

V 2, 149: ^{ra} *tributa* G: *tribrata* Q

V 3, 199: *duorum* M: ^{uo} *di^{uo}rum* G: *divorum* Q.

I 2, 231 cum Q exhibeat *et fervent*, nota marginis G quae spectat ad v. 230 *fervent* perperam in sequentem versum inlata est. posse igitur ad codicem G reduci libros HIKQ satis opinor demonstratum est eis quae adhuc exposuimus: esse eum revera communem fontem illorum librorum inde efficitur, quod G ex ipso codice Matritensi descriptus est. nam quae in G exstant diversa a Matritensis lectionibus, ea vel negligentiae vel doctrinae librarii debentur. unum adferam locum unde clare perspicitur, G nullo intercedente membro ex M haustum esse. finis versus, qui est I 3, 78, in M haud facile legitur: voluit vel debuit librarius scribere *lyceis*, sed ita litterae scriptae sunt, ut *breis* posset legi, si quis non nimia diligentia utebatur. unde in codice F, quem ex ipso Matritensi fluxisse infra probabitur (cf. Clark l. l. p. 128), legitur reapse *breis*. idem in Matritensi legerat qui codicem G exaravit. quod cum nihili esse cognosceret ex vili coniectura substituit *beatis*, sed addidit statim iuxta hanc vocem *breis*. deinde cum quae scripserat examinaret — toto opinor codice perfecto — simillimis litterarum lineamentis eodemque ut videtur atramento, sed pallidiore aliquantillum, delevit *breis* et *lic^{ce}is* adpinxit. unde in exemplari eius *lyecis* vel *lic^{ce}is* ita scriptum esse manifestum est, ut *breis* aliquis legere posset: en ipsius Matritensis lectio! alia manus cum *beatis* metro sufficere videret, illud *lic^{ce}is* iterum delevit. similes locos adferre supersedeo, cum unus mihi videatur sufficere. saepissime autem quae in codice G prima manu scripta sunt, ex Matritensi difficili interdum lectu explicantur.

alio insuper vinculo cum reliquis codicibus (ω) liber Q coniunctus est, quocum nonnumquam consentit corrector codicis K (K^c). conferas quaeso hos locos:

- I pr. 25: *postera die* GHIK: *postero die* (*postridie* F) ω Q
 I 2, 9: *quātunq̄* G: *qua////////q̄* I: *quantumq̄* HKQ¹:
quatuntque ω Q¹mg
 I 2, 81: *ignis* GHIK: *ignes* ω Q
 I 2, 161: *reclivem* GHIK: *reclinem* ω Q
 181: *recentis* GHIK: *recentes* ω Q
 225: *ingressa* GHIK¹: *iniere* ω QK^c
 I 4 tit: *Rutilii* GHIK: *Rutuli* (*Putuli* SU: *Rutulli* B) ω Q
 I 4, 43: *invietum* GHIK: *invitum* ω Q
 I 5, 58: *Aditura* GHIK: *Auditura* ω Q
 63: *suadere* GHIK¹: *sudare* ω QK^c
 I 6, 63: *graves* GHIK (sed in K *v* deletum est): *grues* ω Q
 II 1, 78: *nec* GHIK: *nc* ω Q
 II 2, 14: *prerumpunt* GHIK: *pcrrumpunt* ω Q
 21: *timid(a)c* GHIK¹: *tumidac* ω QK^c
 23: *tuentur* GHIK: *tuetur* ω Q
 38: *referetque* GHIK¹ (-*atque* K^c): *reseretque* ω Q
 40: *inversa* GHIK¹: *immersa* ω QK^c
 II 3, 76: *Nec* GHIK: *Hoc* ω Q
 II 5, 8: *massilio* GHIK: *massylo* MFBSU: *massilo* RQ
 II 6, 79: *ferenda* GHIK¹: *verenda* ω QK^c
 III 1, 77: *Arripiunt* GHIK: *Abripiunt* ω Q
 III 2, 113: *acquant* GHIK: *aequent* ω Q
 III 3, 3: *eoman^si* G: *eomas* HIK: *comam* ω Q
 III 4, 104: *penatis* GHIK: *penates* ω Q (item III 5, 12. 58)
 III 5, 109: *qui* om. GHIK¹: *habent* ω QK^c
 IV 2, 66: *germanieas* GHIK: *germanas* ω Q
 IV 9, 51: *me* om. GHIK: *habent* ω Q
 V 1, 181: *carum* GHIK: *tamen* ω Q (in M potest legi: *carū*,
 sed voluit procul dubio librarius *tām*)
 V 3, 154: *Stersicorus* GHIK: *Stesichorus* ω Q.

quibus ex locis licet nonnulli coniecturam sapere videantur, tamen restant, ubi minime explicaveris, cur a ceteris

eius familiae codicibus recesserit librarius Q, nisi quid eum praeter classem γ aliunde petivisse statuas.

accedit ut in libris Q et K alio atramento sit additus versus I 4, 86^a omissus in GHI et in Q versus I 6, 22. 23 alia manu in margine suppletæ sint. consentit igitur Q nonnumquam cum reliquorum (praeter GHIK) turba, ubi coniectura eorum lectionem nemo potuit assequi. tamen vix operae pretium esse arbitror accuratius inquirere quae inter codices G et HIKQ intercedat ratio quaeve inter illos ipsos; manifestum est enim nihil valere classem γ ad textum recensendum. unum adnoto: non videri cognovisse librarium libri G eas codicis M correcturas quas m nota comprehendimus, licet hic illic idem assecutus sit coniectura, quod m. restant enim loci ubi post correcturam m in Matritensi quid prima manu fuerit scriptum, non satis liqueat: eis haud raro codex G cum codice F primariam lectionem conservavit. cuius rei exempla infra in tabulam collecta adponam.¹⁾

Iam ad codicem Oxoniensem (F) transeamus. quem Ciar-kius l. l. et ante eum Krohnus ex ipso Matritensi transcriptum esse cognovit. atque si quis utriusque libri lectiones accurate inter se comparaverit, non dubitabit quin revera Matritensis ipse codicis F exemplar fuerit. redire autem F ad codicem M, vel eo fit verisimile quod in F omittitur v. I 1, 38: ordo versuum in M turbatus, licet restitutus ab ipso librario, huius omissionis ansam dedit. non magni pendo quod compluries particula *que* in M inusitato compendio scripta omittitur. nam aliarum quoque vocum defectus librarium negligentiae arguit. iam vero quod pro ea falso scripsit *quod* II 1, 152 ubi aliquanto remotius a voce *tibi* exstat in M,

1) ad familiam γ pertinet etiam praeter codices Oxoniensem D'Orv. X 1, 5, 34 et Neapolitanum ubi I 6, 22. 23 desunt, codex Parisinus 8282, qui e. g. ut supra adnotavi III 2, 135. 136 eundem verborum defectum exhibet quem GHIKQ. eodem modo peccatum est in editionibus principe (a) et Domitii (c), unde libros ex quibus illae expressae sunt, et ipsos classis γ fuisse evincitur. non tanti est accuratius illos indagare, nolim tamen omittere c maxima similitudine adplicari ad codicem Q, a ad codicem K. ex c pendet is, qui in libro F V 5, 22—36 supplevit.

minime videtur praetermittendum. accedit quod haud raro librarius F eas litteras quae in M simillimae sunt permutavit, veluti plus semel *ti* legit pro *n*: cf. I 4, 93 *noti* F: *non* (-*n* ~ -*ti*) M item I 5, 34. *tertio* F pro *terno* M II 1, 184. I 2, 21 *tumbo* F pro *nimbo* M (cf. G¹: *tymbo*, unde *tymbra* effectum est corrigendo)

III 1, 67: *discens* M: *discetis* F

I 5, 11: *chelyn* M: *chelyti* F

IV 5, 43: *immens* os M: *mimetis* os F.

nonnumquam quae in M difficilius erant ad legendum omisit F, sive quia quid scriberet nesciebat, sive quia atramento confluente verba deleta esse videbantur; hoc factum est IV 1, 29, ubi *nec* deest in F, illud II 1, 164 ubi *exofus*, III 3, 201 ubi *linca* desideratur, al. est etiam ubi librarius F lectioni libri M perperam acceptae coniecturam de suo superstruxerit. veluti I 2, 60 quod est *deprenso* in M potuit legi *de pretiso*, unde ille fecit *de pretioso*. item III 4, 63 *osidere* (M) „correxit“ in *obsidere*. III 2, 61 legerat *amman-tibus* pro *animantibus* subposuitque *amantibus*. I 5, 9 *Pomte* invenerat in M sibi que visus est emendare *Ponte*. sed omnes inter M et F discrepantias tractare non licet: exemplis illustrandum est qua scribendi ratione librarius F usus sit. plurimis autem locis F ab initio id scripserat quod primo obtutu poterat legi in M, deinde postquam loco attentius perlecto errorem intellexit, statim genuinam lectionem revocavit. longum est omnia haec exempla proferre, sed paucis lectorem fraudari nolui. I 2, 108 in voce *patrum* litterae *p* superiore parte non conclusa, sed distante potuit legi † (= vel): scripserat igitur F *vel atrum*: cognito errore prima manus *vel* delevit et *p* supplevit. II 2, 47 *dima ttere* exstat in M. duo vocabula esse ratus librarius scripsit *dū terre*: versu completo errorem emendavit deletis his verbis et substituta voce *dimittere*. IV 2, 19: *atlante* in M ita scriptum est, ut *n* facile aliquis legat pro *tl*: id quod in F factum est: exhibet enim hic liber: *an atlante*. V 1, 12 in libro F *perenni* exstat correctum ex *percum* hoc neglegenter legens ex Matritensis lectione aliquis potuit elicere. V 3, 209 quam

difficilis lectu sit codex Matritensis apparet. Krohnus enim *biotaque* scriptum esse testatur, id quod et mihi probatur, Souterus vero *luotaque* legit. cum Oxoniensis *bi luotaque* exhibeat, videtur haesisse librarius, utrum praeferret. iam ut ad finem demonstratio perveniat, duos locos tracto quibus errores librarii eo nati sunt, quod in charta codicis Matritensis quaedam sunt asperitates. V 3, 151 F inter ipsum scribendum *siculusque* ex *siculisque* effecit (*i* correctum est, antequam *q* scriberetur). in Matritensi autem dilucide exstat *siculusque*, sed super alterum *u* in charta ruga exigua est, qua altera hasta litterae *u* deleta esse videbatur librario F. similiter V 3, 287 ruga quadam exstante in M infra prius *l* vocis *simillimus* hanc litteram deletam esse arbitratus *similimus* scripsit.

ex libro Matritensi F esse transcriptum iam opinor apparuit. tamen unum restat quod moneam: solas alterius manus correcturas (M²) cognitas habuit librarius, easque ad unam omnes in textum recepit. contra quae correctores m in Matritensi mutaverunt, codex F penitus ignorat. unde antequam illi in Matritensi grassarentur, F ex eo descriptum esse liquido comprobatur.

apte hoc loco subiungitur codex Budensis (B): nam et hic ab ipso Matritensi descendit. quam diligenter librarius exemplar suum secutus sit, vel inde intellegitur, quod nullum versum omisit neque ubi in M ordo turbatus ab ipso librario statim restitutus est, quidquam peccavit. adde quod tam caute egit librarius B, ut lacunas aliis explendas mallet relinquere, quam temere falsa transcribere. quas lacunas, ut iam supra diximus, manus non eadem — nam ut alia omittam, alio particulae *que* compendio utitur corrector quam B¹ — sed simillima (B^{sim}) supplevit. eadem minores quosdam librarii lapsus emendavit, velut *lucorum* restituit I 3, 39 pro *lucrorum*, *Catillum* pro Catullo I 3, 100. II 1, 72 ubi B¹ deceptus marginali nota codicis M (*catasta* M² mg) nominativum scripserat, genetivum revocavit. iam gratum esse opinor de nonnullis illarum lacunarum fusius agi, ut qualia potissimum librarius B¹ reformidaverit, fiat

manifestum. duobus locis spiritum Graecum quo ad litteram *h* exprimendam correctores Matritensis usi erant, B¹ ignoravit: *ēlicone* I 2, 4 in M nunc exstat: *telicone* scripserat B¹ quod B^{sim} correxit. II 4, 28 cum *ūmenti* minime clarum esset in M, B¹ solum finem vocis *-ti* scripsit, cetera correctori B^{sim} relinquens. plurimas autem difficultates librario B¹ praebuisse videtur compendium minus usitatum quo syllaba *et* non raro in M significatur: compluribus enim locis in ea anceps haesit vocesque illas vel totas vel ex parte omisit. omnes locos quibus lacunas B^{sim} explevit enumerare fere immensum est: pauca tamen proponere e re erit. quod IV 2, 36 in M initio versus legitur *T triptolemi*, post initialem *T* nihil iam scripsit B¹: B^{sim} versum addidit. etiam I 3, 78 in voce *lyceis* quae reliquis quoque librariis difficultates praebuit (cf. G supra p. XXIV) haesit B¹: B^{sim} igitur versum recte explevit. III 3, 189 post *re* finem fecit scribendo B¹, cum quod in M exstat *reventia* non intellexeret. I 2, 157 *aWū* quid in M sibi vellet, nesciebat B¹: noluit periclitari, ergo omisit vocem. III 3, 210: in M legitur *sitiss.* quod cum nihil esse videret B¹, omisit non ausus *situs* corrigere. etiam IV 6, 83 quod in M exstat *sgunti*, adeo librarium B¹ terruit, ut vocem omitteret: B^{sim} *sagunti* supplevit. — correctorem B^{sim} eodem exemplari unde B¹ textum transcripserat, usum esse manifestum est. fluxisse autem librum B ex M vel eo apparet quod ubicumque B¹ lacunas patefecit, in M aliqua latet difficultas. pro certo vero evincitur versu II 1, 59 ubi lectione libri M *urra*, male intellecta B¹ *urna* scripsit, B^{sim} *ira* restituit. post codicem F librum B ex Matritensi transcriptum esse eo comprobatur, quod B non solum correctorem M² respexit, sed posteriorum quoque ad unam fere omnes sive correcturas sive notas margini vel inter lineas adpictas in contextum recepit.

iam Rehdigeranum (R) non ex ipso Matritensi fluxisse vel omissis suo loco illis versibus II 1, 207 — II 2, 35 satis abundeque patet. nam cum sexaginta quattuor versus — addito nempe titulo Villae Surrentinae — librarius omiserit, apparet eum duas paginas exemplaris sui (Q)

transisse. hoc igitur tricenos binos fere in quoque pagina continuit. quamquam quin per aliquot gradus a Matritensi descenderit **R** dubium esse non potest. nam licet multi loci parum convenient inter **R** et **M**, tamen ubi in **M** ordo mutatus erat negligentia librarii, is qui codicem **R** exaravit, bis peccavit. turbatum archetypi ordinem indicant v. I 1, 37sq., qui in **R** sic leguntur:

Dextra vetat pugnes lavium tritonia vulgo

Va stimulis accendit equū vacat

Non grevat & sectę prætendit colla medusę

Ceu stimulis accendit equū nec dulcior us^u etc.

unde conicio in **Q** sic eos fuisse scriptos:

Dextra vetat pugnes lavium tritonia vulgo

Va Ceu stimulis accendit equum cat

Non gravat et sectae prætendit colla medusae

Ceu stimulis accendit equum nec dulcior usquam

e. q. s. deinde III 1, 172—174 hoc ordine exhibet **R** 174. 172. 173, eodem quo ab initio librarius **M** eos scripserat, qui statim ordinem verum redintegravit. neglexerat igitur **Q** notulas *c b a* versibus praefixas falsumque ordinem retinuit. non tanti facio quod in alterius libri praefatione quae in **R** ipse librarius inter lineas et in margine addidit *trado conditio sic posita ē ut totus hic alter liber*, in **M** unum versum efficiunt. quod argumentum per se gravissimum hic minus valere eo efficitur quod versuum distinctio qualis in **M** hoc loco exstat ad huius libri fontem redire videtur. quod codex **R** haud raro lectiones praebet multo elegantiores quam **M**: **Q** correctorem nactus esse videtur satis doctrina pollentem, cuius etiam in apographo (**R**) certissima vestigia indagamus. neque enim cotidianam doctrinam sapit — ut exemplum proponam luculentissimum, — quod in **R** IV 4, 79 legitur *vesulus* pro corrupta codicis **M** lectione *ve suns*. ex Vesulo enim monte Padus flumen originem ducit, cf. Plin. hist. nat. III 117. Pomp. Mel. II 62. Verg. Aen. X 708.

qua re diligenter considerata, ne emendationes quidem egregias, quibus **R** fere abundat, ipsi codicis librario tribuamus,

sed correctori exemplaris **Q**. nam et eum qui hoc scripsit, ineptissimum hominem fuisse manifestum fit ubicumque eius manum certo deprehendimus. quid quod in **R** legitur IV 7, 2 *creato* pro *erato*, nonne ex tali lectione libri **Q** explicatur *ērato*? similiter explicatur V 2, 75: *credere*: fuit in **Q** *redere*, quod corrector huius libri *c* littera suprascripta sanaturus erat. sic III 3, 89 *ad bauriferis* videtur ortum esse ex lectione **Q**: *ad* ^b*auriferis* III 4, 84: *sanucia* ex *san^ucia* (**Q**), V 2, 37 *Bolanumque* ac ex *Bolanum^{at}que* (**Q**). quod si verum statuimus, optime explicantur lectiones codicis **R** velut:

I 2, 234: *teriturus* (*us* exp. **R**²): *teritus* ^{ur}**Q**

I 4, 4: *Et* **M**: *Est* **R**: *Et* ^s**Q**

I 4, 92: *tanti* **M**: *tancti* **R**: *tanci* (*vel tacti*) ^tⁿ**Q**

I 5, 10: *cyatos et enumerare* **M**¹: *ciatos* ^{atque} *et enu-*
merare **R**: *cyatos et enumerare* ^{debeo}**Q**

II pr. 28: *de hec* **M**: *de debeo* **R**: *de hec* ^m**Q**.

III 2, 111: *therapnei* **M**: *therampnei* **R**: *therapnei* ^{l'ac}**Q**

IV 2, 51: *adclinare* **M**: *adiacclinare* **R**: *acclclinare* **Q**

IV 5, 34: *Raptasse* **M**: *Reaptasse* **R**: *R^eaptasse* **Q**

sed haec hactenus, ne nimium videamur lusisse in re lubrica atque incerta; cf. etiam Nohlii *Quaestiones Statianae* (1861) p. 33. restat ut in codice **R** certa vestigia correctorum **m** non inveniri adnotemus, licet nonnullis locis idem exhibeat **R** quod illi emendaverunt; tamen haec ipsum correctorem **Q** invenisse censuerim, nam quibusdam locis ubi quid ante correcturam **m** fuerit in **M**, parum liquet, **R** cum lectionibus libri **F**, nonnumquam etiam cum **G** consentit, quos ante illam correctorum invasionem ex **M** profluxisse supra contendimus.

denique supersunt codices Salisburgensis (**S**) et Urbinas (**U**). quos non ex ipso Matritensi transcriptos esse, sed

artissime inter se cohaerere et vocibus quibusdam omissis in utroque libro, et mendorum similitudine probatur. nam quod in S et in U versum I 2, 198 incuria scribentis praeteriit, minime per se quidquam facit, propterea quod simile initium est v. 197 et v. 198. Sed desunt in utroque libro vocabula haec: I pr. 28 *seis*. 31 *certe*. I 5, 20 *hinc*. II 1, 181 *in*. II 5, 19 *dedere*. III pr. 9 *expaveris*. III 2, 53 *in*. III 4, 63 *que*. IV pr. 39 *alterum et*. V 2, 38 *metus*. V 2, 40 *vera*. III 1, 82 vocis *casa* sola littera finalis in utroque superest. accedit quod nonnumquam in verborum collocatione mutata consentiunt S et U: cf. I 2, 257: *similes tecum iunctaeque Camenae* SU: *tecum similes iunctaeque Camenae* ceteri. II 6, 32: *circum phocbi* (*phebi* U) *fugientem moenia sevi* SU: *circum saevi f. m. phoebi* ceteri.

denique quanta necessitudine libri S et U sint coniuncti, dilucide apparet ex multis lectionibus quae horum codicum propriae sunt. ex innumerabili serie ea potissimum exempla deligenda censui, quibus nullo pacto fortuitus esse potest consensus.

I 2, 8 *absuetuo* SU: *adsueto* M 18 *te graticus* SU: *tegeaticus* M 153 *rubent* SU: *lucent* M 277 *senecte* (-e U) SU: *seneseat* M I 3, 31 *et* SU: *sic* M I 4 tit. *PUTULI* SU: *RUTULI* M 97 *astro* SU: *ostro* M I 6, 10 *velaria* SU: *vellaria* M 18 *armenia* SU: *amerina* M 61 *inani* SU: *manu* M II 1, 75 *tandemque* SU: *tardeque* M 101 *transversos* SU: *transertos* M II 2, 10 *pollet* SU: *pollae* M 54 *feruntur* SU: *fuerunt* M 89 *acra* SU: *area* M II 3, 23 *fides* SU: *fidas* M II 4, 21 *socer* SU: *soror* M II 6, 3 *assurgere* SU: *accedere* M II 7, 6 *Dotalis* SU: *Vocalis* M III 1, 63 *Una* SU: *Unda* M 144 *Lapsae* SU: *Ipsae* M 174 *viridique* SU: *viridi* M III 2, 59 *enim* SU: *omni* M III 3, 28 *egregium errat* SU: *egregiis eat* M 40 *silvis* SU: *similis* M 41 *vides* SU: *dies* M 61 *colidius* SU: *quo lilius* M 119 *et* SU: *a* M 174 *moderantur* SU: *moderantur* M III 4, 45 *secum* SU: *sic* M III 5, 83 *torperat* SU: *temperat* M IV pr. 9 *martia*

SU: quarta M 10 *Primum* SU: *Primo* M IV 3, 29
Sordebatque totas SU: *Sorbebatque rotas* M 91 *fertur*
 SU: *serpit* M IV 4, 98 *More* SU: *Mole* M IV 5, 17
levant SU: *lavant* M (genuina lectio est *balant*) 30 *Iep-*
tis SU: *Leptis* M 33 *cumuli* SU: *romuli* M IV 4, 47
thelemes SU: *thelcines* M 51 *adunsata* SU: *admisata* M
 (pro genuino *admirata*) IV 7, 23 *Rhector* (in S *R*
 exp.) SU: *Rector* M 55 *troiani* SU: *timavi* M IV 8, 21
pedis SU: *prolis* (sed ita ut *o* et *l* fere coaluerint) M
 IV 9, 17 *Et* SU: *Te* M 43 *patulas* SU: *patinas* M
 V 1, 50 *Aut nimium* SU: *Autumnum* M 64 *Non* SU:
Nec M 118 *Intumet* SU: *Intumuit* M 152 *modo*
 SU: *malo* M 205 *erepte* SU: *recte* M V 2, 59
Auris SU: *Auribus* M 116 *minantem* SU: *minacem* M
 149 *theatra* SU: *thoraca* (*h* supra lineam add., *c* ~ *t*) M
 152 *felix* SU: *fidens* M V 3, 4 *echydnam* SU: *cyrrham*
 (sed *yrr* parum dilucide) M 29 *totque* SU: *terque* M
 85 *minus* SU: *nimis* M 172 *operta* SU: *opaca* M
 229 *qua* SU: *quod* M V 4, 4 *carmina* SU: *cacumina* M
 11 *nullo* SU: *mille* M V 5, 36 *tedasque* SU: *thebas-*
que M 59 *infelix* SU: *felix* M. hos locos ex omnibus
 fere carminibus elegi. addo nonnullos quibus neglegentia
 quaedam librarii etiam magis appareat; vocabula enim quae
 similem sensum exhiberent ille substituit, velut I 2, 52 *via*
lactea scribi maluit, quam *plaga lactea*. item IV 1, 17 de
 suo edidit *sancta parens mundi* pro *magne parens mundi*
 (nempe Domitianum dicit poeta) nec non IV 2, 61 *larem*
 pro *Iano*, IV 3, 50 *montes* pro *nemoribus*, V 2, 109 *senes*
 pro *patribus* aliaque hoc genus. sed mittamus istas ineptias
 miseruli librarii: nemo opinor codices S et U artissime co-
 haerere negabit. ex uno eodemque codice (σ) eos transcriptos
 esse contenderim. iam eos ad communem reliquorum fontem,
 ad Matritensem nimirum, redire demonstrandum est. nil
 contra hanc sententiam facere in propatulo est; immo cer-
 tissime evincitur eam veram esse eis locis quibus lectiones
 librorum S et U ex Matritensis litteris male intellectis ex-
 plicantur. cuius rei haec in promptu sunt exempla: II 1, 175

flere exhibent SU, ceteri libri praeter R (in quo item *flere* legitur) *flerunt*, M habet *fleŕ* quod compendium alius aliter solvit. quod II pr. 6 in SU exstat *morum*: in M fere confluxere voces *in omni* minusque clarae sunt litterae *mn*. II 1, 96 ligatura *et* quam in voce *pietate* admisit librarius M, factum est, ut *picirate* exhiberet σ. II 1, 161 *palam est iactique* (sic SU) post correctores m negligentem librarium legere potuisse testatur Krohnus. II 2 tit. ubi *et elieis* SU praebent, in M litteras F et C non prorsus alienos esse ab E et E idem auctor est. II 2, 66 in voce *Phydiaca* rubra linea per litteram P ducta effectum est, ut aliquis posset legere O pro P. hinc lectiones codicum SU natae sunt: exhibet enim S *Ohrdiace*, U *Hordiace*. quod III 1, 13 *hyrtaque clivis* in SU legitur, Matritensis lectione *hyrtaque cluniss* explicatur. III 4, 90 *madere* (sic SU) librarium parum diligenter legentem elicere potuisse ex M (*incidere*) in collatione adnotavit Krohnus. IV 1, 29 particula *nec* parum perspicue scripta turbatum esse librarium F supra¹⁾ commemoravimus: qui patrem librorum SU exaravit, *que* legit pro *nec*. nam infra litteram n in M atramentum diffluxit, ita ut q legi possit.

sed taedet in illis ineptiis diutius versari: argumentum in fine collocavi non infimum. in libro S alterius praefationis versus licet non expleto solito spatio eodem modo dividuntur qua in M isdemque locis magnae litterae occurrunt in S et in M — de U nihil certi in hac re affirmare possum, cum Foerstemannus, cuius collatione usus sum, de talibus rebus nihil adnotavit, sed cum ad eundem fontem U redeat atque S, non opus est longiore de hac re inquisitione.²⁾ accedit quod S maiusculis litteris utitur et in ceteris praefationibus ubicumque vel eis librarius M usus est vel graviore interpunctione posita M² enuntiati finem indicavit. quae cum ita sint, etiam S et U ex eodem fonte, unde ceteri libri sunt orti, nempe ex M, fluxisse sole clarius est. qui librum, unde descenderunt S et U, ex M transcripsit ei praesto erant vel

1) cf. p. XXVII.

2) U initia versuum non eadem exhibere in praefationibus quae M, ipse cognovi cum codicem Romae evolverem.

recentissimi ex **m** correctoris notae in **M** adpictae. nam cum ille I 2, 221 ad verum explendum in margine adnotaverit *celer*, haec vox et in **S** et in **U** eadem versus sede exstat.

ex ceteris exemplis nonnulla infra in tabulam collecta proponam. illud tamen non ausim certo diiudicare — ac re vera parum refert — utrum illud librorum **S** et **U** exemplar σ ex ipso Matritensi manaverit an alius codex inter σ et **M** intercesserit. consideranti autem lectionem σ I 2, 8 *absuctuo* pro eo quod in **M** satis dilucide exstat *adsueto*, probabilius semper visum est **M** non patrem, sed avum codicis σ esse. nam licet in apographo libri **M** sic illa vox scripta esse potuerit *absuctu^o*, miratus sum utrumque librum **S** et **U** hinc *absuetuo* fecisse, quod contra usum certe librarii **S** est, qui compluribus locis correcturas quas in σ supra lineam adscriptas fuisse concludendum est, in textum recepit. sed utut est nihil valere libros **SU** ad recensionem faciendam manifestum est.¹⁾

iam cum singulos libros manuscriptos ex Matritensi libro profluxisse demonstraverimus, eo res redacta est ut illum archetypon iure appellare possimus. atque quod in singulorum codicum recensione adnotavimus, alios codices immunes esse correcturis **m**, alios eisdem esse refertos iam tabula composita illustramus, qua et **M**² et **m** correcturae continentur: nota ψ omnia apographa significantur. omisi eos locos quibus corrector **M**² apertos librarii errores, velut *s* pro *r* scriptum emendavit vel verba ab illo perperam distincta recte coniunxit.

1) ad librum **U** proxime videtur accedere codex quidam Ravennas 312, cuius partem (III 4, 1—50) Skutschius in Vollmeri usum contulit. hic qua est benignitate mihi collationem transcripsit.

cf. III 4, 29 *patet* Ra(vennas): *pater* **U**; *putat* **SM**
 30 *mille* **Ra SU**; *nullae* **M**
 45 *secum* **Ra SU**; *sic* **M**
 50 *prior* **Ra SU**; *proprior* **M**

idem est codex Classensis 312, Ferrara oriundus, de quo confertas Sabbadinum, Riv. di filol. 1899, p. 400.

- I praef. 6: *peste et* M¹ (et fort. del. M¹): *parte* M²ψ
 7: *calarc* M¹: *calore* M²ψ
 14: *novaliquid* M¹: *non aliquid* M²ψ
 16: *nosceste* M¹: *vos certe* M²ψ (nisi quod noscere male intellecta correctura SU)
 20: *quam meone* M¹: *linea sub litteras qua ducta*
quis M² mg: *quamvis mimeone* RBSU: *quamvis meonc* F (metuo ne Q) γ
 23: *centum* M¹: *ceterum* M²ψ
 24: *mecum* M¹: *in ecum* M²: *in equum* (equum F) ψ
 28: *dubio* M¹: *biduo* M²mg ψ
 33: *gloriar illam* M¹: *gloriar villam* M²ψ
 35: *valenti* M¹: *valenti* M²ψ (nisi quod ^{scē}vallenti S)
 37: *domomum* M¹: del. M²: om. ψ

I 1, 2: *pa* M¹: *pactum* (sed *ctum* admodum tenui scriptura, quam m clariorem reddidit) M²:
pa F: *per auras* RB²: *peractum* B¹SUγ

- II praef. 21: *psittacum* M¹: *psitacum* M²ψ
 30: *rarissima* M¹: *carissima* M²FB¹SUγ: *rarissima* R: *clarissima* B²
 II 1, 6: *manus* M¹: *mavis* M² mg ψ (nisi quod B¹ *manus*, unde *mavis* effecit B^{sim})
 39: *Hic* M¹: *Hinc* M²ψ
 51: *Bracchiag* M¹γ: *que* (h. e. *quae*) sscr. M²:
Brachia (-*echia* U) *que* B¹U: *Brachia quae* FS: -*que et* RB²
 63: *artis* M¹: *arctis* M²ψ
 83: *ora* M¹: *oro* M²ψ
 94: *caesaret* M¹: *f ante s inseruit* M²: *cessaret* (caesar et G¹H) ψ
 110: *Sinc* M¹: *Sive* M²ψ
 112: *imitare* M¹: *mutaret* M² (*muparet* F) ψ
 113: *Alcidet* M¹: *Alcides* M²ψ
 125: *iuxta* M¹: *mixta* M²ψ
 III 3, 3: *Curvata vadis* M¹: *nodis* M²mg: *Curvata vadis* SU: *Curvata nadis* B¹: *Curvata nodis* FB^{sim} mg

HIK: *Curvata nodis* G: *Curvata in nodos* Q:
Incurvata nodis R

II 3, 25: ^c*petus* (^c. M²) M: *pecus* RBSUIKQ: *pectus* FGH
 29: *levamque* M¹: *levaque* M²FRBSU: *levumque* γ
 (*levamque* G¹ s. v.)
 59: *unos* M²: *imos* M²ψ
 68: *Incorruptae* M¹: *-pte* M²FRBSUQ^c: *-pta*
 GHIKQ¹

III praef. 5: *haec* M¹: *hac* M²ψ
 25: *quoscumque* M¹: *quos cum* M²mg ψ (praeter
 R qui habet *quoscumque*)

IV praef. 14: *quo* M¹: *quoque* M²ψ (nisi quod *que* B¹, unde
fecit quoque B^{sim})
 16: *septimum* M¹: *septimum* M²ψ (exceptis RSU
 qui habent *septimum*)
 19: *artissime* M¹: *arctissime* M²ψ (praeter G)

IV 1, 5: *gaudere* M¹: *gaudete* M²ψ

V 1, 4: *moretur* M¹: *meretur* M²ψ.

omnibus apographorum librariis cum correcturas M² notas
 fuisse ex hac tabula appareat, hunc correctorem in libro M
 versatum esse probatur, antequam vel unus ex eis quos
 manibus tenemus libris, ex Matritensi transcriptus sit. aliter
 rem se habere in reliquis correcturis iam supra contendimus,
 nunc simili tabula sed quae gravissima tantum contineat,
 testimonia congessimus (pro familia γ patrem G adesse
 iussimus):

I 1, 1: *gemmata* M¹FRG: *geminata* mBSU

6: *Effigere* M¹FRG¹: *Effinxere* mBSU

37: *lavium* M¹FR: *laevam* G: *latium* mB¹SU

I 2, 7: *elgea* M¹FRG¹: *elegia* mSUG^c: *elegeia* B

38: *vivo* M¹FR: *viva* G¹: *iuno* mBSU

44: *nec* M¹FRG: *hec* mBSU

220: *Lethous* M¹FRG¹: *Lathous* mBSUG²

I 3, 27: *Sesciacos* M¹R: *-tos* F: *-thos* G: *Sestiacos* mBSU

35: *-ve* M¹FRG¹: *-ne* mBSUG²

71: *artano* M¹FRG¹: *arcano* mBSU

- 96: *peciisse* M¹F: *petiisse* RG: *pecus isse* mSU: *pecus esse* B
- 101: *pindaricis* M¹FRG: *pyndaricis* mBSU
- I 4, 3: *radit* M¹F: *cadit* RG: *redit* mBSU
- 29: *Cui* M¹F: *Qui* RG: *con* m mg BSU
- 60: *precidem* M¹G: *precidem* FR: *pretium* mBSU
- 61¹⁾: *Progressus* M¹FRG: *Pregressus* mBS
hunc M¹FRG: *nunc* mBS
- 64: *ne* M¹FR: *te* G: *nec* mBSU
- 77: *per* M¹FRG: *perque* mBSU
- 99: *Verba* M¹FRG¹: *Herba* mBSUG²
- 5, 58: *pilas* M¹FRG: *pylas* mBSU
- 6, 9: *vovebat* M¹F¹RG¹: *movebat* mBSUG^c
- II 1, 34: *tu* M¹FRG: *te* mBSU
- 78: *quaerere* M¹FR: *querere* G: *quererere* m mg BU:
quereret S
- II 1, 116: *Fregisset* M¹FRG: *Pressisset* mBSU
- 143: *ad hoc* M¹FR: *ad hoc*^u G: *ad hunc* mBSU
- 145: *et* M¹FRG¹: *e* mBSUG^c
- II 2, 119: *trahunt* M¹FR: *trahuntque* G¹: *trahuntur* mBSU
- II 3, 26: *Decrescit* M¹FRG: *-et* mBSU
- II 6, 10: *utse* M¹FRG: *urse* mBSU
- 43: *herrore* M¹FG¹: *errore* R: *horrore* mBSUG^c
- 93: *quid* M¹FRG: *quin* mBSU
- II 7, 55: *Laudes* M¹FRG: *Laudas* mBSU
- 79: *Quid* M¹FRG: *Quin* mBSU
- III 1, 155: *digna* M¹FG¹: *dignata* R: *dignare* mBSU
- hac tabula perspicitur libros FG^o ex M descriptos esse, antequam correctores m in eo grassarentur: vel hinc licet concludere correcturas m non ex libro aliquo vetustiore esse petitas, sed coniectura licet saepius felicissima ortas esse. id quod comprobatur consensu librorum L et M¹: nam II 7, 55 L exhibet *Ludes*, unde *Laudes* librarii errore in M ortum esse in propatulo est. *Laudas* male hinc fecit m. II 7, 79 *Quid* legitur etiam in L: quod igitur m suprascriptisit *quin*

1) I 4, 61 in U omittitur.

coniectura inventum est. denique illi correctores ipsi quales essent, aperuerunt notis ad commendandas lectiones additis. nam ad II 1, 38 ubi *lumine* falso scripsit M¹, adscriptum est: *potius limine*, ad II 1, 58 *timentem* adnotatum *timendum potius*. ad II 6, 93 ubi *quid* rectissime exstat in M, *hic melius quin*.

quibus rebus probatur correcturas illas ad recensionem nihil valere, sed divinationi quorundam doctorum deberi.

sed si correcturae in nullius sunt pretii, non statim sequitur et correctorem M² de suo hausisse quae emendavit. huius igitur notae iam in examen vocandae sunt. omissis eis quibus leviuscula menda librarii corriguntur vel res memorabiles adnotantur, illas potissimum contemplari opus est, quibus gravius aliquod mendum tolli videtur. sunt autem hi:

I praef. 6: *qua peste et* (et fort. del. M¹): *qua parte* M²

I praef. 20: *qua mimeone* M¹: linea infra *qua* ducta mar-

gini adscripsit M² ^a*quis*

†23: *centum* M¹: *ceterum* M²

*28: *dubio* M¹: *biduo* M²

†35: *valenti* M¹: *valenti* M² ^{fce}

†36: *mentiri* (-nt- compendio illo scripta parum usitato): super *e* — add. M² non intellecto compendio

*37: *claudic* *ei* M¹: *etrusci* suppl. M² mg.

†*domomum* M¹: del. linea infra ducta M²

I 1, 2: *pa* M¹: *pactum* M² (quamquam non ab omni parte certum est reverane supplementum debeat M²)

†II praef. 30: *rarissima* M¹: *carissima* M²

*II 1, 6: *manus* M¹: *mavis* M² mg.

*39: *Hic* M¹: *Hinc* M²

†63: *artis* M¹: *arctis* M²

125: *iuxta* M¹: *mixta* M²

†II 3, 3: *vadis* M¹: *nodis* M²

†29: *levamque* M¹: *levaque* M²

*III praef. 25: *quoscumque* M¹: *quos cum* M² mg

*IV praef. 14: *quo* M¹: *quoque* M²

*16: *septimum* M¹: *septimum* M²

†19: *artissime* M¹: *arctissime* M²

*22: *unum* M¹: *vivium* M²

†IV 6, 37: *Indulsit* (*l* ex *s*) M¹: *l* expuncto effecit *Inclusit* M²

*V 1, 4: *moretur* M¹: *meretur* M²

quibus locis asteriscum adposui, eis vel de suo vel ex carminibus eorumque titulis emendationem edidisse videtur corrector. cruce addita eos locos notavi quibus genuinam lectionem ille delevit. nam — ut a vilibus ad graviora ascendamus — quod recte *artis* et *artissime* scripserat semper sibi constans librarius, contra codicis usum formas *c* littera auctas M² substituit. II 3, 29 *levamque* traditum est: cur laeva manu dea iaculum mittat, non liquet. deinde II praef. 30 carissimam uxorem Statius Pollam nullo pacto potuit appellare: rarissima vero est uxorem sicut V 1, 11 *laudati iuvenis rarissima coniux*¹⁾ et IV 8, 32 *iuvenum rarissime*.

quod porro M² ad II 3, 3 adscripsit *nodis*, metro laboranti minime succurrit neque sensui aptum est. falsissimum vero est quod IV 6, 37 *inclusit* scribi voluit: *Indulsit* unice verum est. I praef. 35 leviolem lectionem videtur effecisse M² deleta syllaba *fce*: genuinam expolit. apparet enim *est* quod legitur ante *valenti*^{fce} in archetypo fuisse *ē* quod pro *c* (= *con*) corruptum est: quamobrem Heinsium, qui *convalescenti* restituit, verum vidisse nemo negabit. *valenti* autem ad Rutilium Gallicum minime quadrat. I praef. 23 *centum* versus Statium dixisse primus Krohnus perspexit: male intellecta ligatura *nt* nonnullis locis mire formata locum laborare corruptela ratus corrector *er* supra vocem scripsit, ut esset *ceterum*. denique ut finem faciamus eius castigatione, I praef. 37 *domomum* licet corruptum necdum certa medela sanatum minime debuit deleri neque a correctore neque a Vollmero. plane enim necessaria est aliqua notio qua illud macrum enuntiatur augeatur neque qui illud

1) quae significatio etiam in titulis invenitur.

monstrum in textum pervenire potuerit, satis perspicitur. iam quid de eis locis iudicabimus quos ut dubios reliqui? I 1, 2 *peractum* potuisse coniectura inveniri nemo infitias ibit. II 1, 125 quod in **M** legitur *iuxta* teneri potest: immo Marklandus *iuxta* coniecit pro eo quod in suis libris invenerat *mixta*. nec non I praef. 20 sine illa coniectura **M**² ad liquidum perduci postest: Politiani enim coniectura probata legendum esse censeo: *quam timeo ne — probent!* unus locus restat quem quomodo explicem anceps haereo: I praef. 6, ubi quod corrector **M**² elicuit, *qua parte voluisti* per se sensum probissimum praebet. sed quomodo haec in verba *qua peste et voluisti* abire potuerunt? certe si in exemplari suo invenisset *parte* librarius, nullo modo transcripsisset *peste et*. manifestum igitur est correctorem levitati magis consulentem quam fidei exemplaris emendationem admisisse.

iam ut summam huius disputationis faciamus, ne **M**² quidem exemplar adhibuit, unde **M** fluxit. quoniam igitur in sola prima manu Matritensis recensioem niti debere ostendimus, e re erit uno obtutu proponere quali vinculo singuli codices cum Matritensi cohaereant, id quod hoc stemmate effici volui:



denique ut illustretur cognatio codicum primam primi libri eclogam cum pleno apparatu critico ita hic proposui, ut primae in **M** manus textum exscriberem.

ECVS · MAXIMVS
DOMITIANI · IMP ·

Quae super inposito sedes moles gemmata colosso
Stat latium complexa forum celone pa
Fluxit opus siculis an conformata caminis
Effigies lassum steropem brontemq̄ reliquit
Ante palla die talem germanice nobis
Effigere manus qualem modo frena tenentem
Rhenus & attoniti domus vidit ardua Daci
Nunc age fama prior Notum p̄ saecula Nomen
Dardanii miretur equi cui vertice sacro
Dindimon & caesis decrevit frondibus iden
Nunc neq̄ discissis cepissent pergama muris
Nec grege permixto pueri innuptaeq̄ puellae

5

10

EQVS · MAXIMVS · DOMITIANI · IMP · m mg A: EQVVS · MAXIMVS ·
DOMITIANI · IMPERA^{ris} F: EQVVS · MAXIMVS · DOMITIANI · IMPERATORIS
RSU (SU *litteris minusculis*): Domitiano Aug. Aeneus Equus in
foro dicatus G: Aeneus equus Maximus Domitiani H: Equus
maximus Domitiani Augusti I: Domitia. Aug. Imp. indulgen-
tissimo equus aeneus in foro latio dicatus K: Equus maximus
Dom. Caesaris Q: om. R: In Equū Maximū Imp. Domici. a:
EQVVS · MAX · DOMITIANI c 1 super imposito FRB (B *mai. litt.*)
SHKQac: sup̄ imposito GI: superimposito U sedes (*del. M¹ (?)*)
et m) moles MF: sedes RB²: moles B¹SUGHIKQac gemmata
AFGHIKQc: gemma^{ta} R: geminata mBSUa coloso R
2 lacium F: latum[^]R celone B¹: celone M²(m?)B²S: caelone
UR (n *ex u* R¹) GHIKQc pa F¹: pactum M² (*sed tenui ductu*
litterarum) *et m*: peractum F²B¹SUGHIKQac: per auras RB²
3 sictis R coformata R 4 lapsum B¹ steropen GHIQ
5 Ante FRSUa: An te M²BGHIKQc palladie FBSU: palladie
Ra: palladiae GHIKQc 6 Effigere F¹RG¹a: Effixere G^c: Effin-
xere m mg ABSUF²HIKQc modo: non R 7 Rhemis F¹B¹:
Renus R domus vidit F: vidit domus mRBSUGHIKQac
actoniti K ardua om. K, *suppl. K¹ mg* dati F¹R¹ 8 secula
SBQ: scl'a R nom S 9 Dardami F: Dardanii (*ii ex u*) R
mirentur SU (*in U n exp.*) 10 Dindymon H: Dyndymon R
cesis S iden F¹B¹ (n *exp. F²B²*) U: iden R: idem S: ida GHIac:
ide K: Ide QA 11 Nunc FB¹S: Hunc mRB²GHIKQac: Nunc U
cepiss& F: cepissent Ha: coepissent c 12 innupteque R (*in*
s. v. add. R²): innupteque Q

Ipse nec aeneas nec magnus duceret hector
 Adde quod ille nocens saevosq̄ amplexus achivos
 Nunc mitis commendat equos iuvat ora tueri 15
 Mixta notis belli placidamq̄ gerentia pacem
 Nec veris maiora putes par forma decorq̄
 Par honor exhaustis martem non alcius armis
 Bistonius portat sonipes magnoq̄ superbit
 Pondere nec tardo raptus prope flumina cursu 20
 Fumat et ingenti propellit strymona flatu
 Par operi sedes hinc obvia limina pandit
 Qui fessus bellis adsectae munere prolis
 Primus iter nostris ostendit in aethera divis
 Discit et evultu quantum tu mitior armis 25
 Qui nec in externos facilis saevire furores
 Das catts dacisq̄ fidem te signa ferente
 Et minor in leges ir& gener et cato castris
 At laterum passus hinc iulia tecta tuentur
 Illinc belligeri sublimis regia pauli 30
 Terga pater blandoq̄ videt concordia vultu
 Ipse autem puro celsum caput aere septus

13 eņēas R 14 sevos complexus SU 15 Nunc FRB¹SU:

Hunc mB²IKQac: Nunc GH: hic G¹ mg equos FRSB²: equēs G:
 eques H (*alterum e ex i rubr.*) IKQac: honos m mg B¹U

17 forma: fama Q 18 altius mFBSUa: altior R: amplius
 GHIKQc 19 Bistonius B: Bystonius H Bistonius portat soni

S¹ in ras. (*aberraverat librarius a fine v. 18 ad finem v. 25 et
 versus 26 initium substituerat*) 20 raptos R: rapto a

21 strimona B 22 huic G¹I lumina G² 23 adsectae (e
prius inter scribendum ex c M¹) F¹RG¹a: adserte B¹H: asserte
 UG mg KQc: assercte I: asserte B^{sim} S: adscite F² mg

24 ostendit om. R¹: ōndit suppl. R² supra lineam ethera S
 25 Discidet SU: Discitur GmgIKQc 26 extremos GIKQ: ex̄mas

H seuire SR¹ 27 Dat S captis RB²Ka: cactis IH¹: catiis c
 datisque FR¹ fidem: sidera F 28 minor: timor F: miror S

in: tu F: tu G¹ 29 hinc ex huic F¹ tecta: templa Qc
 30 Illūc F 31 blandoque (q add. s. v. G¹) 32 celsum:

celum a septus B

Templā super fulges et prospectare videris
 An nova contemptis surgant palatia flammis
 Pulchrius an tanta uigilet face troicus ignis 35
 Atq̃ exploratas iam laudet uesta ministras
 Non grauat et sectae praetendit colla medusae b
 Dextra uetat pugnes lauium tritonia uulgo fol. 65^r a
 Ceu stimulis accendit equum nec dulcior usquam
 Lecta deae sedes nec si pater ipse teneres 40
 Pectora quae mundi ualeant euoluere curas
 Et qui se totis themes edidit ha^usta metallis
 Et tergo demissa chlamys latus ense quieto
 Securum magnus quanto mucrone minatur
 Noctibus hibernis et sidera terret orion 45
 At sonipes habitus animosq̃ imitatus equestris
 Acrius attollit uultus cursumq̃ minatur
 Cui regidis stant colla iubis uiuusq̃ per armos
 Impetus et tantis calcaribus ilia late
 Suffectura patent uacuae procespite terrae 50

33 superfulges UKQc: super fulgens GIR²: superfulgens Ha
 re
 prospectante K 34 contemptis FBSUGHIQc: cotemptis R:
 contentis Ka flamis GHIQ 35 tanta FGHika: tacita
 mRBSUGmgQc face om. R¹, suppl. R² supra lineam troius a
 36 exploratos R¹ (corr. R²) 37 pugnas GHIKQac lauium
 F¹RB²: latium m mg F² mg B¹SU: laevam GHIK: levam Qac
 virgo F²G¹H rubr. Qc 38 de M cf. editionis textum: om. 38 F:
 post 37 Va stimulis accendit equū uacat R: 38. 40. 39 S (corr. S¹?)
 38 grevat R¹ (corr. R²) pretendit SQ 39 equum G dulcior G
 40 Lecta a 41 ualeant: pateant R euoluere: deducere a
 cui
 42 que G: cui I: quis AGmgKQc: que a themes aedidit G:
 themes addidit I: phemes edidit SU: themese dedit Qc: temese
 dedit AK hausta ω 43 It AQc demisa R: dimissa a
 chlamis FB: clamis RGHik lacus a 44 om. K magnis a
 45—47 om. G¹ additi sunt alio atramento in ima margine
 45 hybernis RGQ et: cū I in ras. sydera RBSUGQac
 terreat F 46 sonites SU habitus: initus a mutatus R
 equestris eq̃ft's G 47 uultum I 48 Cui (C ex Q B²) rigi-
 dis m(?)ψ stant: tam SU nimiusque a annos K
 50 uacue — terre B cespice U

Aenea captiui crinem tegit ungula rheNi
 Hunc et adrasteus uisum extimuisset arioN
 Et pauet aspiciens ledeus ab aede propinqua
 Cyllarus hic domini numquā mutauit habenas
 Perpetuus frenis atq̃ uni seruiet astro 55
 Uix sola sufficiunt ~~iaff~~ ius essaq̃ pondere toto
 Supter anhelat humus aeterna crepido nec ferro aut aere
 laborant

Sub genio teneat quamuis aeterna crepido
 Quae super ingesti portaret culmina montis
 Caeliferiq̃ attrita genu durasset atlantis 60
 Nec longae traxere morae iuuat ipsa labores
 Forma dei presens operiq̃ intenta iuuentus
 Miratur plus posse manus strepit ardua pulsu
 Machina continuus septem per culmina montis
 It fragor et magnae fingit uaga murmura romae 65
 Ipse loci custos cuius sacrata uorago
 Famosiq̃ lacus nomen memorabile seruant

51 Aenia S: Enea U crimen FRB¹GH¹: crinen B² terit Q
 52 Nunc RSUHa achaltreus K: Acasteus a extimuisent
 (n *del. et exp.* B¹?) B 53 aspitiens F: adspiciens GIK ledeus
 (u *ex n in ras.*) B¹: ledus F: ledus R: ledens S: ledaeus UIK:
 ledus G: ledus H: ledus Q ab *in ras.* I: sub GH ede BSc:
 ore a propinquum a 54 Cillarum R nunquam FRBSUHQac
 mutabit SUF²H 55 Perpetuus G: Perpetuis SUHKQac astro Q
 56 Vis G¹ (l' uix G *mg*) Viscera a insessaque mF²BG²IKQ:
 inessaque SU: iussaue F: uix esaque R: uis sessaque G¹
 (*primum s del.* G¹): vi fessaue H: vi sessaque a: in sessaque c
 tanto AIQc 57 Subter FRSUKQac laborat AIK^cQc 58 Sed
 AQ gremio Hla quanuis SU crepido (c *ex t* F¹B²)
 59 Que S super ingentis a 60 Celiferique S: Coeliferique
 GHIK atrita K durasset Q athlantis FSGHQa 61 longe BSIQ
 more B ipse G¹I 62 presens BSQc: pñs (*ex prīs*) G: pat^{is}
 q̃: I *in ras.*: pressis a operaue a 64 continuos m (*an*
-uo uoluit?) SB: continuis Ia 65 magne B fingit U: figit Sa:
 fingit Q 67 Famosusque Q^c seruent B: seruat HIKQac¹)

1) mirarer si in G exstaret *servant*; tamen in collatione
 qua utor nil de hoc loco notatum.

Innumeros aeris sonitus et uerbere crudo	
Ut sensit mugire forum mouet horrida sancto	
Ora situ meritaq; caput uenerabile quercu	70
Ac primum ingentes habitus lucemq; coruscam	
Expavit maioris equi terq; ardua mersit	
Colla lacu trepidas laetus mox praeside uiso	
Salue magnorum proles genitorq; deorum	
Auditum longe numen mihi nunc mea felix	75
Nunc ueneranda palus cum te ppe nosse tuumq;	
Immortale iubar uicina sede tueri	
Concessum semel auctor auctor ego inuentorq; salutis	fol. 65 ^v
Romuleae tu bella iouis tu proelia rheni	
Tu ciuile nefas tu tardum in foedera montem	80
Longe marte domas quod s. nostra tulissent	
Saecula temptasses me non audente profundo	
Ire lacus et roma tuas tenuisset habenas	
Cedat equus latiae qui contra templardiones	
Caesarei stat sede fori quem traderis ausus	85
Pelleo lysisippe duci mox caesaris ora	

68 eris SU 69 nugire F: mugire (mu in ras. alio atr.) I
^horrida G 71 At RBSUG¹ (Ac G mg) HIKa primum om. sine
lac. K coruscant (s ex l rubr.) H 72 Māioris "expavit Q
tibique a 73 latu F trepidas F: trepidans mA*?RB (in ras.
ex predicans B¹) SU: trepidus GHKQc: tepidus a letus BSU
proles
preside BSU 74 genitor prolesque K celo⁷⁴ (exp. F¹) deo⁷⁴ F
cū
75 michi U foelix Fe 76 quom F: que G: quum HIQ
nosce a 77 Inmortale RGHK 78 simul a autor c
79 Rumulee R: Romule B: Romulee U prelia Rac: prelia BSU
rhenia SU 80 federa SU 81 si nostra F¹: si modo nostra
RB²: si te nostra mF²B¹SUGHKQac 82 Secula BSU ten-
tasses mFRSHKQac profundos mBSUGHKQac 83 Ire (e ex
a M¹) latus et F: lacus sed GHKQac roma (a ex e corr.
F²) F: coma^r G 84 Cedat (add. R²) R: Caedat H: Cedet a
equis F latie Ua rdiones (d ~ el) M: reliones F: diones
mBSUGHKQac: dyones R 85 Cesarei U traddere es K:
tradere es QF² 86 Pellaeo FGK lysippe (y ex i I): lisippe
FR: lisyppe Kac cesaris SU

Mirata ceruice tulit uix lumine fesso
 Explores quam longus inhunc despectus ab illo
 Quis rudis usq̄ adeo qui non ut uiderit ambos
 Tantum dicat equos quantum distare regentes 90
 Non hoc imbriferas hiemes opus aut iouis ignem
 Tergeminum aeolii non agmina carceris horret
 Annorumue moras stabit dum terra polusq̄
 Dum romana dies hoc et sub nocte silenti
 Cum superis terrena placent tua turba relicto 95
 Labetur caelo miscebitq̄ oscula iuxta
 Ibit in amplexus natus fr̃q̄ paterq̄
 Et soror una locum ceruix dabit omnibus astris
 Utere perpetuum populi magniq̄ senatus
 Munere pelleae cuperent te scribere cerae 100
 Optassetq̄ nouo similem te ponere templo
 Atcicus elei senior iouis et tua mitis
 Ora tarans tua sidereas imitancia flammas
 Lumina contempto mallet rhodos aspera phoebo
 Certus ames terras et quae tibi templa dicamus 105
 Ipse colas nec te caeli iuuat aula tuosq̄
 Laetus huic dono uideas dare iura nepotes

87 Aurata **G^cHIKQac** limine **SU** flexo **H** 88 E explores **R**
 90 quantum (quā *in ras.* **I**) 91 himbriferas **I**: hymbriferas **H**:
 nubiferas **R** hyemes **mBSUHQ** opus *om.* **ac** haut **R**
 92 eolii **RSUQ** horror **R** 93 Armorumue **SUH** 94 huc **Q²**:
 hac **a** 95 Quum **GHIKU** 96 miscebatque **G**: misceturque **SU**
 obscula **B** (*b exp.* **B²**) **U** iusta **KQ¹** (*iuxta corr.* **Q²**): iustae
 iuxta **I**: iuncta **a** 97 Ibi **S** nōtus **G** frater natusque **H**
 99 ~~Vtare~~ (utere **G mg**) **G** magnumque **H** (*exp. rubr.*) 100 pellee
U: pelee **R**: appelleae **G²I^cQ**: Appelleae **c** cere **R**: cere **U**:
 care **S**: coene **a** 101 Optassentque **a** 102 Atticus **mψc**:
 Actius **a** ebei **RB²**: elaei **GIKc**: aelei **Q** 103 tarans **U**:
 on
 terens **RB²**: tirans **G**: tonans **HIKQac** sidereas (*alterum e*
add. **B^{sim}**): sydereas **RSUQa** imitantia **RB²GHIKQac**: mutantia
FB¹SU flamas **H** 104 cotempto **F** phebo **SU**: phebo **H**
 105 Cecus **a** amos **F** que **U**: q̄ **S** 106 celi **U**: coeli **GIK**
 vivet **R** 107 Letus **SU**: Letius **G mg** **K**: Laetius **Iac** hinc **B²F**:
 hoc **a** dotio **SU** tura **Qc**

§ 3. DE EXEMPLARI POGGIANO.

omnes codices novicios ad Matritensem redire demonstravimus. sequitur ut inquiramus, quaenam intercedat ratio inter eum et apographon Sangallensis qui dicitur libri a Poggio in Italiam transmissum. atque Matritensem in Italia non scriptum esse ipsae litterarum formae docent. quid quod codicem a Germano conscriptum esse Loewio ipsi visum est? ac revera ipse Matritensis idem liber est quem Poggius per Brandinum Pisanum ad Franciscum Barbarum misit. una cum Manilio Stati Silvae ab eo inventae sunt: una cum eodem exstant in Matritensi. maximi vero momenti est quod correcturae M² ipsius Poggi manu factae sunt. id quod fit perspicue comparatis eis codicibus, quos ab illo conscriptos esse inter omnes constat. cohaesisse quondam quolibet modo libros Matritenses M 31 et X 81 supra monuimus p. IX: X 81 autem continet Asconii Pediani in nonnullas Ciceronis orationes commentarios et Valeri Flacci I 1—IV 317. hos auctores a Poggio paulo ante Manilium, Silium Silvasque repertos esse scimus. subscriptio autem post Val. Flacc. IV 317 in X 81 exstat haec: *C. valeri flacci argonauticon. Hoc fragmentum repertum est in monasterio sancti galli prope constantiam XX milibus passuum una cum parte Q. asconii pediani. deus concedat alteri ut utrumque opus reperiat perfectum. Nos quod potuimus egimus.*

Poggius florentinus.

hic codex ab eodem exaratus est, qui notas M² in Matritensi addidit totusque character scribendi admodum accedit ad notas interlineares vel marginales codicis Hamiltonensis 166, quem a Poggio ipso transcriptum esse ex Mediceo illo Ciceronis ad Atticum epistularum nemo nescit. notae autem eiusdem manus sunt atque textus ipse. adde quod in X 81 fol. 1—17 nonnulla ex Chronico Sigisberti Gemblacensis sat velociter, ut videtur, exscripta sunt, quem a Poggio in suum usum excerptum esse

constat.¹⁾ ne vero in eo haeseris quod discrimen est inter Matritensis X 81 et Hamiltonensis 166 scripturam: hunc librum bellissima manu scriptum sicut Laur. plut. 67, 15. quasi venditurus exaravit: Matritensem veloci manu ut sibi amicisque servaret thesauros modo repertos. atque ipse Poggius se non uno caractere in scribendo usum esse compluribus locis testatur. idem epistola anno 1430 scripta (ep. IV 4) codicem Silvarum a Nicolao Niccoli repetit, quem illi cum aliis libris anno 1418 se mutuum dedisse contendit. sed fusiore haec egent disputatione, quam Krohnus alio loco prolaturus est. ego paucis verbis totam quaestionem adumbrasse, quantum praesens usus poscit, sat habeo. hoc tamen ab omni dubitatione remotum iam esse debet, quin Matritensis illud exemplar Poggianum sit. hinc etiam cognoscitur verum esse, quod nos supra adnotationes M² non esse petitas ex antiquo quodam codice conclusimus; id quod ex Poggi epistula, unde exordium fecimus, satis dilucide apparet (cf. p. V).

at de illo libro Poggiano etiam aliunde constat, nempe ex notis quas Politianus ad Corsinianum editionis principis exemplar adscripsit inter annos 1475 et 1494. iam igitur quaerendum est, quomodo illae consentiant cum Matritensi.

proficiscendum autem est a Politiani testimoniis. atque adnotavit sub finem Silvarum haec:

Incidi in exemplar Statii sylvarum: quod ex Gallia Poggius Gallica scriptum manu: in Italiam attulerat, A quo videlicet uno²⁾ licet mendoso depravatoque: et (ut arbitror) etiam dimidiato: reliqui omnes codices qui sunt in manibus, emanarunt. Quare cautio mihi fuit: ne quid in corrigendo hoc nostro: ab illo mutarem. Ne nimia (ut adsolet) diligentia: aut mihi aut ceteris studiosis noceret. Quem si modum tenerent, ceteri

1) cf. Poggi epist. VIII 9. Voigt-Lehnerdt, *Wiederbelebung des klass. Altertums*³. 1893. I p. 247.

2) additum supra lineam, nimirum ut molestus sonus evitaretur.

librorum emendatores, tenuissentque priores minus multo laboris in hac re quam nunc habemus haberemus. vale, qui legis: et quod sedulo fecimus: queso Boni consule.

Tuus Angelus Politianus.

alterum testimonium ad versum I 4, 86^a adscriptum est: *hic versus deest in libro vetustissimo poggii qui e germania in Italiam est relatus.*

quod videtur esse discrimen inter utrumque locum — altero ex Gallia, altero ex Germania codicem in Italiam transportatum dicit Politianus — iamdudum a Wachsmuthio et Blassio¹⁾ explicatum est: Helvetia librum oriundum esse ipsa Poggi epistula demonstratur.

notis autem illis (A) exemplaris Corsiniani (a) plurimi viri operam dederunt. primus de eis verba fecit Handius edit. praef. p. XXI. unde sua hausit Queckius edit. praef. IV. tum Foerstemannus notas inspexit in Imhofii usum, qui centum fere locis manifesta codicis Poggiani vestigia se deprehendisse ait. Nohlius denique qui male Imhofium intellexit (p. 29), collatione earum accuratissima usus est quam Adolphus Kiessling et Ulricus Koehler Hauptio supeditaverant. cum vero illi propter temporis aestivi iniquitatem librum cuius folia spongia detrita difficillime leguntur, non quoad fieri posse putabant, exhausisse sibi visi essent, Henricus Kruse iterum illam editionem consuluit, cuius adnotationes Hosius denuo examinavit. horum collationes Krohnio mihi praesto erant. quaedam olim mihi Drerupius amicus enotavit. praeterea Zangemeister totum exemplar Corsinianum depingendum curavit photographice, quibus tabulis Vollmer usus est, qui et ipse collationem suam mihi benevolentissime permisit. atque ut unum praemoneam multo plus Vollmer sibi perspexisse visus est quam qui ante eum illas notas contulerunt. sed vereor ne nimium oculorum acie fretus ex tabulis se elicuisse putaverit. tamen ad criticam factitandam parum interest utrum disertum de codice Poggiano testimonium adscripserit Politianus

1) cf. Mus. Rhen. XIX (1874) p. 355. XXX (1875) p. 461.

d^*

III 2, 135. 136 versuum partes omissas et in **a** et in **c** supplevit Politianus, unde eas putas esse sumptas nisi ex codice? vel ubi lectiones aperte corruptas adnotavit, cur eas adscripsit nisi propterea quod eas invenerat in eo codice quem ducem sequendum esse sibi persuaserat? vel ubi lectiones, quae in **ac** exstant, per se probas mutavit, cf. I 2, 22 *violis* **A**: *mollis* **ac**. II 1, 150 *omnes* **A**: *omnis* **ac** (idem III 4, 44). III 5, 59 *Circuit* **ac**: *Circumit* **A** al. itaque ubicumque quod ille adnotavit, neque in **a** legitur neque in **c**, accuratius erit inquirendum, potueritne coniectura inveniri ex lectione **ac** necne. tamen ab altera parte restant loci quibus nihil correxit Politianus, ubi quin lectiones **a** discrepantes a suo libro improbaverit non est dubium, velut I 1, 27 *captis*, 33 *superfulgens*, 34 *contentis*, 48 *nimiusque*, 53 *propinquum*, 67 *servat*, I 2, 21 *tymbra*, 143 *vehemēsque* al.

non ea quae nunc desideratur in philologo diligentia Politianum usum esse in libris conferendis apparet etiam ex codicis Laurentiani 29, 32 (L) collatione, ubi vel graviora silentio praeteriit. haec adnoto quae a Politiano quamvis secus legatur in **a** atque in **L**, non correcta sunt

II 7, 9 *tae* **L**: *Lete* **a**

20 *iste* **L**: *ista* **a**

28 *atheras* **L**: *athenas* **a**

34 *m&ele b&is* **L**: *melethe betis* (*h* del. Politianus) **a**

36 *aque* **L**: *atque* **a**

38 *caliope* **L**: *calliope* **a**

46 *elonquente* **L**: *eloquente* **a**

63 *Iocunda* **L**: *Iucunda* **a**

79 *loquar* **L**: *loquor* **a**

ipse **L**: *ipsa* **a**

87 *pôtef/////* **L**: *postes* **a**

112 *tenis* **L**: *tenes* **a**

II 7, 117 *nocentu* **L**: *nocentum* **a**

126 *frequent̃* **L**: *frequentat* **a**

contra quaedam adnotavit ex **L** omissa littera **Δ**: ter enim in voce *orpheus* litteram *f* correxit pro eo quod **a**

exhibet (cum **M**) *ph*: *orfeos* legitur in **L** 40 et 99, *orfeus* 59. tum *adlocutione* ex **L** fluxit, in **aM** exstat *allocutione*.¹⁾

atque hoc si probe tenebimus, ratione ac via opinor procedemus vitato errore et eorum, qui cuncta quae nota carent, ad Poggianum referenda censuerunt, et eorum, qui sola ea quibus disertum de codice Poggiano testimonium est adscriptum, fide digna esse arbitrantur.

quae cum ita sint, antequam ad quaestionem sat implicatam solvendam accedamus, eas lectiones una cum Matritensis et editionum **ac** scriptura proponere e re videtur, quas ex codice Poggiano promptas esse Politianus diserte testatus est (**A***)

I praef. 35: *est valenti* **A*M**²: *est valescenti* **M**¹: *valenti* **ac**

I 2, 44: *Sedisses* **A*M**: *Dixisses* **a**: *Venisses* **c**

84: *fodi* **A*M**: *facti* **a**: *fixi* **c**

147: *viridis* **A*Ma**: *nitidis* **c**

203: *nitide* **A***: *mtiade* **M**: *mie* **a**: *tumidae* **c**

I 3, 63: *demet* **A*M**: *damnet* **a**: *demit* **c**

84: *Lucrine* **A***: *-ac* **M**: *lacinięque* **ac**

I 4, 23: *Quis* **A*Ma**: *Qui* **c**

numine **A*M**: *carmine* **ac**

60: *precidem* **A*Ma**: *pridem* **c**

66: *phebeam* **A***: *phebeiam* **M**: *plebeiam* **ac**

86^a: om. **A***: habent hunc versum **Mac**

1) ceterum Laurentiani collationem videtur Politianus post Poggiani adscripsisse; certissime autem cognoscitur eam non ante notas ex Poggiano codice petitas in exemplari a fuisse. nam II 7, 134 deleta voce *fessus* quae exstat in **a** eademque in **c**, in margine haec adnotavit *festus ī ātiq^o festus Δ*. nec non adnotatio ad v. 55 facta videtur suadere ut **L** post Poggianum adhibitum esse statuamus. *Laudes* enim quod legitur in **a** suprascripto *a* super *e* videtur esse effectum *laudas*, id quod hodie in **M** exstat post correctorem **m**. margini sinistrae adscriptum est: *Do ludes*, dextrae *ludes Δ*: si Laurentianum statim habuisset in promptu, non eum lectionem genuinam *ludes* Domitii prius auctoritate defensurum fuisse putaverim. accedit quod adhuc vivente Domitio adnotationes ad 'domestici codicis' marginem se adscripsisse ipse Politianus auctor est (epist. VI 1). quem domesticum codicem esse ipsum exemplar Corsinianum Vollmer mihi persuasit.

- 88: *lacera* A*: *laeta* (et *ligatura coniunctum*) M:
latea a: *laeta* c
- 90: *vcldae* A*: *vcl dae* M: *vel det* a: *Veledę* c
- I 6, 10: *Jam velaria linea* A*: *Iam vellaria linea* M:
Jam vclaria borea a: *Iam bellaria adorea* c
- 20: *pregnātes* A*: *Pregnates* M: *Praegrandes* ac
- II praef. 29: *consulcremus* A*M: *consideremus* a: *consyder-*
raremus c
- II 1, 72: *turbo* A*M: *turba* ac
- 88: *Elégisse* A*: *Flegisse* M: *Et flevisse* a: *At*
legisse c
- 218: *init* A*M: *habent* ac
- 229: *Glaucia insontes* A*M: *Glaucias insontes* a:
Glaucia nam insontes c
- II 2, 36: *amnes* A*M: *annos* ac
- 82: *limau* A*: *limau* (vel- an) M: *limen* ac: *limon*
Domitius in commentario
- 116: *hinc* A*Ma: *huc* c
- II 3, 3: *vadis* A*M: *in nodis* a: *in nodos* c
- 10: *hec* A*: *et* M¹: *haec* mmg: *et* a: *haec* c
- 55: *umbris* mg. *humeris* A*M (sed *umeris*): *umbris* ac
- II 4, 15: *convicia* A*M: *convivia* ac
- II 6, 3: *aaedere* A*: *accedere* (sed *cc* ~ *a*) M: *accen-*
dere ac
- 48: *pudor unde* (*undę* M) A*M: *puer inde* a: *pudor*
inde c
- 58: *causas* A*M: *creas* a: *casus* c
- 104: *habiture* A*M: *habitare* a: *habitūque* c
- 105: *amori* A*M: *amorem* a: *amari* c
- II 7, 134: *festus* A*M: *fessus* ac
- III praef. 14: *mecium* A*M: *Novium* ac
- III 1, 86: *coitus* A*M: *cetus* ac
- 144: *puniceis* A*Mc: *pumiceis* a
- III 2, 56: *sevus et* A*: *Saevus e* M: *Serius e* ac¹⁾

1) verbis textus: *Serius epuppi* suprascripsit Politianus *sevus et in*
l^o pog. linea ducta infra verba *Serius e.* unde non satis patet quid
in Poggiano fuerit, sed videtur testari Politianus *Sevus et puppi.*

- 124: *numine* A*M: *munere* ac
 III 3, 18: *implicitor* A*M: *implicitos* ac
 32: *aoniasque* A*M: *aut animasque* a: *eternasque* c
 114: *Vultibus et sibimet similis* A*M: *Vultibus et*
 sibimet a: *Vultibus et similis* c
 III 4, 70: *corpeus* A*M: *torpens* ac
 81: *crinis* A*M: *victor* a: *vertex* c mutato ver-
 borum ordine
 84: *faucia* A*M: *saucia* ac
 III 5, 57: *intracia* A*M: *inrantia* a: *trachinia* c
 IV praef. 8: *se quam quod quarta* A*M: *sequitur quarta*
 quae ac
 IV 1, 23: *aris* mg *astris* A*M: *aris* ac
 IV 2, 27: *lacuna fuit in* A*, *quae est et in* M et in a: *et* c
 IV 3, 81: *sed grates ago servitusque tanti est* A* (sed
 videtur dubius haesisse in voce *servitus* Poli-
 tianus, pro qua antea *struitus* scripserat): *sed*
 grates ago struitusque tanti est M: S. g. a.
 strictiusque (*strictus atque* c) *tanti est* ac
 106: *ad Primę carbasa ventilantis aure* adscripsit
 Politianus sic *h̄t ātīq̄s codex: Primae car-*
 basa ventilatis (super *a~* et scripsit et delevit
 M¹) *aurae* M: *Primae carbasa ventilantur aura* c
 159: *Sandes* <A*>M: *Scandes* ac¹)
 abnuesque A*M: *obviusque* a: *obviosque* c
 IV 5, 17: *lavant* A*M: *balant* ac
 43: *lacunam testatur* Politianus in A*, *quae ex-*
 stat in Ma: *raro* c
 IV 6, 35: *artus* A*M: *actos* a: *arcus* c
 52: *taleę* A*: *taleae* M: *tilię* a: *elee* c
 87: *Ornabat* A*M: *Coenabit* a: *Coenabat* c
 IV 8, 19: *lauro* A*M: *lauros* ac

1) Quod Politianus ex Poggi codice adscripserat, partim dele-
 tum est; restant tantum haec fragmenta : -/t̄ ī cod ātiq^o /////////eş
 (sa. d. . legit Engelmannus) c^e pandes (punctis infra lineam positis
 incertas esse litteras indicavi), unde conicias non fuisse *Scandes*
 in antiquo.

- V praef. 17: *invenisse* A*M: *interuenisse* ac
 V 1, 82: *rotage* A*: *rotagae* M: *rogate* a: *togaeque* c
 V 2, 48: *nemea* A*Mc: *vectita* a
 137: *coniuge* A*Ma: *gurgite* c
 153: *vallumque subibis* (alterum b ex ll M¹) A*M:
illumque sub illis a: *veniamque sub illis* c
 V 3, 105: *crinemque* A*M: *cineremque* ac
 180: *probatur* A*M: *probare* ac
 181: *Monstrastis* A*M: *Monstratis* ac
 209: *luotaque* (litterae primae incerta manu videntur
 esse scriptae) A*: *biotaque* (sed ita ut *luota-*
que facile possit legi) M: *luctataque* a: *lustra-*
taque c
 219: *Quam unus* A*M: *Quamvis* a: *Qualis et* c
 240: *siiungere* A*M: *subiungere* a: *sciungere* c
 263: *vovit* A*M: *novit* ac
 V 5, 8: *laceiscis* A*: *lacestis* M: *lacertis* a: *laccessit* c
 14: *crimina* A*M: *carmina* ac
 24sq.: lacunas in A* easdem fuisse quae in M ex-
 stant, testatur Politianus. c lacunas explevit
 31: *nec eburno* A*M: *ignavo* ac
 38: *quotiens* A*M: *totiens* ac
 53: *si* A*M: *mihi* a: *sic* c
 58: *rependis* A*Ma: *reprendit* c
 76. 77. 84: lacunae fuere in A* quae et in M. c versus
 supplevit.

quos locos si cum Domitii editione comparaveris, facile apparebit, quid potissimum Politianus in eligendis testimoniis spectaverit: omnes notae faciunt contra Domitium exceptis duobus III 1, 144 *puniceis*, ubi certe Politianus lectionem edit. princ. probavit, et V 2, 48 ubi lectionem *nemea* a versu abhorrentem emendavit. itaque ne his quidem locis Domitio videtur assensus esse.

locos octoginta fere ex codice Poggiano haustos certo disertoque Politiani testimonio constat. accedit IV 9, 47 quem (epist. VI 1) 'domi suae' h. e. in exemplari suo domestico sic esse scriptum enarrat Politianus *nīl mutas sed*

*idem mihi remittas.*¹⁾ praeter hos octoginta locos multa ex codice Poggiano petita esse licet nulla nota addita mihi persuasum est. nam et exstant notae quae nisi ex libro quodam hausta esse non possunt, veluti ubi lacunas hiantes et in **a** et in **c** Politianus explevit, cuius rei iam supra exemplum attuli. praeterea cum id potissimum Politianus egisse videatur, ut Domitium corrigeret, ubicumque contra **ac** faciunt notae, eum exemplar Poggianum consuluisse coniciendum est, licet uno vel altero et ipse Politianus verum videre potuerit. quos locos iam congestos propono:

*I praef. 4: PROHOEMIVM AD STELLAM **a**: om. **c**: *Stattius Stelle* (ex-ac **A**: STELLAE **M**) *suo salutem* **AM**²⁾

I 1, 91: *opus* om. **ac**: add. **A**: habet **M**

107: *Letius* **ac**: *Letus* **AM**

*I 2 tit: *Epithalamion in Stellā Poetā & Violentillā Stelle cōiugem* **a**: EPITHALAMION STELLAE ET VIOLANTHILLAE **c**: *Epithalamium in stellam et violentillā* **A**: EPITHALAMION IN STELLAM ET VIOLENTILLAM **M**

I 2, 22: *mollis* **ac**: *violis* **AM**

60: *repserunt deprenso* **a**: *r. deprenso* **c**: litteris *b* et *a* suprascriptis genuinum ordinem restituit **A**; eundem exhibet **M**

63: *profatus* **ac**: *profatur* **AM**

*80: *inermi* **ac**: *inerti* **AM**

*89: *Praelusi* **ac**: *Praeluxi* **AM**

I 2, 103: *Dempserat in* **a**: *Dixerat et* **c**: *Finis erat* **Am**: *Emis erat* **M**¹

105: *vultu* **ac**: *vultum* **AM**

135: *Falsus* **ac**: *Falsus* **AM** Priscianus

144: *vas* **a**: *tam* **c**: *iam* **AM**

180: *doctasque &* **a**: *Dacas quę et* **c**: *dacasque et* **AM**

1) vel hinc cognoscitur Politianum non omnia quae discrepabant inter **a** et **A** enotavisse.

2) ubi Vollmer testimonium de codice Poggiano vidit, asteriscum praeposui notae.

- 225: *ingressa a:ingere c:iniere* AM
- I 3, 71: *archana a: arcana c: arcano Am: artano* M¹
- I 4 tit.: *Rutillio Gallico a: SOTERIA PRO RUTILIO GALLICO c: SOTERIA RUTILII (RUTULI M) GALLICI* AM
- I 4, 11: *togatae ac: rogatae* AM
- 52: *cunctate ac: cunctante* AM
- *58: *pigrae ac: pigra* AM
- 76: *ingens ac: vicens* AM
- 99: *quidcumque a: quocumque c: quodcumque* AM
- 102: *Dicteam in a: Dictami c: Dictamni* AM
- I 5 tit.: *Claudii Etrusci balneum a: BALNEVM ETRVSCI c: Balneum Claudii Etrusci* AM
- I 5, 15: *liquidus ac: liquidosque* AM
- I 6 tit.: *Decembriskalende a, quod b a* suprascriptis transponendum indicat **A: KAL.DECEMBRES SATVRNALES c: KALENDAE.DECEMBRES** M
- I 6, 12: *Quicquid ac: Quitquid* AM
- 15: *quod a: quas c: quo* AM
- precoquit ac: percoquit* AM
- 67: *hemi ac: emi* AM
- 73: *senica ac: scenica* AM
- II praef. tit.: *Status Meliori suo sal. (salutem M)* **AM: om. ac**
- 27: *puero amisso ac: amisso puero* AM
- 28: *libenter om. ac: add. A: habet* M
- *II 1 tit.: *Epicedium Glaucie Melioris a: EPICEDION IN GLAVCIAM MELIORIS c: Glaucias Atedii Melioris dedicatus (DELICATVS M)* AM
- II 1, 78: *querere acM: quererere* Am
- 145: *esset ac: flesset* AM
- 150: *omnis ac: omnes* AM
- 164: *exutus ac: exosus* AM
- 182: *Recisum a: Precisum c: Rescissum* AM
- *191: *blesi ac: blessi* AM
- 201: *blesi a: blaesi c: blessi* AM
- 220: *geminus ac: gemimus* AM
- 226: *sonent ac: sonet* AM

- II 2 tit.: *Villa Surrentina* a: SVRRENTINVM POLLII
c: *Villa Surrentina Pollii Felicis* AM
- II 2, 40: *in versa* a: *in mersa* c: *immersa* AM
53: *mansuescit* ac: *mansuevit* AM
112: *tibi* ac: *ubi* AM
134: *chias* a: *tuas* c: *duas* AM
*140: *blandamque* ac: *placidamque* AM
- II 3, 14: *iam* ac: *ibi* AM
22: *terrae* ac: *cerve* AM
51: *tertium et* ac: *ut* AM
55: *servatur* a: *sinuatur* c: *scrutatur* AM
77: *blesi* a: *Blęsi* c: *blessi* AM
- II 4 tit.: *Psitacus Atedii Melioris* a: PSITACVS ME-
LIORIS c: *Psitacus* (PSITTACVS M) *eius-*
dem AM
- II 4, 10: *nec* ac: *non* AM
36: *fusus* ac: *fessus* AM
- II 5, 16: *At* ac: *Ac* AM
- II 6 tit.: AD VRsum iuvenem amicissimum a: EPICE-
DION PILETI VRSI c: *olacio*¹⁾ *ad fla-*
vium ursum A: CONSOLATIO AD FLA-
VIVM . VR SVM DE AMISSIONE PVERI
DELICATI M
- II 6, 6: *et* ac: *at* AM
10: *et se* a: *usque* c: *urse* Am: *ut se* M¹
34: *e* a: *heu* c: *en* AM
- II 6, 62: *Ructasset* ac: *Ructassent* AM
71: *tendebat* ac: *tentabat* A: *temptabat* M
82: *clamanti* a: *clamante* c: *clamate* AM
98: *carpsitque* ac: *carpitque* AM
- II 7, 55: *Laudes* aM¹: *Ludes* cLΔ: *Laudas* mA(?)
112: *helisiis* ac: -s del. A: *helysii* M
- III praef. tit.: *Staius Pollio suo salutem* AM: om. ac
6: *probendam diu* ac: *diu probendam* AM
9: *expaveri* a: *expaveas* c: *expaveris* AM

1) initium vocabuli cum margine recisa periit.

- 10: *penetrasti ac: penetrali* AM
 11: *omnes ac: omnis* AM
 33: *Vale* AM: om. ac
- III 1 tit.: *Hercules Surrentinus a: idem mai. litt. c: Hercules Surrentinus po//////// f/////////s¹) A: HERCVLES SVRRENTINUS · POLLII | FELICIS* M
- III 1, 13: *Aspersum ac: Ad sparsum* AM
 16: *Dictavit a: Ductavit c: Ditavit Am: Ditasit* M¹
 18: *angusto bissemi ac: angusti bisseño* AM
 *58: *tergit ac: terget* AM
 *60: *hecateias ac: d ins. inter i et a A: echateidas* M
 69: *gravati a: gravamus c: gravatis* AM
 72: *et ac: ac* AM
 74: *illiaco ac: iliaco* AM
 90: *ubi a: ibi c: tibi* AM
 103: *penatis ac: penates* AM
 105: *lumina ac: limina* AM
 120: *invida a: uvida c: humida Am: umida* M
 137: *victae ac: iunctae* AM
 145: *viventibus ac: humentibus Am: umentibus* M
 157: *nudare ac: nodare* AM
 158: *Indulgere a: Indulge his c: Indulge* AM
- III, 2 tit.: *Pro Novio Celere Iuvene Amicissimo a: PROPEMPTICON METLI CELERIS e: Propempticon Mecio c an t incertum A) celeri* AM
- III 2, 3: *avertite ac: advertite A: advertice* M
 37: *quotiens patriis ac: patriis quotiens* AM
 51: *unde a: inde c: ecce* AM
 85²): *torva ac: torsa* AM
 87: *gerit ac: gerat* AM
 101: *quondam ac: olim* AM
 114: *prosternat ac: praesternat* AM

1) haec admodum dubia sunt.

2) fortasse hic enumerandus est etiam v. 81 *Quasque a: Queque c: Quaque* M. videtur enim Politianus litteram -s- delevisse in a Domitiique lectionem addito t suprascripsisse.

- 120: *cathenas* **ac**: *catenas* AM
 123: *hic* **ac**: *his* AM
 129: *Hac* **a**: *Hoc* **c**: *At* **A**: *Ac* **M**
 135/136: *complevit* **A**; in **ac** idem exstat quod in γ
 (cf. p. XIX)
 137: *zirna* **a**: *Zeugma* **c**: *zeuma* AM
 141: *sudant* **ac**: *sudent* AM
 143: *claudit* **a**: *claudet* **c**: *claudat* AM
 III 3, 3: *Hunc* **c**: *Nunc* **c**: *Huc* AM
comas **ac**: *comam* AM
 13: *Diique* **ac**: *Dique* AM
 46: *neque* **ac**: *nec* AM
 66: *tymbreia* **a**: *tibereia* **c**: *tybercia* **A**: *thybereia* **M**
 76: *arcus* **ac**: *artus* AM
 87: *omnes* **ac**: *omnis* AM
 95: *unique* **ac**: *uni* AM
 109: *et* **ac**: *ac* AM
 112: *aut* (*haut* **c**) *umquam* **ac**: *haud* *quaquam* AM
 122: *manusque* **ac**: *manuque* AM
 129: *Rubentesque* **ac**: *Pubentesque* AM
 193: *phryga* **ac**: *styga* AM
 *194: *at* **a**: *ah* **c**: *hoc* AM
 200: *dulcia* **ac**: *lucida* AM
 *214: *atque* **ac**: *eque* AM
 215: *meritis* **ac**: *meritus* AM
 *III 4 tit.: *Iearinus Germanici nostri libertus* **a**: COMA
 EARINI **c**: *Capilli flavi earini* (IERINI **M**) AM
 III 4, 8: *Intonsosque* **ac**: *Intonsoque* AM
 11: *Premet* **a**: *Proferet* **c**: *Praemetet* AM
 44: *omnes* **ac**: *omnis* AM
 68: *molire* **ac**: *mollire* AM
 70: *haut* **ac**: *haud* AM
 83: *repetebat* **a**: *petebat* **c**: *pectebat* AM
 84: *cedat* **ac**: *cedet* AM
 91: *geminisque* **ac**: *gemmisque* AM
 III 5, 5: *haec* **ac**: *hoc* AM
 21: *haud penetrabile* **ac**: *inpenetrabile* **A**: *ut* *p.* **M**

- 32: *dolorem a: dolebas c: doleres AM*
 43: *optatosque ac: optandosque AM*
 46: *illicias a (illicitas c): -os AM*
 50: *fictamque a: firmamque c: victamque AM*
 53: *ingentis ac: ingentes AM*
 54: *notae a: reatae c: natae AM*
 59: *Circuit ac: Circumit AM*
 *66: *Gaudia ac: Candida AM*
 68: *pudebat ac: pudebit AM*
 72: *vesuinus ac: vesuvinus AM*
 77: *cupis a: capis c: capys AM*
 87: *solo ac: foro AM*
 strictae iurgia a: scita lycurgia c: strictae in
 iurgia AM
 95: *circum ac: circa AM*
 111: *Perveniesque ac: Preveniesque AM*
 IV praef. tit: *AD MARCELLVM c: om. a: Statius Marcello*
 suo salutem AM
 7: *inveni a: inveniri c: meum AM*
 21: *de om. ac: add. A: habet M*
 22: *iunium ac: vivium AM²mg.*
 38: *socco a: iocos c: ioco AM*
 45: *Vale AM: om. ac*
 IV 1 tit.: *Germanici Consulatus a: XVII. CONSVLATVS*
 IMP. c: Septimus Decimus consulatus imp. aug.
 Germanici AM
 IV 1, 24: *mihi ac: tibi AM*
 IV 1, *29: *fascēs ac: fastos AM*
 38: *revocabitur ac: renovabitur AM*
 40: *Restant ac: Restat AM*
 *45: *fores ac: dei AM*
 IV 2 tit.: *de Convivio habito per Domitianum a: EPV-*
 LVM DOMITIANI EVCHARISTICON c:
 Eucharisticon ad Imp̃. Aug̃. Germ̃. Domitia-
 num A itemque fere M
 IV 2, 9: *laurus ac: lauros AM*
 *15: *et te spes et te ac: te spes hominum te AM*

- 20: *super ac: stupet* AM
 25: *Aethereos a: Aethereos et c: Aetheros et* AM
 30: *super ac: supra* AM
 34: *laborant ac: laborat* AM
 51: *aclinare ac: adclinare* AM
 67: *induat a: induit c: induct* AM
 IV 3, 20: *sevis a: ceno c: senis* A (sic vel *sevis*) M
 53: *topho ac: tofo* AM
 71: *Paucis a: Pandis c: Raucis* AM
 74: *In ripis ac: Et ripas* A: *It ripas* M
 82: *iam ac: te* AM
 89: *obruit a: obruat c: obluat* AM
 *114: *imo ac: uno* AM
 119: *cheli ac: chely* AM
 136: *flammiferos ac: flammigeros* AM
 150: *odisse a: obisse c: adisse* AM
 IV 4 tit.: *Ad Marcellum ac: Epla ad Victorium Marcel-*
lum A: EPISTOLA · AD · VICTORIVM · MAR-
 CILLVM M
 IV 4, 43: *indicis a: iudiciis c: iudicis* AM
 51: *et* AM: om. *ac*
 55: *acanto a: accanto c: adcanto* AM
 67: *paras ac: parcs* AM
 73: *Noscit ac: Poscit* AM
 99: *assueta ac: an sueta* AM
 IV 5 tit.: *carmen lyricum ad Septimium Scverum* a:
 LYRICVM AD SEP. SEVERVM c: *ode lyrica*
ad Septimium Sev...¹⁾ A: ODE LYRICA AD
 SEPTIMIVM SEVERVM M
 IV 6 tit.: *Hercules Epitrapezion Vindicis* a: HERCVLES
 VINDICIS EPITRAPEZIOS c: *Hercules Epi-*
trapezios novii (NOVI M) *Vindicis* AM
 IV 6, 6: *e ac: a* AM
 20: *ubi ac: ibi* AM
 28: *iussum est ac: est* del. A, non agnoscit M

1) finis vocis una cum margine periit.

- 41: *hoc ac: haec AM*
 57: *et haec a: adhuc c: at haec AM*
 58: *occultum ac: et cultum AM*
 65: *victor semper ac: semper victor AM*
 81: *ipse a: isse c: ire AM*
 83: *tonantis ac: sagunti A: sgunti M*
 97: *Alcides ac: Alcide AM*
 102: *et ac: te AM*
 105: *(scithiae)ve ac: -que AM*
 IV 7 tit.: *Ode lirica ad Maximum Iunium a: LYRICVM*
 AD MAX: IV · c: ODE · LYRICA · (lirica A)
 AD · VIVIVM · MAXIMVM AM
 IV 7, 1: *saciata ac: sociata AM*
 47: *aulae ac: alae AM*
 55: *troiani a: torani c: timavi AM*
 IV 8 tit.: *Iulio Menecrati Congratulatio a: AD IVLIVM*
 MENECRATEM OB PROLEM c: Gratulatio
 (GLA- M) ad Iulium menecratē (-TEN M) AM
 IV 8, 10: *quam ac: quem AM*
 58: *monstrat ac: monstret AM*
 62: *Nomina a: Limina c: Numina AM*
 IV 9 tit.: *Plotio Grippo a: RISVS SATVRNALICIVS*
 AD PLOTIVM c: Endecasyllabi iocosi ad
 plociũ grippũ (PLOTIV · GRYPVM M) AM
 IV 9, 17: *sequentis ac: sequenti AM*
 24: *pilea ac: pillea AM*
 25: *mantilia ac: mantelia AM*
 36: *oxyferumve a: oxiporumve c: oxyforumve*
 (-xi- A) AM
 37: *positis a: psytiis c: psithiis AM*
 47¹): *mitis a: mittis c: mutas AM*
 nihil ac: mihi AM
 V praef. tit.: *Statius abascanto suo s////////// A (cf. M):*
 om. ac
 8: *merito ac: marito AM*

1) cf. supra p. LVI.

- V 1 tit.: *De Priscilla uxore castissima* a: ABASCANTII
IN PRISCILLAM PIETAS c: *Epicedion in
priscillam uxorem* AM
- V 1, 32: *etiam nunc* ac: *etiamnum haec* AM
35: *exsiccata* ac: *exsaciata* AM
37: *iste* ac: *ista* AM
45: *nuptumque* ac: *nuptuque* AM
51: *pulchro* ac: *pulchre* AM
60: *babylonis* a: *babilonis* c: *babylonos* AM
66: *natasset* a: *vocasset* c: *vatasset* AM
91: *et c* ac: *et* AM
102: *ex celsis* a: *e celsis* c: *excelsis* AM
111: *pectora* ac: *pectorc* AM
117: *Non* ac: *Nec* AM
137: *cum sanguinitate* ac: *consanguinitate* AM
141: *perturbat* ac: *proturbet* AM
146: *ius* ac: *vis* AM
147: *iuventa* ac: *vincta* AM
161: *nequicquam* ac: *nequiquam* AM
166: *quam te* ac: *quantae* AM
176: *unanimem* ac: *unanimum* AM
179: *nec* ac: *ne* AM
183: *omni iam pridem in* a: *omni te pridem in* c:
omni pridem te AM
193: *ad* ac: *in* AM
198: *penatis* ac: *penates* AM
205: *recte* ac: *recte* AM
- V 1, 224: *annos* a: *omnes* c: *amnis* AM
230: *Siccatam* ac: *Siccatum* AM
233: *loco* a: *tholo* c: *tolo* AM
236: *cum* ac: *tunc* AM
258: *ubi* ac: *ibi* AM
- V 2 tit.: *De Crispino* a: PROTREPTICON AD CRISPI-
NVM c: *Laudes Crispini Vectii* (vel -ttii A:
VETTI M) *Bolani filii* AM
7: *oculis* ac: *oculos* AM
queat ac: *querar* AM

- 18: *trabeque et a: trabe & c: trabeque ac AM*
 27: *dare a: care c: clare AM*
 te ac: sibi AM
 39: *Frontibus ac: Fraudibus AM*
 43: *Mentiri a: Metari c: Metiri AM*
 56: *Intravit ac: Intravit AM*
 80: *omnes ac: omnis AM*
 81: *iubet a: iussat c: libet AM*
 110: *tenebat ac: timebat AM*
 115: *Pendentem ac: Tendentem AM*
 116: *minantem ac: minacem AM*
 121: *aut a: haut c: haud AM*
 129: *Flectet ac: Flectere AM*
 quatit a: quatet c: quateret AM
 136: *iam ac: an AM*
 149: *-que tributa a: vibrata c: thoraca AM*
 179: *tortique a: torvique c: torvaque AM*
 V 3 tit.: *Epicedion in patrem suum AM; suum om. ac*
 V 3, 9: *trepidumque ac: trepidamque AM*
 23: *doctique ac: notique AM*
 46: *quas ac: quam AM*
 64: *equaeva a: et saeva c: et hahena A: et aena M*
 78: *et ac: at AM*
 92: *dolor a: honor c: labor AM*
 129: *et ac: at AM*
 142: *germina a: germine c: gramine AM*
 237: *surgebant a: urgebant c: urgebat A: urguebat M*
 V 3, 251: *Index ac: Iudex AM*
 275: *sit ac: sic AM*
 281: *cadent a: cedant c: celent A: caelent M*
 V 4 tit.: *Ad Somnum ac: Somnus AM*
 8: *recusent a: revisunt c: revisent AM*
 V 5 tit.: *Ad Musas a: EPICEDION IN FILIVM c:*
 Epicedion in puerum suum AM
 73: *artus a: arctus c: ortus AM*
 75: *penetraverit a: properaverat c: properaverit AM*
 87: *e ac: a AM*

quibus locis tres addo ubi lectioni suae *c*^e adscripsit Politianus, quos tamen ex codice Poggiano sumptos esse probabile est:

V 1, 189: *De ac: Da* AM

V 3, 24: *tibi ac: tu* AM

V 4, 19: *levior ac: leviter* AM

ex his igitur locis fere trecentis multae nisi ex codice notae promptae esse non possunt, plerarumque de origine admodum probabilis coniectura est, paucis locis et de suo potuit haurire Politianus genuinam lectionem.¹⁾

quod Lundstroemius (*Quaestiones Papinianae*. Upsaliae 1893 p. 1sq.) demonstrare studuit omnes correcturas quae nota carent, ex Poggiano haustas esse non recta via videtur esse progressus. damnare igitur viri docti quod ille assecutus erat, cf. Skutschium, *Berl. philol. Woch.* 1894 p. 1514 et *Jahrb. f. Philol.* CXLVII (1893) p. 469sq. tamen cum idem fere ego docuerim, sed alia et ea certiore ratione usus, pauca adnoto. profectus autem est Lundstroemius a collatione Politiani ad Columellam confecta anno 1493. subscripsit enim Parisino Columellae exemplari²⁾: *contuli hos Columellae libros ego Angelus Politianus cum duobus exemplaribus, altero quidem vetustissimo, langobardis exarato litteris, ex privata Medice gentis bibliotheca cuius nota est .a. altero Nicolai Nicoli manu descripto ex vetusto item codice ex publica eiusdem familiae libraria. Servavi autem vetus institutum meum, ut etiam quae falsa putarem non respuerem. Adiutoribus Nicolao Baldello et Roberto Minutio ac Lactantio Politiano, familiaribus meis. III. Id. Februarias. ipso bacchanaliorum die 1493. florentiae, anno horribili, transituris in Italiam Gallis. haec quidem Politianus anno antequam moreretur scripsit. cognoscimus autem optimum fuisse quod sibi praecepit. quod quomodo tenuerit, hic nihil ad rem. ex verbis servavi . . . vetus institutum meum* Lundstroemius

1) in universum de Politiani notis recte iudicavit Skutschius.

2) cf. Häussner, *Die handschriftliche Überlieferung des L. Iunius Moderatus Columella*. progr. Caroliruh. 1889 p. 10.

Politianum semper eadem praecepta sibi proposuisse conclusit. quod quam falsum esset, ipse poterat cognoscere ex eiusdem collatione ad Catonem Varronemque facta¹⁾ cui subscripsit haec: *Contuli ego Ang. Politianus Catonis hos ac Varronis rerum rusticarum libellos: cum vetustissimo codice: ex Divi Marci, Florentina bibliotheca: sic ut ne ea quidem non ascriberem si qua depravatio²⁾ viderentur. hoc enim nobis emendandi novos codices institutum placuit: nequid ex nostro temere adiceremus, neu quid omitteremus, quod in antiquioribus exemplaribus invenissemus. Quodsi hoc priores librarii institutum probassent, non tantum profecto negotii laborisque posteris reliquissent. Sicubi ergo nostrum adhibuimus iudicium, relictis tamen antiquae lectionis vestigiis aliquibus: suum cuique liberum reliquimus. Vale lector: et meum hunc laborem Boni Consule. Florentiae In divi Pauli ipso bacchanaliorum Die. MCCCCLXXXII: Anno altero scilicet nostrae publicae professionis etc. iam primo obtutu apparet, quo sit collocanda Silvarum collatio. proxime earum subscriptionis verba absunt a subscriptione Catoniana. quae coniectura eo egregie firmatur quod anno 1481 publice interpretatus est Politianus Stati Silvas et vivente adhuc Domitio — qui obiit a. 1478 — marginibus domestici codicis adnotationes se adscripsisse testatur epist. VI 1, ubi Vollmer suo iure concludit ipsum exemplar Corsinianum significari.*

summa igitur adfinitate conexos esse libros Poggianum et Matritensem ex his tabulis dilucide perspicitur. licebit ergo etiam eis locis ex adnotatione Politiani Poggiani codicis lectionem coniectura indagari quibus A et M non congruunt. paucis exemplis rem inlustro: I 1, 10 *ida* legitur in ac per se probum, tamen Politianus *ide* correxit, unde in Poggiano vel hoc vel *iden* fuisse conicias, quae est lectio codicis M. similiter Politianus III 5, 21 in emendandis poetae verbis

1) cf. M. Porci Catonis de agricultura liber. M. Terenti Varronis rerum rusticarum libri tres ex rec. H. Keil vol. I. p. V.

2) non negat Politianus leviuscula menda se tacite correxisse, id quod supra de Stati collatione statuimus.

non ex *ac haud penetrabile* profectus est, sed *inpenetrabile* correxit: vel hoc vel *ut penetrabile* fuit in Poggiano. conicere autem licet Politianum res minutiores tacite correxisse, cum dixerit cautionem sibi fuisse ne quid ab illo (nempe codice Poggiano) mutaret. quae verba sic interpretor eum mutationem facere non noluisse, sed emendationem petiisse ex libri sui lectione. sed talia utpote minus certa iam linquamus. sufficiunt illi quos attuli loci, ut claram imaginem Poggiani libri nobis proponamus.

cum Matritensem exemplar Poggianum fuisse demonstraverimus eodemque nomine Politianus librum suum nuncupaverit, poterit aliquis contendere eundem esse librum Matritensem ac Poggianum. id quod speciosi aliquid habet, sed ferri nequit. discrepant enim haud uno loco inter se A et M. ex quibus graviora tantum hoc loco tractanda censeo:

I 2, 203 *nitidae* potest esse emendatio Politiani nisa in lectione M: *mtiade*. item potest statui I 4 tit. *Rutilii* A: *Rutuli* M, I 6, 20 *pregnâtes* A*: *Praegnates* M, II 1, 88 *Elegisse* A*: *Flegisse* M, IV 3, 81 *servitusque* A*: *struitusque* M, IV 3, 74 *Et* A: *It* M. paucis locis licebit de Politiani errore cogitare, veluti cum II 1 tit. scripserit: *dedicatus* pro *delicatus*. nonnumquam re vera id quod Politianus Poggiano tribuit, in M potest legi; e. g. V 3, 209 ubi *biotaque* exhibet M, *luotaque* Souter legit. I 4, 88 in voce *laeta* compendio coniunctae sunt litterae *e* et *t*, ita ut vel Loewius videatur legisse *lacera*, quae vulgata lectio fuit. alia alia ratione explicantur. I 6, 10 *velaria* testatus est Politianus; sed potuit lectione editionis principis induci ut scriberet illud pro *vellaria*.

restat ut eos locos contemplemur quibus Politianus spreta ea lectione quam in suo codice repperisse eum probabile est, coniecturam de suo edidisse videtur. atque hic omittere licet eos locos quibus *c^e* vel *c^o* adposuit: nam eis coniectura Politianum usum esse per se veri simile est, ubi rationes ex ipsa re petitae non obstant. item abicio quae postea vel ab ipso Politiano addita sunt vel ab alio quodam. nam

legi in Corsiniano exemplari notas etiam praeter Politiani, qui librum ipsum viderunt, diserte testantur viri docti. de I 1, 10 iam verba feci, item de III 5, 21. restant praeter notas ex Domitii editione petitas hae:

I 1, 54: mutabit A: mutavit Mac

2, 123: Augustum A: Augustum Mac

267: regant A: legant Mac

3, 41: tuta A: tota Mac

74: Tiberinus A: Tiburinus a: Tiburnus Mc.

de hoc loco certum iudicium ferri nequit. duabus enim rationibus quod in a legebatur correctum est. alio tempore in voce *tiburinus* i expunctum est, alio e super prius u scripto *tiberinus* effectum est. quoniam punctum quo i pellebatur e textu facile aliquis potuit neglegere, *tiberinus* postea ortum esse censuerim. certe falsa coniectura est.

76: *abiungere* A: *adiungere* Mac

102: *tollas* A: *tollis* Mac

4, 71: *qua* A: *quoque* Mac

II 6, 103: *fileton* A: *pyleton* ac: *pileton* M

II 7 tit.: *ad Pollam* A: *ad Oppiam* LMac

III 3, 40: *gemui* A: *gemini* M: *geminum* ac

III 3, 47: *famulatur* A: *famulantur* Mc: *simulantur* a

176: *Tereos* A: *Thereos* Mac

V 2, 141: *Accipiet* A: *Accipiat* Mc: *Aspiciat* a

142: *caledonios* A: *calidonios* Mac

157: *nobis* A: *vobis* Mac

3, 237: *versus* A: *rursus* a: *cursus* Mc

omnia haec coniecturam redolere facile unusquisque concedet.

iam statuamus eundem esse librum M et A: tunc Politianum correctorum m notas cognitae habuisse necesse est. atque exhibet revera I 2, 103 A *Finierat* = m, II 1, 78 A *quererere* = m, II 6, 10 A *urse* = m, III 1, 16 A *ditavit* = m, ut spiritum asperum hic illic a correctoribus additum omittam, ubi A formas a littera h incipientes agnoscit. II 3, 10 A* adnotat ad lectionem *et* (sic a; haec c) e Poggiano *haec: et* M¹ scripsit, *haec* m in margine addidit. licet igitur veri simillimum videatur Politianum

ipsum Matritensem adhibuisse, tamen scrupulus restat gravissimus quem iam supra tetigi. nihil autem dico quod III 2, 56 lectioni a *Serius e puppi* supra scripsit: *sevus et in l^o pog*, propterea quod non ab omni parte certum est quid Politianus in Poggiano fuisse contenderit. multo maioris momenti est alterum: abesse enim disertis verbis testatur Politianus a suo codice versum I 4, 86^a qui legitur et in **M** et in **ac**, cf. supra p. L. hoc solo loco cecidit quod posuimus: non potest **M** idem codex esse qui in Politiani manibus fuit. versum autem illum plerique editores ne Vollmero quidem excepto e contextu removerunt. qua in re gravissime mihi videntur peccavisse. neque enim per se versus interpolationem sapit — quis enim umquam Italus tam ineptam et inelegantem interpolationem fecit! — neque perspicitur, quomodo et unde in codicem **M** inrepserit. nam minime statuere licet ipsum librarium eum finxisse pro tota eius indole, quae est pingentis nonnumquam verba exemplaris sui et peccantis ex stultitia vel negligentia, sed minime temere novantis. immo etiam hoc loco sicut alibi negligentiae reus est, cum a medio v. 86 aberraverit ad sequentem huiusque alteram partem bis scripserit. itaque eum versum non abiciendum, sed mordicus retinendum esse censeo. sententiam autem cuius librarii **M** culpa amisimus partem, talem fere fuisse suspicor: *<sed quid tua, Gallice, facta> attollam cantu: gaudet Thrasymennus et Alpes eqs.*

sed qua ratione explicabitur difficultas? illum versum propter similem sequentis versus exitum et facile potuisse omitti a librariis in propatulo est et desideratur in libris UGHI.¹⁾ quae cum ita sint, nihil restat nisi ut coniciamus Politianum et ipsum usum esse apographo Matritensis codicis huic libro simillimo. quod si quis non probaverit tenueritque eundem esse codicem Poggianum et **M** — id quod minime suadeo — is summae arguet negligentiae Politianum, qui versum I 4, 86^a in suo exemplari scriptum deesse contenderit. sed sive hoc

1) margini adscriptus est in codice **R**: unde in **q** ab initio eum omissum esse conieceris.

sive illud ponimus, unum, opinor, manifestum est, pretii illas notas post Poggianum codicem M recuperatum nullius esse, quamobrem eas ab apparatu critico exsulare iussi.¹⁾

Gallica autem scriptum manu exemplar suum Poggianum testatur Politianus. quod scribendi genus quale sit, cognoscitur ex codice Laurentiano plut. 30, 10, quem Politianus²⁾ semiveterem dicit, Petrus autem Victorius *aliud volumen non adeo vetustum neque adeo fidele quod litteris Gallicis scriptum videbatur*, Gallicam igitur scripturam esse minusculae illius formae qua Galli inde ab undecimo fere saeculo utebantur cognovi et libro ipso inspecto et uno folio photographice excusso. scimus autem et ipsum Poggium littera antiqua assuetum fuisse, cuius etiamnunc plura exstant monumenta ab eo pulcherrime scripta et fuisse ei amanuensem, quem scribere littera antiqua h. e. minuscula illa Gallica instituerat. cf. epist. II 27. O. E. Schmidt, *Gian Francesco Poggio Bracciolini Zeitschr. f. allgem. Gesch.* 1886. p. 415 quamobrem sic facillime rem intricatam explicabimus, ut Politianum codicem Gallica manu scriptum, fortasse ex ipsius Poggi officina profectum — nam Silvas Poggium ipsum transcripsisse non tradit Vespasianus Strozza (cf. A. Mai, *Spicil. Roman.* I p. 548) qui in plus uno auctore hoc adnotat — pro exemplari Poggiano habuisse statuamus. sed utut est, totam quaestionem pendere ex v. I 4, 86^a facile concedes.

§ 4. DE MATRITENSIS EXEMPLARI.

Matritensem librum non solum communem fontem ceterorum codicum esse, sed ipsum exemplar in Poggi usum

1) hic breviter etiam de eis notis agere placet, quas in Stati libro Florentino, scripto anno 1480, exstare breviter adnotavit Lindsayus in *The Classical Review* XII (1898), p. 446 adn. 1. unam exscripsit notam quae est ad V 2, 48: *in antiquo erat venivea*. qualis autem ille liber 'antiquus' fuerit, cognoscitur ex uno loco: *venivea* exstat in G¹HIK¹. nil igitur ex his notis lucri capere possumus. ac ne in ea quidem editione de qua verba fecit Hosius in *Mus. Rhen.* XLVI (1891) p. 585, quicquam probi latere mihi persuasum est.

2) cf. Keil l. l.

transcriptum cognovimus. atque cum in eo unicum fundamentum textus constituendi sit positum — excepto nempe II 7, in quo antiquiore libro L uti licet — quale fuerit exemplar (X), unde descendit Matritensis, quaeramus. Sangallensem hunc codicem vulgo vocaverunt viri docti, sed Krohnus monuit de hoc nomine testimonium exstare nullum. nam ex Valeri Flacci subscriptione nihil luci capitur, cum hunc una cum Asconio non eodem tempore quo Silium Silvas Manilium invenerit Poggius.¹⁾ neque ullum mihi innotuit testimonium, quo hos quoque poetas in monasterio Sancti Galli repertos esse demonstretur.²⁾ quamobrem de loco quaestionem seponamus; de tempore satis constat, quo Silvae cum Silio Manilioque luci sunt redditae.

iam ut de exteriori forma codicis X primum quid sciri posse videatur dicamus, Krohnus circiter quadragenis quaternis versibus paginas eius conscriptas fuisse perspexit. id quod pro certo efficitur ex nota marginali ad IV 3, 78 et 79 addita, quae ad v. 35 referenda est: quod ibi perperam in textu legitur *Repit* h. e. *Reperit*, corrigitur voce *Repit* adscripta. unde concludit Krohnus duas fuisse in illo libro columnas. id quod verissimum est in eis carminibus, quae hendecasyllabis conscripta sunt. sed de ceteris licet idem sit veri simillimum, certum iudicium ferre non ausim. nam quae Krohnus protulit exempla, de eis licet dubitare. V 1, 81 pro genuina lectione *auster* in contextum inrepsit *arctos* quod versui 127 adscriptum fuisse in X Krohnus ad lectionem *arctus* emendandam. sed ut ipse vidit, in M ibi *arctos* exstat, ita ut quid sibi velit correctio non liqueat. accedit quod v. V 1, 82—84 in fine gravissimis mendis laborant. quamobrem veri simile est damno exteriori, ut ita dicam, eodem quo V 1, 82—84, corruptum esse finem versus 81, quam glossa in textum inlapsa. non tamen videtur esse praetermittendum titulum ultimo tertii libri carmine additum esse perperam a rubricatore VIA

1) cf. Clark l. l. p. 129.

2) nam Asconi Florentini codicis subscriptio nihil valet. cf. Krohnus apud Vollmerum p. 41.

DOMITIANA id quod facilius fieri potuit, si utrumque carmen ab eodem fere paginae loco, e. g. ab initio paginae cuiuslibet ordiebatur. sunt autem inter III 5 et IV 3 versus circiter 278 — certum numerum non licet proferre, quoniam quot versuum praefatio quarti libri fuerit coniectura tantum inveniri potest — h. e. tria folia quadragenis senis in quaque pagina versibus scriptis. adde quod utrumque carmen voce *Quis* incipit. sed non premo talia post certissimum argumentum. quibus autem praeterea ad hanc sententiam demonstrandam Krohnus usus est exemplis, ea utpote minus certa transeo. itaque licet possint etiam heroicorum versuum carmina binis columnis scripta fuisse — atque magnitudo codicis X admodum faveret huic opinioni — pro certo hoc tantum contendo: in codice X scriptos fuisse quadragenos quinos fere versus in quaque pagina, hendecasyllabos autem binis columnis.¹⁾ codicem illum X continua scriptura exaratum fuisse videtur demonstrari eo quod in prima praesertim praefatione multa male coaluere verba, multa falso sunt distincta. in altera praefatione videtur librarius retinuisse versuum distributiones, quales fuerunt in exemplari. nam sicut in hexametris, fluctuat versuum ambitus nec non uniuscuiusque versus initium magna initiali exornatum est. huius rei etiam alia exstant vestigia in praefationibus, e. g. in quarta praefatione ex vocibus disruptis et initialibus magnis hic illic positis versuum initia coniectura indagare licet. transcribo ad hanc rem illustrandam primos versus:

Inveni librum marcelle carissime quem pietati

Tuae dedicarem reor equidem aliter quam invo²⁾

cato numine maximum imperatoris nullum opus²⁾

1) binis columnis si hexametri quoque exarati fuerunt, breviter adnoto sic eas scriptas fuisse, ut non alter versus sinistra, alter dextra exstaret, sed ut priorem librarius expleret, antequam alteram adiret. hinc explicantur errores I 1, 57 *humus aeterna crepido nec ferro aut aere laborant* et I 4, 77 *timuit pamphilia fugaci messes*, ubi scribentis oculi ad proximum versum aberraverant. cf. etiam I 4, 86 sq.

2) nota hic librarium M¹ male verba distraxisse!

culum meum coepisse sed hic liber tres habet

se quam quod quarta ad honorem tuum pertinet.

*Primo autem septimum decimum germanici n̄ri
consulatum adoravi secundo gratias egi sacratis²)
simis eius epulis honoratus.*

sed mittamus haec ne ingenii lusum ultra debitum modum
propagemus: unum adnoto longitudinem illorum versuum
quam in X fuisse statuimus, quadrare ad hexametri am-
bitum.

codicem X et in initio et in fine situ adesum fuisse
concludere licet. nam et titulus primi libri in eo desi-
derabatur et finis primae paginae videtur mancus fuisse:
primae praefationis extrema pars periit. nec non in fine
libri situs exstant vestigia versus mutili V 5, 24—27. 76.
77. 84. de exitu ultimi carminis dubitant viri docti: sunt
qui paginarum interitu eum periisse dicant, sunt qui carmen
imperfectum a poeta relictum esse censeant. cum vero
archetypum in fine mutilum deprehenderimus, illorum sen-
tentia magis probabilis videtur esse. sed pro certo hoc
nequit diiudicari. certe finis tantum epicedii haustus est
nec ullum exstat vestigium quo antiquos plura carmina,
quam nos manibus tenemus, cognita habuisse probetur.
nam quo de hac re utebantur priores Stati interpretes
testimonio Sidoni Apollinaris (carm. 22 ep. 6), id dudum
emendatione certissima remotum est.

iam de Lundstroemii sententia dicendum est, qui codicis
'Sangallensi' antiquioris vestigia relictas esse censet, cuius
paginis quinquageni bini versus exstiterint. ad hanc sen-
tentiam probandam mire grassatus est in poetae verba.
V 3, 289 lacuna nulla est: legitur enim in M sic fere:
uumagine h. e. *in imagine*. ac ne eae quidem lacunae, quas
V 3, 237 et V 5, 32 odoratus esse sibi visus est — utro-
que loco vocem *incertus* interpolatione in textum inrepsisse
sibi, non aliis persuasit, cf. Skutschium Berl. philol. Woch.
1894, 1514. — revera exstant. restant solum versus V 5,
24—27, 76, 77, 84. ac si quis hinc concludere velit cum

Lundstroemio, in exemplari Matritensis fuisse hoc loco quinquagenos binos in quaque pagina versus, non renuo. sed haec sententia minime pugnat cum Krohniana, cui utpote certioribus argumentis nisae et ipsi adstipulati sumus. nam fieri potuit, ut sub finem codicis scripturam magis coartaret librarius. sin autem cum Krohnio etiam hexametros binis columnis scriptos fuisse statuimus — id quod probabilitate quadam minime caret — plane nil efficitur ex illis ultimi carminis lacunis.

sed haec non multum valere concedo. certiora aggrediamur et graviora. iam enim quaestio exoritur, quo scribendi genere fuerit exaratus ille codex Matritensis libri antecessor.

una cum Manilio et Silio repertae sunt Silvae. cum vero non eadem litterarum commutationes in Manilii textu exstent, quas in Silvis admodum frequentes esse in primis potissimum paginis supra adnotavimus, non ex uno eodemque libro hos auctores fluxisse statuerim. accedit alterum: Manilii codex foedis interpolationibus turpatus est, quo genere Silvae fere carent. ac ne hoc quidem videtur praetermittendum esse. quae in Silvis inveniuntur ligaturae vocum *et ex* et litterarum *nt*, eas non exstare in Manilio¹⁾: ergo eas ex Stati exemplari translatas esse est concludendum. contra summa similitudo intercedit inter Silvarum et Sili corruptelas. cum hi poetae una reperti sint a Poggio ab eodemque librario in eius usum transcripti, hoc summi momenti videtur mihi esse. etiam compendi illius &, quod Matritensis librarium ab exemplari suo transtulisse censeo, exstant certa vestigia in codicibus noviciis Sili, quos ad librum illum a Poggio e tenebris protractum redire constat, pluraque latent in codicibus. cf. e. g.

I 166: *leti* CLOV: *lateri* F: *la&i* S (angallensis Sili qui dicitur)

170: *leta* om. F¹: suppl. F^{sim} (cf. Stati codicem B)

286: *letal*i suppl. F^{sim}, om. F¹

1) quamquam Manil. III 10 *lacetum* scriptum est pro *lacerum*.

IX 504: *laetatur* CL: *laceratur* FOV

X 101: *laeta* CLOV: *latya* F

XI 45: *laeta* CL: *latea* F: *lacera* OV

XI 201: *laeta* CLOV: *latea* F

XIII 563: *et exundantibus* LOV: *ex exundantibus* F (in
^{ex}
 exemplari fuit nimirum *&undantibus*)

etiam de -s et -m finalibus dubitavere librarii Siliani, cf.

XV 83: *fratrem* F: *fratres* LOV

802: *Actutum* FL: *Actutus* OV

XVII 480: *truculentum* FL: *truculentus* OV

-us et -is inter se saepissime commutantur — cuius rei
 etiam in Silvis exempla exstant — cf. e. g.

Sil. XII 335: *violentus* CLFV: *violentis* O

XVII 478: *perculsus* FOV: *perculsis* L

n fuit etiam in Sili archetypo nonnumquam simillimum
 litteris *ti*: cf.

XIII 6: *tante* FL: *tacite* OV

XIV 204: *virens* FV: *viretis* LO

litterae *i* longae initialis multa exstant exempla (cf. Stat.
 Silv. III 1, 36):

Sil. XIII 247: *iacuit* FL: *latuit* OV

814: *Intravit* CFL: *Lustravit* OV

litterarum *u* et *a* sicut in Silvis (cf. e. g. III 2, 37) ita in
 Silio frequens est commutatio:

cf. Sil. II 400: *unam* CFL: *unum* VO

rupti CFL: *rapti* VO al.

initiales littera *N* et *H*, quae totiens in Silvis permutantur
 ita ut e. g. pro *Hunc* ferme sit scriptum *Nunc* et invicem
 pro *Nunc* *Hunc*, in Silio quoque fuere simillimae, cf.

I 458: *Hunc* VO: *Nunc* FL

595: *Hunc* FL: *Nunc* VO.

ne sim longus: non solum eodem loco eodemque tempore
 sunt reperti Silius et Statius, sed etiam scripturae simili-
 tudine artissime cohaeret Sili codex 'Sangallensis' cum
 Statiano archetypo. quid? quod in bibliotheca quadam Hel-
 vetica fuisse *ovidii metamorfoseon Sili et stacii volumen I*

antiquo saeculi noni catalogo traditum est?¹⁾ licetne hanc notam referre ad illos libros a Poggio in lucem protractos?

sed ne in nebulis videamur navigare, haec quidem linquamus. restat autem inquirendum quo vinculo cohaereant codices L et M. ex uno fonte eos manavisse iam Baehrens cognovit, demonstratur mendorum similitudine. fortasse quaedam ex litterarum caractere explicari possunt, quo usus erat communis archetypi librarius. mirum enim videtur in s et m finalibus utrumque librarium, et L et M vel haesisse nonnumquam vel erravisse.

cf. II 7, 108: *levatum* M: *levatu* L: *levatus* s

117: *nocentum* M: *nocentu* L

unde illas litteras supra lineam positas mutata forma a vulgari, sed simili inter se scriptas fuisse coniecerim. adnoto etiam t litteram erroris ansam dedisse librario L: *gravum* scripsit pro *gratum* (sic M). idem saepius in M quoque peccatum (cf. V 5, 63 *devincas* M pro *detineas*. V 3, 21 *semina* pro *semita* al.) nec non in Silio. sed cum unum tantum carmen in L exstet, non ausim certi quicquam concludere materia parum sufficiente. duas tamen res teneri velim: ad eandem originem redire L et M, dein aliquam relationem intercedere inter traditionem Sili et Silvarum.²⁾

§ 5. ADNOTATIONES CRITICAE.

quod in apparatu critico quaedam apposui, quae fortasse minus erant necessaria, erunt qui vituperent. sed ut cognationis vinculum quo iuncti sunt libri L et M patefieret, ne ad orthographicas quidem minutias nonnumquam descendere

1) mus. Rhen. XXX (1875) p. 462. Ad bibliothecam Constantiensem catalogum pertinere putavit Iosephus de Lassberg (Serapeum I. 1840 p. 81 sq.).

2) falso Clarkius l. l. Sili codicem F (Flor. bibl. aed. eccl. 196) ipsum exemplar in Poggi usum e 'Sangallensi' transcriptum esse contendit. neque enim correctrix manus eius libri Poggi est neque codex Laurentianus qui ad familiam Poggianam pertinet, ex eo natus esse potest. sed fortasse alia occasione de hac re fusius agere licebit.

veritus sum. contra non solum Politiani notas omisi, sed etiam codices novicios ex **M** ortos nota ς comprehendi. in ipsius **M** lectionibus hanc secutus sum normam, ut orthographica ubi antiquitatis speciem prae se ferre videbantur, diligenter servarem, reliqua ferme abicerem. neque igitur commutationes litterarum *e* et *ae* et, quae rarior est, *oe* adnotavi neque de *h* posito sive omisso mihi constans usus fuit. praeterea ubique fere in **M** litteras *u* (*v*) et *n* inter se simillimas esse semel monuisse satis habeo. sed haec et similia me sprevisse nemo vituperabit. in reliquis vero Matritensis lectionem retinui, non quod sic semper poetam ipsum scripsisse censerem — quotiens contendere audebimus hoc nos scire! —, sed ne textum ad unam formam redigendo sincera delerem. legis igitur *haut* et *haud*, *circumco* et *circueo* — de quo verbo cf. Prisc. GL. II p. 45, 13. — aliaque hoc genus. huc illud quoque pertinet, quod bis formam *ecus* in textum admisi. nam duobus locis eam antiquitus traditam esse manifestum est. I praef. 24 *in ecum* latet in Matritensis lectione *mecum*, itemque in titulo primi carminis ECVS scripsit **M**¹; quae vestigia nolui deleri. nam primum quidem librarios temere -*qu*- in talibus scripsisse pro -*c*-, etiam aliunde apparet, cf. II 1, 178 ubi *aevoque* abiit in *ac vocc* neque explicantur diversitates in codicibus Silianis velut XII 296 — ubi Poggiana familia **FL** exhibet *nosco* unde *nos quo* fecere **VO** —, nisi librarii etiam in similibus vocibus vulgares formas cum -*qu*- restituere adsueta fuerunt. in ipsa autem voce *ccus* hoc factum esse discimus ex Silio I 485 ubi genuina lectio: *Fer tecum* male separatis verbis immutata est in *Fert equm* **F** vel *Fert equum* **LVO**. plura possum huius rei exempla proferre, sed sufficere haec censeo. accedit quod inde ab Augusti aetate ante *u* scribebatur *c* pro *qu*; grammaticorum autem doctrina nominativo atque accusativo ad ceterorum casuum formam exaequatis paulatim succrevit formae velut *equus* et sim. quas a Traiani temporibus regnavisse auctor est Lindsayus (cf. Lindsay-Nohl, *Die lateinische Sprache* 1897, p. 99). antea igitur fluctuabat scriptura et potest saltem *ecus* genuina

poetae manus esse. quod Vollmer *Equs Statium* scripsisse dicit ex Probi praeceptis (cf. Prob. GL. IV p. 119, 4. app. Probi GL. IV p. 197, 30, quamquam cf. p. 108, 20), iusto fundamento caret. nam tertia manus (m) codicis M titulo repetito EQVS MAXIMVS scripsit, cuius pretium nullum.

Matritensem etiam in praepositionum cum verbis compositarum formis mihi sequendum esse duxi. neque enim ei qui ubique praepositionis finem adaequant verbi initiali, neque qui ubique verbo iuxta ponunt praepositionem servata eius primaria forma, mihi videntur recta procedere. licet sit argumentum non ita grave, tamen non prorsus abiciendum ad usum alicuius vocabuli statuendum. nam quae trita et vulgaria sunt, ea ocius pronuntiationis commoditati student, quam quae recondita sunt et remota a vitae cotidianae consuetudine. accedit quod in M plenam formam observavisse mihi visus sum eis potissimum locis, ubi localis praepositionis vis effertur. certissime autem e. g. scimus Stati temporibus dici solitum esse *alligo* non *adligo*, id quod ex Plinio apparet qui adalligandi verbum finxit. cf. Lindsay-Nohl p. 355 adn. 1. Plut. aet. Rom. 67. Romul. 26. in M exstat *alligare* IV 3, 48. tamen non nimii hoc faciendum. etiam accusativorum pluralium formas in -is exeuntes ubicumque in M leguntur servavi. unum moneo eas voces quae Augusti aetate -is habebant (cf. O. Keller, *zur lateinischen Sprachgeschichte* II p. 289), ferme -es, contra quae apud Vergilium Horatiumque fluctuant, eas -es tantum habere in M. solum *reducis* II 7, 49 contra hunc usum facere videtur, sed cf. quae de adiectivis in x exeuntibus Keller disseruit l. l. p. 305 et Prisc. GL. II p. 361. tamen incerta est res, cum librarii non nulla suo Marte videantur mutavisse; scriptum enim est *fratres* loco genetivi III 4, 9, similiter *veteres* pro *veteris* III 4, 47¹); item *ditis* nominativus V 3, 42 librariis debetur. itaque licet certi quicquam non possimus enucleare — nam in utramque partem aperte

1) nam *veteresque* coniungere cum nominativo *penates* vetamur cum aliis rebus tum ingrato sonu: *montes veteresque penates*.

librarii peccaverunt, mutant es et -is in -es et -es in -is — a Matritensis lectione in accusativorum forma recedendum mihi non esse arbitratus sum. denique quod nominum priorum indicem, quem abesse noluit bibliopola honestissimus, addidi, haud ingratum fore spero legentibus. maximo vero ad eum conficiendum usui fuere indices editionis Kohlmannianae et quem Saftienus ad Vollmeri editionem summa cum diligentia composuit.

iam finem faciamus praefando. quid restat nisi ut gratias agam eis quorum auxilium mihi in Silvis edendis praesto fuit? atque imprimis nominandus est Fridericus Leo, qui quaerenti mihi de locis haud paucis quid sentiret per litteras benignissime aperuit. sequitur Fridericus Vollmer, cuius editione quantopere Silvarum interpretatio sit provecta non meum est laudare. idem vir doctus et multa quae ipse collegerat ex codicibus, imprimis notarum Politianearum collationem mihi permisit et in typothetarum erroribus emaculandis magnopere me adiuvit. idem munus et sescenta alia debeo Mauricio Krohn, cuius cum de Statio tum de hac editione merita iustis efferre laudibus vix penes me est.

Scribebam Monachii Id. Dec. 1899.

Alfredus Klotz.

NOTA

Krohni benignitate ad Matritensis libri speciem inlustrandam imaginem fol. 64^a addere potui, quod continet primi libri praefationem, modulo ad dimidium fere redacto (165 : 90, 2).

PRAEFATIO EDITIONIS ALTERIUS.

duabus potissimum rebus demonstrandis in prioris editionis praefatione operam dedimus. egimus enim et de codice Matritensi (**M**) omnium quicumque aetatem tulerunt, communi origine¹⁾ et de notis a Politiano editionis principis exemplari Corsiniano adscriptis.²⁾ atque a codice **M** ceteros descendere omnes iam consentiunt.³⁾ tamen sunt qui dubi-

1) qua ratione codex Palmensis Elteri merito in lucem protractus cum ceteris cohaereat, docui Berl. Phil. Woch. 1905 p. 1101.

2) actum est de eis notis post meam editionem his commentationibus: A. Engelmann, *De Stati Silvarum codicibus*. Leipz. Stud. 20 (1902) p. 1—144. — C. Wachsmuth, *Zu den Handschriften der Silvae des Statius*. ibid. p. 203—214. — F. Vollmer, *Hermes* 38 (1903) p. 134—139. — A. Engelmann, ibid. p. 285—291. — A. Klotz, ibid. p. 468—480. — J. P. Postgate, *Classical Review* 17 (1903) p. 344—351. 18 (1904) p. 43. — J. S. Phillimore, praef. editionis Oxoniensis (1904). — P. Thielscher, *de Statii Silvarum Sili Manilii scripta memoria*. diss. 1906 = *Philol.* 66 N. F. 20 (1907) p. 85—134. — G. Saenger de hac re plura se in commentario Silvarum expositurum promisit, interim cf. eiusdem editionis praefationem p. VII et notas velut ad I 4, 86^a.

3) neque enim de codice Barlowiano 23 F dubitasset R. Ellis (*Journ. of Philology* 31 (1910) p. 156), si legisset quae ego supra p. XXVI sq. de eodem exposui. nec minus neglegenter apparatu critico editionis meae idem vir doctus usus est, cum dicit I 6, 10 in **M** *linea* ex *borea* correctum esse. ego *linea* ita scriptum esse perspicue indicavi, ut facile *borea* quis legere potuerit. sed mihi acta agere non vacat. id tantum moneo mihi totius codicis F collationem praesto fuisse, ita ut de origine eius libri certo iudicare liceret.

dubitatio autem mihi exoritur, rectene codicem **G** ex ipso Matritensi transcriptum esse supra p. XXIII contenderim. nam singularum eclogarum in familiae **γ** codicibus tituli hic illic contra **G** cum **M** conspirant — velut primae primi libri eclogae inscribitur in **G**: *Domitiano Aug. Aeneus Eques in foro dicatus*. sed codices **HIQ** propius absunt ab ea forma tituli quae in **M** exstat; exhibent enim

tent, utrum **M** codex ille Poggianus sit, quem per Brandinum Pisanum Poggius in Italiam misit, an eius apographon. quid quod Wachsmuthius l. l. p. 203 ipsum antiquum illum codicem nescio ubi in Helvetia repertum in Italiam missum esse contendit? qua in re manifesto errat. nam eum qui codicem in Italiam missum transcripserit, ignorantissimum omnium viventium fuisse Poggius testatur. quae tunc demum recto talo stant, si de apographo eius iussu facto agitur, non de ipso antiquo codice.

igitur apographon Poggii iussu a librario Helvetico confectum per Brandinum anno vel 1417 exeunte vel 1418 ineunte Francisco Barbaro missum est, qui Nicolao traderet. apud quem per quattuordecim annos fuit ac ne id quidem constat, utrum postea ad Poggium sua repetentem¹⁾ liber redierit necne. certe cum Poggius diligenter se Silium usque ad librum XIII emendasse dixerit, sequitur ut nec sequentes Sili libros nec Manilium Statiumque correxerit. quamquam hic illic eum quaedam emendasse non negaveris — doctus enim homo erat nec eorum quae reppererat in-

M: *ECVS · MAXIMVS | DOMITIANI · IMP*

H: *Aeneus equus maximus Domitiani*

I: *Equus maximus Domitiani Augusti*

Q: *Equus maximus Dom. Caesaris.*

sed dixeris iure postliminii formas Matritensi propiores in eos libros inrepsisse. at quomodo explicanda lectio codicis **G** IV 2, 66 *fladca*, si ex ipso Matritensi ille liber transcriptus est? legitur enim in **M** *flaca* (item in **ω**). in codice **G** *d* ab ipso librario deletum est, qui praeterea in margine emendationem *daca* adnotavit. eadem invenitur in ceteris familiae **γ** codicibus. lectio

autem illa *fladca* haud dubie ex tali imagine nata est: *flac^da*. itaque si quis **G** non ex ipso Matritensi transcriptum esse autumaverit, non renuam. tamen quin exemplar libri **G** quod tunc inter **M** et **G** interponendum est, ex Matritensi descenderit, dubitari nequit. quam ob rem summa disputationis non mutatur: omnes enim codices superstites a Matritensi emanaverunt.

1) scribit enim Nicolao in epistula quadam (Tonelli I p. 303) *Lucretium tenuisti per annos quattuordecim, eodem modo Asconium Pedianum, sic et Petronium Arbitrum et Statium Silvarum.*

curiosus —, sed ita potius ut festinantius hic illic quaedam delibaret, quam data opera errores librarii emendaret.

Politianus codicem a Poggio e Gallia in Italiam allatum se manibus tenere contendit, quem antiquum vel vetustum, semel vetustissimum dicit, nempe antiquiorem omnibus qui in Italia tunc circumferebantur. quem librum Gallica manu scriptum esse testatur, h. e. litteratura in Italia illis temporibus non usitata, quam Gallicam dicit propterea quod codex e Gallia in Italiam migrasse dicebatur. cave autem Karolingicam scripturam ita appellari credideris — id quod ipse quondam credidi —: eam enim antiquam scripturam nuncupabant.

codex qui in Politiani manibus versabatur, dimidiatus erat, i. in duas partes divisus, non mutilatus, ut vulgo interpretantur. itaque non librum quendam antiquitatis speciem prae se ferentem situque adsum se habuisse testatur Politianus, sed de codicis aetate omnino nil nos docet.

Matritensis codex quin non in Italia scriptus sit, sed aliunde allatus¹⁾, dubitari non iam licet: cf. Asconius ed. Clark p. XXX. in eodem quaedam Poggium veloci manu correxisse certum est (cf. supra p. XLVIII)²⁾. itaque si Politianus codicem ab illo in Italiam missum — quod allatum dicit se rem nescire indicat³⁾ — manibus tenuit, Matritensis apud eum fuit. quod ut certo cognosci possit, comparandae sunt notae a Politiano ex libro Poggiano petitaе cum Matritensi. has notas secundum tabulas Zangemeisteri instinctu arte photographica expressas edidit Engelmannus. rem autem ipsam satis diligenter videtur instituisse, tamen cum qua ratione Politianus lectiones editionis principis a correxisset, indicare supersederit, nonnumquam in dubio versamur, quid revera ex suo codice ille testetur. velut III 1, 60 *hecateias* in *a* exstat (item in *c*); superscripsit Politianus

1) *M* ex antiquo libro transcriptum esse negat Engelmannus. sed argumenta eius nil valent.

2) cf. Berl. Philol. Woch. 1910 p. 925 — 927.

3) neque enim Poggius si codicis ipsius adipiscendi facultatem habuisset, eum ab indocto librario transcribendum curasset. itaque eo quod hoc fecit, efficitur, ut ipse ille antiquus codex in Helvetia repertus Alpes non superaverit.

litteram *d* inter *i* et *a*. sed cave eum *hecateidas* in libro invenisse contenderis. nam *M echateidas* exhibet. itaque ex codice vocis *hecateias* terminationem tantum emendavit, de reliqua voce securus, ut illa aetate facere solebant. hoc observamus in re minutissima, sed eandem in gravioribus Politianum admisisse rationem apparebit.

praeterea quaeritur utrum ille, quae est Engelmanni sententia, omnes notas eodem tempore adpictas ex codice Poggiano petiverit an aliunde quaedam notis admiscuerit aut etiam correcturas addiderit sine nota originis. atque Engelmannum errasse manifestum est. quid? ipse nonne concedit (p. 134) ad V 1, 64 Domitii emendationem *in moribus* notasse nullo signo addito? nam et in *a* et in *M* traditur *maioribus* antiquo errore. unum saltem commemoro exemplum ex eadem Silva sumptum V 1, 181, ubi *mostis* leviter corruptum pro *mortis* in *M* exstat, Domitius misera coniectura *maestos* edidit. idem Politianus adscripsit sine nota. ac ne ipsius quidem coniecturae desunt: II 7 tit. *ad Pollam* adscripsit nismus nimirum praefatione eius libri. quo loco antiquitus falso traditum fuisse *ad Oppiam* consensu codicum *M* et *L* demonstratur. quo in errore expediendo frustra desudat Engelmannus 1902 p. 93, nec magis prospere Wachsmuthio res cessit p. 209. praeterea haud raro Politianus in corrigendo editioni aut principi (*a*) aut Domitii (*c*) se adplicavit, velut cum III 4 tit. recte nomen Earini scriberet secundum *c*, cum *Ierini* in *M* exstet, vel II 4 tit. *psitacus* scripsit ex *a*, non *psittacus*, sicut in *M* scriptum est vel *plocium grippum* (ex *a*), non *plotium Grypum*, quod recte in *M* legitur. itaque notae *A* variae originis sunt — nam multas ex codice fluxisse certum est, cf. supra p. LVII sq. —. quatenus autem ex codice sumptae sunt, si rem spectas, nulla fere differentia inter *M* et *A*. neque enim Politianus id egit, ut diligenter quid in Poggiano scriptum esset, testaretur, sed ut Silvas eius codicis ope emendaret itaque III 5, 21 *impenetrabile* correxit usus lectione *M* *ut penetrabile*, cum in *ac* exstet *haud penetrabile*, correxit etiam III 2, 129 *at* pro *Ac* (sic *M*)¹⁾: omisit in

1) siquidem haec Politiani nota est.

titulo II 6 verba *de amissione pueri delicati*, cum titulum in universum corrigere maluerit quam litteras codicis Pog-giani repetere.

si codex M Politiano praesto fuit, ille novit non solum M², sed etiam recentiores correcturas m. id quod his locis comprobatur:

- I praef. 35: *est valenti* A*M²: *est valenti* M¹^{esc}
 I 2, 103: *finis erat* Am: *Emis erat* M¹
 I 3, 71: *arcano* Am: *artano* M¹
 II 1, 78: *quererere* Am: *querere* M¹
 II 3, 16¹): *haec* A*m: *et* M¹
 II 6, 10: *urse* Am: *ut se* M¹
 II 7, 55²): *Laudas* A(?)m: *Laudes* M¹
 III 1, 16: *Ditavit* Am: *Ditasit* M¹
 III 1, 120: *humida* Am: *umida* M¹
 III 1, 145: *hummentibus* Am: *umentibus* M¹
 IV praef. 22: *vivium* AM²mg: *unum* M¹.

at negant Matritensem a Politiano collatum propter differentias quasdam quae exstant inter A* et M. eas igitur proponamus³):

I 2, 103 *nitidae* A*: *ntiade* M. hoc loco Politianum codicis M auxilio verum restituisse apparet.⁴)

I 4, 88 *lacera* A*: *laeta* M litteris et compendio ita iunctis ut facile *lacera* legi potuerit, it quod re vera in nonnullis apographis exstat.⁵)

1) quo loco Politianus *et*, quae est lectio editionis a, non delevit. unde suspicio est, utramque lectionem *haec et et* eum testari voluisse. quamquam Engelmannus p. 31 monet, haud raro eum lectionem emendandam non delevisse.

2) quamquam Engelmannus p. 122 negavit *Laudas* correctum esse.

3) pleraque rectissime hic nuper etiam Thielscher l. l. p. 14 sq. expedit.

4) I 2, 147 falso testatur Engelmannus p. 36 sq. A* *nitidis*. in margine scriptum esse *ant. viridis* (sicut M) iterum vidit Thielscher.

5) *laeta* traditum esse — neque enim umquam litterae *cer* ligatura coalescere potuerunt — et recte traditum esse certum videtur, cf. Berl. Philol. Woch. 1906 p. 458.

I 6, 10 *velaria linea* A*: *vellaria linea* M. quo loco *linea* potissimum testari Politianum apparet, in voce *velaria* ad *a* se adplicavit, cum *vellaria* (i. bellaria, ut *c*) non intellegeret aut non curaret.

I 6, 20 *pregnantes* A*: *pregnates* M. hic Politianus id potissimum egit ut *praegrandes* (sic *a*) eiceret, orthographiam vocis *praegnas* minus curabat.

II 1, 88 *Elegisse* A*: *Flegisse* M. hoc loco facili opera Politianus verum restituit usus lectione codicis M leviter corrupta.

II 6, 3 *aaedere* A*: *accedere* M sed *cc* ~ *a*. itaque obiter legenti nulla differentia. quamquam in apographis codicis M recte *cc* scriptum est.¹⁾

III 2, 56 *Sevus et* A*: *Saevus e* M. cum in *a* sit editum *Serius e puppi*, Politianus haud dubie nisus codice M verum emendavit, sed lineam infra verbum *Serius* ducendam paulo longius produxit, ita ut *e* deletum esse censeas.

IV 3, 81 *servitus ex struitus* A*: *struitus* (vel *scr-*) M. hic manifesto tenemus Politianum, qui *struitus* invenit, *servitus* correxit.

V 3, 209 *luotaque* A*: *biotaque* M, sed ita ut facillime *luotaque* legere possis.

V 3, 219 *tuus* A* (inuitata sibi forma litterae *t* usus): *unus* M. eadem res est atque IV 3, 81.

his igitur locis — nam utrum *veldae* an *vel dae*, *rotage* an *rotaque* sim. testetur Politianus, non curamus — non demonstratur alium codicem ab eo collatum. immo nonnullis demonstratur ipsum M ei praesto fuisse (cf. potissimum II 6, 3). restat unus locus, quo revera distant inter se testimonia Politiani et Matritensis. dicit enim disertis verbis

1) similiter non aliam imaginem nisi codicis M ante oculos habuisse Politianum elucet ex nota ad IV 6, 87 adscripta. quo loco Politianus in codice primum *Cenabat* legisse et hanc lectionem improbasse videtur. tum *Ornabat* in codice dinovit et verba quae supra *Cenabat* (sic *a*) scripserat, delevit (verba Zangemeisteri apud Engelmannum p. 132). haerere autem potuit Politianus in sola Matritensis lectione. nam hic *Ornabat* linea illa rubra, qua initiales ornantur (cf. supra p. IX) ita obscuratum est, ut *Cenabat* legi possit.

ille in suo codice deesse versum I 4, 86^a, qui versus exstat in M. eundem Engelmannus interpolatori tribuit, cui adstipulatur Phillimorius p. XIII. sed nugas agunt. neque enim interpolationem sapit locus hic:

Laudem et opes. tantas nec qui mandaverat ansas ^{ausus}
Expectare fuit. gaudet Thrasymennus et Alpes
Attollam cantu gaudet Thrasymennus et Alpes
Cannensesque animae, primusque insigne tributum
Ipse palam laeta poscebat Regulus umbra.

quo de loco recte iudicaveris, si comparaveris hos locos:
 Sil. XIII 153:

Una mora Aeneadae usque in certamina ductor
Dum daret auspicium usque in certamina ductor
 sic Coloniensem exhibuisse testantur: recte in Sangallensi qui dicitur¹⁾:

Una mora Aeneadae postquam vox attigit aures
Dum daret auspicium usque in certamina ductor.

Plaut. Trin. 1174:

Aperite hoc aperite propere quod eum conventum
Foras evocate ita subitost propere quod eum conventum volo
 sic B; verum exhibent CD

Aperite hoc aperite propere et Lesbonicum si domist
Foras evocate ita subitost propere quod eum conventum volo.
 sicut his locis, ita apud Statium pars versus sequentis negligentia librarii in priorem versum recepta est, expulsis illa duplicatione genuinis verbis.

itaque versum illum I 4, 86^a interpolatum non esse quivis concedet. hoc ne Postgatus quidem negat, qui cum Engelmanno notarum Politianearum patronus extitit. tamen difficultatem ut removeret, si quid ego video, ei minime contigit. arbitratur enim versum illum extitisse quidem in Matritensis exemplari i. in codice a Poggio in Italiam misso — ut ille statuit — sed postea rasura deletum. itaque Politianum recte tradidisse versum in Poggiano non exstare. quod quam probabiliter excogitatum sit, cuivis promptum est cogno-

1) neque enim ulla re probatur apud Stum Gallum Silium inventum.

scere. nam si pro versu quodam rasura in codice aliquo inveniatur, neminem philologum versum deesse simpliciter testaturum existimo, sed deletum esse. itaque Saenger alia ratione item assequi studet. putat enim I 4, 86^a in Matritensis exemplaris margine suppletum fuisse, sed postea resectum. tamen ne hoc quidem probari potest. neglegunt enim qui sic ratiocinantur, quod alia via certissime demonstratum est, Matritensem esse librum a Poggio in Italiam missum.

quae res ut ab omni dubitatione remota sit, factum est merito Pauli Thielscher, qui strenuus meae sententiae adiutor evasit. is enim Silvas Matritenses, quae nunc sequuntur Manilium, antea cum Silio coniunctas fuisse certa computatione demonstravit. nam cum Silvae scriptae sint inde a folio nono alicuius senionis, cuius folia octo antecedentia resecta sunt (cf. supra p. VIII), Silium, si eadem ratione ac Silvae scriptus erat, seniones duodecim et folia octo explesse summa cum probabilitate statuit. iam Silium una cum Silvis in Italiam missum ex ipsa Poggii epistula scimus (cf. p. V), atque eadem scriptura qua Silvas exaratum fuisse cognoscitur ex iis quae supra adnotata sunt p. LXXVI: dubitari nequit quin praeter Manilium Silius quoque cum Silvis Matritensibus quondam coniunctus erat.

quae cum ita sint, tenendum est **M** esse ipsum codicem Poggianum. itaque qui negamus Politiani notas ex Matritensis exemplari esse sumptas, non leviter impugnamus Politiani de versu I 4, 86^a testimonium, sed innisi eiusdem de sui libri origine testimonio, quae pugnant inter se conciliare studemus. errasse autem Politianum in altera utra re certum est: aut non usus est codice a Poggio in Italiam misso aut de versu I 4, 86^a non recte rettulit. cum vero illud si negaverimus, in multo maiores difficultates implicemur, ego nunc malo cum Thielschero statuere, de versu illo falsa referri. quae opinio non adeo mirabilis est. nam similiter Scaligerum vel eius auctorem de versu quodam in codice Maniliano **G** exstante falsum testimonium dixisse Thielscher monuit nec non Lindenbrogius in simili errore

versatur, quod Theb. XII 177 in omnibus suis libris desiderari contendit. at in codice Danielis (= b Bernensi 156) qui ei praesto fuit, ipse versus scriptus est (cf. Thebaidis praef. p. XVII). itaque non iam Matritensis apographo Politianum usum esse — quam sententiam Herm. 38 (1903) p. 468sq. defendi —, sed ipso hoc codice vere Poggiano cum Thielschero statuo. apparatus autem criticum ne nunc quidem notis A* aut A onerare licet. sed alia ratione eum amplificare e re visum est: in coniecturis virorum doctorum earumque sedibus in priore editione adnotandis nimis me parcum fuisse intellexi. neque enim commentario perpetuo verba poetae explicare mihi licuit. tamen hic illic difficilioribus potissimum locis vel sicubi brevissime fieri poterat, interpretationem addere non dubitavi. accedit quod iterum iterumque eadem coniecturae proferri solebant, iam dudum ab aliis aut factae aut refutatae. quae ratio ne in perpetuum servaretur, largius coniecturas virorum doctorum profudi, non quasi eas quas attuli omnes probabiles iudicarem, sed partim ne iterum proferrentur. nam quamquam verba poetae in codice non corrupta mihi videntur, id quod ex textu meo cognoscitur, tamen a multis de eis dubitatum esse lectoris haud scio an scire intersit. quod vero indicem eorum qui de Stati Silvis scripserunt, quos quidem ego noverim, addidi, eo magis probatum iri spero, quod crescente in dies materia in vulgaribus libris de litteris Romanis conscriptis ea adnotari non posse manifestum est.

Scribebam Argentorati a. d. XIII Kal. Febr. anni 1911.

Alfredus Klotz.

SCRIPSERUNT DE STATI SILVIS AUT IN APPARATU CRITICO LAUDANTUR HI VIRI DOCTI:¹⁾

G. Adrian *Quaestiones Statianae* diss. Herbipoli 1893.

C. Appelmann *Studia Papiniana* progr. Demmin 1872.

*Avantius

E. Baehrens Rhein. Mus. 28 (1873) p. 250—263.

eiusdem editio *Silvarum* prodiit anno 1876.

Barthii editio prodiit post editoris mortem anno 1664.

W. A. Becker apud Baehrentem laudatur.

Bentlei coniecturas Statianas edidit M. Haupt, Mon.-Ber. d.

Berl. Akad. 1861 p. 1074 = opusc. III p. 126—136.

Th. Bergk Philol. 16 (1860) p. 620.

*Bernartius

R. Bitschofsky Jahrb. f. Philol. 117 (1878) p. 573—574.

— Zeitschr. f. d. östr. Gymn. 29 (1878) p. 907—912.

— Zeitschr. f. d. östr. Gymn. 30 (1879) p. 336. 409—411.

— Wiener Studien 2 (1880) p. 313.

— Wiener Studien 3 (1881) p. 159—160.

— *De C. Sollii Apollinaris Sidonii studiis Statianis* 1881.

H. Blaß Rhein. Mus. 30 (1875) p. 458—463.

M. Bonnet Revue de Philol. 16 (1892) p. 184.

I. C. G. Boot Mnemosyne 18 (1890) p. 364.

*Boxhornius

W. Brandes Zeitschr. f. d. östr. Gymn. 36 (1885) p. 573—583.

F. Bücheler in Vollmeri editione laudatur.

*P. Burmann

C. Bursiani coniecturae exstant apud Imhofium *Statius' Lied von Theben* I (1885) p. 101. II (1889) p. 325.

A. Cartault Revue de Philol. 25 (1901) p. 276—279.

— Journal des Savants 1904 p. 515—529.

L. Claretie *De P. Papinii Statii Silvis* 1891.

J. Cornelissen Mnemosyne 5 (1877) p. 277—294.

de E. Cruceo cf. *Gronovii Diatribe in P. Papinii Statii Silvas*
ed. F. Hand 1812.

G. Curcio *Studio su P. Papinio Stazio* 1893.

P. Damsté *Sertum Nabericum* 1908 p. 79—84.

1) quorum notitiam prioribus editionibus debeo, eos asterisco significavi.

- J. Danglard *De Stace et surtout de ses Silves* 1864.
 A. Danielsson *Eranos Suecanus* 2 (1897) p. 43—45.
 G. Davies cum Postgatio *Silvas* edidit in *Corpore Poetarum Latinorum* fasc. IV Londinii 1904.
 E. Desjardins *Revue de Philol.* 1 (1877) p. 7—24 et p. 189—192.
 Doellingius *Silvas germanice reddidit in programmatis Plaviensibus* 1837 (I 1), 1839 (I 2), 1838 (I 3), 1841 (I 4), 1841/2 (I 5), 1844/5 (II 1. 3. 4), 1844 (II 2), 1843/4 (III 1), 1843/4 (IV 8), 1846/7 (V 1), 1843 (V 3).
 R. Ellis *Journal of Philology* 5 (1874) p. 262—265.
 — *Journal of Philology* 13 (1885) p. 88—97.
 — *Journal of Philology* 15 (1887) p. 3—4.
 — *Journal of Philology* 20 (1892) p. 21—24.
 — *Classical Review* 10 (1886) p. 182.
 — *Classical Review* 11 (1897) p. 43.
 — *Classical Review* 14 (1900) p. 259.
 — *Journal of Philology* 28 (1903) p. 23.
 — *Journal of Philology* 31 (1910) p. 47 et p. 153—159.
 A. Elteri *coniecturae a Vollmero proferuntur*,
 G. Ettigii per Krohnum mihi innotuerunt.
 *N. Faber
 B. Friederich *Rhein. Mus.* 38 (1883) p. 471—474.
 H. Garrod *Classical Review* 21 (1907) p. 62.
 V. Gaymann *Kunstarchaeologische Studien zu P. Papinius Statius*. diss. Würzburg 1898.
 *Gevartius
 G. Goetz *De Statii Silvis emendandis*. Jenae 1883.
 L. Grasberger *Jahrb. f. Philol.* 115 (1877) p. 419—422 et p. 769—776.
 J. F. Gronovii *Diatrise in P. Papinii Statii Silvas* ed. F. Hand 1812.
 E. Grosse *Observatorum in Stati Silvas specimen*. diss. Berlini 1861.
 H. Hahn *Quaestionum Statianarum pars I*. diss. Vratislaviae 1872.
 — *Jahrb. f. Philol.* 115 (1877) p. 422.
 F. Handii editio *Silvarum* I 1—3 prodiit 1817.
 F. Hand *P. Papinii Statii Hercules Epitrapezios Novii Vindicis*. Jenae 1849.
 W. Härtel *Studia Statiana*. diss. Lipsiae 1900.
 J. J. Hartman *Museum* 12 (1905) p. 407—414.
 M. Haupt *Hermes* 5 (1871) p. 186 = opusc. III p. 531—532.
 — *Hermes* 8 (1874) p. 180 = opusc. III p. 622—623.
 L. Havet *Revue de Philol.* 1 (1877) p. 165—167.
 *D. et N. Heinsii
 J. Henry *Jahrb. f. Philol.* 193 (1866) p. 643—644.
 M. Hertz *Jahrb. f. Philol.* 107 (1873) p. 337.
 A. Herzog *Stati Epithalamium* 1881.

O. Hirschfeld Wiener Studien 3 (1881) p. 268—275.

*Hopfius

A. E. Housman Classical Review 20 (1906) p. 37—47.

— Journal of Philology 31 (1910) p. 236sq.

A. Imhof *De Silvarum Statianarum condicione critica.* progr. Halae 1859.

— *P. Papinii Statii ecloga ad uxorem.* progr. Halae 1863.

— *Emendata quaedam et observata in Statii Silvas.* Xenia Halae 1867 p. 1—11.

— *Statius' Lied von Theben* I 1885. II 1889.

G. Kaibel Hermes 28 (1894) p. 55.

E. Kalinka Wiener Studien 12 (1890) p. 247—258.

H. T. Karsten Mnemosyne 27 (1899) p. 341—377.

P. Kerckhoff *Duae quaestiones Papinianae.* diss. Berolini 1884.

A. Klotz *Curae Statianae.* diss. Lipsiae 1896.

G. Knaack Hermes 25 (1891) p. 88.

H. A. Koch *Coniectaneorum in Poetas Latinos pars altera.* progr. Portae 1865 p. 4—17.

Th. Korschii coniecturas ex Saengeri editione sumpsit.

H. Köstlin Philologus 35 (1876) p. 493—533. p. 713—714.

— Philologus 36 (1877) p. 176—181.

— Philologus 37 (1877) p. 276—292.

C. Krause *De Statii comparationibus epicis.* diss. Halae 1871.

M. Krohn sua et cum Vollmero et mecum communicavit.

M. Kulla *Quaestiones Statianae.* diss. Vratislaviae 1881.

G. Lafaye *Quelques notes sur les Silves de Stace, premier livre.* 1896.

— Revue de Philologie 20 (1896) p. 53—56.

L. Lehaneur *De P. Papinii Statii vita et operibus* Rupellae 1878.

F. Lentz Königsberger wiss. Monatsblätter 3 (1878) p. 64.

Lenzius apud Handium laudatur.

F. Leo *De Stati Silvis commentatio* Gottingae 1892.

Levi della Vida et Pasquali Studi Ital. di Filol. class. 15 (1907) p. 123—128.

Lindenbrogii (Tiliobrogae) editio 1600.

*Lipsius

F. Lohr *De infinitivi apud P. Papinium Statium et Juvenalem usu.* diss. Marpurgi 1876.

H. Lohrich *De Statii Silvarum poetae studiis rhetoricis.* diss. Halae 1905.

O. Lottich *Statius' Trostgedicht an Claudius Etruscus* progr. Hamburg 1893.

G. Lühr *De P. Papinio Statio in Silvis priorum poetarum imitatore.* diss. Regimontii 1880.

V. Lundstroem *Quaestiones Papinianae.* diss. Upsaliae 1893.

— Jahrb. f. Philol. 147 (1893) p. 79—80 (= 1893 II).

— Eranos Suecanus 3 (1898) p. 48.

- H. Macnaghten *Journal of Philology* 19 (1890) p. 129—137.
 J. Madvig *Opusc. acad.* I 1834 p. 39.
 — *Adversaria critica* II 1873 p. 152—161.
 J. Marklandi editio prodiit 1728. repetita est a Silligio 1827.
 *Meursius
 Wolfgangus Meyer quaedam Krohnio scripsit.
 Th. Mommsen *Hermes* 13 (1878) p. 428.
 — *Korrespondenzblatt der westdeutschen Zeitschr.* 5 (1886) p. 216.
 F. Morelli *In Statii Silvas commentarii* 1602.
 H. Müller *Studia Statiana.* diss. Rostochii 1894.
 O. Müller *Quaestiones Statianae.* progr. Berolini 1861.
 — *Rhein. Mus.* 18 (1863) p. 189—200.
 — *Electa Statiana.* progr. Berolini 1882.
 E. Nauke *Observationes criticae et grammaticae in Publum Papinium Statium.* diss. Vratislaviae 1863.
 *Nodellius
 H. Nohl *Quaestiones Statianae.* diss. Berolini 1871.
 — *Hermes* 12 (1877) p. 517—518.
 A. Otto *Rhein. Mus.* 42 (1887) p. 362—373 et p. 531—546.
 S. G. Owen *Classical Review* 19 (1905) p. 172—176.
 *Parrhasius
 Pasquali v. Levi della Vida.
 *Peyraredus
 H. Peerlkamp ad Verg. *Aen.* II (1853) p. 45.
 — ad Hor. *carm.* I 16 (1862) p. 63.
 J. S. Phillimorii editio prodiit Oxonii 1905.
 A. Politiani notae in Corsiniano exemplari editionis principis exstant (cf. A. Engelmann *De Statii Silvarum codicibus.* Leipz. Studien 20 (1902) p. 1—144.).
 L. Polster *Jahrb. f. Philol.* 107 (1873) p. 774.
 — *Quaestiones Statianae* I. progr. Wongrowitz 1878.
 — *Quaestiones Tullianae. accedit Quaestionum Statianarum part. II.* progr. Ostrowo 1879 p. 16—20.
 — *Quaestiones Statianae* III. progr. Ostrowo 1884.
 — *Quaestiones Statianae* IV. progr. Inowrazlaw 1890.
 *Pontanus
 J. P. Postgatii editio *Silvarum cum Daviesio confecta* q. v.
 J. P. Postgate *Philologus* 64 N. F. 18 (1905) p. 116—136.
 — *Classical Review* 20 (1906) p. 306—307 et p. 317—324.
 G. Queck Jahns *Archiv f. Philol.* 18 (1852) p. 121—132.
 Queckii editio prodiit 1854.
 F. Ravaisson *Gazette archéologique* 10 (1885) p. 29—50 et p. 65—76.
 H. Richards *Notes on Xenophon and others* 1907 p. 336.
 A. Riese *Rhein. Mus.* 51 (1896) p. 637—638.
 K. Roßberg *Jahrb. f. Philol.* 123 (1881) p. 143—144.

- M. Rothstein Festschrift für Vahlen 1900 p. 497—522.
 W. Rüdiger *Quibus cum viris fuerit Statio usus consuetudo familiaritas.* diss. Marpurgi 1888.
 *Ruitgersius
 G. Saengeri editio prodiit Petropoli 1909.
 G. Saenger Journal des kais. russ. Minist. f. Volksaufklärung 1910 p. 348—350 et p. 558—563.¹⁾
 H. Saftien sua Vollmero tradidit.
 C. E. Sandstroem *Studia critica in Papinium Statium.* diss. Upsaliae 1878.
 E. Schäfer *Observationes criticae in M. Annaei Lucani Pharsaliam et P. Papinii Statii Silvas.* diss. Monasterii 1886.
 M. Schamberger *De P. Papinio Statio verborum novatore.* diss. Halae 1907 (= Diss. Hal. XVII 3).
 C. Schenkl Wiener Studien 16 (1895) p. 337.
 A. Schilling *Lucubrationum Statianarum pars prior.* Progr. Rixdorf 1905.
 *Schottius
 H. Schraderi coniecturae editae sunt ab Hauptio una cum Bentleianis q. v.
 E. Schwartz *Coniectanea* progr. Rostochii 1889.
 *Scriverius
 F. Skutsch Jahrb. f. Philol. 147 (1893) p. 469—484 et p. 825—843.
 D. A. Slater Classical Review 18 (1904) p. 302.
 — Journal of Philology 30 (1907) p. 133—160.
 — Classical Review 23 (1909) p. 190 et p. 248—249.
 praeterea eiusdem coniecturae apud Phillimorium laudantur.
 E. Staaff, Eranos Suecanus 3 (1898) p. 106—114.
 O. Stange *P. Papinii Statii carminum quae ad Domitianum spectant, interpretatio.* progr. Dresden 1887.
 *Stephens
 D. A. Sundén *Silva quaedam Pap. Statii (III 2) versibus suethicis expressa cum prooemio et adnotationibus.* diss. Holmiae 1860.
 *Thomsonus
 *Tollius
 *Turnebus
 R. Unger Philologus 4 (1849) p. 727—730.
 — *Subsecivorum capita tria.* progr. Neubrandenburg 1854 p. 8—9.

1) nuperrime quaedam protulit ibid. 1911 p. 186—189. idem per litteras benignissime mecum communicavit coniecturam Korschii suamque de IV 8, 6. coniecit enim ille pro *secreta* quod in M exstat, *sic aucta*, Saenger *sic fulta*. tamen equidem *secreta* ita intellego, ut augeat vox particulam *solum*: ne sola Neapolis secreta a vicinis oppidis diem festivum agat.

- R. Unger *P. Papinii Statii ecloga ultima (V5). accedunt de Statii locis controversis coniectanea* 1868.
- J. Vahlen quaedam cum Vollmero communicavit.
- C. Volckmar *Philologus* 8 (1853) p. 359.
- *Specimen novae Silvarum Statii editionis.* progr. Ilfeld 1860.
- F. Vollmer *Jahrb. f. Philol.* 147 (1893) p. 825—843.
- F. Vollmer *Rhein. Mus.* 51 (1896) p. 25—44.
- Vollmeri editio *Silvarum* prodiit Lipsiae 1898.
- C. Wachsmuth *Rhein. Mus.* 29 (1874) p. 355—356.
- *Rhein. Mus.* 43 (1888) p. 21—28.
- *Leipz. Stud.* 20 (1902) p. 203—214.
- praeterea nonnulla quondam in seminario nobiscum communicavit.
- *Wakefieldius
- W. Waller *Excursus criticus in P. Papinii Statii Silvas.* diss. Vratislaviae 1885.
- C. Wernicke *Philologus* 51 N. F. 5 (1892) p. 488.
- *Withofius
- J. Ziehen *Jahrb. f. Philol.* 153 (1896) p. 131—132.
- *Hermes* 31 (1896) p. 313—317.
- *Berichte des freien deutschen Hochstifts zu Frankfurt a/M.* N. F. 12 (1896) p. 207—216.
- *Gött. Gel. Anz.* 1904 p. 642—658.
-

P. PAPINI STATI
S I L V A R U M
L I B R I V.

INDEX NOTARUM.

M = codex Matritensis bibliothecae nationalis M 31.

M¹ = ipsius librarii manus.

M² = manus altera.

m = reliquae manus correctrices.

L = codex Laurentianus plutei 29, 32.

L² = manus antiqua eiusdem correctrix.

ς = Italorum doctorum in ceteris codicibus coniecturae.

a = editio princeps Romana 1472.

c = editio Domitii Calderini 1475.

exp. = expunxit.

del. = delevit.

sep. = separavit.

ci. = coniecit.

coni. = coniunxit.

dist. = distinxit.

suprascr. = suprascript.

add. = addidit.

om. = omissum *vel* omittitur.

† corruptelam indicat, * * * * * lacunam, ////////////// rasuram.

INDEX CARMINUM.

LIB. I.

- I. Ecus maximus Domitiani Imp.
- II. Epithalamion in Stellam et Violentillam.
- III. Villa Tiburtina Manilii Vopisci.
- IV. Soteria Rutili Gallici.
- V. Balneum Claudii Etrusci.
- VI. Kalendae Decembres.

LIB. II.

- I. Glaucias Atedii Melioris delicatus.
- II. Villa Surrentina Pollii Felicis.
- III. Arbor Atedii Melioris.
- IV. Psittacus eiusdem.
- V. Leo mansuetus.
- VI. Consolatio ad Flavium Ursum de amissione pueri delicati.
- VII. Genethliacon Lucani ad Pollam.

LIB. III.

- I. Hercules Surrentinus Pollii Felicis.
- II. Propempticon Maecio Celeri.
- III. Consolatio ad Claudium Etruscum.
- IV. Capilli Flavi Earini.
- V.

LIB. IV.

- I. Septimus decimus consulatus Imp. Aug. Germanici.
- II. Eucharisticon ad Imp. Aug. Germ. Domitianum.
- III. Via Domitiana.
- IV. Epistola ad Vitorium Marcellum.

- V. Ode lyrica ad Septimium Severum.
- VI. Hercules Epitrapezios Novi Vindicis.
- VII. Lyricum ad Vibium Maximum.
- VIII. Ad Iulium Menecraten.
- IX. Hendecasyllabi iocosi ad Plotium Grypum.

LIB. V.

- I. Epicedion in Priscillam [uxorem].
 - II. Laudes Crispini Vetti Bolani filii.
 - III. Epicedion in patrem suum.
 - IV. Somnus.
 - V. Epicedion in puerum suum.
-

P. PAPINI STATI
S I L V A R U M
LIBER I.

STATIUS STELLAE SUO SALUTEM.

Diu multumque dubitavi, Stella iuvenis optime 5
et in studiis nostris eminentissime, qua parte voluisti,
an hos libellos, qui mihi subito calore et quadam
festinandi voluptate fluxerunt, cum singuli de sinu
meo pro, congregatos ipse dimitterem. quid fugissent
enim quoque auctoritate editionis onerari, 10
quo adhuc pro Thebaide mea, quamvis me reliquerit,
timeo? sed et Culicem legimus et Batrachomachiam
etiam agnoscimus, nec quisquam est inlustrum poetarum
qui non aliquid operibus suis stilo remissione praelu-
serit. quid quod haec serum erat continere, cum illa 15

*Nulla inscriptio nec eius spatium relictum, sed in summo
fol. 64^a litteris rubris maioribus STATIUS STELLAE SVO | SALUTEM
5 DIV · MVLTVM · Q3 · DVBITAVI · STELLA · IVVENIS atr. 6 instudiis
qua parte M²: quapeste et (et del. fort. M¹) 7 anhos ca-
lore M²: calare 8. 9 desinumeo (sep. M²) 9 pro
(lacuna 13 fere litterarum, spacium M¹ in mg.): prodierint 5:
prodierint Politianus: procucurrissent Postgatus 1905 p. 117,
alii alia, an provolassent? 9. 10 quidenim quoque:
lacunam 11 litterarum varie suppleverunt e. g. <eodem tempore
hos> Elter, <oportet hos> 5 O. Müller 1882 p. 7; sententiae
sufficit <oportet eo tempore hos> 11 quo: quom Marklandus:
quoniam Krohnus quamvis: quae vix Wachsmuthius et
Krohnus reliquerit M²: seliquerit 12 batracho machiam
(b exp. et u suprascr. M¹, con. M²) 13 & iam (con. M²) in-
lustrum 5: inlustrum 14 non aliquid M²: noualiquid suis:
seriis Marklandus: severis Postgatus l. l. (sed opponuntur opera
praelusionibus) remissione M²: semissiose 15 haec: et
Heinsius serumerat (sep. M²) <singula> illa Saenger*

vos certe, quorum honori data sunt, haberetis? sed apud ceteros necesse est multum illis p̄reāt ex v̄niā, cum amiserint quam solam habuerunt gratiam celeritatis. nullum enim ex illis biduo longius tractum, quaedam et in singulis diebus effusa; quam timeo, ne verum istuc versus quoque ipsi de se probent!

primus libellus sacrosanctum habet testem: sumendum enim erat 'a Iove principium'. centum hos versus, quos in eum maximum feci, indulgentissimo imperatori postero die, quam dedicaverat opus, tradere <est> iussum. 'potuisti illud' dicet aliquis 'et ante vidisse'. respondebis illi tu, Stellā carissimē, qui epithalamion tuum, quod mihi iniunxeras, scis biduo scriptum. 'audacter mehercles, sed tantum tamen hexametros habet et fortasse tu pro collegā mentieris.' Manilius certe Vopiscus, vir eruditissimus et qui praecipue vindicat a situ litteras iam paene fugientes, solet

16 vos certe M²: nosceste 17 illis pereat 20 quam timeo
ei, quam timeo mi- ne Politianus (cf. Plaut. Most. 543): quam i meone (*lineam infra*
ser. qua subduxit et in mg. scripsit quamvis M²): quamquam (quamvis vulgo: qua re Saenger) timeo ne Baehrens 22 narrat que continentur | in hoc libro M² in mg. 23 enimerat (sep. M²) centum: ceterum M² 24 in eum M²: mecum (equum supra v. add. m) 25 dedi caveratopustradere (dist. M²) 26 <est> iussum Klotzius (ut clausula stet): iussum: iussus sum s: ausus sum Sandstroemius 1878 p. 2 dicet s: di& ant evidisse (dist. et ante in mg. repetiit M²) 27 respondebis M²: respondebis 27. 28 epithalamion m: quid M¹ exhibuerit incertum est, fortasse -mum 28 mihilunxerasscis (sep. M²; eadem medias litteras plus uno modo clariores reddere studuit et iniunxeras in mg. posuit) biduo M² in mg.: dubio 29 tantum tamen (locum explicat Lafayus 1896 p. 3 sq., cf. etiam Leo 1892 p. 5 qui tamen delet): ter centum tamen Elter: tamen CCLXXII c; an tamen tantum? exam& (exp. M¹, del. etiam rubricator) | exam&ros 30 et: at Bernartius: sed Hopfius fortasse M²: fostasse tuprocollega (sep. M²) Manilius s: Manlius (repetiit m in mg.) 31 certe vopiscus M²: cestevopiscus vir eruditissimus M²: iure ruditissimus 31. 32 quip̄cipue vindicat a situlitte- | ras- iampenefugientes (dist. M²) 32 fugientes: frigentes Cartaultius 1901 p. 278: senescentes Lenzius (contra numeros)

ultro quoque nomine meo gloriari, villam Tiburtinam
suam descriptam a nobis unō die. sequitur libellus
Rutilio Gallico convalescēti dēdicātus, de quo nihil
dico, ne videar defuncti testis occasiōē mēntiri. nam
Claudi Etrusci testimonium †domomum est, qui bal-
neolum a me suum intrā mōram cēnae rēcepit. in fine
sunt Kālēndae Dēcēmbres, quibus utiq̃ue crēdetur: noctem
enim illam felicissimam et voluptatibus publicis in-
expertam

I.

ECUS MAXIMUS DOMITIANI IMP.

Quae superinposito moles geminata colosso
stat Latium complexa forum? caelone pera<ctum>
fluxit opus? Siculis an conformata caminis
effigies lassum Steropem Brontemque reliquit?

33 ultroquoque (sep. M²) meo gloriari villam M²: meo-
gloriar (exp. M¹, del. etiam rubricator) | meo gloriar illā ti-
burtinam M²: tibustinam 34 nobis M²: vobis 35 con-
valescenti *Scriverius et Heinsius*: est ualent^{ico}i (sce del. et valenti
in mg. add. M²) 36 mentiri (— supra e add. M²) 37 claudi
etrusci (hoc in mg. expuncto c ei) M²: claudic ei
domomum (linea infra ducta del. M²): vadimonium *Leo*: docu-
mentum *Klotzius*: de me vivi *Cartaultius* 1901 p. 278: in promptu
Slater 1907 p. 154: ad manum *Saenger et Slater* 1909 p. 190
37. 38 quibalne olūamesuū (dist. M²) 38 intrā (corr. M¹)
cenaerecepit (utrum r an s voluerit librarius, non liquet)
38. 39 In fine sunt kl. de|cembres M² in mg.: Infine tint kl. dec.
39 credetur *Marklandus*: creditur M²: escditur (?) 40 feli-
cissimam 5: felissimam 40. 41 in&ptā (inexpertā M² infra add.)
41 septem octove huius paginae versus praeter mg. vacui relict
sunt sententia haec fere videtur fuisse: noctem illam omnibus
in memoria haerere arbitror

I. ECVS · MAXIMVS | DOMITIANI · IMP · litteris rubris (EQVS · MAXI-
MVS · DOMITIANI · IMP · m iuxta posuit atr.) 1 superinposito
moles vulgo: super inposito sedes (hanc vocem del. M¹ vel M²
et m) moles geminata m: gemmata 2 complexa: completque
Cartaultius 1904 p. 523 peractum M² et m: pa: per auras 5
4 Steropen Brontenque Statium scripsisse autumat probabiliter
Housmanus 1910 p. 236 cf. IV 7, 46

an te Palladiae talem, Germanice, nobis 5
effecere manus, qualem modo frena tenentem
 Rhēnus et attoniti vidit domus ardua Daci?

nunc age Fama prior notum per saecula nomen
 Dardanii miretur equi, cui vertice sacro
 Dindymon et caesis decrevit frondibus Ide: 10
 hunc neque discissis cepissent Pergama muris
 nec grege permixto pueri innuptaeque puellae
 ipse nec Aeneas nec magnus duceret Hector!
 adde, quod ille nocens saevosque amplexus Achivos,
 hunc mitis commendat eques: iuvat ora tueri 15
 mixta notis belli placidamque gerentia pacem.
 nec veris maiora putes (par forma decorque,
 par honor): exhaustis Martem non altius armis
 Bistonius portat sonipes magnoque superbit
 pondere nec tardo raptus prope flumina cursu 20
 fumat et ingenti propellit Strymona flatu.

pār operi sedes. hinc obvia limina pandit,
 qui fessus bellis adsertae munere prolis
 primus iter nostris ostendit in aethera divis,
 discit et e vultu, quantum tu mitior armis, 25
 qui nec in externos facilis saevire furores
 das Cattis Dacisque fidem. te signa ferente
 et minor in leges iret gener et Cato castris

ex egere (vel effecere) 5 Ante (sep. M²) palla die 6 effecere Phillimorius: Effigere: Effinxere m in mg. cf. Cic. de orat. II 73 ut tamquam Phidias Minervae signum efficere possit 7 vidit domus m: domus vidit 10 Ide s: idem 11 et 15 Hunc m: Nunc 15 commendat (a ex o M¹) eques s: equos: honos m in mg. 18 altius: altior s O. Müller 1882 p. 9 22 hinc: huic s 23 fessus bellis: fetus b. Saenger: visus populis Sandstroemius 1878 p. 3 adsertae s: adsectae (sec inter scribendum ex sci mutatum): adscitae s 25 Discit et: Discitur s: noscitet Saenger vultu: titulo Sandstroemius l. l. armis: adsis Bursianus 28 lacunam post hunc versum statuit Schwartzius 1889 p. 13; plerique castris corruptum censuere, pro quo castus Bursianus: constans Doellingius 1837 p. 23: concors Stangius 1887 p. 7, alii alia; sed Statius duobus disyllabis versum non claudit finita cum versu sententia. Silv. V 2, 14 non capit quasi compositum est

* * * * *

at laterum passus hinc Iulia tecta tuentur,
illinc belligeri sublimis regia Pauli, 2a61214 30
terga pater, blandoque videt Concordia vultu.

ipse autem puro celsum caput aere saeptus
templa superfulges et prospectare videris, cf. 103. 77-77
an nova contemptis surgant Palatia flammis
pulchrius, an tacita vigilet face Troicus ignis 35
atque exploratas iam laudet Vesta ministras.

dextra vetat pugnas, laevam Tritonia virgo
1 non gravat et sectae praetendit colla Medusae: - am / - am 0.7.
4 ceu stimulis accendit equum; nec dulcior usquam
5 lecta deae sedes nec si, pater, ipse teneres. 40

* * * * *

2 pectora, quae mundi valeant evolvere curas;
3 et cui se totis Temese dedit hausta metallis,
6 it tergo demissa chlamys. latus ense quieto
securum, magnus quanto mucrone minatur
noctibus hibernis et sidera terret Orion. 45

at sonipes habitus animosque imitatus equestris
acrius attollit vultus cursumque minatur.
cui rigidis stant colla iubis vivusque per armos

33 super fulges 34 contemptis 35 tacita m: tanta an
tacita fuerit, non liquet: tecta Postgatus: casta Daviesius
38 ultimus in fol. 64^b, 37 primus in fol. 65^a. ante 38 M¹ b,
ante 37 a adscripsit. librarius enim cum/Dextra vetat et sectae
pr. c. m. scripsisset, perspecto statim errore totum v. 37/addidit,
ordinem restituit praescriptis b a, post radendo Dextra vet delet, ¹⁴⁴
Non grav substituit 37 pugnas (cf. Verg. Aen. II 84) s: pug-
nes (quod defendit Vollmer) laevam s: lavium: Latium m
Baehrens, (qui et pugnis) qua coniectura accepta cum Brandesio
1885 p. 574 ordo versuum mutandus est; voluit ille: 38. 41. 42. ¹⁴⁵
39. 40. 43. (et quis) virgo s: vulgo 38 praetendit: prae-
tendens s 39 accendit: accendat Aldus 40 nec sic pater
ipse teneres pectora s post 41 lacunam statuit post Helmium
Berl. Phil. Woch. 1901 p. 11 Saenger cum Korschio, mihi ante
v. 41 potius versus excidisse videtur 42 et (en Baehrens: it
Phillimorius) cui s: et qui: et quis s Temese dedit s: themes
edidit hausta (u supra v. M¹) 43 it s: Et 48 rigidis m (?):
regidis

impetus et tantis calcaribus ilia late
 suffectura patent. vacuae pro caespite terrae 50
 aerea captivi crinem tegit ungula Rheni.
 hunc et Adrasteus visum extimuisset Arion
 et pavet aspiciens Ledaeus ab aede propinqua
 Cyllarus. hic domini numquam mutabit habenas
 perpetuus frenis atque uni serviet astro! 55

*ferelo
ci. O. F.*

vix sola sufficiunt insessaque pondere toto
 subter anhelat humus, nec ferro aut aere: laborant
 sub genio, teneat quamvis aeterna crepido,
 quae superingesti portaret culmina montis
 caeliferique attrita genu durasset Atlantis. 60

an deae?

*figit i. e. in-
numerosum
sonum modera-
tur (Serns-
dorf), quam-
vis sint vaga*

nec longae traxere morae. iuvat ipsa labores
 forma dei praesens operique intenta iuventus
 miratur plus posse manus. strepit ardua pulsu
 machina; continuus septem per culmina <longe>
 it fragor et magnae vincit vaga murmura Romae. 65

ipse loci custos, cuius sacrata vorago
 famosique lacus nomen memorabile servant,
 innumeros aeris sonitus et verbere crudo
 ut sensit mugire forum, movet horrida sancto
 ora situ meritaque caput venerabile quercu. 70

ac primum ingentes habitus lucemque coruscant
 expavit maioris equi terque ardua mersit
 colla lacu trepidans, laetus mox praeside viso:
 'salve, magnorum proles genitorque deorum,

50 vacuae: Venetae ci. Saenger 51 aerea Marklandus:
 Aenea tegit: terit 5 54 mutabit 5: mutavit 56 insessa-
 que m: uiss (del. M¹) uis essaque toto: tanto 5 57 Supter
 humus aeterna crepido (exp. M¹) nec ferro laborant: laborat 5
 59 super ingesti 61 longae: longe Barthius 64 continuus
 (o super alterum u scripsit m): continuo Marklandus culmina
 <longe> e. g. cum Krohno: culmina montis (ex. v. 59): culmina
 <caelo> Handius, alii alia 65 vincit Heinsius: figit: linquit
 Vollmer 1896 p. 35: frangit Phill'morius (male): figit Saenger
 (ut Romae dativus sit) 68 crudo (cf. Theb. I 422): crebro
 Marklandus: duro Burmannus 69 mugire m: nugire (vel etiam
 mugire) 71 Ac (c ~ t) 73 trepidans m: trepidas: trepidus 5

auditum longe numen mihi! nunc mea felix, 75
 nunc veneranda palus, cum te prope nosse tuumque
 immortale iubar vicina sede tueri
 concessum. /semel auctor ego inventorque salutis *Lucr!*
 Romuleae: tu bella Iovis, tu proelia Rheni,
 tu civile nefas, tu tardum in foedera montem 80
 longo Marte domas. quod s<i te> nostra tulissent
 saecula, temptasses me non audente profundo
 ire lacu, sed Roma tuas tenuisset habenas'.

cedat equus, Latiae qui contra templa Diones
 Caesarei stat sede fori — quem traderis ausus 85 ✕
 Pellaeo, Lysippe, duci, mox Caesaris ora
 mirata cervice tulit — vix lumine fesso
 explores, quam longus in hunc despectus ab illo.
 quis rudis usque adeo, qui non, ut viderit ambos,
 tantum dicat equos quantum distare regentes? 90

non hoc imbriferas hiemes opus aut Iovis ignem
 tergeminum, Aeolii non agmina carceris horret
 annorumve moras: stabit, dum terra polusque,
 dum Romana dies. hoc et sub nocte silenti,
 cum superis terrena placent, tua turba relicto 95
 labetur caelo miscebitque oscula; iuxta
 ibit in amplexus natus fraterque paterque

et soror: una locum cervice dabit omnibus astris. *Flavia Domitilla*
utere perpetuum populi magnique senatus *+ ante 69*
 munere. Apelleae cuperent te scribere cerae *γράφειν* 100
 optassetque novo similem te ponere templo

81 quo si te (si modo s) nostra m: quod s . . . nostra
 82 temptasses: tentasses m non audente: nondum audente
Sandstroemius 1878 p. 5: nec suadente Saenger profundo
(s in fine add. s. v. m) profundum ipse lacum Slater 1904
p. 302 83 Ire (e ex a M¹) lacu sed Marklandus: lacus et
(sed s) 84—90 post 55 collocandos censet Wolfgangus Meyer
 84 templa diones m: templa rehones (*litterae rel incertissimae*)
 85 traderis: tradere es s 87 Mirata: aurata s 94 hoc:
 huc s 96 cum Barthio ante iuxta distinxi 100 Appelleae s:
 pelleae cerae: curae *Polster 1884 p. 5*

* *τολκ. sic fere: ponere non visum*
sollers donare dolenti aut:
ponere confectum senio don. dol.

Atticus Elei senior Iovis, et tua mitis
 ora Tarans, tua sidereas imitantia flammās
 lumina contempto mallet Rhodos aspera Phoebō.
 certus ames terras et quae tibi templa dicamus, 105
 ipse colas; nec te caeli iuvet aula, tuosque
 laetus hūic dono videas dare tura nepotes.

II.

EPITHALAMION IN STELLAM ET VIOLENTILLAM.

Unde sacro Latii sonuerunt carmine montes?
 cui, Paeān, nova plectra moves umeroque comanti
 facundum suspendis ebur? procul ecce canoro
 demigrant Helicone deae quatiuntque novena
 lampade sollemnem thalamis coeuntibus ignem 5
 et de Pieriis vocalem fontibus undam.
 quas inter vultu petulans Elegea propinquat
 celsior adsueto divasque hortatur et ambit
 alternum fultura pedem decimamque videri
 se cupit et medias fallit permixta sorores. 10
 ipsa manu nuptam genetrix Aeneia duxit
 lumina demissam et dulci probitate rubentem,
 ipsa toros et sacra parat coetuque Latino

(bis):

cf. 1, 2, 135

I 107 Priscianus GL III 10: 'Statius quoque huic videtur protulisse per diaeresin in primo silvarum: Laetus — nepotes'.

102 senior: sector *Lipsius*: fictor *Lafayus* 1896 p. 20. sed Elei . . . Iovis pendet ex similem (recte Otto 1887 p. 365)

103 tarans: Taras *Politianus*, sed cf. Atlans *Verg. A. I* 741 al. *Stat. Th. V* 430 al. *Sil. V* 271. Aus. ad nep. 21, elephans *Luc. IX* 732, Buecheler, *Grundriß der lateinischen Declination* 1866 p. 5 107 tura 5: iura (sic etiam Prisciani libri fere omnes)

II 5 solemnem post 6 lacunam statuit *Schwartzius* 1889 p. 14, sed cf. *Klotzius* 1896 p. 60 7 elegea: elegia m 9 fultura 5: futura: factura m: suffulta *Leo* 1892 p. 5: furata *Sandstroemius* 1878 p. 8: sumptura *Saenger*: fulcire *Slater* 1907 p. 155

11 genetrix: genitrix m duxit: ducit 5 12 lumina 5: Lumine
 13 sacra: strata *Heinsius* coetuque: cultuque *Tan. Faber*: cinctuque *Barthius*

dissimulata deam crinem vultusque genasque
temperat atque nova gestit minor ire marita. 15

nosco diem causasque sacri: te concinit iste —
pande fores! — te, Stella, chorus; tibi Phoebus et Euhan
et de Maenalia volucer Tegeaticus umbra
serta ferunt. nec blandus Amor nec Gratia cessat
amplexum niveos optatae coniugis artus 20
floribus innumeris et olenti spargere nimbo.
tu modo fronte rosas, violis modo lilia mixta
excipis et dominae niveis a vultibus obstas.

ergo dies aderat Parcarum conditus albo
vellere, quo Stellae Violentillaeque professus 25
clamaretur hymen. cedant curaeque metusque,
cessent mendaces obliqui carminis astus,
Fama, tace: subiit leges et frena momordit
ille solutus amor. consumpta est fabula vulgi
et narrata diu viderunt oscula cives. 30

tu tamen attonitus, quamvis data copia tantae
noctis, adhuc optas permissaque numine dextro
vota paves. pone, o dulcis, suspiria, vates,
pone: tua est. licet expositum per limen aperto
ire, redire gradu: iam nusquam ianitor aut lex 35
aut pudor. amplexu tandem satiare petito —
contigit! — et duras pariter reminiscere noctes.

digna quidem merces, et si tibi Iuno labores
Herculeos, Stygiis et si concurrere monstris
Fata darent, si Cyaneos raperere per aestus. 40
hanc propter tanti Pisaea lege trementem
currere et Oenomai fremitus audire sequentis.

17 euhan m: euhun 22 fronte: fronde Gronovius 23 do-
minae s: dominis niveis: nivens Phillimorius parum latine;
Stella flores sibi Violentillaeque obiectos excipit, ut dominam de-
fendat 27 mendaces: mordaces Marklandus: multiplices ci.
Saenger 31 tantae sortis Marklandus: tanta nactus Saenger
32 permissaque Heinsius: depremissaque (de exp. m): promis-
saeque s dextro s: dextra 35 nusquam ge(del. M¹)ianitor
38 iuno ex vivo m 40 si: seu mavult Saenger 41 pisea m:
pisca

nec si Dardania pastor temerarius Ida
sedisses, haec dona forent, nec si alma per auras
te potius pensa veheret Tithonia biga. 15

sed quae causa toros inopinaque gaudia vati
attulit? hic mecum, dum fervent agmine postes
atriaue et multa pulsantur limina virga,
hic, Erato iucunda, doce. vacat apta movere
colloquia et docti norunt audire penates. 50

forte, serenati qua stat plaga lactea caeli,
alma Venus thalamo pulsa modo nocte iacebat
amplexu duro Getici resoluta mariti.

fulcra torosque deae tenerum premit agmen Amorum;
signa petunt qua ferre faces, quae pectora figi 55
imperet; an terris saevire an malit in undis,
an miscere deos an adhuc vexare Tonantem.
ipsi animus nondum nec cordi fixa voluntas.
fessa iacet stratis, ubi quondam conscia culpa
Lemnia deprenso repserunt vincula lecto. 60

hic puer e turba volucrum, cui plurimus ignis
ore manuque levi numquam frustrata sagitta,
agmine de medio tenera sic dulce profatur
voce — pharetrati pressere silentia fratres —
'scis ut, mater', ait 'nulla mihi dextera segnis' 65
militia; quemcumque hominum divumque dedisti,
uritur. at quondam lacrimis et supplice dextra
et votis precibusque virum concede moveri,
o genetrix: duro nec enim ex adamante creati,
sed tua turba sumus. clarus de gente Latina 70

43 Nec: Hec m 44 nec: hec m 45 pensa veheret *Ge-*
vartius: prensa veheret: prenum (*sic iam Parrhasius*) aveheret
Baehrens 46 vati c: vatis 48 limina s: lumina 49 io-
cunda 55 qua *Nodellius*: quas 57 deos: deas *Saenger*
60 deprenso: deprensae *Handius* lecto (*cf. Theb. VII 63*): furto
Marklandus: coetu *Barthius*: ludo *Saenger* 62 manuque levi
(*intellege: et quem numquam manu levi frustrata est sagitta*):
manusque levi *Morellius*: manusque levis *Cruceus* 68 virum
(*gen. plur.*): viri *Bernartius*: nurum *Polster 1878 p. 3* moveri
(*scil. nos*): movere *Otto 1887 p. 366*

est iuvenis, quem patriciis maioribus ortum
 nobilitas gavisa tulit praesagaque formae
 protinus e nostro posuit cognomina caelo.
 hunc egomet tota — quondam tibi dulce — pharetra
 improbus et densa trepidantem cuspide fixi. 75
 quamvis Ausoniis multum gener ille petitus
 matribus, edomui victum dominaeque potentis
 ferre iugum et longos iussi sperare per annos.
 ast illam summa leviter — sic namque iubebas —
 lampade parcentes et inertī strinximus arcu. 80
 ex illo quantos iuvenis premat anxius ignes,
 testis ego attonitus, quantum me nocte dieque
 urgentem ferat. haud ulli vehementior umquam
 incubui, genetrix, iterataque vulnera fodi.
 vidi ego et immiti cupidum decurrere campo 85
 Hippomenen, nec sic meta pallebat in ipsa;
 vidi et Abydeni iuvenis certantia remis
 bracchia laudavique manus et saepe natanti
 praeluxi: minor ille calor, quo saeva tepebant
 aequora: tu veteres, iuvenis, transgressus amores. 90
 ipse ego te tantos stupui durasse per aestus
 firmavique animos blandisque madentia plumis
 lumina deterſi. quotiens mihi questus Apollo,
 sic vatem maerere suum! iam, mater, amatos
 indulge thalamos. noster comes ille piusque 95
 signifer; armiferos poterat memorare labores
 claraque facta virum et torrentes sanguine campos,
 sed tibi plectra dedit mitisque incedere vates
 maluit et nostra laurum subtexere myrto.

71 maioribus (a ex u M¹) 72 tulit (ex fuit M¹) 74 quon-
 dam: quoniam *Parrhasius*: quando *Postgatus*: meditans *Saenger*
 75 densa: tensa *Koestlinius* 1876 p. 526 80 parcentes (c supra
 v. add. M¹) 82 attonitus ꝑ: attonito: ante attonitus dist. *Saenger*,
 sed tunc attonito retinendum 83 Urgentem (u exp. m)
 85 immiti M²: inmitti 86 Ippomenen 87 abydeni: abydei m
 89 Praeluxi: praelusi ꝑ 94 amatos suspectum *Phillimorio*,
tuetur Saenger cl. Ov. met. IV 218 95 indulge ꝑ: Indulget
 98 sed *Politianus*: sic (quod fortasse potest defendi): hic c

hic iuvenum lapsus suaque aut externa revolvit 100
 vulnera; pro! quanta est Paphii reverentia, mater,
 numinis: hic nostrae deflevit fata columbae.
 finierat; tenera matris cervice pependit
 blandus et admotis tepefecit pectora pennis.
 illa refert vultum non aspernata rogari: 105
 'grande quidem rarumque viris, quos ipsa probavi,
 Pierius votum iuvenis cupit. hanc ego formae
 egregium mirata decus, cui gloria patrum
 et generis certabat honos, tellure cadentem
 excepi fovique sinu nec colla genasque 110
 comere nec pingui crinem deducere amomo
 cessavit mea, nate, manus. mihi dulcis imago
 prosiluit. celsae procul aspice frontis honorem
 suggestumque comae. Latias metire quid ultra
 emineat matres: quantum Latonia nymphas 115
 virgo premit quantumque egomet Nereidas exto.
 haec et caeruleis mecum consurgere digna
 fluctibus et nostra meruit considerare concha,
 et si flammigeras potuisset scandere sedes
 hasque intrare domos, ipsi erraretis, Amores. 120
 huic quamvis census dederim largita beatos,
 vincit opes animo. queritor iam Seras avaros
 angustum spoliare nemus Clymenaeaque deesse
 germina nec virides satis inlacrimare sorores,
 vellera Sidonio iam pauca rubescere tabo 125
 raraque longaevis nivibus crystalla gelari.
 huic Hermum fulvoque Tagum decurrere limo
 — nec satis ad cultus —, huic Inda monilia Glaucum
 Proteaque atque omnem Nereida quaerere iussi.

103 finierat §: Emis erat: Finis erat m (*locus Theb. VI 234
 aliter comparatus est*) 105 vultum (*coniungendum cum refert*):
 vultu § rogari: rogantis *Lafayus 1896 p. 24* 107 cupit: capit
Marklandus 111 pugui (*del. M¹*) pingui 113 honorem §: honores
 (*cf. II 1, 26*) 118 meruit *Korschius*: potuit (*e v. 119*) conca
 121 Huic *an Hinc incertum* 122 queritor *Vollmer 1896 p. 35*:
 queritur: querimur *Peyraredus (sed plurali locus non est)* 123 an-
 gustum §: Augustum 128 inda: uda m 129 Protheaque

hanc si Thessalicos vidisses, Phoebe, per agros 130
 erraret secura Daphne. si in litore Naxi
 Theseum iuxta foret haec conspecta cubile,
 Gnosida desertam profugus liquisset et Euhan.
 quod nisi me longis placasset Iuno querelis,
 falsus huic pennas et cornua sumeret aethrae 135
 rector, in hanc vero cecidisset Iuppiter auro.
 sed dabitur iuveni, cui tu, mea summa potestas,
 nate, cupis, thalami quamvis iuga ferre secundi
 saepe neget maerens. ipsam iam cedere sensi
 inque vicem tepuisse viro.' 140

sic fata levavit

sidereos artus thalamique egressa superbum
 limen Amyclaeos ad frena citavit olores.
 iungit Amor laetamque vehens per nubila matrem
 gemmato temone sedet. iam Thybridis arces
 Iliacae: pandit nitidos domus alta penates 145
 claraque gaudentes plauserunt limina cygni.
 digna deae sedes, nitidis nec sordet ab astris.
 hic Libycus Phrygiusque silex, hic dura Laconum
 saxa virent, hic flexus onyx et concolor alto
 vena mari rupesque nitent, quis purpura saepe 150
 Oebalis et Tyrii moderator livet aeni.
 pendent innumeris fastigia nixa columnis,
 robora Dalmatico lucent satiata metallo.

135 Priscianus GL III 10: 'Statius quoque huic videtur protulisse per diaeresin in primo silvarum . . . idem in eodem: Falsus — aethrae'.

131 Daphne si in *Baehrens*: dafnes in: Daphne si *Tollius*: D. sin *Phillimorius*, quod vereor ne prosam sapiat 135 pennas: pinnae *Prisciani codd. optimi* 136 vero: verso *Herzogius* 1881 p. 16: iterum *Burmannus*: alio *Marklandus*: caro (vel tenero) *Saenger*: vano *Slater* 1907 p. 150 142 Lymen (Ly ~ Ir) 144 arces an artes voluerit librarius, dubium est 147 deae: dea est *Saenger*; sed cf. *Verg. Aen. XII* 649 *Sil. VIII* 383 al. nitidis c: viridis: *Veneris Saenger* 149 flexus: fuscus *Heinsius*: flavus *Herzogius* 1881 p. 17 150 saepe probum: cedit *Marklandus*: nec par *Saenger*

excludunt radios silvis demissa vetustis
 frigora, perspicui vivunt in marmore fontes. 155
 nec servat natura vices: hic Sirius alget,
 bruma tepet versumque domus sibi temperat annum.
 exultat visu tectisque potentis alumnae
 non secus alma Venus, quam si Paphon aequore ab alto
 Idaliasque domos Erycinaque templa subiret. 160
 tunc ipsam solo reclinem adfata cubili:

‘quonam hic usque sopor vacuique modestia lecti,
 o mihi Laurentes inter dilecta puellas?
 quis morum fideique modus? numquamne virili
 summittere iugo? veniet iam tristior aetas. 165
 exerce formam et fugientibus utere donis.
 non ideo tibi tale decus vultusque superbos
 meque dedi, viduos ut transmittare per annos
 ceu non cara mihi. satis o nimiumque priores
 despexisse procos. at enim hic tibi sanguine toto 170
 deditus unam omnes inter miratur amatque
 nec formae nec stirpis egens. nam docta per urbem
 carmina qui iuvenes, quae non didicere puellae?
 hunc et bisenos — sic indulgentia pergat
 praesidis Ausonii — cernes attollere fasces 175
 ante diem; certe iam nunc Cybeleia movit
 limina et Euboicae carmen legit ille Sibyllae.
 iamque parens Latius, cuius praenoscere mentem
 fas mihi, purpureos habitus iuvenique curule
 indulgebit ebur Dacasque — et gloria maior — 180
 exuvias laurusque dabit celebrare recentes.
 ergo age, iunge toros atque otia deme iuventae.

154 demissa m: derussa: decussa s (quod tuetur Herzogius 1881 p. 17 cl. Verg. Georg. II 404 Hor. epod. 11, 6 locis ab huius loci sententia alienis) 157 bruma m: Ruma 164 numquamne m: -ve 169 cara s: clara 176 Cybeleia: Phoebeia Volckmarius 1853 p. 359 movit: novit s 180 dacasque et (cf. Sil. V 217 Plin. nat. hist. III 40): Dacasque ea (haec Otto 1887 p. 367) Baehrens: Dacas quae Gevartius 181 laurusque Klotzius (cf. ad Theb. III 105): laurosque

quas ego non gentes, quae non face corda iugali?
 alituum pecudumque mihi durique ferarum
 non renuere greges, ipsum in conubia terrae 185
 aethera, cum pluviis rarescunt nubila, solvo.
 sic rerum series mundique revertitur aetas.
 unde novum Troiae decus ardentumque deorum
 raptorem, Phrygio si non ego iuncta marito,
 Lydus unde meos iterasset Thybris Iulos? 190
 quis septemgeminæ posuisset moenia Romae
 imperii Latiale caput, nisi Dardana furto
 cepisset Martem, nec me prohibente, sacerdos?'

his mulcet dictis tacitæque inspirat honorem
 conubii. redeunt animo iam dona precesque 195
 et lacrimae vigilesque viri prope limina questus,
 Asteris et vati totam cantata per urbem,
 Asteris ante dapes, nocte Asteris, Asteris ortu,
 quantum non clamatus Hylas. iamque aspera coepit
 flectere corda libens et iam sibi dura videri. 200

macte toris, Latios inter placidissime vates,
 quod durum permensus iter coeptique laboris
 prendisti portus. nitidae sic transfuga Pisae
 amnis in externos longe flammatus amores
 flumina demerso trahit intemerata canali, 205
 donec Sicanios tandem prolatus anhelos
 ore bibat fontes; miratur dulcia Nais
 oscula nec credit pelago venisse maritum.

183 iugali (*quod recte defendit post Helmiū Berl. phil. Woch.*
1901 p. 10 Postgatiū 1905 p. 117 cl. Theb. VIII 514; omittitur
verbum): iugavi §; *post v. 183 lacunam statuit Saenger* 190 thibris
 (b ex li m) 191 quis §: Qui septem geminae 192 nisi §: si:
 ni § 194 tacitæque *Vollmer*: tacitoque: taciteque *Otto*: taci-
 tumque § honorem: amorem § 196 limina §: lumina
 197 vati *Marklandus*: vatis: votis *ci. Phillimorius* 199 aspera m:
 asperit 201 placidissime: blandissime *Saenger quod displicet*
 202 permensus (*scil. es*) coeptique labores *Otto 1887 p. 368*:
 castique laboris *Saenger 1910 p. 348* 203 Prendisti (e ex o M¹)
 nitidae (*propter palaestram*) §: nitiade: tumidae §: viduae *Philli-*
morius 204 amnis §: Annus

quis tibi tunc alacri caelestum in munere claro,
 Stella, dies, quanto salierunt pectora voto, 210
 dulcia cum dominae dexter conubia vultus
 adnuit! ire polo nitidosque errare per axes
 visus. Amyclaeis minus exultavit harenis
 pastor ad Idaeas Helena veniente carinas;
 Thessala nec talem viderunt Pelea Tempe, 215
 cum Thetin Haemoniis Chiron accedere terris
 erecto prospexit equo. quam longa morantur
 sidera! quam segnis votis Aurora mariti!

at procul ut Stellae thalamos sensere parari
 Letous vatum pater et Semeleius Euhon, 220
 hic movet Ortygia, <movet> hic rapida agmina Nysa.
 huic Lycii montes gelidaeque umbracula Thymbrae
 et Parnasis hiems, illi Pangaea resultant
 Ismaraque et quondam genialis litora Naxi.
 tunc caras iniere fores comitique canoro 225
 hic chelyn, hic flavam maculoso nebrida tergo,
 hic thyrsos, hic plectra ferunt; hic enthea lauro
 tempora, Minoa crinem premit ille corona.

vixdum emissa dies, et iam socialia praesto
 omina, iam festa fervet domus utraque pompa. 230
 fronde virent postes, effulgent compita flammis,
 et pars immensae gaudet celeberrima Romae.
 omnis honos, cuncti veniunt ad limina fascēs,
 omnis plebeio teritur praetexta tumultu: 234

211 caelestum in (en *Baehrens*) munere: caelestum munere c
 212 Adnuit: Annuit m 215 pelea m: palea 216 thetin m:
 thean 219 at 5: Ac 220 Lethous: Lathous m 221 movet 5:
om: celer m in mg.: ciet Postgatus; <docta> hic rapit Saenger
rapida: rabida Henr. Müller 1894 p. 56 (sed cf. Theb. IV 385)
 223 Parnasis hiems *Schwartzius 1889 p. 12: Parnasis honos*
(quod defendit Buecheler): Parnasus ovant Grasberger 1877 p. 769:
Parnasse, sonas Dan. Heinsius; Parnasique nives Saenger
 231 effulgent *Marklandus: et fulgent: ecfulent Baehrens*
 234 Omnis: splendida *Korschius (quasi voce Omnis male repetita*
ex v. 233) plebeio 5: phebeio territor

hinc eques, hinc iuvenum questus, stola mixta laborat.
 felices utrosque vocant, sed in agmine plures
 invidere virò. iamdudum poste reclinis
 quaerit Hymen thalamis intactum dicere carmen,
 quo vatem mulcere queat. dat Iuno verenda
 vincula et insigni geminat Concordia taeda. 240
 hic fuit ille dies: noctem canat ipse maritus!
 quantum nosse licet, sic victa sopore doloso
 Martia flumine posuit latus Ilia ripa;
 non talis niveos tinxit Lavinia vultus,
 cum Turno spectante rubet; non Claudia talis 245
 respexit populos mota iam virgo carina.

nunc opus, Aonidum comites tripodumque ministri,
 diversis certare modis: eat enthea vittis
 atque hederis redimita cohors, ut pollet ovanti
 quisque lyra. sed praecipui, qui nobile gressu 250
 extremo fraudatis opus, date carmina festis
 digna toris. hunc ipse Coo plaudente Philitas
 Callimachusque senex Umbroque Propertius antro
 ambissent laudare diem, nec tristis in ipsis
 Naso Tomis divesque foco lucente Tibullus. 255

me certe non unus amor simplexque canendi
 causa trahit: tecum similes iunctaeque Camenae,
 Stella, mihi, multumque pares bacchamur ad aras
 et sociam doctis haurimus ab amnibus undam;
 at te nascentem gremio mea prima recepit 260

235 iuvenum questus hasta (*del M¹*): iuvenum coetu *Bernartius*: i. coetus *Marklandus*; locus *multifariam*, sed *inutiliter temptatus*; *intellege*: hinc eques urget, hinc iuvenes urgent, querentes quod *Stella Violentilla* a multis petita potitus est
 237 reclinis *M²* (*m?*): reclivis 240 insigni geminat (*scil. vincula*) c. taeda: insignis geminat C. taeda *Parrhasius*: insignis geminat C. taedas *Boxhornius* 242 nosse ς : nosce 243 Martia: Marti ci. *Phillimorius* (*male*) 244 tinxit *Guyetus*: strinxit
 250 praecipui: praecipue ς 252 choo (*ab Kóως, cf. Imhofius 1867 p. 5*) philytes (*cf. Crönert, Hermes 37, 1902 p. 212*)
 253 antro: arvo *Cluverius* 255 thomis foco (*f in ras. ex v M¹*)

Parthenope, dulcisque solo tu gloria nostro
 reptasti. nitidum consurgat ad aethera tellus
 Eubois et pulchra tumeat Sebethos alumna;
 nec sibi sulphureis Lucrinae Naides antris
 nec Pompeiani placeant magis otia Sarni. 265

heia age, praeclaros Latio properate nepotes,
 qui leges, qui castra legant, qui carmina ludant.
 acceleret partu decimum bona Cynthia mensem,
 sed parcat Lucina precor; tuque ipse parenti
 parce, puer, ne mollem uterum, ne stantia laedas 270
 pectora; cumque tuos tacito natura recessu
 formarit vultus, multum de patre decoris,
 plus de matre feras. at tu, pulcherrima forma
 Italidum, tandem merito possessa marito,
 vincla diu quaesita fove: sic damna decoris 275
 nulla tibi; longe virides sic flore iuventae
 perdurent vultus, tardeque haec forma senescat.

III.

VILLA TIBURTINA MANILII VOPISCI.

Cernere facundi Tibur glaciale Vopisci
 si quis et inserto geminos Aniene penates
 aut potuit sociae commercia noscere ripae
 certantisque sibi dominum defendere villas,
 illum nec calido latravit Sirius astro, 5
 nec gravis aspexit Nemeae frondentis alumnus:
 talis hiems tectis, frangunt sic improba solem
 frigora, Pisaeumque domus non aestuat annum.

262 nitidum ς : undum 265 Pompeiana^e . . . obice Sarni
Saenger 267 legant: regant *Politianus* 271 natura: nativa m
 272 Formarit: formabit *Baehrens* (male) 273 at ς : ac
 276 virides ς : viridis M

III. VILLA · TIBURTINA · M · ANILII · VOPISCI · 2 inserto m: in-
 sertos 8 domus: domans *Saenger* *verbis* talis — frigora *paren-*
thesi clausis

ipsa manu tenera tecum scripsisse Voluptas

* * * * *

tunc Venus Idaliis unxit fastigia sucis 10

permulsitque comis blandumque reliquit honorem
sedibus, et volucres vetuit discedere natos.

o longum memoranda dies! quae mente reporto
gaudia, quam lassos per tot miracula visus!

ingenium quam mite solo! quae forma beatissimis 15

ante manus artemque locis! non largius usquam
indulsit Natura sibi. nemora alta citatis

incubuerunt vadis; fallax responsat imago

frondibus, et longas eadem fugit umbra per undas.

ipse Anien — miranda fides — infraque superque 20

saxeus hic tumidam rabiem spumosaque ponit

murmura, ceu placidi veritus turbare Vopisci

Pieriosque dies et habentes carmina somnos.

litus utrumque domi, nec te mitissimus amnis

dividit. alternas servant praetoria ripas, 25

non externa sibi fluviorum opstare queruntur.

Sestiacos nunc Fama sinus pelagusque natatum

iactet et audaci victos delphinas ephebo!

9 tecum scripsisse: te vult scripsisse *Krohnus*: tectum inscripsitne *Wachsmuthius*; nulla lacuna in *M*, quam statuit c: te conscripsisse *Leo* 1892 p. 17. telam scripsisse coniecerat *Vollmer* (repetiit *Phillimorius*) admodum probabiliter. certe *Voluptas* manu tenera non domum aedificavit, sed formam depinxit. quare plures versus periisse veri simile est, quibus de aedibus extruendis poeta egerat 10 Tunc: nunc *Saenger*: tum *Tiliobroga* 11 reliquit *M*¹(?): relinquit 14 lassos: lassus *Heinsius* 16 ante *Bursianus* et *Sandstroemius* 1878 p. 13: Arte 20 ipse anien s: Ipsa autem 21 Saxeus (quod qui loca viderit, non mutaverit): lacteus *Saenger*: spumeus *Sandstroemius* 1878 p. 13, idem saxosaque 23 habentes: alentes *Heinsius*: aventes c 24 domi: domus cum *Lipsio Baehrens*; locus multimodis, sed frustra temptatus nec te mitissimus (cf. tibi v. 41): nec iter m. *Saenger*: nectit (probato domus) m. *Brandesius* 1885 p. 577: ne clementissimus *Kochius* 1865 p. 15 25 servant: ornant *Marklandus* 26 fluviorum optare (obstare c): fluvio se (sive te nempe *Vopiscum*) optare *Krohnus* 27 Sestiacos m: Sesciacos

hic aeterna quies, nullis hic iura procellis,
 numquam fervor aquis. datur hic transmittere visus 30
 et voces et paene manus. sic Chalcida fluctus
 expellunt reflui, sic dissociata profundo
 Bruttia Sicanium circumspicit ora Pelorum.

quid primum mediumve canam, quo fine quiescam?
 auratasne trabes an Mauros undique postes 35
 an picturata lucentia marmora vena
 mirer, an emissas per cuncta cubilia nymphas?
 huc oculis, huc mente trahor. venerabile dicam
 lucorum senium? te, quae vada fluminis infra
 cernis, an ad silvas quae respicis, aula, tacentis, 40
 qua tibi tota quies offensaue turbine nullo
 nox silet et pigros imitantia murmura somnos?
 an quae graminea suscepta crepidine fumant
 balnea et impositum ripis argentibus ignem,
 quasque vaporiferis iunctus fornacibus amnis 45
 ridet anhelantes vicino flumine nymphas?

vidi artes veterumque manus variisque metalla
 viva modis. labor est auri memorare figuras
 aut ebur aut dignas digitis contingere gemmas,
 quicquid et argento primum, vel in aere minori 50

31 et 32 sic: sed *Leo* 1892 p. 18. eandem sententiam assequi
 studet *Phillimorius* interrogationis signo post v. 33 posito
 31 calchida expellunt reflui (refugi *Cruceus*: flavi *Baehrens*:
 dubii *Bischofskyus* 1879 p. 907: *Glauci Sandstroemius* 1878
 p. 14) *Lindenbrogius*: expellunt fluvii: et pellunt Aulin *Vahlenus*:
 expellentem Aulin *Schwartzius* 1889 p. 15 34 requiescam
 35 Auratasne m: Auratasve 41 tibi: sibi *Postgatius* 1905 p. 118
 (legit v. 42 nigros mutantia m. somnos, somnos intellegens visa
 somni) tota: tuta *Politianus*: muta *Lenzius* 42 nox s:
 Mox pigros *Peyraredus*: nigros imitantia (sic vel mutantia):
 simulantia *Polster* 1884 p. 2; intellege: murmura ipsa arborum
 videntur dormire, cf. V 4, 4sq. 43 suscepta: suspensa *Mad-*
vigijs 1873 p. 157 (male) 44 ripis: rivis *Baehrens* 45 quas-
 que *Polster* 1879 p. 17: quaque: quique *Marklandus* 48 modis
 labor M¹: labor modis 49 digitis: digitos *Madvigijs* 1873
 p. 157 (cf. *Lenzius* 1878 p. 48)

ludit et enormes manus est experta colossos.
 dum vagor aspectu visusque per omnia duco,
 calcabam necopinus opes. nam splendor ab alto
 defluus et nitidum referentes aera testae
 monstravere solum, varias ubi picta per artes 55
 gaudet humus superatque novis asarota figuris:
 expavere gradus.

quid nunc iungentia mirer
 aut quid partitis distantia tecta trichoris?
 quid te, quae mediis servata penatibus arbor
 tecta per et postes liquidas emergis in auras, 60
 quo non sub domino saevas passura bipennes?
 et nunc ignaro forsán vel lubrica Nais
 vel non abruptos tibi demet Hamadryas annos.

quid referam alternas gemino super aggere mensas
 albentesque lacus altosque in gurgite fontes 65
 teque, per obliquum penitus quae laberis amnem,
 Marcia, et audaci transcurris flumina plumbo?
 an solum Ioniis sub fluctibus Elidis amnem
 dulcis ad Aetnaeos deducat semita portus?
 illic ipse antris Anien et fonte relicto 70
 nocte sub arcana glaucos exutus amictus

51 locum expedivit Schwartzius 1889 p. 6 (cf. etiam Karstenus 1899 p. 347) enormes: informans Saenger est experta: expertura Phillimorius (at et abundat): ederet arte Korschius
 55 Monstravere: constravere Cornelissenus 1877 p. 277 57 iungentia c: ingencia (quod defendit Cartaultius 1904 p. 524, retinet lacunam statuens post v. 57 Otto 1887 p. 370) 60 tecta s: Testa 62 Et: at Gronovius ignaro (scil. domino abl.): ignoro Politianus: ignarae Heinsius: ignaros Kaibel 1894 p. 55: igne atrae Saenger 63 tibi (scil. arbori) s: ubi demet: debet Heinsius 64 alternos .. menses: aeternas ... venas Saenger 65 Albentesque: algentesque Heinsius 68 An: ne Wakefieldius 70 illic ipse antris Anien et f. r. Krohnus: Illis ipse antris anienem (Anien et Politianus: Anienus s vulgo) f. r. inlicis his antris Anienem <et> f. r. Phillimorius (male): imis ipse antris Anien et f. r. Saenger 71 arcana s: artano: arcano m (quod retinet Phillimorius ita ut scribat noctis ubi, male)

huc illuc fragili prosternit pectora musco,
aut ingens in stagna cadit vitreasque natatu
plaudit aquas. illa recubat Tiburnus in umbra,
illic sulphureos cupit Albula mergere crines. 75
haec domus Egeriae nemoralem abiungere Phoeben
et Dryadum viduare choris argentia possit
Taygeta et silvis accersere Pana Lycaeis.
quod ni templa darent alias Tirynthia sortes,
et Praenestinae poterant migrare sorores. 80

quid biferā Alcinoi laudem pomaria vosque,
qui numquam vacui prodistis in aethera, rami?
cedant Telegoni, cedant Laurentia Turni
iugera Lucrinaeque domus litusque cruenti
Antiphatae, cedant vitreae iuga perfida Circes 85
Dulichiiis ululata lupis arcesque superbae
Anxyris et sedes, Phrygio quas mitis alumno
debet anus; cedant, quae te iam solibus artis
avia nimbose revocabunt litora bruma.

scilicet hic illi meditantur pondera mores, 90
hic premitur fecunda quies virtusque serena
fronte gravis sanusque nitor luxuque carentes
deliciae, quas ipse suis digressus Athenis
mallet deserto senior Gargettius horto;
haec per et Aegaeas hiemes Hyadumque nivolum 95

72 fragili: facili *Koestlinius* 1876 p. 526 cf. *Hor. carm. III*
23, 16 74 recubat: recubet *Baehrens* male 76 egeriae: *Egeria*
Handius abiungere s: adiungere 78 Taygeta m: *Targeta*
lyceis (~ *breis*) 84 lucrinaeque: *an Lavinaeque? nam com-*
memorantur Latii tantum oppida 85 uicreae 86 Duluchiis
artisque 87 Anxyris (cf. *Prob. GL IV* p. 17, 30 *Serv. Aen.*
VII 799 ubi recte Anxyr codd.): *Anxuris* m 89 avia: *obvia*
Postgatus 1905 p. 118 (at poeta coniunxit iam solibus artis):
Antia Marklandus: Alsia Krohnus: Daunia Heinsius 90 illi
meditantur p. m. (recte explicat post *Schwartzium* 1889 p. 7
Vollmer): hilari miscentur pondere m. *Marklandus*: hilares
moderantur pondera m. *Burmmanus*: illi moderantur prospera
m. *Saenger* 92 sanusque nitor s: sanusque genitor 93 Dili-
ciae 94 Gargetius c: *gargeticus* (cf. *II 2, 113*) 95 aegaeas *M¹*:
aegras Hyadumque Heinsius: plyadumque

sidus et Oleniis dignum petiisse sub astris,
 si Maleae credenda ratis Siculosque per aestus
 sit via: cur oculis sordet vicina voluptas?
 hic tua Tiburtes Faunos chelys et iuvat ipsum
 Alciden dictumque lyra maiore Catillum, 100
 seu tibi Pindaricis animus contendere plectris
 sive chelyn tollas heroa ad robora sive
 viventem satiram nigra rubigine turbes
 seu tua non alia splendescat epistola cura.
 digne Midae Croesique bonis et Perside gaza, 105
 macte bonis animi, cuius stagnantia rura
 debuit et flavis Hermus transcurrere ripis
 et limo splendente Tagus! sic docta frequentes
 otia, sic omni detectus pectora nube
 finem Nestoreae precor egrediare senectae. 110

IV.

SOTERIA RUTILI GALLICI.

Estis, io, superi, nec inexorabile Clotho
 volvit opus, videt alma pios Astraea Iovique
 conciliata redit dubitataque sidera cernit
 Gallicus. es caelo, dis es, Germanice, cordi
 — quis neget? —: erubuit tanto spoliare ministro 5
 imperium Fortuna tuum. stat proxima cervix

96 petiisse: pecus isse *m in mg.* 98 Voluptas (*ut sit nomen villae*) *Polster 1884 p. 3* 102 tollas *Politianus*: tollis: tolles *Wachsmuthius* 103 rubigine turbes: rubigine turpes (*vibres Scriverius*) *Gevartius*: lollogine tinges *Wachsmuthius* 104 non alia: non alta *Lindenbrogius*: non ulla *Otto 1887 p. 371: Maenalia Saenger* 105 bonis: vadis *Saenger* 107 ripis: rivis *Bischofskyus 1879 p. 910* 108 splendente (*l supra v. add. M²? m?*) frequentes: frequentans *Brandesius 1885 p. 578* 109 detectus: deterius *Heinsius* (*detertus Housmanus 1906 p. 37*)

IV. SOTERIA · RVTVLI · GALLICI 1 cloto *m*: eloto 3 redit (*scil. ad. homines*) *m*: radit: cadit *ς* 4 es *ς*: et dis es *ς*: dives: Diti es *Postgatus 1905 p. 119*: divae es *Polster 1890 p. 12* 6 tuum *m*: tuam

ponderis immensi damnosaque fila senectae
 exuit atque alios melior revirescit in annos.
 ergo alacres, quae signa colunt urbana, cohortes
 inque sinum quae saepe tuum fora turbida questum 10
 confugiunt, leges urbesque ubicumque togatae,
 quae tua longinquis implorant iura querelis,
 certent laetitia, nosterque ex ordine collis
 confremat et sileant peioris murmura famae!
 quippe manet longumque aevo redeunte manebit, 15
 quem penes intrepidae mitis custodia Romae.
 nec tantum induerint fati nova saecula crimen
 aut instaurati peccaverit ara Tarenti.

ast ego nec Phoebum, quamquam mihi surda sine illo
 plectra, nec Aonias decima cum Pallade divas 20
 aut mitem Tegeae Dircesve hortabor alunnum:
 ipse veni viresque novas animumque ministra,
 qui caneris: docto nec enim sine numine tantus
 Ausoniae decora ampla togae centumque dedisti
 iudicium mentemque viris. licet enthea vatis 25
 excludat Piplea sitim nec conscia detur
 Pirene: largos potius mihi gurges in haustus,
 qui rapitur de fonte tuo, seu plana solutis

9 cohortes m: cohortes 10 questum *Marklandus*: questu
 11 leges: gentes *Polster* 1884 p. 11 togatae s: rogatae
 13 certent s: Certant nosteque (nosterque s) ex ordine collis
 Confremat: vos terque (aeque *Nohlius* 1871 p. 38: septem *Cor-*
nelissen 1877 p. 280) ex ordine colles confremite *Imhofius* 1859
 p. 34. noster ex ordine collis *de septem collibus Romae intellege,*
nam de poesi versu 19sq. agitur 15 manet s: manent
 17 induerint fati: indiderint fastis *Morellius* 18 Aut *M*¹: Haut
 Tarenti: Terenti s 23 qui s: quis tantus: tantis *Hirsch-*
feldius 1881 p. 272: laurus (*gen. cum Ausoniae coniungens*) *Saenger*
post v. 23 lacunam statuit Schwartzius 1889 p. 14 *de carminibus*
Gallici actum esse ratus. sed vereor ne sic debilitentur v. 27sq.
 24 togae m: rogae centumque: certumque *Hirschfeldius ibid.*
 25 vatis: vati *Heinsius* 26 piplea: Pimplea c *vulgo* 27 potius
 (cf. *Skutschius* 1893 p. 825): potior *Nic. Faber*: alius *Otto* 1887
 p. 371: positus *Saenger* haustus (*prius u supra v M*¹)

quom struis orsa modis seu quom tibi dulcis in artem
frangitur et nostra curat facundia leges. 30

quare age, si Cereri sua dona merumque Lyaeo
reddimus et dives praedae tamen accipit omni
exuvias Diana tholo captivaque tela
Bellipotens: nec tu, quando tibi, Gallice, maius
eloquium, fandique opibus sublimis abundas, 35
sperne coli tenuiore lyra. vaga cingitur astris
luna, et in oceanum rivi cecidere minores.

quae tibi sollicitus persolvit praemia morum
Urbis amor! quae tum patrumque equitumque notavi
lumina et ignarae plebis lugere potentes? 40
non labente Numa timuit sic Curia felix
Pompeio nec celsus eques nec femina Bruto.
hoc illud: tristis invitum audire catenas,
parcere verberibus nec qua iubet alta potestas
ire, sed armatas multum sibi demere vires 45
dignarique manus humilis et verba precantum,
reddere iura foro nec proturbare curules
et ferrum mulcere toga. sic itur in alta
pectora, sic mixto reverentia fidit amor.
ipsa etiam cunctos gravis inclementia fati 50
terrui et subiti praeceps iuvenile pericli,
nil cunctante malo. non illud culpa senectae
— quippe ea bisseis vixdum orsa excedere lustris —,
sed labor intendens animique in membra vigentis

29 quom struis c: Cui struis: Cuōstruis m (con m in mg.)
quom m in mg.: quam construis . . sive hanc *Saenger*
seu, qua tibi dulce, senatus fr. *Phillimorius*. at de carminibus
agitur artem: artum *Barthius* 34 quando: quamquam
Heinsius et Bentleyus 37 rivi M¹: rivii 40 Lumina: nubila
Cornelissenus 1877 p. 280 41 timuit sic curia felix: maduit
(tumuit s) sic curia fletu *Heinsius* 44 verberibus (*alterum b*
ex f inter scrib. M¹) 45 sed M²(?): sec 49 mixto reverentia
fidit amor: m. r. fidit amore *Krohnius*: m. r. sidit amore *Bent-*
leius m. r. flevit amore *Saenger*: iusto r. cedit amor *Phillimorius*
51 iuvenile: hiemale *ci. Saenger*

imperium vigilesque suo pro Caesare curae, 55
 dulce opus. hinc fessos penitus subrepsit in artus
 insidiosa quies et pigra oblivio vitae.
 tunc deus, Alpini qui iuxta culmina dorsi
 signat Apollineos sancto cognomine lucos,
 respicit heu tanti pridem securus alumni 60
 praegressusque moras: 'nunc mecum, Epidauria proles,
 hinc' ait 'i gaudens: datur — aggredienda facultas! —
 ingentem recreare virum. teneamus adorti
 — tendatis iam fila! — colos; ne fulminis atri
 sit metus: has ultro laudabit Iuppiter artes. 65
 nam neque plebeiam aut dextro sine numine cretam
 servo animam. atque adeo breviter, dum tecta subimus,
 expediam. genus ipse suis permissaque retro
 nobilitas; nec origo latet, sed luce sequente
 vincitur et magno gaudet cessisse nepoti. 70
 prima togae virtus illi quoque: clarus et ingens
 eloquio; mox innumeris exercita castris
 occiduas primasque domos et sole sub omni

55 vigilisque — curae dulce opus *Gronovius* 59 apollineos
 scō: Apollineo sanctos *Marklandus* 60 pridem s: precidem:
 pretium m in mg. 61 praegressusque m: Progressusque (*quo
 servato* morast? nunc *Postgatus* 1905 p. 119): praequestusque
Sandstroemius 1878 p. 15: praecidensque *Housmanus* 1906 p. 38:
 exosusque *Saenger* nunc mecum e. p. hinc (nunc *Phillimorius*)
 m: hunc mecum e. p. hinc: hunc mecum E. p. hunc *Vollmer* 1896
 p. 37 epidaurea 62 ait i s *Bursianus*: alti: ait en *Heinsius*
interpunxi cum Krohno 64 Tendatis (o *Parcae*): tendentes
Marklandus colos: colus *Macnaghtenus* 1890 p. 131 ne:
 nec m 65 laudabit s: laudavit 66 plebeiam s: phebeiam (*ex
 ple- M¹ secundum Thielscherum*) 67 atque adeo breviter m: adeo
 breviter atque 69 nobilitas: nobilitat *Sandstroemius* 1878 p. 15
 (cl. *Apoll. c. 7, 162*) qui praemissaque cum s 70 virtus. illic
 quoque cl. *Peyraredus*: v. Tulli quoque cl. *Saenger* (*quod displicet
 propter vocem* ingens) 72 exercita m: exercitia 73 occiduae
 primaeque domus *Guyetus* post v. 73 lacunam statuit *Hous-
 manus* 1906 p. 38, sed sole sub omni eundem locum obtinet quod
 occiduas et primas quasi τὰς sole sub omni. cf. *Cic. Att. I 14, 1*
 Achaici deprecatores itemque in Asia (οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ). *Liv.*
 XXXVIII 21, 2 ab Attalo Cretenses (οἱ ἀπ' Ἀττάλον Κρηῖτες)

permeruit iurata manus nec in otia pacis
 permissum laxare animos ferrumque recingi. 75
 hunc Galatea vicens ausa est incessere bello
 — me quoque — perque novem timuit Pamphylia messes
 Pannoniusque ferox arcuque horrenda fugaci
 Armenia et patiens Latii iam pontis Araxes.
 quid geminos fascas magnaеque iterata revolvam 80
 iura Asiae? velit illa quidem ter habere quaterque
 hunc sibi, sed revocant fasti maiorque curulis
 nec permissa semel. Libyci quid mira tributi
 obsequia et missum media de pace triumphum
 laudem et opes? tantas nec qui mandaverat ausus 85
 expectare fuit * * * * * 86
 attollam cantu: gaudet Thrasymennus et Alpes 86^a
 Cannensesque animae; primusque insigne tributum
 ipse palam laeta poscebat Regulus umbra.
 non vacat Arctoas acies Rhenumque rebellem
 captivaeque preces Veledae et, quae maxima nuper 90
 gloria, depositam Dacis pereuntibus Urbem
 pandere, cum tanti lectu rectoris habenas,
 Gallice, Fortuna non admirante subisti.
 hunc igitur, si digna loquor, rapiemus iniquo,

74 Permeruit (*intellege meruit per omnes imperii partes; apte Saenger confert Theb. IV 389 Eoasque domos . . perfuris*): pro-
 meruit *Schwartzius* 1889 p. 8 75 retingi 77 Me quoque:
 mox quoque *Krohnus*: hunc quoque c perque m: per
 pamphilia fugaci (*hoc del. et exp. M¹*) messes 80 revolvam
 (l ex s M¹) 83 permissa *ed. Parm. et Heinsius*: promissa
 85 tantas: quantas *Marklandus* *distinxi cum Adriano* 1893 p. 29.
ante et opes dist. Saenger 86 et 86^a attollam cantu nullo la-
 cunae indicio om. vulgo (*lacunam ad hunc fere sensum expleas*:
 sed cur ego facta necesse est): Expectare fuit gaudet thrasymennus
 et alpes At tollam cantu gaudet thrasymennus et alpes
 88 laeta: lacera s vulgo (*cf. Berl. Phil. Woch. 1906 p. 458*)
 poscebat: noscebat *Baehrens* 90 Veledae s: vel dae (*cf. id*
alios III 4, 21; Ante palla die I 1, 5; Sal magis I 5, 21 al.)
 92 lectu *Lipsius*: lectus 93 admirante: adversante *Marklandus*:
 adspirante *Hirschfeldius* 1881 p. 272 94 hunc s: Nunc ra-
 piemus: rapiamus s

nate, Ioui. rogat hoc Latiae pater inclitus urbis 95
 et meruit; neque enim frustra mihi nuper honora
 carmina patricio pueri sonuistis in ostro.
 si qua salutifero gemini Chironis in antro
 herba, tholo quodcumque tibi Troiana recondit
 Pergamus aut medicis felix Epidaurus harenis 100
 educat, Idaea profert quam Creta sub umbra
 dictamni florentis opem, quoque anguis abundat
 spumatu: iungam ipse manus atque omne benigne
 virus, odoriferis Arabum quod doctus in arvis
 aut Amphrysiaco pastor de gramine carpsi.' 105
 dixerat. inveniunt positos iam segniter artus
 pugnantesque animam; ritu se cingit uterque
 Paeonio monstrantque simul parentque volentes,
 donec letiferas vario medicamine pestes
 et suspecta mali ruperunt nubila somni. 110
 adiuvat ipse deos morboque valentior omni
 occupat auxilium. citius non arte refectus
 Telephus Haemonia, nec quae metuentis Atridae
 saeva Machaonio coierunt vulnera suco.
 quis mihi tot coetus inter populique patrumque 115
 sit curae votique locus? tamen ardua testor
 sidera teque, pater vatum Thymbraee, quis omni
 luce mihi, quis nocte timor, dum postibus haerens
 assiduus nunc aure vigil, nunc lumine cuncta

95 urbis (s ex l M¹) 97 sonuistis (s finale supra v. add. m)
 ante v. 98 Phillimorius, v. 102 post spumatu Saenger lacunam
 statuerunt. at Apollo dum properat, quid filio imperet non ex-
 sequitur, sed ipse auxilium se laturum dicit 99 Herba m: Verba
 quodcumque: quamcumque Barthius: quocumque s 103 manu
 satque Otto 1887 p. 312 (male) benigne (cf. Liv. III 26, 1 Plin.
 nat. hist. V 133 Syme portus benigne praebet VIII): benignum
 Lindenbrogius 105 carpsi c: carpsit (cf. Lafayus 1896 p. 44 sq.)
 108 Paeonio s: Poeonio (o medium add. supra v. m) 110 ru-
 perunt m: rupuerunt: rapuerunt s 112 arte s: aste 113 nec
 quae s: nequae 115 coetus: questus Marklandus: gemitus
 Saenger 116 sit s: Sic 117 tymbree omni s: omnis
 118 haerens s: haeret

aucupor; immensae veluti conexa carinae 120
 cumba minor, cum saevit hiems, pro parte furentis
 parva receptat aquas et eodem volvitur austro.

nectite nunc laetae candentia fila, sorores,
 nectite! nemo modum transmissi computet aevi:
 hic vitae natalis erit. tu Troica dignus 125
 saecula et Euboici transcendere pulveris annos
 Nestoreosque situs! qua nunc tibi pauper acerra
 digna litem? nec si vacuet Mevania valles
 aut praestent niveos Clitumna novalia tauros,
 sufficiam. sed saepe deis hos inter honores 130
 caespes et exiguo placuerunt farra salino.

V. (9c)

BALNEUM CLAUDII ETRUSCI.

Non Helicon gravi pulsat chelys enthea plectro,
 nec lassata voco totiens mihi numina, Musas;
 et te, Phoebe, choris et te dimittimus, Euhan,
 tu quoque¹⁾ muta ferae, volucer Tegeaeae, sonorae
 terga premas: alios poscunt mea carmina coetus. 5
 Naidas, undarum dominas, regemque corusci
 ignis adhuc fessum Siculaque incude rubentem
 elicuisse satis. paulum arma nocentia, Thebae,
 ponite: dilecto volo lascivire sodali.
 iunge, puer, cyathos, †et enumerare labora 10
 cunctantemque intende chelyn; discede Laborque

120 aucupor *Heinsius*: Auguror cōnexa (~ num sit primae
 manus, admodum dubium est) 121 cumba: cymba m 129 Aut:
 ut *Saenger*

V. BALNEVM · CLAVOII · ETRVSCI 3 dimittimus † (*del. et exp.*
 M¹) 4 Tegeaeae sonorae 5: tegees honore 10 cyatos et (*et*
exp. et atque supra v. add. m) enumerare: sed (i, *Krohnus*) ne
 numerare *Scriverius*: octo numerare *Sandstroemius* 1878 p. 16
 (an septem numerare cf. *Friedländer ad Mart. VIII 51, 21?*):
 besem numerare *Saenger*: etiam properare *Appelmannus* 1872 p. 21:
 <nec> et enumerare *Postgatus* 1905 p. 119: <set> et en. *Slater*
 1904 p. 302. de re cf. *Σ Theocr. 2, 151* 11 incende

vid
 Vellid

Curaque, dum nitidis canimus gemmantia saxis
balnea dumque procax vittis hederisque, soluta
fronde verecunda, Clio mea ludit Etrusco.

ite, deae virides, liquidosque advertite vultus

15

et vitreum teneris crinem redimite corymbis,
veste nihil tectae, quales emergitis altis
fontibus et visu Satyros torquetis amantes.

non vos, quae culpa decus infamastis aquarum,
sollicitare iuvat; procul hinc et fonte doloso

20

Salmacis et viduae Cebrenidos arida luctu
flumina et Herculei praedatrix cedat alumni.

vos mihi, quae Latium septenaeque culmina, nymphae,
incolitis Thybrimque novis attollitis undis,

quas praeceps Anien atque exceptura natatus

25

Virgo iuvat Marsasque nives et frigora ducens

Marcia, praecelsis quarum vaga molibus unda

crescit et innumero pendens transmittitur arcu —:

vestrum opus aggredimur, vestra est, quam carmine molli
pando, domus. non umquam aliis habitastis in antris

30

ditius. ipsa manus tenuit Cytherea mariti

monstravitque artes, neu vilis flamma caminos

ureret, ipsa faces volucrum succendit Amorum.

non huc admissae Thasos aut undosa Carystos,

maeret onyx longe, queriturque exclusus ophites:

35

sola nitet flavis Nomadum decisa metallis

14 fronde verecunda *Baehrens et Vollmer*: fronde verecundo:
fronte, verecundo 5 15 advertite 5: avertite 16 redimite m:
redeunte 17 nih tectae (*del. M¹*) nihil (*ex nichil M¹*) tectae
21 Salmacis m: Sal magis (*cf. I 4, 90*) Cebrenidos 5: crebre
cuidos 29 molli 5: nulli *an molli voluerit librarius, non liquet:*
certe in archetypo codicis M molli fuit ita ut litterae o et l fere
coirent 30 habitascis 32 neu: ne *Phillimorius inutiliter*
34 Non inter scribendum *M¹*: Noti charistos 35 ofcis
36sq. loco gravissime corrupto haec certa esse iudico: 1) pur-
puram (36) dici non posse de marmore Numidico quod flavum
est venis rubris intermicantibus 2) v. 39 non de marmore quodam
Tyrio Sidonioque accipiendum, cuius mentio nulla fit (nam I 2,
148 non ad lapides inde petitos pertinere cognovit Karstenus 1899

36 *purpuram* 37 *marmore* (numidico) 38 *flavum*
39 *quodam Tyrio* (sidonio) accipiendum.

†purpura, sola cavo Phrygiae quam Synnados antro
 ipse cruentavit maculis lucentibus Attis,
 †quoque Tyri niveas secatur et Sidonia rupes.
 vix locus Eurotae, viridis cum regula longo 40
 Synnada distinctu variat. non limina cessant,
 effulgent camerae, vario fastigia vitro
 in species animosque nitent. stupet ipse beatas
 circumplexus opes et parcius imperat ignis.
 multus ubique dies, radiis ubi culmina totis 45
 perforat atque alio sol improbus uritur aestu.
 nil ibi plebeium; nusquam Temesaea notabis
 aera, sed argento felix propellitur unda
 argentoque cadit labrisque nitentibus instat
 delicias mirata suas et abire recusat. 50
 extra autem niveo qui margine caerulus amnis
 vivit et in fundum summa patet omnis ab unda,

p. 348), sed ad marmor Synnadicum candidum purpureis venis distinctum pertinere, id quod firmatur II 2, 88sq. 3) desiderari ad v. 39 subiectum purpura. purpura autem Tyri et Sidonia non secus dicitur quam II 2, 122 Troica et Euphratae. . diademata; V 1, 26 Apollineus. . Bacchique sacerdos (cf. H. Müller 1894 p. 29). sanavit locum adhuc nemo. nam falsae sunt coniecturae omnes quibus Tyri. . et Sidonia rupes ad marmor aliquod refertur. Housmanus 1906 p. 39 v. 39 ante v. 37 collocari vult, qui eo peccat quod sola cavo ab initio membri removet. itaque ex parte eius usus coniectura haec fere temptavi: sola . . . metallis area, sola cavo . . . Attis quoque Tyri niveas secatur et Sidonia rupes <purpura, * * * * * >. Parii denique marmoris quod quidam desideraverunt, non videtur usus fuisse in aedibus extruendis 38 lucentibus: liventibus Politianus, Marklandus (cl. Apoll. Sid. c. 22, 137) 41 distinctu s: distinctum limina: lumina s 42 vario: Phario Saenger 43 animosque s: animoque: auroque Queckius: animasque Koestlinus 1876 p. 527: animante Saenger; an animamque? 44 ignis: igni Otto 1887 p. 372 45 ubi: tibi Saenger interpunctione post dies sublata 46 uritur: urit in Saenger; at uritur sol calore fornacis 47 Temesaea s: teuinessa: Sinuessa, Ellisius 1892 p. 18 male 25 in fundum summa patet omnis ab unda Krohnus: in fundum summo patet omnis ab imo (imbri Saenger): in summum fundo patet omnis ab imo s: in f. visu p o. ab uno ci. Phillimorius

cui non ire lacu pigrosque exsolvere amictus
 suadeat? hoc mallet nasci Cytherea profundo,
 hic te perspicuum melius, Narcisse, videres, 55
 hic velox Hecate velit et deprensa lavari.
 quid nunc strata solo referam tabulata crepantis
 auditura pilas, ubi languidus ignis inerrat
 aedibus et tenuem volvunt hypocausta vaporem?
 nec si Baianis veniat novus hospes ab oris, 60
 talia despiciet — fas sit componere magnis
 parva —, Neronea nec qui modo lotus in unda,
 hic iterum sudare neget. macte, oro, nitenti
 ingenio curaque puer! tecum ista senescant
 et tua iam melius discat fortuna renasci! 65

VI.

KALENDAE DECEMBRES.

Et Phoebus pater et severa Pallas
 et Musae procul ite feriatae:
 Iani vos revocabimus Kalendis.
 Saturnus mihi compede exsoluta
 et multo gravidus mero December 5
 et ridens Iocus et Sales protervi
 adsint, dum refero diem beatum
 laeti Caesaris ebriamque †parcen.
 vix Aurora novos movebat ortus,
 iam bellaria linea pluebant 10
 — hunc rorem veniens profudit eurus —:

53 exsolvere (l ex s m?) 54 mallet m: mollet 56 echate
 57 tabulata: tubulata W. A. Becker 58 pilas (y ex i fecit m)
 59 ypocausta († super y add. m) 61 dispiciet: despiciat s (cf. V
 2, 141)

VI. 2 feriatae: feriatum c, sed cf. Varro ling. VI 17. 20
 3 Jam 8 parcen: locus desperatissimus: noctem Ric. Thomsonus:
 heorten Krohnius et Saftienus: pacem s, alii alia; ebriumque
 vatem Saenger 9 movebat m: vovebat 10 bellaria s: vellaria
 linea (~ borea) cf. Wachsmuthius 1888 p. 24 11 profudit
 († add. supra v. m) † eous M¹ in mg.

quicquid nobile Ponticis nucetis,
 fecundis cadit aut iugis Idymes;
 quod ramis pia germinat Damascos,
 et quod percoquit †aebosia Caunos, 15
 largis gratuitum cadit rapinis;
 molles gaioli lucuntulique,
 et massis Amerina non perustis
 et mustaceus et latente palma
 praegnates caryotides cadebant. 20
 non tantis Hyas inserena nimbis
 terras obruit aut soluta Plias,
 qualis per cuneos hiems Latinos
 plebem grandine contudit serena.
 ducat nubila Iuppiter per orbem 25
 et latis pluvias minetur agris,
 dum nostri Iovis hi ferantur imbres.

ecce autem caveas subit per omnis
 insignis specie, decora cultu
 plebes altera non minor sedente. 30
 hi panaria candidasque mappas
 subvectant epulasque lautiores;
 illi marcida vina largiuntur:
 Idaeos totidem putes ministros.
 orbem, qua melior severiorque est, 35

12 Quicquid 13 idymes (cf. III 2, 138. III 3, 140. V 2. 139
Sil. III 600 *Val. Flacc.* I 12 ubi recte idymen V exhibet): hi-
 dumes m 15 quod 5: quo aebosia caunos: aestuosa (ebriosa
Waller 1885 p. 12) Caunos *Imhofius* 1867 p. 6: Ebosea Caunos
cum alii tum Vollmer: arbor Inda cannas *Ellisius* 1874 p. 262:
 axe tosta C. *Saenger*: arcibus (vel areis) Zacynthos *Phillimorius*:
 Ebosea cannis (hoc etiam *Gevartius*) *Lafayus* 1896 p. 65 (idem
 praecoquit) 16 cadit 5: cadet 17 gaioli: caseoli 5 lugun-
 tulique 18 massis: passis *D. Heinsius* perustis 5: perustus
 19 muscaceus 20 Pregnates: praegnantes vulgo caryotides 5:
 caria^{ti}des 23 qualis: quali *Marklandus* 24 contudit 5
Krohnus: concudit: concutit 5 serena *Heinsius*: serenam
 26 latis: laetis *Morellius* Pluvius ci. *Phillimorius* 27 hi:
 hic *Wachsmuthius* 1888 p. 24 29 specie 5: species

et gentes alis insemel togatas
 et cum tot populos beata pascas,
 hunc, Annona, diem superba nescis.
 i nunc saecula compara, Vetustas,
 antiqui Iovis aureumque tempus: 40
 non sic libera vina tunc fluebant
 nec tardum seges occupabat annum.
 una vescitur omnis ordo mensa,
 parvi, femina, plebs, eques, senatus:
 libertas reverentiam remisit. 45
 et tu quin etiam — quis hoc vocari,
 quis promittere possit hoc deorum? —
 nobiscum socias dapes inisti.
 iam se, quisquis is est inops, beatus
 convivam ducis esse gloriatur. 50
 hos inter fremitus novosque luxus
 spectandi levis effugit voluptas:
 stat sexus rudis insciusque ferri;
 ut pugnas capit improbus viriles!
 credas ad Tanain ferumque Phasim 55
 Thermodontiacas calere turmas.
 hic audax subit ordo pumilorum,
 quos natura brevis statim peracta
 nodosum semel in globum ligavit.

36 insemel: insimul ς 37 Et: set Slater 1904 p. 302
 tot: tu Saenger (probato beate) beata: beate Hessius et
 Lafayus 1896 p. 68 (servato quod est v. 38 nescit) 38 nescis ς :
 nescit 41 libera: ubera Cornelissenus 1877 p. 281 44 parvi:
 par vir Havetus 1877 p. 167 (expectaveris saltem pariter)
 46 vocari Ettigius: vocare: rogare ς 52 cf. adn. ad v. 96
 spectandi: spectanti Heinsius 54 Stat... Ut: dat... et Stangius
 1887 p. 35 stat (i. fugere desinit spectandi voluptas), s. r. i.
 f. ut p. eqs. dist. Saenger 55 tanain: tanaim m ferumque m:
 ferrumque 57 Hic: hinc Gronovius: his Bernartius Pumili
 dñr et pumiliones m in mg. 58 statim: statu cum Aldina
 Morellius (male): satu Stangius 1887 p. 35 (probata Crucei coniec-
 tura peracto) 59 semel: nimis ci. Saenger in globum m:
 inglolium

edunt vulnera conseruntque dextras 60
 et mortem sibi — qua manu! — minantur.
 ridet Mars pater et cruenta Virtus
 casuraeque vagis grues rapinis
 mirantur pugiles ferociores.

iam noctis propioribus sub umbris 65
 — dives sparsio quos agit tumultus! —
 hic intrant faciles emi puellae,
 hic agnoscitur omne, quod theatri
 aut forma placet aut probatur arte.
 hoc plaudunt grege Lydiae tumentes, 70
 illic cymbala tinnulaeque Gades,
 illic agmina confremunt Syrorum,
 hic plebs scenica quique comminutis
 permutant vitreis gregale sulphur.

inter quae subito cadunt volatu 75
 immensae volucrum per astra nubes,
 quas Nilus sacer horridusque Phasis,
 quas udo Numidae legunt sub austro.
 desunt qui rapiant sinusque pleni
 gaudent, dum nova lucra comparantur. 80
 tollunt innumeras ad astra voces
 Saturnalia principis sonantes
 et dulci dominum favore clamant:
 hoc solum vetuit licere Caesar.

61 qua *Avantius*: quam 62 virtus: *Virgo Cornelissenus*
 1877 p. 281, sed cf. *Lact. inst. div. I 21, 16* 64 pugiles *Wachs-*
smuthius 1888 p. 27 et *Friederichius* 1883 p. 471: pumilos
 mage pumilos feroces *Garrodus* 1907 p. 62 parum apte
 66 *Brandesius* 1885 p. 576 post v. 78 collocari iubet. distinxi
 cum *Postgatio* et *Daviesio* 67 et 68 Hic: nunc mavult *Saenger*
 70 tumentes s: timentes 71 Illic: illo *Marklandus* 72 Syrarum
Cornelissenus 1877 p. 281 75 quae: quos *Stangius* 1887 p. 36
 77 Quas... sacer: quis... scatet *Saenger*, cf. *I 2, 6* et 183 post
 v 77 talem fere versum intercidisse coniecit *Wachsmuthius* 1888
 p. 26: quas Ganges lavat (sive alit) ac palus Scytharum 79 sinus
 acc. intellegit *Saenger* 80 gaudent: tardant ci. *Phillimorius*
 male 84 licaere: Licere m in mg.

vixdum caerulea nox subibat orbem, 85
 descendit media nitens harena
 densas flammeus orbis inter umbras
 vincens Gnosiaceae facem coronae.
 conlucet polus ignibus nihilque
 obscurae patitur licere nocti. 90
 fugit pigra Quies inersque Somnus
 haec cernens alias abit in urbes.
 quis spectacula, quis iocos licentes,
 quis convivia, quis dapes inemptas,
 largi flumina quis canat Lyaei? 95
 iam iam deficio tuoque Baccho
 in serum trahor ebrius soporem.
 quos ibit procul hic dies per annos!
 quam nullo sacer exolecet aevo!
 dum montes Latii paterque Thybris, 100
 dum stabit tua Roma dumque terris
 quod reddis Capitolium manebit.

86 Descendit: ascendit *Stangius* 1887 p. 37: ascendit *Saenger*
 89 polus: tholus *ci. Saenger* 90 nocti: matri *ci. idem*
 95 Lyaei 5: lycei 96 tuoque Baccho 5: tuaque baccho: tuus-
 que, Bacche *Bootius* 1890 p. 364: citaque buxo *Slater* 1907 p. 137
 tuaque, Bacche *Krohnius*, qui v. 52 huc inserendum censet
 viaque bacchor | in serum trahar *eqs. Phillimorius male* de-
 ficiens litare Baccho *Saenger* 100 tybris

P · PAPINI · STATII · | SILVARVM · LIBER · | PRIMVS · EXPL · INCIP ·
 LIB · II ·

P. PAPINI STATI
S I L V A R U M
LIBER II.

STATIUS MELIORI SUO SALUTEM.

Et familiaritas nostra qua gaudeo, Melior vir 5
optime nec minus in iudicio litterarum quam in omni
vitae colore tersissime, et ipsa opusculorum quae tibi
trado condicio sic posita est ut totus hic ad te liber
meus etiam sine epistola spectet. primum enim habet
Glauciam nostrum, cuius gratissima infantia et qua- 10
lem plerumque infelices sortiuntur, * * * * * apud te
complexus amabam, iam non tibi * * * * * huius amissi
recens vulnus, ut scis, epicedio prosecutus sum adeo
festinanter, ut excusandam habuerim affectibus tuis
celeritatem. nec nunc eam apud te iacto qui nosti, sed 15
et ceteris indico, ne quis asperiore lima carmen exa-
minet et a confuso scriptum et dolenti datum, cum
paene supervacua sint tarda solacia. Polli mei villa
Surrentina quae sequitur, debuit a me vel in honorem
eloquentiae eius diligentius dici, sed amicus ignovit. in 20

8 ad te *Vollmer*: altae: alter ς 9 spectet *Baehrens* (qui
ad te hic inseruit): expectet: ex se (vel ex re) spectat *ci. Philli-*
morius (contra clausulae leges) 10 gratissima infantia: gra-
tissimam infantiam ς 11 complexus pro acc. plur. esse acci-
piendum propter numeros recte monent *Saenger* et *Phillimorius*.
tamen eius distinctione reiecta graviter aliquid turbatum arbitror.
itaque hic quoque lacunam statui 12 post iam non tibi lacunam
statui: iamne tibi *Krohn*: iam vero tibi ς ; amabam iam tunc
tibi <celebrare> *Karstenus* 1899 p. 350 13 at (scis) *Philli-*
morius 15 I udico (n supra u scr. M^2) 16 nequisnequis
(alterum del. M^1) 18 super vacua 19 honorem ς : honore

arborem certe tuam, Melior, et psittacum scis a me leves libellos quasi epigrammatis loco scriptos. eandem exigebat stili facilitatem leo mansuetus, quem in amphitheatro prostratum frigidum erat, sacratissimo Imperatori ni statim traderem. ad Ursum quoque nostrum, iuvenem candidissimum et sine iactura desidia doctissimum, scriptam de amisso puero consolationem super ea quae ipsi debeo huic libro libenter inserui, quia honorem eius tibi laturus accepto est. cludit volumen genethliacon Lucani, quod Polla Argentaria, rarissima uxor, cum hunc diem forte consolaremur, imputari sibi voluit. ego non potui maiorem tanti auctoris habere reverentiam quam quod laudes eius dicturus hexametros meos timui. haec qualiacumque sunt, Melior carissime, si tibi non displicuerint, a te publicum accipiant; si minus, ad me revertantur.

I.

GLAUCIAS ATEDII MELIORIS DELICATUS.

Quod tibi praerepti, Melior, solamen alumni improbus ante rogos et adhuc vivente favilla ordiar? abruptis etiam nunc flebile venis vulnus hiat, magnaepatet via lubrica plagae, cum iam egomet cantus et verba medentia saevus confero, tu planctus lamentaque fortia mavis odistique chelyn surdaque averteris aure.

21 psittacum (*prius t del. M²*) 23 facilitatem: agilitatem
Cornelissenus 1877 p. 282 inutiliter 26 doctissimum 28 debeo: deheo
 29 est. cludit *Madvigius 1873 p. 160 (idem cum 5: acceptum)*: Excludit: concludit *Cartaultius 1904 p. 526* 30 rarissima: carissima *M²* 31 consolaremur *Klotzius*: consuleremus: concelebraremus *Saenger*: coleremus *Skutschius 1893 p. 826*: una coleremus *Postgatius 1905 p. 119 (contra numeros)*: secum (vel tecum) coleremus *Phillimorius (male)* 33 seius (f *prius del. M¹, exp. M²*) 35 si: sin *Politianus cl. IV praef. 45*

I. 4 recte dist. *Vollmer* 6 confero a: consero (*quod defendit Rothsteinus 1900 p. 500*) plantus mavis *M² in mg.*: manus

of recensuella et explorata etc.
nonnulli ab aliis nonnullis
1877 1894 1904 1905 1906 1907 1908 1909 1910 1911 1912 1913 1914 1915 1916 1917 1918 1919 1920 1921 1922 1923 1924 1925 1926 1927 1928 1929 1930 1931 1932 1933 1934 1935 1936 1937 1938 1939 1940 1941 1942 1943 1944 1945 1946 1947 1948 1949 1950 1951 1952 1953 1954 1955 1956 1957 1958 1959 1960 1961 1962 1963 1964 1965 1966 1967 1968 1969 1970 1971 1972 1973 1974 1975 1976 1977 1978 1979 1980 1981 1982 1983 1984 1985 1986 1987 1988 1989 1990 1991 1992 1993 1994 1995 1996 1997 1998 1999 2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008 2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 2020 2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032 2033 2034 2035 2036 2037 2038 2039 2040 2041 2042 2043 2044 2045 2046 2047 2048 2049 2050 2051 2052 2053 2054 2055 2056 2057 2058 2059 2060 2061 2062 2063 2064 2065 2066 2067 2068 2069 2070 2071 2072 2073 2074 2075 2076 2077 2078 2079 2080 2081 2082 2083 2084 2085 2086 2087 2088 2089 2090 2091 2092 2093 2094 2095 2096 2097 2098 2099 2100 2101 2102 2103 2104 2105 2106 2107 2108 2109 2110 2111 2112 2113 2114 2115 2116 2117 2118 2119 2120 2121 2122 2123 2124 2125 2126 2127 2128 2129 2130 2131 2132 2133 2134 2135 2136 2137 2138 2139 2140 2141 2142 2143 2144 2145 2146 2147 2148 2149 2150 2151 2152 2153 2154 2155 2156 2157 2158 2159 2160 2161 2162 2163 2164 2165 2166 2167 2168 2169 2170 2171 2172 2173 2174 2175 2176 2177 2178 2179 2180 2181 2182 2183 2184 2185 2186 2187 2188 2189 2190 2191 2192 2193 2194 2195 2196 2197 2198 2199 2200 2201 2202 2203 2204 2205 2206 2207 2208 2209 2210 2211 2212 2213 2214 2215 2216 2217 2218 2219 2220 2221 2222 2223 2224 2225 2226 2227 2228 2229 2230 2231 2232 2233 2234 2235 2236 2237 2238 2239 2240 2241 2242 2243 2244 2245 2246 2247 2248 2249 2250 2251 2252 2253 2254 2255 2256 2257 2258 2259 2260 2261 2262 2263 2264 2265 2266 2267 2268 2269 2270 2271 2272 2273 2274 2275 2276 2277 2278 2279 2280 2281 2282 2283 2284 2285 2286 2287 2288 2289 2290 2291 2292 2293 2294 2295 2296 2297 2298 2299 2300 2301 2302 2303 2304 2305 2306 2307 2308 2309 2310 2311 2312 2313 2314 2315 2316 2317 2318 2319 2320 2321 2322 2323 2324 2325 2326 2327 2328 2329 2330 2331 2332 2333 2334 2335 2336 2337 2338 2339 2340 2341 2342 2343 2344 2345 2346 2347 2348 2349 2350 2351 2352 2353 2354 2355 2356 2357 2358 2359 2360 2361 2362 2363 2364 2365 2366 2367 2368 2369 2370 2371 2372 2373 2374 2375 2376 2377 2378 2379 2380 2381 2382 2383 2384 2385 2386 2387 2388 2389 2390 2391 2392 2393 2394 2395 2396 2397 2398 2399 2400 2401 2402 2403 2404 2405 2406 2407 2408 2409 2410 2411 2412 2413 2414 2415 2416 2417 2418 2419 2420 2421 2422 2423 2424 2425 2426 2427 2428 2429 2430 2431 2432 2433 2434 2435 2436 2437 2438 2439 2440 2441 2442 2443 2444 2445 2446 2447 2448 2449 2450 2451 2452 2453 2454 2455 2456 2457 2458 2459 2460 2461 2462 2463 2464 2465 2466 2467 2468 2469 2470 2471 2472 2473 2474 2475 2476 2477 2478 2479 2480 2481 2482 2483 2484 2485 2486 2487 2488 2489 2490 2491 2492 2493 2494 2495 2496 2497 2498 2499 2500 2501 2502 2503 2504 2505 2506 2507 2508 2509 2510 2511 2512 2513 2514 2515 2516 2517 2518 2519 2520 2521 2522 2523 2524 2525 2526 2527 2528 2529 2530 2531 2532 2533 2534 2535 2536 2537 2538 2539 2540 2541 2542 2543 2544 2545 2546 2547 2548 2549 2550 2551 2552 2553 2554 2555 2556 2557 2558 2559 2560 2561 2562 2563 2564 2565 2566 2567 2568 2569 2570 2571 2572 2573 2574 2575 2576 2577 2578 2579 2580 2581 2582 2583 2584 2585 2586 2587 2588 2589 2590 2591 2592 2593 2594 2595 2596 2597 2598 2599 2600 2601 2602 2603 2604 2605 2606 2607 2608 2609 2610 2611 2612 2613 2614 2615 2616 2617 2618 2619 2620 2621 2622 2623 2624 2625 2626 2627 2628 2629 2630 2631 2632 2633 2634 2635 2636 2637 2638 2639 2640 2641 2642 2643 2644 2645 2646 2647 2648 2649 2650 2651 2652 2653 2654 2655 2656 2657 2658 2659 2660 2661 2662 2663 2664 2665 2666 2667 2668 2669 2670 2671 2672 2673 2674 2675 2676 2677 2678 2679 2680 2681 2682 2683 2684 2685 2686 2687 2688 2689 2690 2691 2692 2693 2694 2695 2696 2697 2698 2699 2700 2701 2702 2703 2704 2705 2706 2707 2708 2709 2710 2711 2712 2713 2714 2715 2716 2717 2718 2719 2720 2721 2722 2723 2724 2725 2726 2727 2728 2729 2730 2731 2732 2733 2734 2735 2736 2737 2738 2739 2740 2741 2742 2743 2744 2745 2746 2747 2748 2749 2750 2751 2752 2753 2754 2755 2756 2757 2758 2759 2760 2761 2762 2763 2764 2765 2766 2767 2768 2769 2770 2771 2772 2773 2774 2775 2776 2777 2778 2779 2780 2781 2782 2783 2784 2785 2786 2787 2788 2789 2790 2791 2792 2793 2794 2795 2796 2797 2798 2799 2800 2801 2802 2803 2804 2805 2806 2807 2808 2809 2810 2811 2812 2813 2814 2815 2816 2817 2818 2819 2820 2821 2822 2823 2824 2825 2826 2827 2828 2829 2830 2831 2832 2833 2834 2835 2836 2837 2838 2839 2840 2841 2842 2843 2844 2845 2846 2847 2848 2849 2850 2851 2852 2853 2854 2855 2856 2857 2858 2859 2860 2861 2862 2863 2864 2865 2866 2867 2868 2869 2870 2871 2872 2873 2874 2875 2876 2877 2878 2879 2880 2881 2882 2883 2884 2885 2886 2887 2888 2889 2890 2891 2892 2893 2894 2895 2896 2897 2898 2899 2900 2901 2902 2903 2904 2905 2906 2907 2908 2909 2910 2911 2912 2913 2914 2915 2916 2917 2918 2919 2920 2921 2922 2923 2924 2925 2926 2927 2928 2929 2930 2931 2932 2933 2934 2935 2936 2937 2938 2939 2940 2941 2942 2943 2944 2945 2946 2947 2948 2949 2950 2951 2952 2953 2954 2955 2956 2957 2958 2959 2960 2961 2962 2963 2964 2965 2966 2967 2968 2969 2970 2971 2972 2973 2974 2975 2976 2977 2978 2979 2980 2981 2982 2983 2984 2985 2986 2987 2988 2989 2990 2991 2992 2993 2994 2995 2996 2997 2998 2999 3000 3001 3002 3003 3004 3005 3006 3007 3008 3009 3010 3011 3012 3013 3014 3015 3016 3017 3018 3019 3020 3021 3022 3023 3024 3025 3026 3027 3028 3029 3030 3031 3032 3033 3034 3035 3036 3037 3038 3039 3040 3041 3042 3043 3044 3045 3046 3047 3048 3049 3050 3051 3052 3053 3054 3055 3056 3057 3058 3059 3060 3061 3062 3063 3064 3065 3066 3067 3068 3069 3070 3071 3072 3073 3074 3075 3076 3077 3078 3079 3080 3081 3082 3083 3084 3085 3086 3087 3088 3089 3090 3091 3092 3093 3094 3095 3096 3097 3098 3099 3100 3101 3102 3103 3104 3105 3106 3107 3108 3109 3110 3111 3112 3113 3114 3115 3116 3117 3118 3119 3120 3121 3122 3123 3124 3125 3126 3127 3128 3129 3130 3131 3132 3133 3134 3135 3136 3137 3138 3139 3140 3141 3142 3143 3144 3145 3146 3147 3148 3149 3150 3151 3152 3153 3154 3155 3156 3157 3158 3159 3160 3161 3162 3163 3164 3165 3166 3167 3168 3169 3170 3171 3172 3173 3174 3175 3176 3177 3178 3179 3180 3181 3182 3183 3184 3185 3186 3187 3188 3189 3190 3191 3192 3193 3194 3195 3196 3197 3198 3199 3200 3201 3202 3203 3204 3205 3206 3207 3208 3209 3210 3211 3212 3213 3214 3215 3216 3217 3218 3219 3220 3221 3222 3223 3224 3225 3226 3227 3228 3229 3230 3231 3232 3233 3234 3235 3236 3237 3238 3239 3240 3241 3242 3243 3244 3245 3246 3247 3248 3249 3250 3251 3252 3253 3254 3255 3256 3257 3258 3259 3260 3261 3262 3263 3264 3265 3266 3267 3268 3269 3270 3271 3272 3273 3274 3275 3276 3277 3278 3279 3280 3281 3282 3283 3284 3285 3286 3287 3288 3289 3290 3291 3292 3293 3294 3295 3296 3297 3298 3299 3300 3301 3302 3303 3304 3305 3306 3307 3308 3309 3310 3311 3312 3313 3314 3315 3316 3317 3318 3319 3320 3321 3322 3323 3324 3325 3326 3327 3328 3329 3330 3331 3332 3333 3334 3335 3336 3337 3338 3339 3340 3341 3342 3343 3344 3345 3346 3347 3348 3349 3350 3351 3352 3353 3354 3355 3356 3357 3358 3359 3360 3361 3362 3363 3364 3365 3366 3367 3368 3369 3370 3371 3372 3373 3374 3375 3376 3377 3378 3379 3380 3381 3382 3383 3384 3385 3386 3387 3388 3389 3390 3391 3392 3393 3394 3395 3396 3397 3398 3399 3400 3401 3402 3403 3404 3405 3406 3407 3408 3409 3410 3411 3412 3413 3414 3415 3416 3417 3418 3419 3420 3421 3422 3423 3424 3425 3426 3427 3428 3429 3430 3431 3432 3433 3434 3435 3436 3437 3438 3439 3440 3441 3442 3443 3444 3445 3446 3447 3448 3449 3450 3451 3452 3453 3454 3455 3456 3457 3458 3459 3460 3461 3462 3463 3464 3465 3466 3467 3468 3469 3470 3471 3472 3473 3474 3475 3476 3477 3478 3479 3480 3481 3482 3483 3484 3485 3486 3487 3488 3489 3490 3491 3492 3493 3494 3495 3496 3497 3498 3499 3500 3501 3502 3503 3504 3505 3506 3507 3508 3509 3510 3511 3512 3513 3514 3515 3516 3517 3518 3519 3520 3521 3522 3523 3524 3525 3526 3527 3528 3529 3530 3531 3532 3533 3534 3535 3536 3537 3538 3539 3540 3541 3542 3543 3544 3545 3546 3547 3548 3549 3550 3551 3552 3553 3554 3555 3556 3557 3558 3559 3560 3561 3562 3563 3564 3565 3566 3567 3568 3569 3570 3571 3572 3573 3574 3575 3576 3577 3578 3579 3580 3581 3582 3583 3584 3585 3586 3587 3588 3589 3590 3591 3592 3593 3594 3595 3596 3597 3598 3599 3600 3601 3602 3603 3604 3605 3606 3607 3608 3609 3610 3611 3612 3613 3614 3615 3616 3617 3618 3619 3620 3621 3622 3623 3624 3625 3626 3627 3628 3629 3630 3631 3632 3633 3634 3635 3636 3637 3638 3639 3640 3641 3642 3643 3644 3645 3646 3647 3648 3649 3650 3651 3652 3653 3654 3655 3656 3657 3658 3659 3660 3661 3662 3663 3664 3665 3666 3667 3668 3669 3670 3671 3672 3673 3674 3675 3676 3677 3678 3679 3680 3681 3682 3683 3684 3685 3686 3687 3688 3689 3690 3691 3692 3693 3694 3695 3696 3697 3698 3699 3700 3701 3702 3703 3704 3705 3706 3707 3708 3709 3710 3711 3712 3713 3714 3715 3716 3717 3718 3719 3720 3721 3722 3723 3724 3725 3726 3727 3728 3729 3730 3731 3732 3733 3734 3735 3736 3737 3738 3739 3740 3741 3742 3743 3744 3745 3746 3747 3748 3749 3750 3751 3752 3753 3754 3755 3756 3757 3758 3759 3760 3761 3762 3763 3764 3765 3766 3767 3768 3769 3770 3771 3772 3773 3774 3775 3776 3777 3778 3779 3780 3781 3782 3783 3784 3785 3786 3787 3788 3789 3790 3791 3792 3793 3794 3795 3796 3797 3798 3799 3800 3801 3802 3803 3804 3805 3806 3807 3808 3809 3810 3811 3812 3813 3814 3815 3816 3817 3818 3819 3820 3821 3822 3823 3824 3825 3826 3827 3828 3829 3830 3831 3832 3833 3834 3835 3836 3837 3838 3839 3840 3841 3842 3843 3844 3845 3846 3847 3848 3849 3850 3851 3852 3853 3854 3855 3856 3857 3858 3859 3860 3861 3862 3863 3864 3865 3866 3867 3868 3869 3870 3871 3872 3873 3874 3875 3876 3877 3878 3879 3880 3881 3882 3883 3884 3885 3886 3887 3888 3889 3890 3891 3892 3893 3894 3895 3896 3897 3898 3899 3900 3901 3902 3903 3904 3905 3906 3907 3908 3909 3910 3911 3912 3913 3914 3915 3916 3917 3918 3919 3920 3921 3922 3923 3924 3925 3926 3927 3928 3929 3930 3931 3932 3933 3934 3935 3936 3937 3938 3939 3940 3941 3942 3943 3944 3945 3946 3947 3948 3949 3950 3951 3952 3953 3954 3955 3956 3957 3958 3959 3960 3961 3962 3963 3964 3965 3966 3967 3968 3969 3970 3971 3972 3973 3974 3975 3976 3977 3978 3979 3980 3981 3982 3983 3984 3985 3986 3987 3988 3989 3990 3991 3992 3993 3994 3995 3996 3997 3998 3999 4000 4001 4002 4003 4004 4005 4006 4007 4008 4009 4010 4011 4012 4013 4014 4015 4016 4017 4018 4019 4020 4021 4022 4023 4024 4025 4026 4027 4028 4029 4030 4031 4032 4033 4034 4035 4036 4037 4038 4039 4040 4041 4042 4043 4044 4045 4046 4047 4048 4049 4050 4051 4052 4053 4054 4055 4056 4057 4058 4059 4060 4061 4062 4063 4064 4065 4066 4067 4068 4069 4070 4071 4072 4073 4074 4075 4076 4077 4078 4079 4080 4081 4082 4083 4084 4085 4086 4087 4088 4089 4090 4091 4092 4093 4094 4095 4096 4097 4098 4099 4100 4101 4102 4103 4104 4105 4106 4107 4108 4109 4110 4111 4112 4113 4114 4115 4116 4117 4118 4119 4120 4121 4122 4123 4124 4125 4126 4127 4128 4129 4130 4131 4132 4133 4134 4135 4136 4137 4138 4139 4140 4141 4142 4143 4144 4145 4146 4147 4148 4149 4150 4151 4152 4153 4154 4155 4156 4157 4158 415

intempesta cano: citius me tigris abactis
 fetibus orbatique velint audire leones.
 nec si tergeminum Sicula de virgine carmen 10
 affluat aut silvis chelys intellecta ferisque,
 mulceat insanos gemitus. stat pectore demens
 luctus et admoto latrant praecordia tactu.

nemo vetat: satiare malis aegrumque dolorem
 libertate doma. iam flendi expleta voluptas 15
 iamque preces fessus non indignaris amicas?
 iamne canam? lacrimis en et mea carmine in ipso
 ora natant tristesque cadunt in verba liturae.
 ipse etenim tecum nigrae sollemnia pompae
 spectatumque Urbi scelus et puerile feretrum 20
 produxi, saevos damnati turis acervos
 plorantemque animam supra sua funera vidi,
 teque patrum gemitus superantem et brachia matrum
 complexumque rogos ignemque haurire parantem
 vix tenui similis comes offendique tenendo. 25
 et nunc, heu, vittis et frontis honore soluto
 infaustus vates versa mea pectora tecum
 plango lyra, sed tu comitem sociumque doloris,
 si merui luctusque tui consortia sensi,
 iam lenis patiare precor. me fulmine in ipso 30
 audivere patres, ego iuxta busta profusis
 matribus atque piis cecini solacia natis,
 et mihi, cum proprios gemerem defectus ad ignes
 — quem, Natura! — patrem. nec te lugere severus
 arceo, sed confer gemitus pariterque fleamus. 35

iamdudum dignos aditus laudumque tuarum,
 o merito dilecte puer, primordia quaerens

8 ab actis 11 aut s: ut 16 iamque: iamne c 17 carmine
 in ipso ora *Friederichius* 1883 p. 471: carmina in ipso | Ore
 19 solemnia 21 damnati s: damnat 27 tecunn (*ultimam*
hastam exp. M¹) 28 sed tu *Vollmer* 1893 p. 827: et diu: at diri s:
 en duri *Marklandus*: at dici *Slater*: audiri *ci. Phillimorius*: fletus
Saenger, sed tu fere necessarium 30 me s: iam 32 atque m:
 at 33 defectus: deiectus *Waller* 1885 p. 14 34 nec te m:
 nec tu

Handwritten notes:
 1. in carmine 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

distrahor. hinc anni stantes in limine vitae,
 hinc me forma rapit, rapit inde modestia praecox
 et pudor et tenero probitas maturior aevo. 40
 o ubi purpureo suffusus sanguine candor
 sidereiue orbes radiataque lumina caelo
 et castigatae collecta modestia frontis
 ingenuique super crines mollisque decorae
 margo comae? blandis ubinam ora arguta querelis 45
 osculaque impliciti vernos redolentia flores
 et mixtae risu lacrimae penitusque loquentis
 Hyblaeis vox mulsa favis? cui sibila serpens
 poneret et saevae vellent servire novercae.
 nil veris adfingo bonis. heu lactea colla 50
 brachiaque <et> nunquam domini sine pondere cervix!
 o ubi venturae spes non longinqua iuventae
 atque genis optatus honos iurataque multum
 barba tibi? cuncta in cineres gravis intulit hora
 hostilisque dies: nobis meminisse relictum. 55
 quis tua colloquiis hilaris mulcebit amatis
 pectora? quis curas mentisque arcana remittet?
 accensum quis bile fera famulisque tumentem
 leniet ardentique in se deflectet ab ira?
 inceptas quis ab ore dapes libataque vina 60
 auferet et dulci turbabit cuncta rapina?
 quis matutinos abrumpet murmure somnos
 impositus stratis abitusque morabitur artis

38 hinc M²: huic limine m in mg.: lumine 39 Hinc M²:
 Hic 42 caelo: oculo *Polster* 1878 p. 4: Phoebos *Marklandus*:
 ceu sol *Saenger* 48 multa (i. mulsa) *Housmanus* 1906 p. 39:
 mixta (ex v. 47): tineta *Marklandus* 49 novercae M²: no-
 vertae 50 Hil colla: colla et *Postgatus* 1905 p. 121 (contra
Stati metricam) 51 brachiaque et 5: Brachiaque (que i. e.
 quae *supraser.* M²): brachiaque heu *Karstenus* 1899 p. 350:
 lactea quae ci. *Phillimorius*: brachia quo *Saftienus*; brachiaque
 heu quo iam *Saenger* 56 amatis: amatus *Madvigius* 1873
 p. 158: amantis *Otto* 1887 p. 531 58 fera *Marklandus*: ferat
 tumentem c: timentem: timendum m in mg. 59 ab iu (litterarum
vestigia del. M¹) ira 61 pra (del. M¹) rapina 63 Impositus:
 impositi *Schrader*: imposito *Waller* 1885 p. 14 artis: arctis M²

nexibus atque ipso revocabit ad oscula poste?
 obvius intranti rursus quis in ora manusque 65
 prosiliet brevibusque umeros circumdabit ulnis?
 muta domus, fateor, desolatique penates,
 et situs in thalamis et maesta silentia mensis!
 quid mirum, tanto si te pius altor honorat
 funere? tu domino requies portusque senectae, 70
 tu modo deliciae, dulces modo pectore curae.
 non te barbaricae versabat turbo catastae,
 nec mixtus Phariis venalis mercibus infans
 compositosque sales meditataque verba locutus
 quaesisti lascivus erum tardeque parasti. 75
 hic domus, hinc ortus, dominique penatibus olim
 carus uterque parens atque in tua gaudia liber,
 ne quererere genus. raptum sed protinus alvo
 sustulit exultans ac prima lucida voce
 astra salutantem dominus sibi mente dicavit, 80
 amplexusque sinu tulit et genuisse putavit.
 fas mihi sanctorum venia dixisse parentum,
 tuque, oro, Natura, sinas, cui prima per orbem
 iura animis sancire datum: non omnia sanguis
 proximus aut serie generis demissa propago 85
 alligat; interius nova saepe adscitaque serpunt
 pignora conexis. natos genuisse necesse est,
 elegisse iuvat. tenero sic blandus Achilli

64 ipso — poste 5: ipsos — postes; ipsos ad postes re-
 vocabit oscula *intellegit Vollmer nisus locis quibus praepositio
 aut postponitur substantivo aut coniungitur cum attributo.* adque
 ipsos r. ad (in *Postgatus* 1905 p. 121 *idem* ad ora v. 65) o. postes
Politianus revocabit: renovabit *Saenger* 67 fateor probum
 (def. *Lohrius* 1876 p. 75, cf. *Skutschius* 1893 p. 828). *nihil magis
 latine; cf. e. g. Plaut. Aul.* 88 pauper sum, fateor, patior 69 pius
 altor 5: plus alter 71 dulces — curae: dulcis — cura *Elter*;
pluralis haud scio an propter deliciae pluralem scriptus sit
 73 variis (del. *M*¹) phariis 76 hic *Krohnus*: Hinc 78 quere-
 rere m in *mg.*: quaerere 83 Tuque (ex Tu quoque *M*¹)
 oro *M*²: ora 84 sancire: sociare c: sacrare *Polster* 1884 p. 4
 animis 5: animus: atavis *Krohnus* 88 elegisse *Politianus*:
 Flegisse

semifer Haemonium vincebat Pelea Chiron.
 nec senior Peleus natum comitatus in arma 90
 Troica, sed claro Phoenix haerebat alumno.
 optabat longe reditus Pallantis ovantis
 Euander, fidus pugnas spectabat Acoetes.
 cumque procul nitidis genitor cessaret ab astris,
 fluctivagus volucrum comebat Persea Dictys. 95
 quid referam altricum victas pietate parentes?
 quid te post cineres deceptaque funera matris
 tutius Inoo reptantem pectore, Bacche?
 iam secura patris Tuscis regnabat in undis
 Ilia, portantem lassabat Romulus Accam. 100
 vidi ego transertos alieno in robore ramos
 altius ire suis. et te iam fecerat illi
 mens animusque patrem, necdum moresve decorve:
 tu tamen et iunctas etiamnunc murmure voces
 vagitumque rudem fletusque infantis amabas. 105
 ille, velut primos expiraturus ad austros
 mollibus in pratis alte flos improbus extat,
 sic tener ante diem vultu gressuque superbo
 vicerat aequales multumque reliquerat annos.
 sive catenatis curvatus membra palaestris 110
 staret: Amyclaea conceptum matre putares,
 Oebaliden illo praeceps mutaret Apollo,
 Alcides pensaret Hylan; seu gratus amictu
 Attica facundi decurreret orsa Menandri:
 laudaret gavisam sonum crinemque decorum 115
 fregisset rosea lasciva Thalia corona;

90 senior: genitor *Marklandus* 91 claro: caro 5 94 caes-
 saret (*alterum s add. M²*) astris: Argis *Daviesius* 95 comebat:
 tollebat *Marklandus*: refovebat *Saenger* 97 funera: fulmina
Marklandus 99 patris: parens c 102 suis. et: suo. sic
Schwartzius 1889 p. 5 104 iunctas *M²*: vinctas *ut videtur*:
 mutas 5: truncas *Baehrens*: mancas *Otto 1887 p. 531* 110 Sive *M²*:
 Sine palestris 5: pelestis 112 mutaret (*t finale supra v.*
add. M²) 113 Alcides *M²*: Alcidet gratus: Graius 5 amittu
 114 Attica *M²*: Actica facundi recte: iucundi *Schrader*
 116 Fregisset: pressisset m in mg. talia

Maeonium sive ille senem Troiaeque labores
 diceret aut casus tarde remeantis Ulixis:
 ipse pater sensus, ipsi stupuere magistri.
 scilicet infausta Lachesis cunabula dextra 120
 attigit, et gremio puerum complexa fovebat
 Invidia: illa genas et adultum comere crinem,
 et monstrare artes et verba infigere, quae nunc
 plangimus. Herculeos annis aequare labores *superior 0.7*
 coeperat adsurgens, sed adhuc infantia iuxta; 125
 iam tamen et validi gressus mensuraque maior
 cultibus et visae puero decrescere vestes,
 cum tibi quas vestes, quae non gestamina mitis
 festinabat erus! brevibus constringere laenis
 pectora et angusta telas artare lacerna; 130
 enormes non ille sinus, sed semper ad annos
 texta legens modo puniceo velabat amictu,
 nunc herbas imitante sinu, nunc dulce rubenti
 murice, nunc vivis digitos incendere gemmis
 gaudebat: non turba comes, non munera cessant: 135
 sola verecundo deerat praetexta decori.

haec fortuna domus. subitas inimica levavit
 Parca manus. quo, diva, feros gravis exeris ungues?

119 stupuere ς : stipuere 123 et: haec *Baehrens* verba:
 cuncta *Sandstroemius* 1878 p. 18 quae: quem *Saenger*
 125 sed: et *Marklandus* //// iuxta (*ante rasuram fuit e, voluit*
igitur librarius iuxta): mixta M^2 127 visae: iussae *Saenger*
 128 tibi quas vestes (*in iteratione vocis vestes nil est offensionis*):
 t. q. lanas *Housmanus* 1906 p. 41 (*at generalis notio efflagitatur*):
 t. q. telas *Postgatus* 1906 p. 321: t. q. species *Grasberger* 1877
 p. 420: t. q. velles *vel tener assuescis Saenger*: tibi quaesisses
ci. Phillimorius quod ego non intellego. locum explicat Mac-
naghtenus 1890 p. 132 129 herus (*h del. M¹, exp. m*) con-
 stringere: non stringere *Postgatus* 1905 p. 122 *praeunte Otto-*
ne 1887 p. 532 *qui ipse maluit post v. 130 lacunam statuere contra*
sensum, quo v. 129 sq. a 131 discernere vetamur 130 Pectora
 (*et ex st M¹*) angusta (*angusta ς*) telas: angusta temptans
Adrianus 1893 p. 31: angustante alas *Postgatus* 1905 p. 122. *sed*
telaesunt idem quod v. 129 laenae 132 legens ς : leges
 138 diva: dira *Cornelissenus* 1877 p. 283 ungues *Meursius*:
 angues

non te forma movet, non te lacrimabilis aetas?
 hunc nec saeva viro potuisset carpere Procne, 140
 nec fera crudeles Colchis durasset in iras,
 editus Aeolia nec si foret iste Creusa;
 torvus ab hoc Athamas insanos flecteret arcus,
 hunc quamquam Hectoreos cineres Troiamque perosus
 turribus e Phrygiis flectet missurus Ulixes. 145
 septima lux, et iam frigentia lumina torpent,
 iam complexa manu crinem tenet infera Iuno.
 ille tamen, Parcis fragiles urgentibus annos
 te vultu moriente videt linguaque cadente
 murmurat; in te omnes vacui iam pectoris efflat 150
 reliquias, solum meminit solumque vocantem
 exaudit tibi que ora movet, tibi verba relinquit
 et prohibet gemitus consolaturque dolentem.
 gratum est, Fata, tamen, quod non mors lenta iacentis
 exedit puerile decus, manesque subivit 155
 integer et nullo temeratus corpora damno,
 qualis erat.

quid ego exequias et prodiga flammis
 dona loquar maestoque ardentia funera luxu?
 quod tibi purpureo tristis rogos aggere crevit,
 quod Cilicum flores, quod munera graminis Indi, 160
 quodque Arabes Phariique Palaestinique liquores
 arsuram lavere comam? cupit omnia ferre
 prodigus et totos Melior succendere census,
 desertas exosus opes; sed non capit ignis
 invidus, atque artae desunt in munera flammae. 165
 horror habet sensus. qualem te funere summo
 atque rogam iuxta, Melior placidissime quondam,

143 ab hoc *Marklandus*: ad hoc (vnc supra oc add. m):
 adhuc *Phillimorius male* 144 cineres: crines *Unger 1868 p. 190*:
 manes ci. *Saenger* 145 e *M*² (m?): et 148 pe (del. *M*¹) tamen
 152 relinquit *probum*: requirit ci. *Phillimorius*: retemptat ci.
Saenger 158 Dona (o ex a *M*¹) loquar c: loquor 159 rogos:
 torus s 161 Palaestinique *Seldenus*: palam est vidique
 162 comam (-as inde corr. *M*¹, -am restituit m) 164 exosus (*prius*
 s inseruit *M*¹)

extimui! tune ille hilaris comisque videri?
 unde animi saevaeque manus et barbarus horror,
 dum modo fusus humi lucem aversaris iniquam, 170
 nunc torvus pariter vestes et pectora rumpis
 dilectosque premis visus et frigida lambis
 oscula? erant illic genitor materque iacentis
 maesta, sed attoniti te spectavere parentes.
 quid mirum? plebs cuncta nefas et praevia flerunt 175
 agmina, Flaminio quae limite Molvius agger
 transvehit, immeritus flammis dum tristibus infans
 traditur. et gemitum formaque aevoque meretur:
 talis in Isthmiacos prolatus ab aequore portus
 naufragus imposita iacuit sub matre Palaemon; 180
 sic et in anguiferae ludentem gramine Lerna
 rescissum squamis avidus bibit anguis Ophelten.
 pone metus Letique minas desiste vereri:
 illum nec terno latrabit Cerberus ore,
 nulla soror flammis, nulla adsurgentibus hydrys 185
 terrebit; quin ipse avidae trux navita cumbae
 interius steriles ripas et adusta subibit
 litora, ne puero dura ascendisse facultas.
 quid mihi gaudenti proles Cyllenia virga
 nuntiat? estne aliquid tam saevo in tempore laetum? 190
 noverat effigies generosique ardua Blaesi

169 barbarus m: barbaris 170 Dum: nam *Otto* 1887
p. 532 172 lambis: labris *Koestlinius* 1877 *p. 178*: libas *Bent-*
leius; cf. *Ambros. de obitu Valent.* 38 manus vestras . . . impe-
 ratorio ore lambibat. *Philostr. vit. soph.* 1, 8 *p. 12, 15* *Kayser*
πότε σε ἴδω καὶ πότε τὸ στόμα περιλεῖξω 176 Molvius (cf. *Iordani*
ad Sall. Catil. 45, 1 *notam et Trebell. Gall.* 18, 5 *Lact. inst.* 121, 6):
 Mulvius *Vollmer*: Milvius s 178 aevoque *Gulielmius*: ac voce
 179 isthamacos prolatus: perlatus *Saenger*: prolutus *Polster*
1879 p. 17 Isthmiaco . . . portu *Otto* 1887 *p. 532*; sed in . . . portus
cum prolatus coniungendum; iacet enim in litore, non in portu
 182 bibit: dedit *Polster ibid.* anguis: ignis *Koestlinius* 1877
p. 178 183 desiste m: desistere 188 ascendisse m: accen-
 disse 189 virga m: virgo 191 effigies: effigiem s Blaesi s:
 blessi (cf. 201, II 3, 77)

ora puer, dum saepe domi nova sorta ligantem
 te videt et similes tergentem pectore ceras.
 hunc ubi Lethaei lustrantem gurgitis oras
 Ausonios inter procures seriemque Quirini 195
 agnovit, timide primum vestigia iungit
 accessu tacito summosque lacessit amictus,
 inde magis sequitur; neque enim magis ille trahentem
 spernit et ignota credit de stirpe nepotum.
 mox ubi delicias et rari pignus amici 200
 sensit et amissi puerum solacia Blaesi,
 tollit humo magnaue ligat cervice diuque
 ipse manu gaudens vehit et, quae munera mollis
 Elysii, steriles ramos mutasque volucres
 porgit et optunso pallentes germine flores. 205
 nec prohibet meminisse tui, sed pectora blandus
 miscet et alternum pueri partitur amorem.
 hic finis rapto. quin tu iam vulnera sedas
 et tollis mersum luctu caput? omnia functa
 aut moritura vides: obeunt noctesque diesque 210
 astraque, nec solidis prodest sua machina terris.
 nam populus mortale genus plebisque caducae
 quis fleat interitus? hos bella, hos aequora poscunt;
 his amor exitio, furor his et saeva cupido,
 ut sileam morbos; hos ora rigentia Brumae, 215
 illos implacido letalis Sirius igni,
 hos manet imbrifero pallens Autumnus hiatu.
 quicquid init ortus, finem timet. ibimus omnes,

192 ligantem: litantem *Skutschius* 1893 p. 829 193 ter-
 gentem pectore ceras *Polster* 1884 p. 4: t. p. curas: nectentem
 vellere ceras *Sandstroemius* 1878 p. 20 196 Agnovit (*dexp. m*)
 197 tacito m: tatito 198 Inde magis: inde morans *Saenger*;
 inde manum, leviterque trahit: magis ille trahentem *ci. Philli-*
mori 201 Blaesi 5: blessi 203 manu: umeris *ci. Saenger*
 vehit et *probum*: quaerit *Phillimori* 204 mutasque 5: multas-
 que 205 porgit *Barthius*: Porsit: promit *Otto* 1887 p. 533:
 forsā *Slater inepte* 212 populus: populos *vulgo ante Voll-*
merum 218 init (~ aut) ibimus (*sic!*)

ibimus: immensis urnam quatit Aeacus umbris.
 ast hic, quem gemimus, felix hominesque deosque 220
 et dubios casus et caecae lubrica vitae
 effugit, immunis fatis. non ille rogavit,
 non timuit meruitve mori: nos anxia plebes,
 nos miseri, quibus unde dies suprema, quis aevi
 exitus, incertum, quibus instet fulmen ab astris, 225
 quae nubes fatale sonet. nil flecteris istis?
 sed flectere libens. ades huc emissus ab atro
 limine, cui soli cuncta impetrare facultas,
 Glaucia — insontes animas nec portitor arcet
 nec durae comes illa ferae —: tu pectora mulce, 230
 tu prohibe manare genas noctesque beatas
 dulcibus alloquiis et vivis vultibus imple
 et periisse nega desolatamque sororem,
 qui potes, et miseros perge insinuare parentes.

II.

VILLA SURRENTINA POLLII FELICIS.

Est inter notos Sirenum nomine muros
 saxaque Tyrrhenae templis onerata Minervae
 celsa Dicarchei speculatrix villa profundi,
 qua Bromio dilectus ager, collesque per altos
 uritur et prelis non invidet uva Falernis. 5
 huc me post patrii laetum quinquennia lustris,

219 immensis — umbris: innumeris — umbris *Lundstroemius* 1893 p. 67: immensis — ulnis (antris *Saenger*) 5 222 fatis: fati 5 rogavit: rigavit *Ellisius* 1892 p. 19 male 223 meruitve: renuitve *Heinsius* 229 Glaucia: Glaucia si *Macnaghtenus* 1890 p. 132: Gl. es *Unger* 1868 p. 250 (graviter distinguens ante cui): Glaucia nam 5 insontes: nil sontes *Saenger* 230 durae: dirae 5 illa *Klotzius*: ille: ulla *Levi della Vida et Pasquali* 1907 p. 126; dura fera est *Cerberus*, comes eius *Furia*, cf. v. 184sq. durae comes ille serae *Housmanus* 1906 p. 42: dirae coma saeva ferae *Postgatus* 1906 p. 306: duri comes illa *Erebi Slater* 1909 p. 248

II. 4 bromo M¹ in mg. 5 Uritur (ri in ras. M¹)

cum stadio iam pigra quies canusque sederet
 pulvis ad Ambracias conversa gymnade frondes,
 trans gentile fretum placidi facundia Polli
 detulit et nitidae iuvenilis gratia Pollae, 10
 flectere iam cupidum gressus, qua limite noto
 Appia longarum teritur regina viarum.

sed iuvere morae. placido lunata recessu
 hinc atque hinc curvas perrumpunt aequora rupes
 dat natura locum montique intervenit unum 15
 litus et in terras scopulis pendentibus exit.
 gratia prima loci, gemina testudine fumant
 balnea, et e terris occurrit dulcis amaro
 nympha mari. levis hic Phorci chorus udaeque crines
 Cymodoce viridisque cupit Galatea lavari. 20
 ante domum tumidae moderator caerulus undae
 excubat, innocui custos laris; huius amico
 spumant templa salo. felicia rura tuetur
 Alcides; gaudet gemino sub numine portus:
 hic servat terras, hic saevis fluctibus obstat. 25
 mira quies pelagi: ponunt hic lassa furorem
 aequora, et insani spirant clementius austri,
 hic praeceps minus audet hiems, nulloque tumultu
 stagna modesta iacent dominique imitantia mores.

inde per obliquas erepit porticus arces, 30
 urbis opus, longoque domat saxa aspera dorso.
 qua prius obscuro permixti pulvere soles
 et feritas inamoena viae, nunc ire voluptas:
 qualis, si subeas Ephyres Baccheidos altum
 culmen, ab Inoo fert semita tecta Lyaeo. 35

15 locum: larem *Saenger* unum (*cf. Mela III 55* una et
 continens terra): udum *Heinsius*: uncum vel imum *Gronovius*:
 unda, *Baehrens*: arvum, *Saenger* 16 pendentibus: cedentibus
ci. Saenger 17 in terras: inter aquas *Grasberger 1877 p. 420*:
 ulterius *Marklandus*: interius *Baehrens* 18 terris: thermis
Polster 1890 p. 6: tectis *Saenger* 23 salo c: solo 25 obstat
 (o ex a M¹) 26 mirum M¹ in mg. 30 arces: artes *Krohnus*
 35 Lyaeo s: lyceo: Lechaeo c (*inepte*); an *Lyceum Apollinis Lycei*
templum est?

non, mihi si cunctos Helicon indulgeat amnes
 et superet Piplea sitim largeque volantis
 ungula sedet equi reseretque arcana pudicos
 Phemonoe fontes vel quos meus auspice Phoebō
 altius immersa turbavit Pollius urna, 40
 innumeras valeam species cultusque locorum
 Pieriis aequare modis. vix ordine longo
 suffecere oculi, vix, dum per singula ducor,
 suffecere gradus. quae rerum turba! locine
 ingenium an domini mirer prius? haec domus ortus 45
 aspicit et Phoebi tenerum iubar; illa cadentem
 detinet exactamque negat dimittere lucem,
 cum iam fessa dies et in aequora montis opaci
 umbra cadit vitreoque natant praetoria ponto.
 haec pelagi clamore fremunt, haec tecta sonoros 50
 ignorant fluctus terraeque silentia malunt.
 his favit natura locis, hic victa colenti
 cessit et ignotos docilis mansuevit in usus.
 mons erat hic, ubi plana vides; et lustra fuerunt,
 qua nunc tecta subis; ubi nunc nemora ardua cernis, 55
 hic nec terra fuit: domuit possessor, et illum
 formantem rupes expugnantemque secuta
 gaudet humus. nunc cerne iugum discentia saxa
 intrantemque domos iussumque recedere montem.
 iam Methymnaei vatis manus et chelys una 60
 Thebais et Getici cedat tibi gloria plectri:
 et tu saxa moves, et te nemora alta sequuntur.
 quid referam veteres ceraeque aerisque figuras,
 si quid Apellei gaudent animasse colores,
 si quid adhuc vacua, tamen admirabile, Pisa 65

37 superet: saturet *ci. Saenger* piplea (*cf. I.4, 26*) 38 sedet:
 se det *Gronovius*: sudet *Saenger* 40 pollius (*alterum l add.*
supra v. m) 44 locive 47 negat *m*: vegat 52 hic *§: utrum*
hic an his voluerit librarius, incertum est 55 qua *Klotzius*:
 Quae tecta: tuta *Saenger non bene* 59 intrantemque *Roth-*
steinius 1900 p. 504: intrantesque 60 me tymnei 63 Quid
f (del. M¹) referam 64 appellei (*prius p del. M²*)

Phidiacae rasere manus, quod ab arte Myronis
aut Polycliteo iussum est quod vivere caelo,
aeraque ab Isthmiacis auro potiora favillis,
ora ducum ac vatam sapientumque ora priorum,
quos tibi cura sequi, quos toto pectore sentis, 70
expers curarum atque animum virtute quieta
compositus semperque tuus?

quid mille revolvam

culmina visendique vices? sua cuique voluptas
atque omni proprium thalamo mare, transque iacentem
Nerea diversis servit sua terra fenestris: 75
haec videt Inarimen, illinc Prochyta aspera paret;
armiger hac magni patet Hectoris, inde malignum
aera respirat pelago circumflua Nesis;
inde vagis omen felix Euploea carinis
quaeque ferit curvos exerta Megalia fluctus, 80
angitur et domino contra recubante proculque
Surrentina tuus spectat praetoria Limon.
una tamen cunctis, procul eminent una diaetis,
quae tibi Parthenopen derecto limite ponti
ingerit: hic Graeis penitus delecta metallis 85
saxa; quod Eoae respergit vena Syenes,
Synnade quod maesta Phrygiae fodere secures
per Cybeles lugentis agros, ubi marmore picto
candida purpureo distinguitur area gyro;
hic et Amyclaei caesum de monte Lycurgi 90
quod viret et molles imitatur rupibus herbas,
hic Nomadum lucent flaventia saxa Thasosque
et Chios et gaudens fluctus spectare Carystos:

67 polycliteo: polycleteo m 71 curarum: turbarum *Marklandus* 73 Culmina: lumina *Lenzius* 76 Prochyta s: proclita (cl ~ d) 78 nesis 79 Euploea s (cf. III 1, 149): euboea 80 ferit (cf. *Sil.* I 208): terit *Heinsius* 81 et: hinc *Marklandus*: hac *Bachrens*: en *Saenger* 82 Limon c: liman (vel -au) 85 delecta: desecta *Avantius* 86 et 87 quod s: quot 90 lycurgi 93 spectare (cf. *Imhofius* 1859 p. 22): superare *Waller* 1885 p. 18: spirare *Polster* 1878 p. 5: praestare *Postgatus* 1905 p. 122: simulare *Saenger*: aequare *Salmasius* (vel fluctu certare) charystos

omnia Chalcidicas tures obversa salutant.
 macte animo, quod Graia probas, quod Graia frequentas 95
 arva; nec inuideant quae te genuere Dicarchi
 moenia! nos docto melius potiemur alumno.

quid nunc ruris opes pontoque novalia dicam
 iniecta, et madidas Baccheo nectare rupes?
 saepe per autumnum iam pubescente Lyaeo 100
 conscendit scopulos noctisque occulta sub umbra
 palmite maturo rorantia lumina tersit
 Nereis et dulces rapuit de collibus uvas.
 saepe et vicino sparsa est vindemia fluctu,
 et Satyri cecidere vadis, nudamque per undas 105
 Dorida montani cupierunt prendere Panes.

sis felix, tellus, dominis ambobus in annos
 Mygdonii Pyliique senis, nec nobile mutes
 servitium, nec te cultu Tirynthia vincat
 aula Dicarcheique sinus, nec saepius isti 110
 blanda Therapnaei placent vineta Galaesi.
 hic ubi Pierias exercet Pollius artes,
 seu volvit monitus, quos dat Gargettius auctor,
 seu nostram quatit ille chelyn seu dissona nectit
 carmina sive minax ultorem stringit iambon: 115
 hinc levis e scopulis meliora ad carmina Siren
 advolat, hinc motis audit Tritonia cristis.
 tunc rapidi ponunt flatus, maria ipsa vetantur
 obstrepere, emergunt pelago doctamque trahuntur
 ad chelyn et blandi scopulis delphines aderrant. 120

vive, Midae gazis et Lydo ditior auro,
 Troica et Euphratae supra diademata felix,
 quem non ambigui fascēs, non mobile vulgus,

94 calchidicas 95 Graia (bis) *Gevartius*: grata 105 nu-
 damque: udamque *Marklandus* 109 tyrincia vincat | Aula:
 vincant arva *Nohlius* 1871 p. 12: vincat ora *Baehrens* 110 dicar-
 cheique isti — placent (cf. 81): istis — placeant & *Avantius*
 113 gargeticus (cf. I 3, 94) 116 Hinc . . . hinc: huc . . . huc c
male 118 rapidi: rabidi & 119 trahuntur m: trahunt
 122 diademata c: diadematē

non leges, non castra terent, qui pectore magno
 spemque metumque domas voto sublimior omni, 125
 exemptus fatis indignantemque refellens
 Fortunam; dubio quem non in turbine rerum
 deprendet suprema dies, sed abire paratum
 ac plenum vita. nos, vilis turba, caducis
 deservire bonis semperque optare parati, 130
 spargimur in casus: celsa tu mentis ab arce
 despicias errantes humanaque gaudia rides.
 tempus erat, cum te geminae suffragia terrae
 diriperent celsusque duas veherere per urbes,
 inde Dicarcheis multum venerande colonis, 135
 hinc adscite meis, pariterque his largus et illis
 ac iuvenile calens plectrique errore superbus.
 at nunc discussa rerum caligine verum
 aspicias; illo alii rursus iactantur in alto,
 sed tua securos portus placidamque quietem 140
 intravit non quassa ratis. sic perge nec umquam
 emeritam in nostras puppem dimitte procellas. 142
 tuque, nurus inter longe * * * * * 147
 * * * * * praecordia curae,
 non frontem vertere minae, sed candida semper
 gaudia et in vultu curarum ignara voluptas;

124 terent: tenent \S fort. recte 125 voto Waller 1885 p. 20:
 tuto: cura Krohnius: titulo Grasberger 1877 p. 420: fuco (vel
 ludo) Saenger 126 refellens Marklandus: refelles 127 dubio:
 dubium Pontanus 132 rides (i ex a M¹) 136 pariterque
 (quod recte defendit Saenger cl. II 3, 31. IV 2, 8 Theb. XI 523):
 plectrique Postgatus 1905 p. 123 137 plectrique errore (i. nugis
 poeticis): plectrique decore Marklandus: patriaeque errore Mad-
 vigius 1873 p. 158 (probante Postgatio): populique e. Otto 1887
 p. 533: sceptrique errore Rothsteinius 1900 p. 50: plectris quo-
 que et ore Saenger 138 at \S : Ac 139 iactantur: iactamur \S :
 iactentur Barthius 140 sed Postgatus 1905 p. 123: Et: cum
 Saenger 142 dimitte m: dimittere 143—146 in fine eclogae
 collocandos esse docuit Antonius Amiterninus 147 lacunam
 statuit c 148 vertere c: vescere: secuere Baehrens: insedere
 Unger 1868 p. 191: miscere Buecheler: novere Saenger 149 cu-
 rarum probum (cf. v. 71): barbarum (vel culparum, qui pluralis
 ferri nequit) Unger 1868 p. 194

non tibi sepositas infelix strangulat arca	150
divitias avidique animum dispendia torquent	
fenoris: expositi census et docta fruendi	
temperies. non ulla deo meliore cohaerent	
pectora, non alias docuit Concordia mentes	154
* * * * *	
discite securi, quorum de pectore mixtae	143
in longum coiere faces sanctusque pudicae	
servat amicitiae leges amor. ite per annos	
saeculaque et priscae titulos praecedite famae.	146

III.

ARBOR ATEDII MELIORIS.

Stat, quae perspicuas nitidi Melioris opacet
 arbor aquas complexa lacus, quae robore ab imo
 incurvata vadis redit inde cacumine recto
 ardua, ceu mediis iterum nascatur ab undis
 atque habitat vitreum tacitis radicibus amnem. 5

quid Phoebum tam parva rogem? vos dicite causas,
 Naides, et faciles, satis est, date carmina Fauni.

nympharum tenerae fugiebant Pana catervae;
 ille quidem it, cunctas tamquam velit, it tamen unam
 in Pholoen. silvis ea fluminibusque sequentis 10
 nunc hirtos gressus, nunc improba cornua vitat.
 iamque et belligerum Iani nemus atraque Caci
 rura Quirinalesque fuga suspensa per agros

151 avidique: avidive § 153 deo *in ras.* M¹ 154 docuit:
 decuit § post v. 154 *lac. statuit Housmanus 1906 p. 43. tamen*
discite non eget obiecto 154 pectore: foedere Saenger

III. 1 quae: qua *Phillimorius (at obstat opac e t)* opacet:
 opacat § 2 quae: cur (*minus apte quo*) *ci. Postgatius* 3 in-
 curvata (*accurvata Politianus*) vadis §: Curvata vadis (nodis M²
in mg.): cur instrata Saenger (*cur haud male propter v. 6 causas,*
sed insternere displicet): curvata in nodos c 8 cartervae
 9 tamquam: quamquam Marklandus male it tamen §: et
 tamen 10 ea Marklandus; et: haec m *in mg.*: sed Krohnius

Caelica tesca subit; ibi demum victa labore,
 fessa metu, qua nunc placida Melioris aperti 15
 stant sine fraude lares, flavos collegit amictus
 artius et niveae posuit se margine ripae.
 insequitur velox pecorum deus et sua credit
 conubia; ardenti iamiam suspiria librat
 pectore, iam praedae levis imminet. ecce citatos 20
 advertit Diana gradus, dum per iuga septem
 errat Aventinaeque legit vestigia cervae.
 paenituit vidisse deam, conversaue fidas
 ad comites: 'numquamne avidis arcebo rapinis
 hoc petulans foedumque pecus, semperque pudici 25
 decrescet mihi turba chori?' sic deinde locuta
 depromit pharetra telum breve, quod neque flexis
 cornibus aut solito torquet stridore, sed una
 emisit contenta manu laevamque soporae
 Naidos aversa fertur tetigisse sagitta. 30
 illa diem pariter surgens hostemque protervum
 vidit et in fontem, niveos ne panderet artus,
 sic tota cum veste ruit, stagnisque sub altis
 Pana sequi credens ima latus implicat alga.
 quid faceret subito deceptus praedo? nec altis 35
 credere corpus aquis hirtae sibi conscius audet
 pellis et a tenero nandi rudis! omnia questus,

14 Caelica tesca *Marklandus*: tecta quod defendit *Vollmer*
Caelica pro substantivo, tecta pro adiectivo accipiens caecasalicta
ci. Phillimorius male, nam desideratur post Iani nemus eqs. loci
nomen 16 sive flavos: fluidos ς : glaucos *Klotzius* 1896
p. 76: niveos Saenger 17 niveae: viridi *Marklandus*: curvae
Grasberger 1877 *p. 420: nitidae Schaefer* 1886 *p. 38: flavae*
Saenger posuit se: sopita est *Kurstenus* 1899 *p. 351*
 25 pecus M^2 : petus 26 Decrescet m: -it sic deinde locuta
probum: sic Delia fata ci. Saenger 27 pharetra 29 levamque
(m exp. M² et m): laevumque ς : laevumque soporem def. Roth-
steinus 1900 *p. 500 Naida dormientem intellegens, fort. recte. certe*
sopor minime tempora significat. levique soporem Naidos aversae
Schillingius 1905 *p. 28* soporae *Krohnus*: soporem: supinae
Slater male 31 diem: deam ς 34 ima ς : una

immitem Bromium, stagna invia et invida tela,
 primaevam nisu platanum, cui longa propago
 innumeraeque manus et iturus in aethera vertex, 40
 deposuit iuxta vivamque adgessit harenam
 optatisque aspergit aquis et talia mandat:
 'vive diu nostri pignus memorabile voti,
 arbor, et haec durae latebrosa cubilia nymphae
 tu saltem declinis ama, preme frondibus undam. 45
 illa quidem meruit, sed ne, precor, igne superno
 aestuet aut dura feriatur grandine; tantum
 spargere tu laticem et foliis turbare memento.
 tunc ego teque diu recolam dominamque benignae
 sedis et inlaesa tutabor utramque senecta, 50
 ut Iovis, ut Phoebi frondes, ut discolor umbra
 populus et nostrae stupeant tua germina pinus.'
 sic ait. illa dei veteres animata calores
 uberibus stagnis obliquo pendula trunco
 incubat atque umbris scrutatur amantibus undas. 55
 sperat et amplexus, sed aquarum spiritus arcet
 nec patitur tactus. tandem eluctata sub auras
 libratur fundo rursusque enode cacumen
 ingeniosa levat, veluti descendat in imos
 stirpe lacus alia. iam nec Phoebeia Nais 60
 odit et exclusos invitat gurgite ramos.

haec tibi parva quidem genitali luce paramus
 dona, sed ingenti forsán victura sub aevo.
 tu, cuius placido posuere in pectore sedem
 blandus honos hilarisque tamen cum pondere virtus, 65

38 bromium: Brimo *Scaliger* (Brimon *Klotzius* 1896 p. 77):
 Bromiam *Lundstroemius* 1893 p. 68: Triviam *Sandstroemius* 1878
 p. 21: Pholoen *Saenger*: Bormum *Ellisius* 1874 p. 264 stagna
 invia *Slater* 1907 p. 145: st. invida 39 nisu *Peyraredus*: visu
 47 dura: dira *Schrader* 53 veteres: <in> veteres *Marklandus*
 (cf. *Sedul. carm. pasch. V* 269 corpora sanctorum . . . in cineres
 animata suos): venerans *Saenger*, sed adi. vetus aptum ani-
 mata: imitata *Marklandus* 54 Uberibus: arbor ibi ci. *Philli-*
*mori*us, quod post illa ferri nequit 55 umbris: l umeris *M*¹
 in mg. 59 imos *M*²: unos

cui nec pigra quies nec iniqua potentia nec spes
 improba, sed medius per honesta et dulcia limes,
 incorrupte fidem nullosque experte tumultus
 et secrete, palam quod digeris ordine vitam,
 idem auri facilis contemptor et optimus idem 70
 comere divitias opibusque immittere lucem:
 hac longum florens animi morumque iuventa
 Iliacos aequare senes et vincere persta,
 quos pater Elysium, genetrix quos detulit annos:
 hoc illi duras exoravere sorores, 75
 hoc, quae te sub teste situm fugitura tacentem
 ardua magnanimi revirescit gloria Blaesi.

IV.

PSITTACUS EIUSDEM.

Psittace, dux volucrum, domini facunda voluptas,
 humanae sollers imitator, psittace, linguae,
 quis tua tam subito praeclusit murmura fato?
 hesternas, miserande, dapes moriturus inisti
 nobiscum, et gratae carpentem munera mensae 5
 errantemque toris mediae plus tempore noctis
 vidimus. adfatus etiam meditataque verba
 reddideras. at nunc aeterna silentia Lethes
 ille canorus habes. cedat Phaethontia vulgi
 fabula: non soli celebrant sua funera cygni. 10

68 Incorruptae (a exp. M^2) 69 Et secrete (cf. *Lucan. IX 556*;
secure anon. ap. Marklandum) palam quod digeris (cf. *Karstenus*
1899 p. 352): et secrete palam quom (quo ci. *Bachrens et Post-*
gatius 1905 p. 123) digeris (degeris *Adrianus 1893 p. 32*) *Voll-*
mer: nec eqs. Waller 1885 p. 21 male 71 Comere: promere
Madrigius 1873 p. 159 74 Elysium *Vollmer: helisia: Elysio* 5
 77 revirescit 5: reviresset Blaesi 5: blessi (cf. *II 1, 201*)

IV. 2 solers psittace M^2 : psittate 4 hesternas 5: Ex-
 ternas: extremas *Marklandus* 8 at (t ex c M^1 ?) 9 habes
 (i. habitas): obis *Heinsius* phaetontia 10 celebrant sua:
 celebrent tua *Lundstroemius 1893 II p. 79*

at tibi quanta domus rutila testudine fulgens,
 conexusque ebori virgarum argenteus ordo,
 argutumque tuo stridentia limina cornu,
 et, querulae iam sponte, fores! vacat ille beatus
 carcer et augusti nusquam convicia tecti! 15

huc doctae stipentur aves, quis nobile fandi
 ius Natura dedit: plangat Phoebeius ales
 auditasque memor penitus demittere voces
 sturnus et Aonio versae certamine picae,
 quique refert iungens iterata vocabula perdix, 20
 et quae Bistonio queritur soror orba cubili:
 fert simul gemitus cognataque ducite flammis
 funera et hoc cunctae miserandum addiscite carmen:

'occidit aeriae celeberrima gloria gentis
 psittacus, ille plagae viridis regnator Eoae; 25
 quem non gemmata volucris Iunonia cauda
 vinceret aspectu, gelidi non Phasidis ales,
 nec quas umentis Numidae rapuere sub austro,
 ille salutator regum nomenque locutus
 Caesareum et queruli quondam vice functus amici, 30
 nunc conviva levis monstrataque reddere verba
 tam facilis! quo tu, Melior dilecte, recluso
 numquam solus eras. at non inglorius umbris
 mittitur: Assyrio cineres adolentur amono
 et tenues Arabum respirant gramine plumae 35
 Sicaniisque crocis; senio nec fessus inertis
 scandet odoratos Phoenix felicior ignes.'

11 At tibi quanta: a t. q. *Brandesius* 1885 p. 580: quo tibi
 tanta *Grasberger* 1877 p. 772 14 Et: heu *Phillimorius* que-
 rulae: patulae *Waller* 1885 p. 23 (recte *Ellisius* 1892 p. 20) iam:
 ceu *Grasberger* l. l. set patulae iam morte fores ci. *Saenger* parum
 probabiliter 15 augusti: angusti § (fort. recte): aurati *Saenger*
 18 penitus ad verbum pertinet demittere *Gronovius*: dimittere
 20 Quique... perdix: quaeque... cornix post *Dalechampium* *Corne-*
lissenus 1877 p. 283 21 quaeritur 23 cunetae 28 umentis (+super
 u add. M²) 30 in quondam vix recte offenditur *Phillimorius*
 32 dilectae 33 at m: ac 35 gramina — Sicanosque crocos
Marklandus 37 Scandet: scandit §: candet ci. *Phillimorius* male

V.

LEO MANSUETUS.

Quid tibi monstrata mansuescere profuit ira?
 quid scelus humanasque animo dediscere caedes
 imperiumque pati et domino parere minori?
 quid, quod abire domo rursusque in claustra reverti
 suetus et a capta iam sponte recedere praeda 5
insertasque manus laxo dimittere morsu?
 occidis, altarum vastator docte ferarum,
 non grege Massylo curvaque indagine clausus,
 non formidato supra venabula saltu
 incitus aut caeco foveae deceptus hiatu, 10
 sed victus fugiente fera. stat cardine aperto
 infelix cavea et clausas circum undique portas
 hoc licuisse nefas placidi tumuere leones.
 tum cunctis cecidere iubae, puduitque relatum
 aspicere, et totas duxere in lumina frontes. 15
 at non te primo fusum novus obruit ictu
 ille pudor: mansere animi, virtusque cadenti
 a media iam morte redit, nec protinus omnes
 terga dedere minae. sicut sibi conscius alti
 vulneris adversum moriens it miles in hostem 20
 attollitque manum et ferro labente minatur:
 sic piger ille gradu solitoque exutus honore

V. 1 monstrata: constrata 5: nunc strata *Postgatus* 1905
p. 123. cf. Karstenus 1899 *p. 353. sed ego monstrata . . ira in-*
tellego cl. v. 5 de ira quam monstraturus est, sed iussus deponit
cf. III 3, 74 2 humanasque recte: innatasque *Cornelissenus*
1877 p. 283 5 praeda *M*¹: praedae 6 insertasque 5: In-
 certasque 7 altarum: hirtarum *Grasberger* 1877 *p. 420 otioso*
epitheto post v. 11 lac. statuit *Schwartzius* 1889 *p. 14 non*
recte, cf. Lundstroemius 1893 *p. 68 sq.* 12 clausas — portas:
 clausis — portis *Guyetus* 13 placidi probum: pavidus *Mark-*
landus: rabidi Baehrens tumuere *Baehrens: timuere (quod*
defendit Skutschius 1893 *p. 830; sed si postea cecidere iubae,*
ante irati fuerunt): intumuere Phillimorius pardae stupuere
Saenger 16 at 5: Ac

firmat hians oculos animamque hostemque requirit.

magna tamen subiti tecum solacia leti,
 victe, feres, quod te maesti populusque patresque, 25
 ceu notus caderes tristi gladiator harena,
 ingemuere mori; magni quod Caesaris ora
 inter tot Scythicas Libycasque, et litore Rheni NS | WO
 et Pharia de gente feras, quas perdere vile est,
 unius amissi tetigit iactura leonis. 30

VI.

CONSOLATIO AD FLAVIUM URSUM DE AMISSIONE PUERI
DELICATI.

Saeve nimis, lacrimis quisquis discrimina ponis
 lugendique modos. miserum est primaeva parenti
 pignora surgentesque — nefas! — accendere natos;
 durum et deserti praerepta coniuge partem
 conclamare tori, maesta et lamenta sororum 5
 et fratrum gemitus: alte tamen ac procul intrat
 altius in sensus maioraque vulnera vincit
 plaga minor. famulum — quia rerum nomina caeca

23 animamque: animumque *Marklandus* 28 Libycasque 5:
 librasque (*an* Libyaëque? *cf. ad I 5, 36sq*): bibitique *ci. Philli-*
mori, quod non intellego tot Scythicas Libycasque inter,
 tot litore Rheni *eqs. Saenger* et *Aldus*: in: ab *Baehrens*: a
Phillimori: e *Cartaultius* 1904 p. 526: en *Schillingius* 1905
 p. 40 29 feras: feris *Vollmer* (*servato in v. 28*) 30 leonem
 (*ad v. explendum*)

VI. CONSOLATIO AD FLAVIUM · VRSVM | DI (*atr. E*) AMISSIONE
 PUERI DELICATI 1 nimis m: nimus *ut videtur* 2 Lugendique:
 lugendoque *Peerlkampius ad Hor. carm. I 16 (1862) p. 63 cf.*
Unger 1868 p. 199 3 Pignera nefas recte: nefastum *Saenger*
 accendere 5: accedere: a! cedere *Macnaghtenus 1890 p. 133*
male 6 alte tamen ac *Marklandus (nisi quod et maluit pro*
ac): ad te tamen at: alte et tamen at Vollmer 1893 p. 830: at
item tamen at Krohnus: tacite tamen at Waller 1885 p. 24:
adeo tamen a! Karstenus 1899 p. 353 male: alter tamen et (et
v. 7 alterius sensus) Phillimori (*quod non intellego*): at te tenet,
 at *Saenger*: at te tangens *Korschius (contra Stati metricam)*
 8 quia: quoniam c: quianam *Ellisius 1892 p. 20* nomina
Leo 1892 p. 16: omnia

sic miscet Fortuna manu nec pectora novit —,
 sed famulum gemis, Urse, pium, sed amore fideque 10
 has meritum lacrimas, cui maior stemmate iuncto
 libertas ex mente fuit. ne comprime fletus,
 ne pudeat; rumpat frenos dolor iste, deisque
 si tam dura placent: hominem gemis — ei mihi! subdo
 ipse faces —, hominem, Urse, tuum, cui dulce volenti 15
 servitium, cui triste nihil, qui sponte sibique
 imperiosus erat. quisnam haec in funera missos
 castiget luctus? gemit inter bella peremptum
 Parthus equum, fidosque canes flevire Molossi,
 et volucres habuere rogam cervusque Maronem. 20
 quid, si nec famulus? vidi ipse habitusque notavi
 te tantum cupientis erum; sed maior in ore
 spiritus et tenero manifesti in sanguine mores.
 optarent multum Graiae cuperentque Latinae
 sic peperisse nurus. non talem Cressa superbum 25
 callida sollicito revocavit Thesea filo,
 nec Paris Oebalios talis visurus amores
 rusticus invitas deiecit in aequora pinus.
 non fallo aut cantus adsueta licentia ducit:
 vidi et adhuc video, qualem nec bella caventem 30

10 vrse m: ut se 11 stemmate s: stōmate iuncto: cuncto
Lindenbrogius: Tusco *Phillimorius non apte* 13 deisque c:
 diesque: decusque *Peyraredus*: deosque *Gevartius* 14 post
 placent *lac. statuit Leo 1893 p. 17* hominem: homo enim *Mac-*
naghtenus 1890 p. 133 hei s: heu 16 sibique: sibi ipse
Heinsius: sibi usque *Grasberger 1877 p. 772*; sibi idem *Waller*
1885 p. 24; quod sponte, sibi qui (*hoc iam Marklandus*) *Post-*
gatus: qui sortis iniquae *Phillimorius male. equidem verbum*
enuntiati qui sponte (*scil. omnia faciebat*) *omissum esse potius*
statuerim (cf. 12, 184 al.), quam intellegendum et qui sponte sibi im-
 periosus erat 19 molosi 20 Maronem *Peerlkampius ad Verg. Aen.*
(1853) II p. 45: marone (cf. Verg. Aen. VII 475 sq.) 22 sed: sic
Krohnus: spe *Housmanus 1906 p. 43*: cui *Saenger* 28 Rusti-
 cus invitas *probum*: rupibus i. *Schrader*: Troasin invisas *Mark-*
landus: raptibus incestas *Saenger* 29 Non: num *ci. Philli-*
morius inutiliter 30 caventem: canentem s qualem: talem
Koestlinius 1877 p. 292 cavente . . . virgineum *Saenger*

litore virgineo Thetis occultavit Achillen,
 nec circum saevi fugientem moenia Phoebi
 Troilon Haemoniae deprendit lancea dextrae.
 qualis eras! procul en cunctis puerisque virisque
 pulchrior et tantum domino minor! illius unus 35
 ante decor, quantum praecedit clara minores
 luna faces quantumque alios premit Hesperos ignes.
 non tibi femineum vultu decus oraque supra
 mollis honos, qualis dubiae post crimina formae
 de sexu transire iubent, torvoque virilis 40
 gratia: nec petulans acies blandique severo
 igne oculi, qualis, bellus iam casside, visu
 Parthenopaeus erat; simplexque horrore decoro
 crinis, et obsessae nondum primoque micantes
 flore genae: talem Ledaeo gurgite pubem 45
 educat Eurotas, teneri sic integer aevi
 Elin adit primosque Iovi puer adprobat annos.
 nam pudor unde notae menti tranquillaque morum
 temperies teneroque animus maturior aevo,
 carmine quo repetisse queam? saepe ille volentem 50

31 achillen **M**¹: achillem 34 en: heu 5 38 vultu: vultus 5
 39 post crimina: discrimina *Bentleius et Marklandus*; an per
 crimina? 40 torvoque c: torvaque: torva atque 5 42 bellus
 iam *Krohnius*: bellis iam: bellis sine *Adrianus* 1893 p. 34:
 bellis cum *Otto* 1887 p. 534: bellis in *Vollmer*: bellans iam e
Postgatus 1905 p. 124 (vel bellans iam casside missa) visu:
 visus 5: visa 5: missa c: nudus *Ziehen* 1904 p. 646 43 Parthe-
 nopaeus 5: Partheiopeus horrore m in mg. (cf. *Theb. II* 716.
VIII 389): herrore: errore 5 48 pudor unde notae menti **M**²
 (pudor notae dictum est sicut patris pudor *Ter. Andr.* 261, pudor
 morandi auxilii *Liv. III* 31, 3; ignorantiae pudor *Plin. nat. hist.*
V 12; luxuriae pudor *Paneg.* 12, 14 al.): pudor undae (a exp.
M¹) notae mentis: p. u. novae mentis ed. *Parm. Skutschius*: pudor
 — unde notem? — mentis *Buecheler*: p. ingenuae (innocuae an-
 onymus *Gottingensis*) mentis *Heinsius* 50 quo repetisse queam
Postgatus 1905 p. 124: quo potasse queam: quo pensasse (do-
 nasse c: dotasse *Heinsius*: par esse *Saftienus*) queam 5: quo
 nota esse (patuisse *Unger* 1868 p. 195: remeasse *Saenger*) queant
Marklandus: quove notasse queam *Buecheler* volentem: do-
 lentem *Madrigius* 1873 p. 159 male

castigabat erum studioque altisque iuvabat
 consiliis; tecum tristisque hilarisque nec umquam
 ille suus vultumque tuo sumebat ab ore:
 dignus et Haemonium Pyladen praecedere fama
 Cecropiamque fidem, sed laudum terminus esto, 55
 quem fortuna sinit: non mente fidelior aegra
 speravit tardi reditus Eumaeus Ulixis.

quis deus aut quisnam tam tristia vulnera casus
 eligit? unde manus Fatis tam certa nocendi?
 o quam divitiis censuque exutus opimo 60
 fortior, Urse, fores! si vel fumante ruina
 ructassent dites Vesuvina incendia Locroe
 seu Pollentinos mersissent flumina saltus
 seu Lucanus Acir seu Thybridis impetus altas
 in dextrum torsisset aquas, paterere serena 65
 fronte deos; sive alma fidem messisque negasset
 Cretaque Cyreneque et qua tibi cumque beato
 larga redit Fortuna sinu. sed gnara dolorum
 Invidia infelix animi vitalia vidit
 laedendique vias. 70

vitae modo germen adultae,
 nectere temptabat iuvenum pulcherrimus ille
 cum tribus Eleis unam trieterida lustris.
 attendit torvo tristis Rhamnusia vultu,
 ac primum implevitque toros oculisque nitorem

54 hemonium pyladen: Haemonium et Pyladen *Baehrens*:
 Haemoniam et Pyladis *Schwartzius* 1889 p.12: Aonium Pyladen
Marklandus: unanimum P. *Saenger* 55 Cecopriamque
 57 Eumaeus ε: eumelus 58 Eligit: elicit *Koestlinius* 1877
 p. 280 (*idem* fulmina pro vulnera v. 57): edidit *Schwartzius* 1889
 p. 12 casas ε: causas 62 Ructassent: raptassent (*servato*
 Locros) *Unger* 1868 p. 196: curtassent *Slater* 1909 p. 248
 Locroe *Buecheler*: locros: Locri *Marklandus* 63 mersissent:
 versum issent *Unger* 1868 p. 197 salcus 64 Acir *Heinsius*: ager:
 aper *Unger* 1868 p. 797 67 Cretaque fere (*del. M¹*) cyreneque
 70 germen *Saenger*: carmen (*quod defendit Ellisius* 1885 p. 89):
 cardine *Gronovius*: limine *Marklandus* 71 temptabat: tende-
 bat a 73 rhamnusia (*h supra v. add. m*)

addidit ac solito sublimius ora levavit, 75
 heu! misero letale favens, seseque videndo
 torsit et invidiam mortemque amplexa iacenti
 iniecit nexus carpsitque immitis adunca
 ora verenda manu. quinto vix Phosphoros ortu
 rorantem sternebat equum: iam litora duri 80
 saeva, Philete, senis, durumque Acheronta videbas,
 quo domini clamate sono! non saevius atros
 nigrasset planctu genetrix tibi salva lacertos,
 nec pater; et certe qui vidit funera frater
 erubuit vinci. sed nec servilis adempto 85
 ignis: odoriferos exhaustit flamma Sabaeos
 et Cilicum messes, Phariaeque exempta volucris
 cinnama et Assyrio manantes gramine sucos
 et domini fletus: hos tantum hausere favillae,
 hos bibit usque rogos; nec quod tibi Setia canos 90
 restinxit cineres, gremio nec lubricus ossa
 quod vallavit onyx, miseris acceptius umbris
 quam gemitus. sed — et ipse iuvat — quid terga dolori,
 Urse, damus? quid damna foves et pectore iniquo

75 sublimius (*alterum i supra v. add. m*) 76 seseque: se
 namque *Saenger* 77 et invidiam *Heinsius*: et invidia: ad
 invidiam *Schwartzius* 1889 p. 11: ab invidia *Baehrens*: et in-
 vitam *Marklandus* mortemque amplexa: mortem complexa
Marklandus: iuvenemque amplexa *Saenger* 78 nexus: nexu
Schwartzius 1889 p. 11 79 quinto vix Phosphoros ortu *Schrader*:
 quinta vix fossoros (fosforos *inde fecit m*, quae et margini ad-
 scripsit φώσφορος) hora (hoc defendit *Polster* 1879 p. 18 *abusus*
locis Mart. VIII 67, 9 et *Plini nat. hist. VI* 171): quinta v. Ph.
Oeta Postgatus 1905 p. 125: quinta v. Ph. ora *Vollmer* 81 Saeva:
 maesta *Saenger* durumque: dirumque *Marklandus*: furvumque
Saenger 82 atros: atro *Vollmer* quondam, sed bene atros de-
 fendit *idem cl. Scaev. Mem. frg. 1 FSR I*³ 1897 p. 269 83 nigrass&
repetiit m in mg. tibi salva *Polster* 1879 p. 18 (*i. si superstes*
esset): tibi saeva: sibi saeva § 90 quod §: quo: quae *Krohnus*
Setia §: sestia 93 sed et ipse iuvat? *Polster* 1878 p. 12: sed et
 ipse iubet (vetat *Lundstroemius* 1893 p. 72: levat *Otto* 1887 p. 354)
anon. Gotting.: nec et ipse iuvat *Schwartzius* 1889 p. 10: sed
 et ipse instat *Saenger*; ipse scil. *Philetos*, non gemitus cf. *Sen.*
dial. XI 5, 3 quid: hic meliuf quin *m in mg.*

vulnus amas? ubi nota reis facundia raptis? 95
 quid caram crucias tam saevis luctibus umbram?
 eximius licet ille animi meritusque doleri:
 solvisti. subit ille pios carpitque quietem
 Elysiam carosque illic fortasse parentes
 invenit; aut illi per amoena silentia Lethes 100
 forsā Avernales adludunt undique mixtae
 Naidēs, obliquoque notat Proserpina vultu.
 pone, precor, questus; alium tibi Fata Phileton,
 forsā et ipse dabit moresque habitusque decoros
 monstrabit gaudens similemque docebit amorem. 105

VII.

GENETHLIACON LUCANI AD POLLAM.

Veneris Corin-
thiae
Pollam
 Lucani proprium diem frequentet,
 quisquis collibus Isthmiae Diones
 docto pectora concitatus oestro
 pendentis bibit unguļae liquorem.
 ipsi, quos penes est honor canendi, 5
 vocalis citharae repertor Arcas
 et tu Bassaridum rotator Euan
 et Paeā et Hyantiae sorores,
 laetae purpureas novate vittas,
 crinem comite, candidamque vestem 10
 perfundant hederāe recentiores.
 docti largius evagentur amnes,

95 raptis: castis *Saenger* male, cf. *Cic. Rab. Post. 11* est arreptus unus eques Romanus de pecuniis repetundis reus. *Flacc. 5*
 99 carosque *Bernartius*: clarosque 100 illi s: illic 101 Avernales s: vernaes 103 pileton 104 habitusque *Stephensius* et *Marklandus*: habiture: habitumque s 105 amorem a: amor: amari s

VII. GENETHLIACON LUCANI AD OPIAM (*Pollam Politianus*)
 3 concitatus s: concitavit 6 archas L 7 tubas saridum L
 euan L 8 pean (*add. m*) post Paeā *versum excidisse censet Saenger*; *idem* at *H. legit, sed cf. I 2, 6* Hyantiae s: euhantiae
 M: euantie L (*e v. 7*) 9 taepurpureas L (*in initio lineae*)

et plus Aoniae virete silvae,
et, si qua patet aut diem recepit,
sertis mollibus expleatur umbra. 15

centum Thespiacis odora lucis
stent altaria victimaeque centum,
quas Dirce lavat aut alit Cithaeron:
Lucanum canimus, favete linguis,
vestra est ista dies, favete, Musae, 20
dum qui vos geminas tulit per artes,
et vinctae pede vocis et solutae,
Romani colitur chori sacerdos.

felix — heu nimis! — et beata tellus,
quae pronos Hyperionis meatus 25
summis Oceani vides in undis
stridoremque rotae cadentis audis,
quae Tritonide fertilis Athenas
unctis, Baetica, provocas trapetis:

Lucanum potes imputare terris! 30
hoc plus quam Senecam dedisse mundo 35
aut dulcem generasse Gallionem.

attollat refluos in astra fontes

Graio nobilior Melete Baetis;

Baetim, Mantua, provocare noli.

natum protinus atque humum per ipsam

*cf. Mart. 1, 61, 7: duos-
que Senecae unicum-
que Lucanum
facunda loquitur
Corduba 35*

id. IV 40, 2 et docti Senecae

14 patet aut m: pater aut (a ut M): patet et (ac Postgatus 1905 p. 125) vel patulam Marklandus: platanus Saenger: pateram c; pateram dies Phillimorius male; locum expedivit Vollmer 1893 p. 831 16 thespiacis m: thesbiacis M: tespiacis L 17 victi-

maeque (m ex n ? m) 18 alit M: alid L citheron M: cy-
theron L 20 ista M: iste L 24 heu: o Marklandus: en Otto 1887 p. 535 male 25 quepronos yperionis L 26 vides (vi ex
in L²) 28 Quae M: que L tritonide L: Tritonidi Bentleius
male fertilis L: fertiles M atheras L 29 vinctis L

betica M: u&ica L provo castra petis L 30 potes M: potes
/// (fuit t) L inputare L 31 Lucanus Seneca Gallio m in mg.

34 melete betis M: m&eleb&is L 35 betim M: b&im L
nimia laus sed forte tempori et auditoribus data, cum alibi
(cf. Theb. XII 816) divinum Maronem adoret m in mg. 36 at-
que M: aque (add. infra e L²) L ipsam M: ipsum L

primo murmure dulce vagientem
 blando Calliope sinu recepit.
 tum primum posito remissa luctu
 longos Orpheos exuit dolores 40
 et dixit: 'puer o dicite Musis,
 longaevos cito transiture vates,
 non tu flumina nec greges ferarum
 nec plectro Geticas movebis ornos,
 sed septem iuga Martiumque Thybrim 45
 et doctos equites et eloquente
 cantu purpureum trahes senatum.
 nocturnas alii Phrygum ruinas
 et tardi reducis vias Ulixis
 et puppem temerariam Minervae 50
 trita vatibus orbita sequantur:
 tu carus Latio memorque gentis
 carmen fortior exeres togatum. —
 at primum teneris adhuc in annis
 ludes Hectora Thessalosque currus 55
 et supplex Priami potentis aurum,
 et sedes reserabis inferorum,
 ingratus Nero dulcibus theatri
 et noster tibi proferetur Orpheus.
 dices culminibus Remi vagantis 60
 infandos domini nocentis ignes.

37 Primo M: Primum L 38 caliope (cali in ras. ex tabi-) L
 40 orfeos L 41 puero L 44 movebis (b ex u L¹) 45 septem M:
 . uui . L timbrim L: Thymbrim def. Bonnetus 1892 p. 184
 46 elonquente L 47 sanatum L 48 phrygum L: frygum M
 49 tardi reducis (-is ex -as L¹): tarde reducis Barthius ulxxiaf
 (prius x exp. et i supra add. L¹; f del. et a in f corr. L²) L
 51 vatibus (a ex o L²) 52 carus Latio: par es L Heinsius:
 condes Latium Sandstroemius 1878 p. 24 male 53 exeres Mark-
 landus: exeris 54 at Klotzius: Ac 55 ludes L: Laudes M¹:
 Laudas m tessalosque L 56 aurum M: aurim L 57 Et: tu
 Cornelissenus 1877 p. 287 58 dulcibus: dulcius ci. Saenger
 59 Et: cum Cornelissenus ibid. orfeus L 60 culminibus s:
 fulminibus (ex fluminibus corr. L¹)

hinc castae titulum decusque Pollae
iucunda dabis adlocutione.

mox coepta generosior iuventa

albos ossibus Italis Philippos

65

et Pharsalica bella detonabis,

quo quod fulmen ducis inter arma divi,

vincens O. J.

libertate gravem pia Catonem

et gratum popularitate Magnum.

tu Pelusiaci scelus Canopi

70

deflebis pius et Pharo cruenta

c φλεγο

Pompeio dabis altius sepulcrum.

haec primo iuvenis canes sub aevo,

ante annos Culicis Maroniani.

cedet Musa rudis ferocis Enni

75

et docti furor arduus Lucreti,

et qui per freta duxit Argonautas,

et qui corpora prima transfigurat.

quid maius loquar? ipsa te Latinis

Aeneis venerabitur canentem.

80

nec solum dabo carminum nitorem,

sed taedis genialibus dicabo

doctam atque ingenio tuo decoram,

{ qualem blanda Venus daretque Iuno }

forma, simplicitate, comitate,

85

censu, sanguine, gratia, decore,

et vestros hymenaeon ante postes

62 hinc s: Huc: nunc Krohnius polle L 63 iocunda L

allocutione M 66 farsalica 67 quod Marklandus: quo quo

servato talem fere versum excidisse post v. 67 arbitratur Saenger

<heu Romam feriens, volarit igni> admodum probabiliter et

69 gratum M: gravum L 72 sepulchrum 74 ante annos

Culicis Maroniani del. Cornelissenus 1877 p.285. recte apud Don.

vit. Verg. p. 58, 12 Reiff. cum esset annorum <X>XVI legit post

Oudinum (Ribbeck, Append. Vergil. 1868 p.19) Ellisius Class. Rev.

10 (1896) p. 182 76 Lucretius Setinius m in mg. 79 Quid:

quin m loquar L: loquor M ipsa M: ipse L 82 geniali-

bus s: genitalibus 83 ingenio tuo M: ingenituo L 85 sinpli-

citatie L coniunx egregia m in mg. 87 hymeneon M: yme-

neon L postes M: potes /// (fuit t ras. loco) L

ed. pr. Dubner

festis cantibus ipsa personabo.

o saevae nimium gravesque Parcae!

o numquam data longa fata summis! 90

cur plus, ardua, casibus patetis?

cur saeva vice magna non senescunt?

sic natum Nasamonii Tonantis

post ortus obitusque fulminatos

angusto Babylon premit sepulcro. 95

sic fixum Paridis manu tremētis

Peliden Thetis horruit cadentem.

sic ripis ego murmurantis Hebri

non mutum caput Orpheos sequebar.

sic et tu, rabidi nefas tyranni, 100

iussus praecipitem subire Lethen,

dum pugnas canis arduaue voce

das solacia grandibus sepulcris,

— o dirum scelus! o scelus! — tacebis.'

sic fata est leviterque decidentes 105

abrasit lacrimas nitente plectro.

at tu, seu rapidum poli per axem

Famae curribus arduis levatus,

qua surgunt animae potentiores,

terras despicias et sepulcra rides; 110

seu pacis merito nemus reclusi

felix Elysii tenes in oris,

quo Pharsalica turba congregatur,

et te nobile carmen insonantem

89 sevae L graves////que (s erasum) L 90 fata 5: festa: pensa Heinsius 92 sevavice L 93 sic natum 5: Signatum 94 Post M: po' L 95 angusto L: Augusto M babylon (y ex i m) sepulchro 96 tremētis 5: prementis L: praementis (a del. et exp. m) M: tremēti Marklandus 97 thetis (th ex d M¹) M: tetis L orruit L 99 orfeos L 100 tyranni (y ex i m) distinxi cum Postgatio 1906 p. 306 (cf. Lucan. VIII 549 sq.) 101 laethen M: leten L 103 sepulchris M 105 fata~~N~~: facta L 106 abrasit: abstersit Skutschius plectro (mire diductum in M) 107 At M: ac L 108 levatus 5: levatum M: levatu L 110 despicias (exeim) sepulchra M 112 helisii M tenis L 113 farsalica 114 insonantem (cf. Verg. Aen. VII 451): intonantem Skutschius

Pompei comitantur et Catones, 115
 — ~~tu~~ magna sacer et superbus umbra
 nescis Tartaron et procul nocentum
 audis verbera pallidumque visa
 matris lampade respicis Neronem —
 adsis lucidus et vocante Polla 120
 unum, quaeso, diem deos silentum
 exores: solet hoc patere limen
 ad nuptas redeuntibus maritis.
 haec te non thiasis procax dolosis
 falsi numinis induit figura, 125
 ipsum sed colit et frequentat ipsum
 imis altius insitum medullis,
 ac solacia vana subministrat *vera*
 vultus, qui simili notatus auro
 stratis praenitet incubatque somno 130
 securae. procul hinc abite, Mortes;
 haec vitae genialis est origo.
 cedat luctus atrox genisque manent
 iam dulces lacrimae dolorque festus,
 quicquid fleverat ante, nunc adoret. 135

115 pompeico mitantur L 116 Tu: dum *Bursianus*: seu
Hauptius opusc. III p. 531 (idem nosis v. 117) male 117 no-
 centu L 121 diem (e ex u L¹) silentum m: silicentum M:
 silentium L 124 thyasis M 126 frequentat M: frequen̄ L
 128 Ac M: ad L: nec *Adrianus 1893 p.35*: at *Slater 1907 p.156*
 vana (*Val. Flacc. V 31*): vera *Bachrens bene Saenger confert*
Sen. epist. 40, 1 130 stratis s: stratus 131 secure: *Gevartius*:
 obscurae *Phillimorius* mortes: manes *Saenger non recte*
 132 genialis s: genitalis 134 lacrimae Lm (*nisi quod m -y-*):
 lassimae M 135 Quicquid M FINIT DŌ GRATIAS AMEN L
 P · PAPINI · STATII · LIB · II · EXPLIC · | SILVARV · INCIPIT · LIBER · III · M

P. PAPINI STATI
S I L V A R U M
LIBER III.

STATIUS POLLIO SUO SALUTEM.

Tibi certe, Polli dulcissime et hac cui tam fideliter inhaeres quiete dignissime, non habeo diu probandam libellorum istorum temeritatem, cum scias multos ex illis in sinu tuo subito natos et hanc audaciam stili nostri frequenter expaveris, quotiens in illud facundiae tuae penetrale seductus altius litteras intro et in omnis a te studiorum sinus ducor. securus itaque tertius hic silvarum nostrarum liber ad te mittitur. habuerat quidem et secundus <te> testem, sed hic habet auctorem. nam primum limen eius Hercules Surrentinus aperit, quem in litore tuo consecratum, statim ut videram, his versibus adoravi. sequitur libellus, quo splendidissimum et mihi iucundissimum iuvenem Maecium Celerem, a sacratissimo imperatore missum ad legionem Syriacam, quia sequi non poteram, sic prosecutus sum. merebatur et Claudii Etrusci mei pietas

5 hac M²: haec fide liter (coni. M²) 7 temeritatem m in mg.: temerantem 8 sinu recte: Surrentino ci. Phillimorius 9 expaveris: exposcas Madvigius 1873 p. 161: expertus sis Saenger illud Klotzius: illius: illo Krohnus 10 penetrale Politianus: penetrali: penetralia ed. Parmensis 13 que continent in h' lib^o. M² in mg. et probum: te Phillimorius te testem Baehrens: testem; Saenger maluit <Herculem> addere post habuerat, debbat saltem post secundus nec omnino apte fit Herculis mentio ante verba v. 14 Hercules Surrentinus 17 splendidissimum M²: splendissimum iucundissimum (io supra primas litteras scripsit M²) 17. 18 mecium

aliquod ex studiis nostris solacium, cum lugeret veris
 — quod iam rarissimum est — lacrimis senem patrem.
 Earinus praeterea, Germanici nostri libertus — scis
 quamdiu desiderium eius moratus sim, cum petisset ut
 capillos suos, quos cum gemmata pyxide et speculo ad 25
 Pergamenum Asclepium mittebat, versibus dedicarem.
 summa est egloga, qua mecum secedere Neapolim Clau-
 diam meam exhortor. hic, si verum dicimus, sermo est,
 et quidem securus, ut cum uxore et qui persuadere malit
 quam placere. huic praecipue libello favebis, cum scias 30
 hanc destinationem quietis meae tibi maxime intendere
 meque non tam in patriam quam ad te secedere. vale.

I.

HERCULES SURRENTINUS POLLII FELICIS.

Intermissa tibi renovat, Tirynthie, sacra
 Pollius et causas designat desidis anni,
 quod coleris maiore tholo nec litora pauper
 nuda tenes tectumque vagis habitabile nautis,
 sed nitidos postes Graisque effulta metallis 5
 culmina, ceu taedis iterum lustratus honesti
 ignis ab Oetaea conscenderis aethera flamma.
 vix oculis animoque fides. tune ille reclusi
 liminis et parvae custos inglorius arae?
 unde haec aula recens fulgorque inopinus agresti 10

21 lugu (*del. M¹*) lugeret 22 iam rarissimum *Baehrens*:
 amarissimum: rarissimum 5 23 Earinus 5: Ierinus scis
Vollmer 1893 p.832: scit quod frustra defendit Housmanus 1906
p.43; nam Pollium hoc scire dicendum est scis... moratus sim
post dedicarem collocari iubet Postgatus 1905 p.126 deleta ser-
monis venustate 25 quos cum M² in mg.: quoscumque 27 sedere
(exp. M¹, del. rubric.) secedere 29 dicimus: dici vis Bursianus
et quidem Marklandus: equidem (repetiit m in mg.): a te qui-
dem ci. Phillimorius: siquidem (scil. loquor?) Saenger neutrum
bonum 32 in priā3 . nota . Nea|polim m in mg. VALE (litteris
rubris)

I. 8 tu ne (n ex u m) 9 liminis c: Luminis

Alcidae? sunt fata deum, sunt fata locorum!
 o velox pietas! steriles hic nuper harenas,
 adsparsum pelago montis latus hirtaque dumis
 saxa nec ulla pati faciles vestigia terras
 cernere erat. quatenam subito fortuna rigentes 15
 ditavit scopulos? Tyrione haec moenia plectro
 an Getica venere lyra? stupet ipse labores
 Annus, et angusti bisseño limite menses
 longaevum mirantur opus. deus attulit arces
 erexitque suas atque obluctantia saxa 20
 summovit nitens et magno pectore montem
 reppulit: immitem credas iussisse novercam.

ergo age, seu patrios liber iam legibus Argos
 incolis et mersum tumulis Eurysthea calcas,
 sive tui solium Iovis et virtute parata 25
 astra tenes, haustumque tibi succincta beati
 nectaris excluso melior Phryge porrigit Hebe:
 huc ades et genium templis nascentibus infer.
 non te Lerna nocens nec pauperis arva Molochi
 nec formidatus Nemees ager antraque poscunt 30
 Thracia nec Pharii polluta altaria regis,
 sed felix simplexque domus fraudumque malarum
 inscia et hospitibus superis dignissima sedes.
 pone truces arcus agmenque immite pharetrae
 et regum multo perfusum sanguine robur, 35
 instratumque umeris dimitte gerentibus hostem:
 hic tibi Sidonio celsum pulvinar acantho
 textitur et signis crescit torus asper eburnis.
 pacatus mitisque veni nec turbidus ira

12 velox: felix *Otto 1887 p. 535 male* 13 Ad sparsum:
 ac sparsum *Baehrens*: aspersum § hirtaque *duniff* 16 di-
 tavit m in *mg.*: Ditasit: ditarit §: divisit § 18 angusti (n ex
 u m) bisseño: angusto bisseñi § 19 attulit: affuit *Aldina*: ex-
 tulit *Ellisius 1892 p. 21* arces §: artes 20 atque *add. M¹*
supra v. 24 euristia 30 Nemees §: vemcel (venies m, *cf.*
Sil. II 483) antraque: antrave *Marklandus* 34 artus
 36 Instratum (In ~ Lu) gerentibus: ingentibus *Marklandus*:
 rigentibus *Gevartius* 38 Textitur m: Textitus

nec famulare timens, sed quem te Maenalis Auge 40
 confectum thiasis et multo fratre madentem
 detinuit qualemque vagae post crimina noctis
 Thespius obstupuit, totiens socer. hic tibi festa
 gymnas, et insontes iuvenum sine caestibus irae
 annua veloci peragunt certamina lustris. 45

hic templis inscriptus avo gaudente sacerdos
 parvus adhuc similisque tui, cum prima novercae
 monstra manu premeres atque exanimata doleres.

sed quaenam subiti, veneranda, exordia templi,
 dic age, Calliope; socius tibi grande sonabit 50
 Alcides tensoque modos imitabitur arcu.

tempus erat, caeli cum torrentissimus axis
 incumbit terris ictusque Hyperione multo
 acer anhelantis incendit Sirius agros.

iamque dies aderat, profugis cum regibus aptum 55
 fumat Aricinum Triviae nemus et face multa
 conscius Hippolyti splendet lacus; ipsa coronat
 emeritos Diana canes et spicula terget
 et tutas sinit ire feras, omnisque pudicis
 Itala terra focis Hecateidas excolit idus. 60

ast ego, Dardaniae quamvis sub collibus Albae
 rus proprium magnique ducis mihi munere currens
 unda domi curas mulcere aestusque levare
 sufficerent, notas Sirenum nomine rupes
 facundique larem Polli non hospes habebam, 65
 assidue moresque viri pacemque novosque
 Pieridum flores intactaque carmina discens.
 forte diem Triviae dum litore ducimus udo
 angustasque fores adsuetaque tecta gravati
 frondibus et patula defendimus arbore soles, 70

43 Thespius: Thestius *Marklandus* 44 cestibus: testibus 5:
 caedibus *Marklandus*: questibus *Otto* 1887 p. 535 47 novercae
 48 doleres 5: dolores 53 ictusque: auctusque *Marklandus*:
 ictosque *Rothsteinius* 1900 p. 503 male 55 aptum: artum *ci.*
Saenger 60 echateidas 69 angustasque 5: Augustasque
 gravati a: gravatis

delituit caelum et subitis lux candida cessit
 nubibus ac tenuis graviore favonius austro
 immaduit; qualem Libyae Saturnia nimbum
 attulit, Iliaco dum dives Elissa marito
 donatur testesque ululant per devia nymphae. 75
 diffugimus, festasque dapes redimitaque vina
 abripiunt famuli, nec quo convivia migrent,
 quamvis innumerae gaudentia rura superne
 insedere domus et multo culmine dives
 mons nitet: instantes sed proxima quaerere nimbi 80
 suadebant laesique fides reditura sereni.
 stabat dicta sacri tenuis casa nomine templi
 et magnum Alciden humili lare parva premebat,
 fluctivagos nautas scrutatoresque profundi
 vix operire capax. huc omnis turba coimus, 85
 huc epulae ditesque tori coetusque ministrum
 stipantur nitidaeque cohors gratissima Pollae.
 non cepere fores, angustaque deficit aedes.
 erubuit risitque deus dilectaque Polli
 corda subit blandisque virum complectitur ulnis. 90
 'tune', inquit, 'largitor opum, qui mente profusa
 tecta Dicarchei pariter iuvenemque replesti
 Parthenopen? nostro qui tot fastigia monti,
 tot virides lucos, tot saxa imitantia vultus
 aeraque, tot scripto viventes lumine ceras 95
 fixisti? quid enim ista domus, quid terra, priusquam
 te gauderet, erant? longo tu tramite nudos
 texisti scopulos, fueratque ubi semita tantum,
 nunc tibi distinctis stat porticus alta columnis,

71 Delituit m: Dilicuit candida: condita *Heinsius*
 72 ac §: at 73 libyae m: librae 77 Abripiunt recte: arri-
 piunt § post v. 77 lac. statuit *Rothsteinus* 1900 p. 502; in-
 tellege: nec est quo eqs. 78 Quamvis: cernimus ci. *Daviesius*
male 82 sacri: sacris *Marklandus* 86 coetusque §: coitus-
 que 91 mente m (?): menta 92 dicarchei: Dicaearchi
Krohnus iuvenemque: mitemque *Marklandus* 94 imitan-
 tia §: mitantia 97 erant: erat *Aldina*: ero *Baehrens*

ne sorderet iter. curvi tu litoris ora 100
 clausisti calidas gemina testudine nymphas.
 vix opera enumerem; mihi pauper et indigus uni
 Pollius? et talis hilaris tamen intro penates
 et litus, quod pandis, amo. sed proxima sedem
 despicit et tacite ridet mea limina Iuno. 105
 da templum dignasque tuis conatibus aras,
 quas puppes velis nolint transire secundis,
 quo pater aetherius mensisque accita deorum
 turba et ab excelso veniat soror hospita templo.
 nec te, quod solidus contra riget umbo maligni 110
 montis et immenso non unquam exesus ab aevo,
 terreat: ipse adero et conamina tanta iuvabo
 asperaque invitae perfringam viscera terrae.
 incipe et Herculeis fidens hortatibus aude.
 non Amphioniae steterint velocius arces 115
 Pergameusve labor.' dixit mentemque reliquit.
 nec mora, cum scripta formatur imagine tela.
 innumerae coiere manus: his caedere silvas
 et levare trabes, illis immergere curae
 fundamenta solo. coquitur pars umida terrae 120
 protectura hiemes atque exclusura pruinas,
 indomitusque silex curva fornace liquescit.
 praecipuus sed enim labor est excindere dextra
 oppositas rupes et saxa negantia ferro.
 hic pater ipse loci positus Tirynthius armis 125
 insudat validaque solum deforme bipenni,
 cum grave nocturna caelum subtexitur umbra,
 ipse fodit, ditesque Caprae viridesque resultant

100 ora ς : oras 110 umbo (ambo teste Soutero) 111 um-
 quam: usquam *Baehrens* exesus (*prius s supra v. add. m*)
 116 mentemque *probum* (cf. v. 89 *Theb. X 673 Sil. II 516*): moni-
 tumque *Polster 1890 p. 6* 117 conscripta formantur imagine
 templa *Marklandus male* 119 trabes m: trahes 121 Proc-
 tectura (*prius c del. M¹*) 125 loci *pendet ex hic; conieceram*
 operi 128 ditesque capre (*quod defendit Buecheler*): dites
 Caprae ς ; cf. *Mela II 121 Suet. Tib. 43, 1 secessu... Caprensi*

Taurubulae, et terris ingens redit aequoris echo.
 non tam grande sonat motis incudibus Aetne, 130
 cum Brontes Steropesque ferit, nec maior ab antris
 Lemniacis fragor est, ubi flammeus aegida caelat
 Mulciber et castis exornat Pallada donis.
 decrescunt scopuli, et rosea sub luce reversi
 artifices mirantur opus. vix annus anhelat 135
 alter, et ingenti dives Tirynthius arce
 despectat fluctus et iunctae tecta novercae
 provocat et dignis invitat Pallada templis.
 iam placidae dant signa tubae, iam fortibus ardens
 fumat harena sacris. hos nec Pisaeus honores 140
 Iuppiter aut Cirrhae pater aspernetur opacae.
 nil his triste locis; cedat lacrimabilis Isthmos,
 cedat atrox Nemea: litat hic felicior infans.
 ipsae pumiceis virides Nereides antris
 exiliunt ultro: scopulis umentibus haerent 145
 nec pudet occulte nudas spectare palaestras.
 spectat et Icario nemorosus palmite Gaurus
 silvaque, quae fixam pelago Nesida coronat,
 et placidus Limon omenque Euploea carinis
 et Lucrina Venus, Phrygioque e vertice Graias 150
 addisces, Misene, tubas, ridetque benigna
 Parthenope gentile sacrum nudosque virorum
 certatus et parva suae simulacra coronae.
 quin age et ipse libens proprii certaminis actus
 invicta dignare manu, seu nubila disco 155
 findere seu volucres zephyros praecedere telo

129 Taurubulae: Tauroborae *ci. Saenger*: Teleboae *Turnebus*
 137 iunctae: victae *a* 138 dignis ς : dignus 139 fortibus:
 sortibus *Lipsius*: insontibus *Marklandus* ischmos 143 Nemea
Klotzius (*cf. ad Theb. I 355*): nemees: Nemea ς 144 pumi-
 ceis ς : puniceis umentibus (*+ super u add. m*) 145 exiliunt:
 ultro scopulis *dist. Saenger* 149 Limon (*sic iam Politianus*)
 omenque *Guyetus*: limo numemque (*ultimi m primam hastam*
exp. M¹) 151 Addisces: adsciscis *Marklandus*: addiscens *Roth-*
steinius 1900 p.502: adtenuas *Saenger* 155 dignare *m*: digna

seu tibi dulce manu Libycas nodare palaestras:
 indulge sacris et, si tibi poma supersunt
 Hesperidum, gremio venerabilisingere Pollae;
 nam capit et tantum non degenerabit honorem. 160
 quod si dulce decus viridesque resumeret annos,
 — da veniam, Alcide — fors hic et pensa tulisses.

haec ego nascentes laetum bacchatus ad aras
 libamenta tuli. nunc ipse in limine — cerno
 solventem voces et talia dicta ferentem: 165
 'macte animis opibusque meos imitate labores,
 qui rigidas rupes infecundaeque pudenda
 naturae deserta domas et vertis in usum
 lustra habitata feris foedeque latentia profers
 numina. quae tibi nunc meritorum praemia solvam, 170
 quas referam grates? Parcarum fila tenebo
 extendamque colus — duram scio vincere Mortem —,
 avertam luctus et tristia damna vetabo
 teque nihil laesum viridi renovabo senecta
 concedamque diu iuvenes spectare nepotes, 175
 donec et hic sponsae maturus et illa marito,
 rursus et ex illis soboles nova grexque protervus
 nunc umeris inreptet avi, nunc agmine blando
 certatim placidae concurrat ad oscula Pollae.
 nam templis numquam statuetur terminus aevi, 180
 dum me flammigeri portabit machina caeli.

157 manu: magis post *Schraderum Postgatus* 1905 p. 126
 libicas (*qualescum Antaeo*, cf. *Carm. de Sodoma* 18): liquidas *Mark-*
landus liquidis . . palaestris (a . . -a *Otto* 1887 p. 534) *Gras-*
berger 1877 p. 773 nodare: nudare § 160 capit et: capiet
Adrianus 1893 p. 35 degenerabit: degener ambit *Gronovius*
 162 hic: huic § 163 laetum *Marklandus*: laetus bacchatus:
 bacchator *Slater* 1907 p. 163 164 ipse (*quo servato interpunxi*
cum Macnaghteno 1890 p. 134): ipsum c: ipso § 165 ferentem:
 serentem *Heinsius* 168 Naturae (N ex M M¹) 170 Numina
 (scil. *Herculem ipsum*): flumina *Rothsteinius* 1900 p. 505 cl. v. 100;
 at sic non finita sententia est 171 tenebo: renebo *Heinsius*
 174. 172. 173 litteris c a b praescriptis versuum ordinem statim
 restituit M¹ 180 templis m: templus

nec mihi plus Nemea priscumque habitabitur Argos
 nec Tiburna domus solisque cubilia Gades.
 sic ait; et tangens surgentem altaribus ignem
 populeaque movens albertia tempora silva 185
 et Styga et aetherii iuravit fulmina patris.

II.

PROPEMPTICON MAECIO CELERI.

'Di, quibus audaces amor est servare carinas
 saevaue ventosi mulcere pericula ponti,
 sternite molle fretum placidumque advertite votis
 concilium, et lenis non obstrepat unda precanti.
 grande tuo rarumque damus, Neptune, profundo 5
 depositum. iuvenis dubio committitur alto
 Maecius atque animae partem super aequora nostrae
 maiorem transferre parat. proferte benigna
 sidera et antemnae gemino considite cornu,
 Oebalii fratres; vobis pontusque polusque 10
 luceat; Iliacae longe nimbose sororis
 astra fugate, precor, totoque excludite caelo.
 vos quoque caeruleum ponti, Nereides, agmen,
 quis honor et regni cessit fortuna secundi
 — dicere quae magni fas sit mihi sidera ponti —, 15
 surgite de vitreis spumosa Doridos antris
 Baianosque sinus et feta tepentibus undis
 litora tranquillo certatim ambite natatu,
 quaerentes ubi celsa ratis, quam scandere gaudet

182 Nemea *Klotzius* (cf. ad v. 143): nemee priscumque:
 -ve *Marklandus* Argos 5: argus 183 tiburna m *repetiit*
 in *mg.*

II. PROPEMPTICON MAECIO CELERI 4 lenis 5: levis 7 Metius
 (t ex c M¹) 10 Oebalii 5: Obalii 12 totoque: tutoque
Baehrens 13 ponti: Phorci *Krohnus*: divae 5: fundi vel centum
ci. Saenger 15 quae: quas *Heinsius* 17 foeta: fota *Wake-*
fieldius: anhele *Saenger* (quod ad tepentes undas minus quadrat)
 19 quam *Heinsius*: qua

nobilis Ausoniae Celer armipotentis alumnus. 20
nec quaerenda diu; modo nam trans aequora terris
prima Dicarcheis Pharium gravis intulit annum,
prima salutavit Capreas et margine dextro
sparsit Tyrrhenae Mareotica vina Minervae.
huius utrumque latus molli praecingite gyro, 25
partitaeque vices vos stuppea tendite mali
vincula, vos summis adnectite sipara velis,
vos zephyris aperite sinus; pars transtra reponat,
pars demittat aquis curvae moderamina puppis;
sint quibus exploret primas gravis artemo barcas, 30
quaeque secuturam religent post terga phaselon
uncaque summersae penitus retinacula vellant;
temperet haec aestus pelagusque inclinet ad ortus:
officio careat glaucarum nulla sororum.
hinc multo Proteus geminoque hinc corpore Triton 35
praeonatet, et subitis qui perdidit inguina monstris
Glaucus, adhuc patriis quotiens adlabitur oris
litoream blanda feriens Anthedona cauda.
tu tamen ante omnes, diva cum matre Palaemon,
annue, si vestras amor est mihi pandere Thebas, 40
nec cano degeneri Phoebeum Amphiona plectro.
et pater, Aeolio frangit qui carcere ventos,
cui varii flatus omnisque per aequora mundi
spiritus atque hiemes nimbosaeque nubila parent,
artius obiecto Borean Eurumque Notumque 45
monte premat: soli Zephyro sit copia caeli,
solus agat puppes summasque supernatet undas

24 vina 5: viva 30 exploret c: explorent primas gravis
artemo barcas *Klotzius* 1896 p. 78 (cf. *Berl. phil. Woch.* 1909
p. 138 et *Buecheler Rhein. Mus.* 42, 1887 p. 583): primos gravis
arte molorchos: primos (pronus *Karstenus* 1899 p. 357) gravis
artemo lembos (lintres *Schwartzius* 1889 p. 16) *Vollmer* 1896
p. 39: rupes maris artemo tortus *Ruitgersius*: prensos gravis
a. corbes *Saenger*: remos gravis arte molybdos *Krohnus*
37 Glaucus 5: Glaucas 43 mundi: ponti *Heinsius*: manat ci.
Saenger 44 atque *Politianus*: at

assiduus pelago; donec tua turbine nullo
 laeta Paraetoniis adsignet carbasa ripis.⁷
 audimur. vocat ipse ratem nautasque morantes 50
 increpat. ecce meum timido iam frigore pectus
 labitur et nequeo, quamvis monet ominis horror,
 claudere suspensos oculorum in margine fletus.
 iamque ratem terris divisit fune soluto
 navita et angustum deiecit in aequora pontem. 55
 saevus <et> e puppi longo clamore magister
 dissipat amplexus atque oscula fida revellit,
 nec longum cara licet in cervice morari.
 attamen in terras e plebe novissimus omni
 ibo nec egrediar nisi iam <currente> carina. 60
 quis rude et abscisum miseris animantibus aequor
 fecit iter solidaeque pios telluris alumnos
 expulit in fluctus pelagoque immisit hianti
 audax ingenii? nec enim temeraria virtus
 illa magis, summae gelidum quae Pelion Ossae 65
 iunxit anhelantemque iugis bis pressit Olympum.
 usque adeone parum lentas transire paludes
 stagnaque et angustos summittere pontibus amnes?
 imus in abruptum gentilesque undique terras
 fugimus exigua clausi trabe et aere nudo. 70
 inde furor ventis indignataeque procellae
 et caeli fremitus et fulmina plura Tonanti.
 ante rates pigro torpebant aequora somno,
 nec spumare Thetis nec spargere nubila fluctus
 audebant. visis tumuerunt puppibus undae, 75

48 tua: cita *Saenger*: sua *Cartaultius* 1904 p. 527 49 Laeta:
 laesa *Heinsius* 52 monet *ed. Parm.*: movet 55 angustum §:
 augustum 56 saevus et e §: Saevus e 60 iam *currente* carina
anom. in exempl. Corsin.: iam carina: iam cedente carina §
 61 abscisum §: abscisum 63 hianti §: hiantes 66 bis (*scil.*
et Pelio et Ossa imposito): ter *Waller* 1885 p. 25 68 an-
 gustos §: augustos: angustis *Kochius* 1865 p. 15 male 70 Fu-
 gimus exigua: exigua fugimus *Phillimorius*: linquimus exigua
Slater 1907 p. 139 (*haud male*): iungimus *e. ci. Saenger* 75 Aude-
 bant: gaudebant *Marklandus*: tendebant: *Grasberger* 1877 p. 421

inque hominem surrexit hiems. tunc nubila Plias
 Oleniumque pecus, solito tunc peior Orion.
 iusta queror; fugit ecce vagas ratis acta per undas
 paulatim minor et longe servantia vincit
 lumina tot gracili ligno complexa timores, 80
 quaeque super reliquos te, nostri pignus amoris,
 portat dura, Celer. quo nunc ego pectore somnos
 quove queam perferre dies? quis cuncta paventi
 nuntius, an facili te praetermiserit unda
 Lucani rabida ora maris, num torta Charybdis 85
 fluctuet aut Siculi populatrix virgo profundi,
 quos tibi currenti praeceps gerat Hadria mores,
 quae pax Carpathio, quali te subvehat aura
 Doris Agenorei furtis blandita iuvenci?
 sed merui questus. quid enim te castra petente 90
 non vel ad ignotos ibam comes impiger Indos
 Cimmeriumque chaos? starem prope bellica regis
 signa mei, seu tela manu seu frena teneres,
 armatis seu iura dares; operumque tuorum
 etsi non socius, certe mirator adessem. 95
 si quondam magno Phoenix reverendus Achilli
 litus ad Iliacum Thymbraeaeque Pergama venit
 imbellis tumidoque nihil iuratus Atridae,
 cur nobis ignavus amor? sed pectore fido
 numquam abero longisque sequar tua carbasa votis. 100

Isi, Phoroneis olim stabulata sub antris,
 nunc regina Phari numenque orientis anhelis,
 excipe multisono puppem Mareotida sistro
 ac iuvenem egregium, Latius cui ductor Eoa

80 gracili *probum*: fragili *Heinsius* 81 quaeque c: Quaque:
 quamque *Krohnus*: teque *Marklandus*: quemque *Postgatus* 1905
 p. 126 nostris (s *finale exp. et del. M¹*) 82 portat dura *Leo*
 1892 p. 22 (*idem iam a. 1892 Saenger qui nunc* portat avara
mauult): portatura: p. care *Rossbergius* 1881 p. 143 quo —
 quove *Rossbergius ibid*: quos — Quosve 84 facili c: facilis
 (*secundum Souterum s exp.*) 98 aridae (*del. M¹*) atridae
 100 Numquam: nusquam s

signa Palaestinasque dedit frenare cohortes, 105
 ipsa manu placida per limina festa sacrosque
 duc portus urbesque tuas. te praeside noscat,
 unde paludosi fecunda licentia Nili,
 cur vada desidant et ripa coerceat undas
 Cecropio stagnata luto, cur invida Memphis, 110
 curve Therapnaei lasciviat ora Canopi,
 cur servet Pharias Lethaeus ianitor aras,
 vilia cur magnos aequent animalia divos;
 quae sibi praesternat vivax altaria Phoenix,
 quos dignetur agros aut quo se gurgite Nili 115
 mergat adoratus trepidis pastoribus Apis.
 duc et ad Emathios manes, ubi belliger urbis
 conditor Hyblaeo perfusus nectare durat,
 anguiferamque domum, blando qua mersa veneno
 Actias Ausonias fugit Cleopatra catenas. 120
 usque et in Assyrias sedes mandataque castra
 proseguere et Marti iuvenem, dea, trade Latino.
 nec novus hospes erit: puer his sudavit in arvis
 notus adhuc tantum maioris lumine clavi,
 iam tamen et turmas facili praevertere gyro 125
 fortis et Eoas iaculo damnare sagittas.
 ergo erit illa dies, qua te maiora daturus
 Caesar ab emerito iubeat discedere bello,
 at nos hoc iterum stantes in litore vastos
 cernemus fluctus aliasque rogabimus auras. 130
 o tum quantus ego aut quanta votiva movebo
 plectra lyra! cum me magna cervice ligatum
 attolles umeris atque in mea pectora primum

109 coerceat ς : coercent 110 stagnata: stagnante ς
 112 aras: arces *Bentleius* 119 anguiferam ς : Aguiferam
 qua ς : quaqu mersa veneno (*defendit Naukius 1863 p. 14*):
 morsa veneno *Heinsius*: mersa veterno *Marklandus* 121 mas-
 sirias c(*del. M*¹) sedes 123 his sudavit in arvis ς : his (hic ς)
 sudavit in armis 124 lumine *Nohlius (cl. IV 5, 42) (apud Fried-*
*laenderum, Sittenges. III*⁵*p. 447)*: numine: munere ς 125 facili:
 facilis *Otto 1887 p. 536* 128 bello: vallo *Saenger male*
 129 at ς : Ac

incumbes e puppe novus servataque reddes
 colloquia inque vicem medios narrabimus annos, 135
 tu rapidum Euphraten et regia Bactra sacrasque
 antiquae Babylonis opes et Zeuma, Latinae
 pacis iter, qua dulce nemus florentis Idymes,
 qua pretiosa Tyros rubeat, qua purpura suco
 Sidoniis iterata cadis, ubi germine primum 140
 candida felices sudent opobalsama virgae:
 ast ego, devictis dederim quae busta Pelasgis
 quaeve laboratas claudat mihi pagina Thebas.

III.

CONSOLATIO AD CLAUDIUM ETRUSCUM.

Summa deum, Pietas, cuius gratissima caelo
 rara profanatas inspectant numina terras,
 huc vittata comam niveoque insignis amictu,
 qualis adhuc praesens nullaque expulsa nocentum
 fraude rudes populos atque aurea regna colebas, 5
 mitibus exequiis ades et lugentis Etrusci
 cerne pios fletus laudataque lumina terge. *laudataque*
 nam quis inexploto rumpentem pectora questu
 complexumque rogos incumbentemque favillis
 aspiciens non aut primaevae funera plangi 10
 coniugis aut nati modo pubescentia credat
 ora rapi flammis? pater est, qui fletur. adeste
 dique hominesque sacris. procul hinc, procul ite nocentes,

135. 134 b et a praescriptis ordinem versuum restituit M¹
 134 incumbes 5: Incumbens 137 zeuma (cf. V 3, 187 et Schu-
 chardtius *Vocalismus des Vulgärlateins* I 1866 p. 146 Lindsay-
 Nohl l. l. p. 103): Zeugma c vulgo 138 qua: quam Baehrens
 139 Qua praeciosa tiros rubeat qua purpura suco: quo pr. T. r.
 quo p. fuco Gronovius: quam (quae Saenger) pr. T., rubeat quo
 p. s. Otto 1887 p. 536 140 cadis Gronovius: vadis primum
 (explicat Schwartzius 1889 p. 6): primo Peyraredus 142 Pe-
 lasgis 5: pelagis 143 Quaeve: quaeque a

III. CONSOLATIO · ADCLAVDIVM · ETRVSCVM 7 laudataque recte:
 lassataque Handius, alii alia

si cui corde nefas tacitum fessique senectus
 longa patris, si quis pulsatae conscius umquam 15
 matris et inferna rigidum timet Aeaeon urna:
 insontes castosque voco. tenet ecce seniles
 leniter implicitos vultus sanctamque parentis
 canitiem spargit lacrimis animaeque supremum
 frigus amat; celeres genitoris filius annos 20
 — mira fides! — nigrasque putat properasse sorores.
 exultent placidi Lethaea ad flumina manes,
 Elysiae gaudete domus; date sorta per aras
 festaque pallentes hilarent altaria lucos.
 felix, a! nimium felix plorataque nato 25
 umbra venit. longe Furiarum sibila, longe
 tergeminus custos, penitus via longa pateat
 manibus egregiis. eat horrendumque silentis
 accedat domini solium gratesque supremas
 perferat et totidem iuveni roget anxius annos. 30
 macte pio gemitu! dabimus solacia dignis
 luctibus Aoniasque tuo sacrabimus ultro
 inferias, Etrusce, seni! tu largus Eoa
 germina, tu messes Cilicumque Arabumque superbas
 merge rogis; ferat ignis opes heredis et alto 35
 aggere missuri nitido pia nubila caelo
 stipentur cineres: nos non arsura feremus
 munera, venturosque tuus durabit in annos
 me monstrante dolor. neque enim mihi flere parentem
 ignotum, similis gemui proiectus ad ignem. 40
 ille mihi tua damna dies compescere cantu

15 umquam: umbram *Marklandus*: anguem *Postgati* 1905
p. 127: unguem *ci. Saenger* 18 implicitos 5: implicitor: im-
 plicitus 5 21 nigrasque: pigrasque *Heinsius* 25 a *Baehrens*:
 et: heu c: o *Bentley*: en *Polster* 1884 *p.* 7: haec *Slater* minus
apte 28 horrendumque silentis: horrendique silentium *ci. Saenger*
male 33 largus *M¹*: largius 34 superbas: superbis 5
 37 cineres: crines *Grasberger* 1877 *p.* 421 *male*: census *Saenger*
 40 similis (*nom.*): similem *Barthius*: -les *Marklandus* gemui
Politianus: gemini ignem: ignes *Marklandus*, *cf. Schaefer* 1886
p. 41

suadet: et ipse tuli quos nunc tibi confero questus.

non tibi clara quidem, senior placidissime, gentis
 linea nec proavis demissum stemma, sed ingens
 supplevit fortuna genus culpamque parentum 45
 occuluit. nec enim dominos de plebe tulisti,
 sed quibus occasus pariter famulantur et ortus.
 nec pudor iste tibi: quid enim terrisque poloque
 parendi sine lege manet? vice cuncta reguntur
 alternisque premunt. propriis sub regibus omnis 50
 terra; premit felix regum diademata Roma;
 hanc ducibus frenare datum; mox crescit in illos
 imperium superis. sed habent et numina legem:
 servit et astrorum velox chorus et vaga servit
 luna nec iniussae totiens redit orbita lucis, 55
 et — modo si fas est aequare iacentia summis —
 pertulit et saevi Tirynthius horrida regis
 pacta, nec erubuit famulantis fistula Phoebi.
 sed neque barbaricis Latio transmissus ab oris:
 Smyrna tibi gentile solum potusque verendo 60
 fonte Meles Hermique vadum, quo Lydius intrat
 Bacchus et aurato reficit sua cornua limo.
 laeta dehinc series variisque ex ordine curis
 auctus honos; semperque gradi prope numina, semper
 Caesareum coluisse latus sacrisque deorum 65
 arcanis haerere datum. Tibereia primum
 aula tibi vixdum ora nova mutante iuventa
 panditur — hic annis multa super indole victis
 libertas oblata venit — nec proximus heres,

47 famulantur: famulatur § 49 vice . . . propriis *del. Saenger, verba necessaria* reguntur *Gevartius*: geruntur: premuntur *Korschius* 52 ducibus §: dulcibus 56 Et: sic *Baehrens* 57 et saevi: Eurysthei *vel* Argivi *Marklandus*: aequaeui *ci. Phillimorius, quod plane otiosum est* 60 potusque: notusque *Lottichius* 1893 p. 9 61 Lydius §: lilius 64 gradi *Meursius*: gradu: gradus *Peyraredus* 65 Caesarium 66 thybereia 68 hic: *an hinc?* multa: multum *Otto* 1887 p. 537: nimia *Saenger* victis *M¹*: victus 69 oblata: optata *Hirschfeldius* 1831 p. 273

immitis quamquam et Furiis agitatus, abegit. 70
 hinc et in Arctoas tenuis comes usque pruinas
 terribilem adfatu passus visuque tyrannum
 immanemque suis, ut qui metuenda ferarum
 corda domant mersasque iubent iam sanguine tacto
 reddere ab ore manus et nulla vivere praeda. 75
 praecipuos sed enim merito surrexit in actus
 nondum stelligerum senior dimissus in axem
 Claudius et longo transmittit habere nepoti.
 quis superos metuens pariter tot templa, tot aras
 promeruisse datur? summi Iovis aliger Arcas 80
 nuntius; imbrifera potitur Thaumantide Iuno;
 stat celer obsequio iussa ad Neptunia Triton:
 tu totiens mutata ducum iuga ritè tulisti
 integer, inque omni felix tua cumba profundo.
 iamque piam lux alta domum praecelsaque toto 85
 intravit Fortuna gradu; iam creditur uni
 sanctarum digestus opum partaeque per omnis
 divitiae populos magnique impendia mundi.
 quicquid ab auriferis eiectat Hiberia fossis,
 Dalmatico quod monte nitet, quod messibus Afris 90
 verritur, aestiferi quicquid terit area Nili,
 quodque legit mersus pelagi scrutator Eoi,
 et Lacedaemonii pecuaria culta Galaesi
 perspicuaeque nives Massylaque robora et Indi

71 Hinc: hunc *ed. Aldina*: huic *Politianus* tenuis comes
 (*scil. proficisceris*): sequeris comes *Rothsteinus* 1900 p. 512: tendis
 c. *Phillimorius*: passus comes (*probato hunc*) *Postgatus* 1905
 p. 127 72 passus: lenis *idem ibid.* 73 suis (*def. Adrianus*
 1893 p. 14): subis *Hirschfeldius* 1881 p. 274 quie 76 sur-
 rexit: subvexit *Politianus* (?) et *Heinsius* actus 5: artus: ortus
Polster 1884 p. 8 77 dimissus *Peyraredus*: demissus 78 longo:
 longe *Sandstroemius* 1878 p. 25 *fort. recte*: longum *Gevartius*:
 Latio *Saenger* transmittit: transmisit *Marklandus* nepoti:
 Neroni: *Marklandus*: parenti *Saenger* 79 superos: superum
Lottichius 1893 p. 12 *post Guyetum* (*hoc esset δεισιδαιμων*, cf.
Pers. II 31) 82 Stat: nat *Heinsius* 87 partaeque: pactaeque
Otto 1887 p. 537 89 Quitquid Hiberia 5: helberia

dentis honos: uni parent commissa ministro, 95
 quae Boreas quaeque Euris atrox, quae nubilus Auster
 invehit: hibernos citius numeraveris imbres
 silvarumque comas. vigil idem animique sagacis
 cognitus evolvit, quantum Romana sub omni
 pila die quantumque tribus, quid templa, quid alti 100
 undarum cursus, quid propugnacula poscant
 aequoris aut longe series porrecta viarum;
 quod domini celsis niteat laquearibus aurum,
 quae divum in vultus igni formanda liquescat
 massa, quid Ausoniae scriptum crepet igne Monetae. 105

hinc tibi rara quies animoque exclusa voluptas,
 exiguaeque dapes et numquam laesa profundo
 cura mero; sed iura tamen genialia cordi
 et mentem vincere toris ac iungere festa
 conubia et fidos domino genuisse clientes. 110
 quis sublime genus formamque insignis Etruscae
 nesciat? haud quamquam proprio mihi cognita visu,
 sed decus eximium famae par reddit imago,
 et sibimet similis natorum gratia monstrat.
 nec vulgare genus; fascis summamque curulem 115
 frater et Ausonios enses mandataque fidus
 signa tulit, cum prima truces amentia Dacos
 impulit et magno gens est damnata triumpho.

96 nubilus 5: nubibus 98 vigil idem animique sagacis
Koestlinius 1877 p. 177: vigilite (vigil ite sep. M¹) animaeque
 sagacis: vigil usque (iste 5: ipse *Marklandus*) animique sagacis
Salmasius: vigili tu animoque sagaci *Peyraredus* 99 cognitus
 evolvit *Leo* 1892 p. 21: Exitus evolvit: et citus (anxius *Hirsch-*
feldius 1881 p. 275) evolvit *Salmasius*: nec secus *ci. Phillimorius*:
 excitus evolvis *Peyraredus*; vigilas animique s. sensibus evolvis
Saenger 104 vultus igni: signis *Waller* 1885 p. 28 male
 repetita notione quae est in voce vultus 105 igne: arce *Bur-*
mannus: aede *Waller* l. l.: aere *Mommensenus Staatsrecht* II 3
 p. 1003 *adn.* (fort. errore): ungue *Saenger* 107 laesa: lassa
Otto 1887 p. 537 111 genus: decus *Marklandus* 112 quam-
 quam 5: quaquam 113 eximium (*alterum i supra v. M²*) 114 et
 sibimet similis *Skutschius et Krohnus*: Vultibus et sibimet si-
 milis 115 vulgare in ras. M¹ 118 triumpho

sic quicquid patrio cessatum a sanguine, mater
 reddidit, obscurumque latus clarescere vedit 120
 conubio gavisam domum. nec pignora longe;
 quippe bis ad partum venit Lucina manuque
 ipsa levi gravidos tetigit fecunda labores.
 felix a! si longa dies, si cernere vultus
 natorum viridisque genas tibi iusta dedissent 125
 stamina! sed media cecidere abrupta iuventa
 gaudia, florentesque manu scidit Atropos annos;
 qualia pallentes declinant lilia culmos
 pubentesque rosae primos moriuntur ad austros,
 aut ubi verna novis expirat purpura pratis. 130
 illa, sagittiferi, circumvolitastis, Amores,
 funera maternoque rogos unxistis amomo;
 nec modus aut pennae laceris aut crinibus ignem
 spargere, collectaeque pyram struxere pharetrae.
 quas tunc inferias aut quae lamenta dedisses 135
 maternis, Etrusce, rogis, qui funera patris
 haud matura putas atque hos pius ingemis annos!
 illum et qui nutu superas nunc temperat arces,
 progeniem claram terris partitus et astris,
 laetus Idymaei donavit honore triumpho 140
 dignatusque loco victricis et ordine pompae
 non vetuit, tenuesque nihil minuere parentes.
 atque idem in cuneos populo deduxit equestres

128 tit. Afric. (cf. Gsell, *rech. archéol. en Algérie* 1893 p. 270
 et Buecheler, *anth. epigr. II* 1787) .. allente ///// eclinant lilia
 (sic!) culm esq rosae primos moriuntur ad
 vernovis (sic!) expirat purpura pratis.

119 quicquid 122 fecunda et 123 Lucina ci. Postquam, qua
 mutatione quid lucremur non video, immo magis perspicuum quod
 traditum est 124 a: o s 130 ubi s: tibi 132 maternoque s:
 maternosque 134 collectaeque: collataeque Gronovius: coniec-
 taeque Heinsius 136 Etrusce s: etrusca 138 temperat s:
 temperet 141 dignatusque: dignatumque Koestlinius 1876
 p. 528 et: in Baehrens 143 populo deduxit Otto 1887 p. 537:
 populos deduxit: populo te eduxit Burmannus: populo seduxit
 Baehrens (aliter dictum Horatianum illud secernunt populo)

mutavitque genus laevaeque ignobile ferrum
 exuit et celso natorum aequavit honorem. 145
 dextra bis octonis fluxerunt saecula lustris,
 atque aevi sine nube tenor. quam dives in usus
 natorum totoque volens excedere censu,
 testis adhuc largi nitor inde adsuetus Etrusci,
 cui tua non humilis dedit indulgentia mores. 150
 hunc siquidem amplexu semper revocante tenebas
 blandus et imperio numquam pater; huius honori
 pronior ipse etiam gaudebat cedere frater.
 quas tibi devoti iuvenes pro patre renato,
 summe ducum, grates, aut quae pia vota rependunt! 155
 tu — seu tarda situ rebusque exhausta senectus
 erravit seu blanda diu Fortuna regressum
 maluit — attonitum et venturi fulminis ictus
 horrentem tonitru tantum lenique procella
 contentus monuisse senem; cumque horrida supra 160
 aequora curarum socius procul Itala rura
 linqueret, hic molles Campani litoris oras
 et Diomedearum concedere iussus in arces
 atque hospes, non exul, erat. nec longa moratus
 Romuleum reseras iterum, Germanice, limen 165
 maerentemque foves inclinatosque penates
 erigis. haud mirum, ductor placidissime, quando
 haec est quae victis parcentia foedera Cattis
 quaeque suum Dacis donat clementia montem,
 quae modo Marcomanos post horrida bella vagosque 170
 Sauromatas Latio non est dignata triumpho.
 iamque in fine dies et inexorabile pensum
 deficit. hic maesti pietas me poscit Etrusci,
 qualia nec Siculae moderantur carmina rupes
 nec fati iam certus olor saevique marita 175
 Tereos. heu quantis lassantem brachia vidi

145 celso — honorem *Krohnii*: celso — honore: celse —
 honori: *Salmasius* 146 ottonis 155 rependunt: rependant §
 157 erravit c: errabit 168 victis *M*¹: victus 174 moderantur:
 modulantur *Bentleius*

planctibus et prono fusum super oscula vultu!
 vix famuli comitesque tenent, vix arduus ignis
 summovet. haud aliter gemit per inania Theseus
 litora, qui falsis deceperat Aegea velis. 180
 tunc immane gemens foedatusque ora tepentes
 adfatur cineres:

‘cur nos, fidissime, linquis
 Fortuna redeunte, pater? modo numina magni
 praesidis atque breves superum placavimus iras,
 nec frueris tantique orbatus muneris usu 185
 ad manes, ingrate, fugis. nec flectere Parcas
 aut placare malae datur aspera numina Lethes?
 felix, cui magna patrem cervice vehenti
 sacra Mycenaeae patuit reverentia flammae!
 quique tener saevis genitorem Scipio Poenis 190
 abstulit et Lydi pietas temeraria Lausi.
 ergo et Thessalici coniunx pensare mariti
 funus et immitem potuit Styga vincere supplex
 Thracius? hoc quanto melius pro patre liceret!
 non totus rapiere tamen, nec funera mittam 195
 longius; hic manes, hic intra tecta tenebo:
 tu custos dominusque laris, tibi cuncta tuorum
 parebunt; ego rite minor semperque secundus
 assiduas libabo dapes et pocula sacris
 manibus effigiesque colam: te lucida saxa, 200
 te similem doctae referet mihi linea cerae,
 nunc ebur et fulvum vultus imitabitur aurum.
 inde viam morum longaeque examina vitae
 adfatusque pios monituraque somnia poscam.’
 talia dicentem genitor dulcedine laeta 205

179 per inania *Bursianus*: periuria: per Sunia *Polster* 1878
 p. 6: Neptunia *Saenger* 1910 p. 309 180 Litora: (*servato*
 periuria v. 179) litore s: altera *Sandstroemius* 1878 p. 26: funera
Saenger l. l. 182 cur s: cui 189 reverentia s: reventia
 191 Lydi s: lichii (*vel* lidii) 201 cerae s: c&r& (*caerae secundum*
Souterum, *sed cf.* 207) Te: nunc *ci. Saenger* 202 fulvum s:
 fuulum 204 monituraque c: morituraque

audit et immites lente descendit ad umbras
verbaque dilectae fert narraturus Etruscae.

salve supremum, senior mitissime patrum,
supremumque vale, qui numquam sospite nato
triste chaos maestique situs patiere sepulcri. 210
semper odoratis spirabunt floribus arae,
semper et Assyrios felix bibet urna liquores
et lacrimas, qui maior honos. hic sacra litabit
manibus eque tua tumulum tellure levabit.
nostra quoque exemplo meritis tibi carmina sancit 215
hoc etiam gaudens cinerem donasse sepulcro.

IV.

CAPILLI FLAVI EARINI.

Ite, comae, facilemque precor transcurrite pontum,
ite coronato recubantes molliter auro;
ite, dabit cursus mitis Cytherea secundos
placabitque notos, fors et de puppe timenda
transferet inque sua ducet super aequora concha. 5
accipe laudatos, iuvenis Phoebeie, crines,
quos tibi Caesareus donat puer, accipe laetus
intonsoque ostende patri. sine dulce nitentes
comparet atque diu fratris putet esse Lyaei.
forsan et ipse comae numquam labentis honorem 10
praemetet atque alio clusum tibi ponet in auro.

Pergame, pinifera multum felicior Ida!
illa licet sacrae placeat sibi nube rapinae
— nempe dedit superis illum, quem turbida semper

207 cetret in mg. M¹ (spectat ad v.201) 210 situs 5: sitiss
214 tumulum 5: tumultum 215 sancit: sanxit ed. *Parmensis*
sepulcro: piaclo ci. *Phillimorius pessime*

IV. CAPILLI · FLAVI · IERINI (cf. *Sid. Apoll. carm. 22 epist. § 6*)
9 fratris 5: fratres (quod tuetur *Ellisius* 1910 p. 153 abusus *Catull.*
66, 51) 12 Perga me 13 Illa: Ida *Slater* 1907 p. 136 nube:
laude *Marklandus*: pube *Koestlinius* 1876 p. 498: rupe *Saenger*
(cl. *Lucian. deor. dial. 20, 6*)

Iuno videt refugitque manum nectarque recusat —, 15
 at tu grata deis pulchroque insignis alumno
 misisti Latio, placida quem fronte ministrum
 Iuppiter Ausonius pariter Romanaque Iuno
 aspiciunt et uterque probant. nec tanta potenti
 terrarum domino divum sine mente voluptas. 20

dicitur Idalios Erycis de vertice lucos
 dum petit et molles agitat Venus aurea cygnos,
 Pergameas intrasse domos, ubi maximus aegris
 auxiliator adest et festinantia sistens
 fata salutifero mitis deus incubat angui. 25

hic puerum egregiae praeclarum sidere formae
 ipsius ante dei ludentem conspicit aras.
 ac primum subita paulum decepta figura
 natorum de plebe putat; sed non erat illi
 arcus et ex umeris nullae fulgentibus umbrae. 30

miratur puerile decus vultumque comasque
 aspiciens 'tunc Ausonias' ait 'ibis ad arces,
 neglectus Veneri? tu sordida tecta iugumque
 servitii vulgare feres? procul absit: ego isti,
 quem meruit, formae dominum dabo. vade age mecum, 35
 vade, puer: ducam volucris per sidera curru
 donum immane duci; nec te plebeia manebunt
 iura: Palatino famulus deberis amori.

nil ego, nil, fateor, toto tam dulce sub orbe
 aut vidi aut genui. cedit tibi Latmius ultro 40

Sangariusque puer quemque irrita fontis imago
 et sterilis consumpsit amor. te caerula Nais
 mallet et adpressa traxisset fortius urna.

tu, puer, ante omnis; solus formosior ille,
 cui daberis.' sic orsa leves secum ipsa per auras 45
 tollit olorinaque iubet considerare biga.

21 id alios: Idaeos *ci. Saenger* 22 sy (*del. M¹*) cignos
 23 Pergameas 26 egregiae ς : egregie 28 subita: dubia *Heinsius*
 34 procul ς : procul procul 38 amori: honori *Rothsteinus 1900*
p. 509 39 tam ς : iam 40 genui: tenui *Waller 1885 p. 29*
 cedit: cedat ς (*quod non quadrat ad ultro*) Latmius c: lamus

nec mora. iam Latii montes veterisque penates
 Euandri, quos mole nova pater inclitus orbis
 excolit et summis aequat Germanicus astris.
 tunc propior iam cura deae, quae forma capillis 50
 optima, quae vestis roseos accendere vultus
 apta, quod in digitis, collo quod dignius aurum.
 norat caelestis oculos ducis ipsaque taedas
 iunxerat et plena dederat conubia dextra:
 sic ornat crines, Tyrios sic fundit amictus, 55
 dat radios ignemque suum. cessere priores
 deliciae famulumque greges; hic pocula magno
 prima duci murrasque graves crystallaque portat
 candidiore manu: crescit nova gratia Baccho.
 care puer superis, qui praelibare verendum 60
 nectar et ingentem totiens contingere dextram
 electus, quam nosse Getae, quam tangere Persae
 Armeniique Indique petunt! o sidere dextro
 edite, multa tibi divum indulgentia favit!
 olim etiam, ne prima genas lanugo nitentes 65
 carperet et pulchrae fuscaret gratia formae,
 ipse deus patriae celsam trans aequora liquit
 Pergamon. haud ulli puerum mollire potestas
 credita, sed tacita iuvenis Phoebius arte
 leniter haud ullo concussum vulnere corpus 70
 de sexu transire iubet. tamen anxia curis
 mordetur puerique timet Cytherea dolores.
 nondum pulchra ducis clementia coeperat ortu
 intactos servare mares; nunc frangere sexum
 atque hominem mutare nefas, gavisaque solos 75

47 veterisque *Barthius*: veteresque 48 Euandi orbis:
 urbis 5 55 fundit *probum*: comit *ci. Saenger* 57 greges
 60 recte *distinxit Ruediger 1887 p.10* 61 continguere 62 Flec-
 tus 68 ulli 5: illi: vili *Saenger*: alii *Phillimorius* 70 corpus 5:
 corpeus 72 puerique: pueroque *Otto 1887 p. 537*. cithera
 73 ortu (*coniungendum cum mares: qui mares nati erant*): artus
Postgatus 1905 p. 128: arte *Owenus 1905 p.175*: orbi *Saenger*
 75 solos quos genuit *i. solos mares ac feminas, non tertium illud*
genus eunuchorum (Lampr. Alex. Sev. 23, 8)

quos genuit natura videt, nec lege sinistra
 ferre timent famulae natorum pondera matres.
 tu quoque nunc iuvenis, genitus si tardius esses,
 umbratusque genas et adultos fortior artus,
 non unum gaudens Phoebea ad limina munus 80
 misisses; patrias nunc solus crinis ad oras
 naviget. hunc multo Paphie saturabat amomo,
 hunc nova tergemina pectebat Gratia dextra.
 huic et purpurei cedit coma saucia Nisi,
 et quam Sperchio tumidus servabat Achilles. 85
 ipsi, cum primum niveam praecerpere frontem
 decretum est umerosque manu nudare nitentes,
 adcurrunt teneri Paphia cum matre volucres
 expediuntque comas et Serica pectore ponunt
 pallia. tunc iunctis crinem incidere sagittis 90
 atque auro gemmisque locant, rapit ipsa cadentem
 mater et arcanos iterat Cytherea liquores.
 tunc puer e turba, manibus qui forte supinis
 nobile gemmato speculum portaverat auro,
 'hoc quoque demus', ait; 'patriis nec gratius ullum 95
 munus erit templis ipsoque potentius auro.
 tu modo fige aciem et vultus hic usque relinque.'
 sic ait et speculum reclusit imagine rapta.
 at puer egregius tendens ad sidera palmas,
 'his mihi pro donis, hominum mitissime custos, 100
 si merui, longa dominum renovare iuventa
 atque orbi servare velis! hoc sidera mecum,
 hoc undae terraeque rogant. eat, oro, per annos
 Iliacos Pyliosque simul, propriosque penates
 gaudeat et secum Tarpeia senescere templa.' 105
 sic ait et motas miratur Pergamos aras.

77 ma (*del. M*¹) famulae 83 hunc nova §: Nunc nova:
 hunc quoque *Korschius*: nec non *Saenger* 84 cedit: cedat §
 saucia §: faucia 90 iunctis . . sagittis *quasi forcipe* 91 ca-
 dentem *Schrader*: cadentes 92 arcano saturat C. liquore
Schrader male 95 patriis §: patris 97 hic *Barthius*: huc:
 hos *Marklandus* 98 reclusit: seclusit *Gronovius* 99 at §: Ac
 103 oro §: ore annos §: annus

V.

* * * * *

Quid mihi maesta die, sociis quid noctibus, uxor,
 anxia pervigili ducis suspiria cura?
 non metuo ne laesa fides aut pectore in isto
 alter amor; nullis in te datur ire sagittis
 — audiat infesto licet hoc Rhamnusia vultu —, 5
 non datur. et si egomet patrio de litore raptus
 quattuor emeritis per bella, per aequora lustris
 errarem, tu mille procos intacta fugares,
 non intersectas commenta retexere telas,
 sed sine fraude palam, thalamosque armata negasses. 10
 dic tamen, unde alta mihi fronte et nubila vultus?
 anne quod Euboicos fessus remeare penates
 auguror et patria senium componere terra?
 cur hoc triste tibi? certe lascivia corde
 nulla nec aut rapidi mulcent te proelia Circi 15
 aut intrat sensus clamosi turba theatri;
 sed probitas et opaca quies et sordida numquam
 gaudia.

quas autem comitem te rapto per undas?
 quamquam et si gelidas irem mansurus ad Arctos
 vel super Hesperiae vada caligantia Thyles 20
 aut septemgemini caput inpenetrabile Nili,

V. VIA DOMITIANA: EGLOGA AD UXOREM § 1 Quid §: Quis
 7 emeritis *recte*: emensis *Bentleius* 9 intersectas §: interfectas:
 imperfectas §: inter noctes *Rossbergius* 1881 p. 144 10 palam
 (*scil. fugares*): epulas *ci. Saenger* armata: irata *Grasberger* 1877
 p. 773: arcumque *Rothsteinius* 1900 p. 512 *parum apte* 11 alta
 . . . fronte (*cf. Vopisc. Num. 15, 1* ut erat altus, risit et tacuit):
 alia . . . fr. *ed. Aldina*: alba . . . fr. *Cornelissenus* 1877 p. 288: altam
 . . . frontem *Grasberger* 1877 p. 421 13 Auguror: arguor *Heinsius*
 14 corde (*III* 3, 14 *Theb. VI* 829): cordi c 15 rapidi (*propter*
rapidos currus, *Theb. VII* 618): rabidi *Wakefieldius*: trepidi
Korschius mulcent §: mulcem 16 clamosi: damnosi *Baehrens*
 17 opaca (*de vita umbratili*): gnava *Cornelissenus* 1877 p. 288
 20 vel §: Ves 21 impenetrabile §: ut penetrabile: haut pene-
 trabile c

hortarere vias. etenim tua — nempe benigna
 quam mihi sorte Venus iunctam florentibus annis
 servat et in senium —, tua, quae me vulnere primo
 intactum thalamis et adhuc iuvenile vagantem 25
 fixisti, tua frena libens docilisque recepi,
 et semel insertas non mutaturus habenas
 usque premo. tu me nitidis Albana ferentem
 dona comis sanctoque indutum Caesaris auro
 visceribus complexa tuis sertisque dedisti 30
 oscula anhela meis; tu, cum Capitolia nostrae
 infitiata lyrae, saevum ingratumque dolebas
 mecum victa Iovem; tu procurentia primis
 carmina nostra sonis totasque in murmure noctes
 aure rapis vigili; longi tu sola laboris 35
 conscia, cumque tuis crevit mea Thebais annis.
 qualem te nuper Stygias prope raptus ad umbras,
 cum iam Lethaeos audirem comminus amnes,
 aspexi, tenuique oculos iam morte cadentes.
 scilicet exhausti Lachesis mihi tempora fati 40
 te tantum miserata dedit, superique potentes
 invidiam timuere tuam. post ista propinquum
 nunc iter optandosque sinus comes ire moraris?
 heu ubi nota fides totque explorata per usus,
 qua veteres, Latias Graias, heroidas aequas? 45
 isset ad Iliacas — quid enim deterret amantes? —
 Penelope gavis domos, si passus Ulixes;
 questa est Aegiale, questa est Meliboea relinqui,
 et quam — quam saevi! — fecerunt maenada planctus.

22 Hortarere (cf. *Tac. ann. XI 3 hortantibus . . in ediam*):
 partirire *Baehrens* 25 intactum s: Intantum thalamis: cala-
 mis (scil. *Amoris*) *Rossbergius 1881 p. 144 male* 28 tu *Politianus*:
 ter 29 comis s: comes 32 dolebas c: doleres: dolere (*inf.*
hist.) *Krohnus*: gravaris *Saenger* 45 graias: Graiasque s
 46 Iliacas s: iliacos 48 Meliboea s: melibia 49 quam —
 quam saevi! — c: quamquam saevi (*mirum in modum hic locus*
coniecturis temptatus est, de forma loquendi cf. e. g. Manil. I 57
quantaque quam parvi facerent discrimina motus)

nec minor his tu nosse fidem vitamque maritis 50
 dedere. sic certe cineres umbramque priorem
 quaeris adhuc, sic exequias amplexa canori
 coniugis ingentes iterasti pectore planctus,
 iam mea. / nec pietas alia est tibi curaque natae,
 sic et mater amas, sic numquam corde recedit 55
 nata tuo, fixamque animi penetralibus imis
 nocte dieque tenes. non sic Trachinia nidos
 Alcyone, vernos non sic Philomela penates
 circumit amplectens animamque in pignora transfert.
 et nunc illa tenet, viduo quod sola cubili 60
 otia iam pulchrae terit infecunda iuventae.
 sed venient, plenis venient conubia taedis.
 sic certe formaeque bonis animique meretur;
 sive chelyn complexa petit seu voce paterna
 discendum Musis sonat et mea carmina flectit, 65
 candida seu molli diducit brachia motu:
 ingenium probitas artemque modestia vincit.
 nonne leves pueros, non te, Cytherea, pudebit
 hoc cessare decus? nec tantum Roma iugales
 conciliare toros festasque accendere taedas 70
 fertilis: et nostra generi tellure dabuntur.
 non adeo Vesuvinus apex et flammea diri
 montis hiems trepidas exhausit civibus urbes:
 stant populisque vigent. hinc auspice condita Phoebō

50 vitamque §: victamque: invictamque *Baehrens*: vittam-
 que *Macnaghtenus* 1890 p. 134: iunctamque *Waller* 1885 p. 33
 53 iterasti: iteras in § 55 corde recedit *M*¹: recedit corde
 56 penetrabilibus 57 Trachinia §: intracia 58 vernos § (*recte*
dist. Imhofius 1859 p. 33): nervos philomelia 60 Et: te
Phillimorius (et *necessarium*) illa (*scil. filia*): cura *Saenger*
 tenet (*i. te Romae retinet*): tepet *Baehrens* viduum — cubile
Gervartius 61 iam (*coniungendum cum adi. pulchrae*): tam *Poli-*
tianus 62 plenis (*cf. Imhofius* 1863 p. 21): laetis *Cornelissenus*
 1877 p. 288: primis *Schwartzius* 1889 p. 6 63 animique §:
 animaeque 64 petit: ferit *Peyraredus*: quatit *Waller* 1885
 p. 36 70 toros §: toro 72 vesuvinus *M*¹: vesuinus 74 hinc
Heinsius: hic

tecta, Dicarchei portusque et litora mundi 75
 hospita: at hinc magnae tractus imitantia Romae
 quae Capys advectis implevit moenia Teucris.
 nostra quoque et propriis tenuis nec rara colonis
 Parthenope, cui mite solum trans aequora vectae
 ipse Dionaea monstravit Apollo columba. 80
 has ego te sedes — nam nec mihi barbara Thrace
 nec Libye natale solum — transferre laboro,
 quas et mollis hiems et frigida temperat aestas,
 quas imbelles fretum torpentibus adluit undis.
 pax securae locis et desidis otia vitae 85
 et numquam turbata quies somnique peracti.
 nulla foro rabies aut strictae in iurgia leges:
 morum iura viris solum et sine fascibus aequum.
 quid nunc magnificas species cultusque locorum
 templaque <et> innumeris spatia interstincta columnis, 90
 et geminam molem nudi tectique theatri
 et Capitolinis quinquennia proxima lustris,
 quid laudem litus libertatemque Menandri,
 quam Romanus honos et Graia licentia miscent?
 nec desunt variae circa oblectamina vitae: 95
 sive vaporiferas, blandissima litora, Baias,
 enthea fatidicae seu visere tecta Sibyllae
 dulce sit Iliacoque iugum memorabile remo,
 seu tibi Bacchei vineta madentia Gauri
 Teleboumque domos, trepidis ubi dulcia nautis 100
 lumina noctivagae tollit Pharos aemula lunae,
 caraque non molli iuga Surrentina Lyaeo,

75 mundi *probum*: mundo *Marklandus*: Marti *Saenger* (*de classe Misenensi, sed agitur de Puteolis*) 77 Neapolitanus fuit Statius *m in mg.* 78 Nostra quoque et: nostra quoque haud *Marklandus*: nostraque nec *Otto* 1887 p. 538; tenuis est *nimis angusta* 80 Dionea — columba *Politianus*: dioneae — columbae 82 libre 86 peracti: parati 89 90 templaque et 8: Templaque 93 litus: lusus *Baehrens*: lites *Lundstroemius* 1893 p. 72: risus *Lindenbrogius* menandri sunt qui corruptum putent, velut meandi nescio quis coniecit, morandi *Grasberger* 1877 p. 421 94 Graia 8: grata

quae meus ante alios habitator Pollius auget,
 †Denarumque lacus medicos Stabiasque renatas:
 mille tibi nostrae referam telluris amores? 105
 sed satis hoc, coniunx, satis est dixisse: creavit
 me tibi, me socium longos adstrinxit in annos.
 nonne haec amborum genetrix altrixque videri
 digna? sed ingratus qui plura adnecto tuisque
 moribus indubito: venies, carissima coniunx, 110
 praeveniesque etiam; sine me tibi ductor aquarum
 Thybris et armiferi sordebunt tecta Quirini.

104 Denarumque: Dimidiaequae *Imhofius* 1863 p. 28 (*Dimidiae*
fons in Stabiano cf. Plin. nat. hist. XXXI 9): Aenarumque *Vollmer*
 1893 p. 835 (*Aenares incolae Aenariae insulae*): Aenariaequae
 (i. -iaeque) c: Inarimesque *Unger* 1868 p. 176: Nitrodumque
Saenger (cl. C. I. L. X 6786); desideratur locus inter Neapolim
 et Surrentum situs. nam ordine quodam a Neapoli ad occidentem
 profectus poeta iam a meridie et oriente redit. itaque Aenaria
 insula non apte commemoratur Stabiasque *Heinsius*: stavias-
 que 105 amores: honores *Baehrens* 110 venies **M**¹: veniem (?)

P · PAPINI · STATII · SILVARUM · LIBER · | III · EXPLIC · INCIP ·
 LIBER · IIII

P. PAPINI STATI
S I L V A R U M
LIBER IV.

STATIUS MARCELLO SUO SALUTEM.

Inveni librum, Marcelle carissime, quem pietati
 tuae dedicarem. reor equidem aliter quam invocato
 numine maximi imperatoris nullum opusculum meum
 coepisse; sed hic liber tres habet * * * * *
 * * * * * se quam quod quarta ad honorem
 tuum pertinet. primo autem septimum decimum Ger-
 manici nostri consulatum adoravi; secundo gratias egi
 sacratissimis eius epulis honoratus; tertio viam Domi-
 tianam miratus sum, qua gravissimam harenarum mo-
 ram exemit. cuius beneficio tu quoque maturius epi-
 stolam meam accipies, quam tibi in hoc libro a Neapoli
 scribo. proximum est lyricum carmen ad Septimium
 Severum, iuvenem, uti scis, inter ornatissimos secundi
 ordinis, tuum quidem et condiscipulum, sed mihi citra
 hoc quoque ius artissime carum. nam Vindicis nostri
 Herculem Epitrapezion secundum honorem, quem de
 me et de ipsis studiis meretur, imputare etiam tibi

IV. 6 invo cato (*coni. M²*) 7 maximi *M²*: maximum
 opus cubum (*corr. M²*) 8 coepisse: incepsisse (*propter numeros*)
Havetus 'Manuel de critique verbale' 1910 p. 95 habet
 se quam *lacunam statuere Hahnii et Vollmer (cf. suprap. LXXVI)*:
 habet se quam 9 quod (o ex a *M¹*) 11 secundo: secundo loco
ci. Saenger (sed cf. Gell. X 1) 12 sacratis simis (*coni. M²*) epulis 5:
 epistolis 14 quoque *M²*: quo 15 meam: eam *Marklandus*
 a nea|poli *M²*: aue a|poli 16 septimium *M²*: septimum
 18 con discipulum (s *supra v. add. M²*) citra *Nohlius 1871*
p. 48 et Bursianus: contra 19 artissime: arctissime *M²*

possum. Maximum Vibium et dignitatis et eloquentiae nomine a nobis diligi satis eram testatus epistola, quam ad illum de editione Thebaidos meae publicavi; sed nunc quoque eum reverti maturius ex Dalmatia 25 rogo. iuncta est egloga ad municipem meum Iulium Menecratem, splendidum iuvenem et Pollii mei generum, cui gratulor quod Neapolim nostram numero liberorum honestaverit. Plotio Grypo, maioris gradus iuveni, dignius opusculum reddam, sed interim hen- 30 decasyllabos, quos Saturnalibus una risimus, huic volumini inserui.

quare ergo plura in quarto Silvarum quam in prioribus? ne se putent aliquid egisse, qui reprehenderunt, ut audio, quod hoc stili genus edidissem. primum 35 supervacuum est dissuadere rem factam; deinde multa ex illis iam domino Caesari dederam, et quanto hoc plus est quam edere? exercere autem ioco non licet? 'secreto' inquit. sed et sphaeromachias spectamus et palaris lusio admittit. novissime: quisquis ex meis in- 40 vitus aliquid legit, statim se profiteatur adversum. ita, quare consilio eius accedam? in summam, nempe ego sum qui traducor; taceat et gaudeat. hunc tamen librum tu, Marcelle, defendes, et si videtur, hactenus, sin minus, reprehendemur. vale. 45

22 vivium M^2 (cf. Nohlius 1877 p. 517 et tit. apud Moorium Harvard studies XX 1909 p. 1 sq. centuria Vibi Maximi): vivium
24 thebais statii M^2 in mg. 31 risimus: lusimus Phillimorius
38 <artem> post autem add. Phillimorius ioco: iocos c
39 sphero machias sphaeromachia spectantes Phillimorius
40 palaris — admittit (scil. spectatores): pilaris — admittitur s
41 profiteatur: profitetur cum Aldina Vahlenus ita: itaque
Baehrens 43 taceat: faciat Karstenus 1899 p. 362 44 sed si
videtur, hactenus. hunc tamen librum tu Marcelle defendes, sin
minus, reprehendemur Vollmer: hunc . . . defende, sed si videtur,
hactenus, si nimis reprehendemur Madvigius 1873 p. 161: hunc
. . . defendes: me si videtur hactenus, si nimis reprehendemur
Karstenus l. l.; lac. post hactenus statuit Saenger, idem recte
ante reprehendemur supplet. si videtur i. si tibi probatur liber,
cf. Adrianus 1893 p. 17 45 VALE rubris litteris

I.

SEPTIMUS DECIMUS CONSULATUS IMP. AUG. GERMANICI.

Laeta bis octonis accedit purpura fastis
 Caesaris insignemque aperit Germanicus annum
 atque oritur cum sole novo, cum grandibus astris
 clarius ipse nitens et primo maior Eoo.
 exultent leges Latiae, gaudete curules, 5
 et septemgemino iactantior aethera pulset
 Roma iugo, plusque ante alias Euandrius arces
 collis ovet: subiere novi Palatia fascēs,
 et requiem bissextus honos precibusque receptis
 curia Caesareum gaudet vicisse pudorem. 10
 ipse etiam immensi reparator maximus aevi
 attollit vultus et utroque a limine grates
 Ianus agit, quem tu vicina Pace ligatum
 omnia iussisti componere bella novique
 in leges iurare fori. levat ecce supinas 15
 hinc atque inde manus geminaque haec voce profatur:
 'salve, magne parens mundi, qui saecula mecum
 instaurare paras, talem te cernere semper
 mense meo tua Roma cupit; sic tempora nasci,
 sic annos intrare decet. da gaudia fastis 20
 continua; hosumeros multo sinus ambiat ostro
 et properata tuae manibus praetexta Minervae.
 aspicias ut templis alius nitor, altior aris
 ignis et ipsa meae tepeant tibi sidera brumae,
 moribus atque tuis gaudent turmaeque tribusque 25
 purpureique patres, lucemque a consule ducit

I. 1 ottonis 5 gaudete M^2 : gaudere 9 requiem: regimen
 post Cruceum (cf. Gronovi Diatr. II p. 99) Waller 1885 p. 39
 bissextus (cf. Gronovius Diatr. I p. 372 adn. et C. F. W. Mueller
 apud Friedlaenderum ad Iuv. I, 64): bissextus Stangius 1887 p. 15:
 bis saeptus (cl. Cass. Dione 67, 4) Saenger 11 eciam (ci ex a M^1)
 17 mundi cum sequentibus coniunxit Bentleius 23 aris: astris M^1
 in mg. 25 Moribus: lauribus Polster 1890 p. 15 (sed quid
 pluralis?) atque: aequa Bursianus: ecce Marklandus: alme
 Schwartzius 1889 p. 12 post tuis, non post brumae dist. Post-
 gatus 26 patres M^1 : patris

omnis honos? quid tale, precor, prior annus habebat?
 dic age, Roma potens, et mecum, longa Vetustas,
 dinumera fastos nec parva exempla recense,
 sed quae sola meus dignetur vincere Caesar. 30
 ter Latio deciesque tulit labentibus annis
 Augustus fascēs, sed coepit sero mereri:
 tu iuvenis praegressus avos. et quanta recusas,
 quanta vetas! flectere tamen precibusque senatus
 promittes hunc saepe diem. manet insuper ordo 35
 longior, et totidem felix tibi Roma curules
 terque quaterque dabit. mecum altera saecula condes,
 et tibi longaevi renovabitur ara parentis.
 mille tropaea feres, tantum permittite triumphos:
 restat Bactra novis, restat Babylona tributis 40
 frenari; nondum gremio Iovis Indica laurus,
 nondum Arabes Seresque rogant, nondum omnis honorem
 annus habet, cupiuntque decem tua nomina menses.'

sic Ianus clausoque libens se poste recepit.
 tunc omnes patuere dei laetoque dederunt 45
 signa polo, longamque tibi rex, magne, iuventam
 annuit atque suos promisit Iuppiter annos.

II.

EUCHARISTICON AD IMP. AUG. GERM. DOMITIANUM.

Regia Sidoniae convivia laudat Elissae,
 qui magnum Aenean Laurentibus intulit arvis,
 Alcinoique dapes mansuro carmine monstrat,

31 latio: Latios *Gronovius* 32 fascēs 5: faces sed: et
Krohnus sero mereri recte: sero vereri *Stangius* 1887 p. 17:
 serus amari *ci. Phillimorius* 35 promittes 5: Promittitis: per-
 mittes c hunc saepe *M¹*: saepe hunc 38 parentis: Tarenti
Turnebus permittite 5: promitte 40 babilonia 41 gremio: in
 gremio *Livineius*: gremium *Adrianus* 1893 p. 37 male 42 ro-
 gant: togam *Stangius* 1887 p. 18 45 patuere: favere *Baehrens*
 46 rex magne: dux magne *Marklandus*: ter (ad annuit) magne
ci. Saenger, quod non probatur propter collocationem verborum

II. EUCHARISTICON · AD · IMP · AUG · GERM · DOMITIANŪ (alterum
 i huius vocis et ū add. supra v. rubr.): Domitianum del. *Saenger*

aequore qui multo reducem consumpsit Ulixem:
 ast ego, cui sacrae Caesar nova gaudia cenae 5
 nunc primum dominaque dedit consurgere mensa,
 qua celebrem mea vota lyra, qua solvere grates
 sufficiam? non, si pariter mihi vertice laeto
 nectat odoratas et Smyrna et Mantua laurus,
 digna loquar. mediis videor discumbere in astris 10
 cum Iove et Iliaca porrectum sumere dextra
 immortale merum! steriles transmisimus annos:
 haec aevi mihi prima dies, hic limina vitae.
 tene ego, regnator terrarum orbisque subacti
 magne parens, te, spes hominum, te, cura deorum, 15
 cerno iacens? datur haec iuxta, datur ora tueri
 vina inter mensasque et non adsurgere fas est?

tectum augustum, ingens, non centum insigne columnis,
 sed quantae superos caelumque Atlante remisso
 sustentare queant. stupet hoc vicina Tonantis 20
 regia, teque pari laetantur sede locatum
 numina. nec magnum properes excedere caelum:
 tanta patet moles effusaeque impetus aulae
 liberior, campi multumque amplexus operti
 aetheros et tantum domino minor; ille penates 25
 implet et ingenti genio iuvat. aemulus illic
 mons Libys Iliacusque nitet, . . . multa Syene

4 multo: longo *Grasberger* 1877 p. 421 inutiliter redu-
 cem 5: ruducem 6 dominaque . . consurgere (non surgere *vel*
 considerare *Marklandus*) mensa (*i. surgere cena finita cum Caesare*):
 dominamque . . . contingere mensam *Waller* 1885 p. 40: domi-
 namque . . . condiscere mensam *Saenger* 7 qua solvere *Vollmer*
 1893 p. 836: quas solvere 9 odoratas: adoratas 5 laurus
Klotzius (*cf. ad Theb. III 105*): lauros 13 hic: haec 5
 14 subasti 15 curam deorum 22 nec magnum pr. excedere
 caelum: ne magnum pr. escendere (*conscendere Saenger*) caelum
Gronovius: ne in magnum pr. excedere caelum *Lundstroemius*
 1893 p. 73 23 impetus (*cf. Lucr. V 200*): ambitus *Grasberger*
 1877 p. 773 24 campi (*pendet ex multum*): campo *Politianus*
 26 iuvat: gravat *Schwartzius* 1889 p. 12 27 nitet . . . multa
 (*spaciū M¹ in mg.*): nitet <hic> multa *Baehrens*; *suppl.* <nec>
Schwartzius 1889 p. 12: <tum> *Elter*

et Chios et glaucae certantia Doridi saxa
 Lunaque portandis tantum suffecta columnis.
 longa supra species: fessis vix culmina prendas 30
 visibus auratique putes laquearia caeli.
 hic cum Romuleos proceres trabeataque Caesar
 agmina mille simul iussit discumbere mensis,
 ipsa sinus accincta Ceres Bacchusque laborat
 sufficere. aetherii felix sic orbita fluxit 35
 Triptolemi; sic uvifero sub palmite nudos
 umbravit colles et sobria rura Lyaeus.

sed mihi non epulas Indisque innixa columnis
 robora Maurorum famulasque ex ordine turmas,
 ipsum, ipsum cupido tantum spectare vacavit 40
 tranquillum vultus et maiestate serena
 mulcentem radios summittentemque modeste
 fortunae vexilla suae; tamen ore nitebat
 dissimulatus honos. talem quoque barbarus hostis
 posset et ignotae conspectum agnoscere gentes. 45
 non aliter gelida Rhodopes in valle recumbit
 dimissis Gradivus equis; sic lubrica ponit
 membra Therapnaea resolutus gymnade Pollux,
 sic iacet ad Gangen Indis ululantibus Euan,
 sic gravis Alcides post horrida iussa reversus 50
 gaudebat strato latus adclinare leoni.

parva loquor necdum aequo tuos, Germanice, vultus:
 talis, ubi Oceani finem mensasque revisit
 Aethiopum sacro diffusus nectare vultus
 dux superum secreta iubet dare carmina Musas 55
 et Pallenaeos Phoebum laudare triumphos.

di tibi — namque animas saepe exaudire minores
 dicuntur — patriae bis terque exire senectae

28 Chios 5: duos Doridi *Politianus*: doride 34 laborat:
 laborant a 36 T triptolemi uvifero *Krohnus*: vitifero
 41 vultus et *Politianus*: vultu sed 48 Membra 52 tuum . . .
 sidus *Saenger* 54 sacro: sacros 5 vultus: vittas *ci. Philli-*
mori 55 secreta: secreta *Schwartzius 1889 p. 12*

annuerint fines! rata numina miseris astris,
 templaque des habitesque domos! saepe annua pandas 60
 limina, saepe novo Ianum lictore salutes,
 saepe coronatis iteres quinquennia lustris!
 qua mihi felices epulas mensaeque dedisti
 sacra tuae, talis longo post tempore venit
 lux mihi, Troianae qualis sub collibus Albae, 65
 cum modo Germanas acies modo Dacca sonantem
 proelia Palladio tua me manus induit auro.

III.

VIA DOMITIANA.

Quis duri silicis gravisque ferri
 immanis sonus aequori propinquum
 saxosae latus Appiae replevit?
 certe non Libycae sonant catervae
 nec dux advena peierante bello 5
 Campanos quatit inquietus agros,
 nec frangit vada montibusque caesis
 inducit Nero sordidas paludes,
 sed qui limina bellicosa Iani
 iustis legibus et foro coronat, 10
 qui castae Cereri diu negata
 reddit iugera sobriasque terras,
 qui fortem vetat interire sexum
 et censor prohibet mares adultos
 pulchrae supplicium timere formae, 15
 qui reddit Capitolio Tonantem
 et Pacem propria domo reponit,
 qui genti patriae futura semper

61 limina 5: Lumina 66 Dacca 5: flaca 67 induit 5: induet
 III. 2 aequori 5: aequoris 6 inquietus (*alterum i supra*
v. add. M²) 10 legibus: sedibus *Stangius 1887 p. 24* 11 qui 5:
 Quis (*quod retinet Vollmer et hic et v. 13*) 12 sobriasque *recte:*
sobriatque Sandstroemius 1878 p. 28 13 qui 5: Quis

sancit lumina Flaviumque caelum:
 hic segnis populi vias gravatus 20
 et campos iter omne detinentes
 longos eximit ambitus novoque
 iniectu solidat graves harenas,
 gaudens Euboicae domum Sibyllae
 Gauranosque sinus et aestuantes 25
 septem montibus admoveere Baias.

hic quondam piger axe vectus uno
 nutabat cruce pendula viator
 sorbebatque rotas maligna tellus,
 et plebs in mediis Latina campis 30
 horrebat mala navigationis;
 nec cursus agiles, sed impeditum
 tardabant iter orbitae tacentes,
 dum pondus nimium querens sub alta
 repit languida quadrupes statera. 35
 at nunc, quae solidum diem terebat,
 horarum via facta vix duarum.
 non tensae volucrum per astra pennae
 nec velocius ibitis, carinae.

hic primus labor inchoare sulcos 40
 et rescindere limites et alto

19 lumina: limina ς : numina *Buecheler* caelum *Turnebus*:
 calvum: cultum *Baehrens*: culmen *ed. Aldina*: templum *Otto* 1887
p. 538: fanum *Stangius* 1887 *p. 25*: clavum *Ellisius* 1885 *p. 97*:
 numen *Slater* 1904 *p. 302* (*de Minerva, male*) 20 segnis ς :
 senis: caenis *Gronovius*: scaevis *Koestlinius* 1876 *p. 504* gra-
 vatus *Heinsius*: gravatas 23 graves (*cf. praef. 13, non pro-*
leptice, ut voluit Bitschofskyus 1879 *p. 336*): putres *Clericus*:
 vagas *Cornelissenus* 1877 *p. 289*: cavas vel leves *Phillimorius*
 25 sinus: situs *Stangius* 1887 *p. 25* 27 uno (*rotis nihil adiu-*
vantibus viatorem tantummodo axe vectum dici putat Korschius,
vix recte, sed de vehiculis accipiendum qualibus nunc quoque in
ea regione utuntur uno axe instructis): udo *Heinsius* 33 ta-
 centes (*i. male se circumagentes*): iacentes *Marklandus*: latentes
Burmannerus: natantes *Stangius* 1887 *p. 26*: tenaces *Daviesius*
haud male post *v. 33 lac. stat. Saenger* 35 repit ς : Repit
(cf. ad v. 79) 36 at ς : Ac 40 lator

egestu penitus cavare terras;
 mox haustas aliter replere fossas
 et summo gremium parare dorso,
 ne nutent sola, ne maligna sedes 45
 et pressis dubium cubile saxis;
 tunc umbonibus hinc et hinc coactis
 et crebris iter alligare gomfis.
 o quantae pariter manus laborant!
 hi caedunt nemus exuuntque montes, 50
 hi ferro scopulos trabesque levant;
 illi saxa ligant opusque texunt
 cocto pulvere sordidoque tofo;
 hi siccant bibulas manu lacunas
 et longe fluvios agunt minores. 55
 hae possent et Athon cavare dextrae
 et maestum pelagus gementis Helles
 intercludere ponte non natanti.
 his parvus, nisi cliviae vetarent,
 Inous freta miscuisset Isthmos. 60
 fervent litora mobilesque silvae,
 it longus medias fragor per urbes,
 atque echon simul hinc et inde fractam
 Gauro Massicus uvifer remittit.
 miratur sonitum quietam Cyme 65
 et Literna palus pigerque Savo.
 at flavum caput umidumque late

43 fossas 5: fossos 45 ne: neu *Schrader inutiliter* 46 Et:
 det *Heinsius* faxis (*nihil adn. Souter*) 48 gonfis 53 sordi-
 doque: torridoque *Heinsius* 54 bibulas (*cf. Cypr. Gall. exod. 484*):
 bibula *Stangius* 1887 p. 26 59 His parvus (*i. his parvi laboris*
esset Isthmum perfodere): His parens *ci. Postgati*: His planus
Saenger cliviae *Is. Vossius* (*cf. Imhofius* 1867 p. 7sq. *Ov. epist.*
2, 118): deviae (*vel cleviae*): di viam *Barthius*: di via *Mac-*
naghtenus 1890 p. 135: di viae (*scil. ἐνόδιοι*) *Saenger* parrae
 nisi cliviae vetarent *Schwartzius* 1889 p. 16: laurus nisi Deliae
 v. (*Delius* vetaret *Turnebus*) cum Constantino Fanensi *Ellisius*
 1885 p. 90 62 it c: Et fragor 63 ethon hinc hinc et
 inde 64 Massicus 5: marsicus 66 Savo c: sason

crinem mollibus impeditus ulvis
 Vulturnus levat ora maximoque
 pontis Caesarei reclinus arcu 70
 raucis talia faucibus redundat:

‘camporum bone conditor meorum,
 qui me vallibus aviis refusum
 et ripas habitare nescientem
 recti legibus alvei ligasti, 75
 et nunc ille ego turbidus minaxque,
 vix passus dubias prius carinas,
 iam pontem fero perviusque calcor;
 qui terras rapere et rotare silvas
 adsueram — pudet! —, amnis esse coepi; 80
 sed grates ago servitusque tanti est,
 quod sub te duce, te iubente cessi,
 quod tu maximus arbiter meaeque
 victor perpetuus legere ripae.

et nunc limite me colis beato 85
 nec sordere sinis malumque late
 deterges sterilis soli pudorem,
 ne me pulvereum gravemque caelo
 Tyrrheni sinus obruat profundi,
 qualis Cinyphius tacente ripa 90
 Poenos Bagrađa serpit inter agros,
 sed talis ferar, ut nitente cursu
 tranquillum mare proximumque possim
 puro gurgite provocare Lirim.’

haec Amnis pariterque se levarat 95
 ingenti plaga marmorata dorso.

71 redundat bene: profundit *Cornelissenus* 1877 p. 290
 73 qui 5: Quis 74 et 5: It 76 Et: en *Turnebus* 79 repit *M*¹
in mg. (spectat ad v. 35) 81 servitusque *Politianus*: scruitusque
 (structusque teste *Soutero*) 84 Victor: vinctor *Heinsius*: vindex
Saenger perpetuus (*alterum e ex i M*¹) 88 caelo: caeno 5
 89 obruat 5: obluat: abnuat *Stangius* 1887 p. 27 v. 89 post
 91 collocari vult *Brandesius* 1885 p. 575 90 tacente (*Theb. IV 51*):
 iacente *Peyraredus*: latente *Schrader*: patente *ci. Saenger*
 95 levarat: levabat 5 96 marmorata

huius ianua prosperumque limen
 arcus, belligeris ducis tropaeis
 et totis Ligurum nitens metallis,
 quantus nubila qui coronat imbri. 100
 illic flectitur excitus viator,
 illic Appia se dolet relinqui.
 tunc velocior acriorque cursus,
 tunc ipsos iuvat impetus iugales;
 ceu fessis ubi remigum lacertis 105
 primae carbasa ventilatis, aurae.
 ergo omnes, age, quae sub axe primo
 Romani colitis Fidem parentis,
 prono limite commeate gentes,
 Eoae citius venite laurus. 110
 nil obstat cupidis, nihil moratur:
 qui primo Tiberim relinquit ortu,
 primo vespere naviget Lucrinum.
 sed quam fine viae recentis imo,
 qua monstrat veteres Apollo Cumas, 115
 albam crinibus infulisque cerno!
 visu fallimur? an sacris ab antris
 profert Chalcidicas Sibylla laurus?
 cedamus; chely, iam repone cantus:
 vates sanctior incipit, tacendum est. 120
 en et colla rotat novisque late
 bacchatur spatiis viamque replet.
 tunc sic virgineo profatur ore:
 'dicebam, veniet — manete Campi
 atque Amnis —, veniet favente caelo, 125
 qui foedum nemus et putres harenas

98 belligeris: belligeri c 100 imbri: lri § 101 fectitur
 flectit iter citus *Cartaultius* 1904 p. 527; excitus *i. de recta re-*
gione demotus 104 ipsos §: ipso 106 ventilatis (— *super a et*
add. et del. M²) 112. 113 *del. Marklandus, post v. 106 traiciendos*
censet Koestlinius 1876 p. 508 114 imo a: uno 118 Profest
 calchidicas 119 ropone 122 replet: temptat *ci. Phillimorius*
 125 favente §: favete

celsis pontibus et via levabit.
 en hic est deus, hunc iubet beatis
 pro se Iuppiter imperare terris;
 quo non dignior has subit habenas, 130,
 ex quo me duce praescios Averni
 Aeneas avide futura quaerens
 lucos et penetravit et reliquit.
 hic paci bonus, hic timendus armis,
 Natura melior potentiorque. 135,
 hic si flammigeros teneret axes,
 largis, India, nubibus maderes,
 undaret Libye, teperet Haemus.
 salve, dux hominum et parens deorum,
 provisum mihi conditumque numen. 140,
 nec iam putribus evoluta chartis
 sollemni prece quindecim virorum
 perlustra mea dicta, sed canentem
 ipsam comminus, ut mereris, audi.
 vidi quam seriem †merentis aevi 145.
 pronectant tibi candidae sorores:
 magnus te manet ordo saeculorum,
 natis longior abnepotibusque
 annos perpetua geres iuventa,
 quos fertur placidos adisse Nestor, 150
 quos Tithonia computat senectus
 et quantos ego Delium poposci.
 iuravit tibi iam nivalis Arctus,
 nunc magnos Oriens dabit triumphos.

127 levabit: ligabit *ci. Saenger* 130 habenas: cavernas.
Stangius 1887 p. 29 134 bonus *M*¹: boniss 138 Undaret *recte*:
 umbraret *Postgatus 1905 p. 128*: fronderet *ci. Phillimorius*:
 umeret *Owenus 1905 p. 176*: vernaret *Saenger* 140 conditumque:
 cognitumque *§* 145 Vidi: audi *Heinsius* seriem *§*: series
 merentis (*e v. 144*; *perperam acceperam antea*: *aevi quod te mere-*
tur): virentis *Heinsius*: vigentis *Saenger*: recentis *Krohnus*: se-
 quentis *Bachrens*: imminens *Polster 1878 p. 7*; latentis *Roth-*
steinus 1900 p. 508 150 placidos adisse: pl. obisse *c*: placidus:
 subisse *Heinsius* 151 tithonia *M*²: cithonia

ibis qua vagus Hercules et Euhæan 155
 ultra sidera flammeumque solem
 et Nili caput et nives Atlantis,
 et laudum cumulo beatus omni
 scandes belliger abnuesque currus;
 donec Troicus ignis et renatae 160
 Tarpeius pater intonabit aulae,
 hæc donec via te regente terras
 annosa magis Appia senescat.'

IV.

EPISTOLA AD VITORIUM MARCELLUM.

Curre per Euboicos non segnis, epistola, campos,
 hac ingressa via, qua nobilis Appia crescit
 in latus et molles solidus premit agger harenas.
 atque ubi Romuleas velox penetraveris arces,
 continuo dextras flavi pete Thybridis oras, 5
 Lydia qua penitus stagnum navale coerces
 ripa suburbanisque vadum praetexitur hortis.
 illic egregium formaque animisque videbis
 Marcellum et celso praesignem vertice nosces.
 cui primam solito vulgi de more salutem, 10
 mox inclusa modis hæc reddere verba memento:

'iam terras volucremque polum fuga veris aquosi
 laxat et Icariis caelum latratibus urit;
 ardua iam densae rarescunt moenia Romae.

157 et Nili: ad Nili *Brandesius* 1885 p. 575, qui v. 158 ante 157 collocari iubet, contra *Postgati* 1905 p. 129 v. 157 post v. 154 reiecit; cf. *Housman* 1906 p. 44sq. 159 scandes s: Sandes: vades ci. *Phillimorius*: frondes *Slater*; currus etiam ad scandes pertinet abnuesque: advesque *Stangius* 1887 p. 30 162 regente s: gerente 163 senescat: senescet *Heinsius* (qua coniectura probata post via dist. *Koestlinius* 1876 p. 509)

IV. EPISTOLA AD VITORIUM MARCELLUM (de nomine cf. *Nohl* 1877 p. 518 et *Mommsen* 1878 p. 428) 2 via *Vollmer*: vias 5 continuo 8 illic s: Ille: illac *Krohn* 9 vertite 10 primam: primum s 13 lantrantibus

hos Praeneste sacrum, nemus hos glaciale Dianae, 15
 Algidus aut horrens aut Tuscula protegit umbra,
 Tiburis hi lucos Anienaque frigora captant.

te quoque clamosae quatenam plaga mitior urbi
 subtrahit? aestivos quo decipis aere soles?
 quid tuus ante omnis, tua cura potissima, Gallus, 20
 nec non noster amor — dubium morumne probandus
 ingeniine bonis —? Latiis aestivat in oris
 anne metalliferae repetit iam moenia Lunae
 Tyrrhenasque domos? quod si tibi proximus haeret,
 non ego nunc vestro procul a sermone recedo. 25
 certum est, inde sonus geminas mihi circumit aures.

sed tu, dum nimio possessa Hyperione flagrat
 torva Cleonaei iuba sideris, exue curis
 pectus et assiduo temet furare labori.

a) et soutes operit pharetras arcumque retendit 30
 Parthus et Eleis auriga laboribus actos

Alpheo permulcet equos et nostra fatescit
 laxaturque chelys: vires instigat alitque
 tempestiva quies, maior post otia virtus!
 talis cantata Briseide venit Achilles 35

acrior et positis erupit in Hectora plectris.
 te quoque flammabit tacite repetita parumper
 desidia et solitos novus exultabis in actus.

b) certe iam Latiae non miscent iurgia leges,
 et pacem piger annus habet messesque reversae 40
 dimisere forum. nec iam tibi turba reorum
 vestibulo querulique rogant exire clientes;
 cessat centeni moderatrix iudicis hasta,

17 Anienaque 5: amenaque 18 quae nam: quae iam Otto
 1887 p. 538 mitior probum: laetior ci. Saenger 20 distinxi
 cum Housmano 1906 p. 46 21 probandus: -dis Koestlinius
 1876 p. 526 22 ingeniine 5: Ingeniive latiis: Latiisne Otto
 1887 p. 539 26 geminas geminas (alterum exp. M¹) cirumit
 27 fraglat 30 operit 5: aperit 32 Alpheo 5: Alpheos
 36 positis 5: postis 37 tacitae 38 solitos 5: solidos 40 habet 5:
 labet 42 rogant: negant Burmannus

qua tibi sublimi iam nunc celeberrima fama
 eminet et iuvenis facundia praeterit annos. 45
 — felix curarum, cui non Heliconia cordi
 serta nec imbelles Parnasi e vertice laurus,
 sed viget ingenium et magnos accinctus in usus
 fert animus quascumque vices: nos otia vitae
 solamur cantu ventosaeque gaudia famae 50
 quaerimus. en egomet somnum et geniale secutus
 litus, ubi Ausonio se condidit hospita portu
 Parthenope, tenues ignavo pollice chordas
 pulso Mārōnēique sedens in margine templi
 sumo animum et magni tumulis ad canto magistri: 55
 at tu, si longi cursum dabit Atropos aevi,
 — detque, precor, Latique ducis sic numina pergant,
 quem tibi posthabito studium est coluisse Tonante,
 quique tuos alio subtextit munere fascas
 et spatia obliquae mandat renovare Latinae! — 60
 forsitan Ausonias ibis frenare cohortes
 aut Rheni populos aut nigrae litora Thyles
 aut Histrum servare datur metuendaque portae
 limina Caspiacae. nec enim tibi sola potentis
 eloquii virtus: sunt membra accommoda bellis 65
 quique gravem tarde subeant thoraca lacerti:
 seu campo pedes ire pares, est agmina supra
nutaturus apex; seu frena sonantia flectes,
 serviet asper equus. nos facta aliena canendo
 vergimur in senium: propriis tu pulcher in armis 70
ipse canenda geris parvoque exempla parabis
 magna Getae, dignos quem iam nunc belliger actus

48 usus: ausus *Cornelissenus* 1877 p. 290 et *Grasberger* 1877
 p. 774: actus *ci. Baehrens* 60 obliquae: antiquae c 63 datur
Politianus: datus: latus c 64 pontentis 65 menbra 66 tarde
 (*def. Imhofius* 1889 p. 156 et *Schwartzius* 1889 p. 13): haud tarde
Barthius: artandi *ci. Phillimorius*: faciles *Otto* 1887 p. 539; alii
 alia 67 est: iste *ci. Phillimorius* male 68 nutaturus s: Nit-
 taurus 71 ipse s: Ipsa parvoque s: parvaque 72 quem
 recte: qui *Phillimorius*

poscit avos praestatque domi novisse triumphos.
surge, agedum, iuvenemque, puer, deprinde parentem,
stemmate materno felix, virtute paterna. 75

iam te blanda sinu Tyrio sibi curia felix
educat et cunctas gaudet spondere curules.' —

— haec ego Chalcidicis ad tè, Marcelle, sonabam
litoribus, fractas ubi Vesvius erigit iras,
aemula Trinacriis volvens incendia flammis. 80

mira fides! credetne virum ventura propago,
cum segetes iterum, cum iam haec deserta virebunt,
infra urbes populosque premi proavitaque tosto
rura abiisse mari? necdum letale minari

cessat apex. procul ista tuo sint fata Teati 85
nec Marrucinos agat haec insania montes.

— nunc si forte meis quae sint exordia musis
scire petis, iam Sidonios emensa labores

Thebais optato collegit carbasa portu
Parnasique iugis silvaeque Heliconide festis 90

tura dedit flammis et virginis exta iuvencae
votiferaque meas suspendit ab arbore vittas.

nunc vacuos crines alio subit infula nexu:

Troia quidem magnusque mihi temptatur Achilles,

73 avos (nom.) praestatque (avos maternus est Cn. Hosidius Getae, qui praestat puero domestica triumpho exempla; recte interpretatus est etiam Postgatus 1906 p. 306): avus (c) perstatque Peyraredus: avos speratque Saenger (at iam triumphavit): avo spernitque Phillimorius male 75 felix: pernix Saenger 76 curia Marklandus: gloria (quod retinet Phillimorius) 78 calchidicis 79 Vesvius s: ve suus erigit s: eriget 80 trinacriis M¹: trinacrius 83 -que tosto (cocto Krohnius: taetro Phillimorius: tracto Korschius: tota post Ungerum 1868 p. 179 Grasberger 1877 p. 774) . . . mari Vollmer 1893 p. 836: -que toto . . . mari: re-torto . . . mari Karstenus 1899 p. 368: -que tofo . . . gravi Saenger 85 tuo sint (sic iam ed. Parmensis) fata Teati Imhofius (nisi forte vox Teate ut Reate indeclinabilis est tuendumque e finale): tuos in fata teate: tibi sint fata, Teate Marklandus 86 Marrucinos s: maur (del. M¹) marucinos montes: montis (scil. Vesuvii) Polster 1890 p. 7 89 optato: oblato Cornelissenus 1877 p. 290 91 iuveneae

sed vocat arcitenens alio pater armaque monstrat 95
 Ausonii maiora ducis. trahit impetus illo
 iam pridem retrahitque timor. stabuntne sub illa
 mole umeri an magno vincetur pondere cervix?
 dic, Marcelle, feram? fluctus an sueta minores
 nosse ratis nondum Ioniis credenda periclis? 100
 iamque vale et penitus voti tibi vatis honorem
 corde exire veta. nec enim Tirynthius * * * *
 * * * * * almae
 pectus amicitiae; cedit tibi gloria fidi
 Theseos, et lacerum qui circa moenia Troiae
 Priamiden caeso solacia traxit amico. 105

V.

ODE LYRICA AD SEPTIMIUM SEVERUM.

Parvi beatus ruris honoribus,
 qua prisca Teucros Alba colit lares,
 fortem atque facundum Severum
 non solitis fidibus saluto.

iam trux ad Arctos Parrhasias hiems 5
 concessit altis obruta solibus,
 iam pontus ac tellus renident
 in Zephyros Aquilone fracto.

101 voti: noti s honorem: amorem c 102 lacunam statuit
 Leo 1892 p. 15 cum Marklando; locus varie temptatus, sed Tiryn-
 thius ex quolibet adverbio (retinentius Grotius, intemeratius Unger
 1868 p. 211, servantius Saenger, tibi vinctius Otto 1887 p. 539:
 tibi notius Polster 1878 p. 7 aliis) corruptum esse minime pro-
 babile est; sed enim (scil. cedit tibi) Tirynthius . . . Koestlinius
 1876 p. 496. defendit tradita Vollmer 103 Pectus (cf. Mart. IX
 14, 2): parcus Slater 1907 p. 152

V. 8 in Zephyros aquilone fracto Buecheler et Krohnius:
 Iam zephios aquilone fractos

nunc cuncta veris; frondibus annuis
crinitur arbos, nunc volucrum novi 10
questus inexpertumque carmen,
quod tacita statuere bruma.

nos parca tellus pervigil et focus
culmenque multo lumine sordidum
solantur exemptusque testa 15
qua modo ferbuerat Lyaeus.

non mille balant lanigeri greges,
nec vacca dulci mugit adultero,
unique siquando canenti
mutus ager domino reclamat. 20

sed terra primis post patriam mihi
dilecta curis; hic mea carmina
regina bellorum virago
Caesareo peramavit auro,

cum tu sodalis dulce periculum 25
conisus omni pectore tolleres,
ut Castor ad cunctos tremebat
Bebryciae strepitus harenae.

tene in remotis Syrtibus avia
Leptis creavit? iam feret Indicas 30
messes odoratisque rara
cinnama praeripiet Sabaeis.

9 veris (*recte dist. Postgatius 1905 p. 129*): veri *Baehrens*:
ruris *Wernsdorffius* annuis: aemulans *ci. Saenger* 10 crinitur: *Crinitus* 12 statuere (*i. composuere*): studuere *Clarkius* (*cf. Class. Rev. 20, 1906 p. 322*): tacuere *Phillimorius* (*pessime*): siluere *Owenus apud eundem* quod tacitas tenuere brumae *Saenger*
13 nos: Hos 16 qua: Quo: qui c: cum *Vollmer* ferbuerat: *ci. Saenger*
fer uerat 17 balant: lavant lanigeri: lapigeri 21 est
(*del. M¹*) post 22 hic *Heinsius*: hinc 24 peramavit: deco-
ravit *Marklandus*: redimivit *Baehrens*: reparavit (*scil. post re-*
pulsam) *ci. Phillimorius* 26 tolleres: pelleres *Heinsius*: falleres
ci. Saenger 28 strepitus harenae: crepitus habenae *Schrader*

quis non in omni vertice Romuli
reptasse dulcem Septimium putet?

quis fonte Iuturnae relictis
uberibus neget esse pastum? 35

nec mira virtus: protinus Ausonum
portus vadosae nescius Africae

intras adoptatusque Tuscis
gurgitibus puer innatasti. 40

hinc parvus inter pignora curiae
contentus <artae> lumine purpurae
crescis, sed immensos labores
indole patricia secutus.

non sermo Poenus, non habitus tibi,
externa non mens: Italus, Italus. 45

sunt Urbe Romanisque turmis,
qui Libyam deceant alumni.

est et frementi vox hilaris foro,
venale sed non eloquium tibi; 50
ensisque vagina quiescit,
stringere ni iubeant amici.

sed rura cordi saepius et quies,
nunc in paternis sedibus et solo

Veiente, nunc frondosa supra
Hernica, nunc Curibus vetustis. 55

hic plura pones vocibus et modis
passim solutis, sed memor interim

nostri verecundo latentem
barbiton ingemina sub antro. 60

34 reptasse 5: Raptasse 38 nescius *Avanti*us: nesciet
42 artae *Burm*annus: om. sine lac.: arto *Turne*bus 47 Urbe 5:
turbæ 48 libram 49 frementi: frequenti *Markland*us
hilaris: habilis *idem* 52 ni 5: ne 53 saepius: seposita *Cor-*
*nelissen*us 1877 p. 290 54 nunc in 5: Nunc et in 58 passim 5:
Passum: passu *Markland*us interum 60 ingemina *Gronov*ius:
ingeminas

VI.

HERCULES EPITRAPEZIOS NOVI VINDICIS.

Forte remittentem curas Phoeboque levatum
 pectora, cum patulis tererem vagus otia Saeptis
 iam moriente die, rapuit me cena benigni
 Vindicis. haec imos animi perlapsa recessus
 inconsumpta manet. neque enim ludibria ventris 5
 hausimus aut epulas diverso a sole petitas
 vinaque perpetuis aevo certantia fastis.
 a miseri! quos nosse iuvat, quid Phasidis ales
 distet ab hiberna Rhodopes grue, quis magis anser
 exta ferat, cur Tuscus aper generosior Umbro, 10
 lubrica qua recubent conchyliam mollius alga:
 nobis verus amor medioque Helicone petitus
 sermo hilaesque ioci brumalem absumere noctem
 suaserunt mollemque oculis expellere somnum,
 donec ab Elysiis prospexit sedibus alter 15
 Castor et hesternas risit Tithonia mensas.
 o bona nox iunctaque utinam Tirynthia luna!
 nox et Erythraeis Thetidis signanda lapillis
 et memoranda diu geniumque habitura perennem!
 mille ibi tunc species aerisque eborisque vetusti 20
 atque locuturas mentito corpore ceras
 edidici. quis namque oculis certaverit usquam
 Vindicis, artificum veteres agnoscere ductus
 et non inscriptis auctorem reddere signis?
 hic tibi quae docto multum vigilata Myroni 25
 aera, laboriferi vivant quae marmora caelo

VI. 5 manet 5: manent 6 a: e 5 7 aevo (senio *Heinsius*)
 certantia: aevum testantia *Sandstroemius* 1878 p. 30 10 ferat:
 satur *Postgati* 1905 p. 129 p (del. M¹) generosior 14 som-
 num 5: sumnum 18 Erythraeis: Erythraeae *Marklandus* male
 19 habitura *Avanti*us: habitumque 21 corpore 25 hic c:
 Haec tibi: mihi cum Antonio Amiternino *Adrianus* 1893
 p. 20 servato monstravit v. 30 male, nam perfectum illud ferri
 nequit 26 caelo *Avanti*us: caeli

Praxitelis, quod ebur Pisaeo pollice rasum,
quid Polycliteis iussum spirare caminis,
linea quae veterem longe fateatur Apellen,
monstrabit: namque haec, quotiens chelyn exuit, illi 30
desidia est, hic Aoniis amor avocat antris.

haec inter castae genius tutelaque mensae
Amphitryoniades multo mea cepit amore
pectora nec longo satiavit lumina visu:
tantus honos operi finesque inclusa per artos 35
maiestas! deus ille, deus! seseque videndum
indulsit, Lysippe, tibi parvusque videri
sentirique ingens! et cum mirabilis intra
stet mensura pedem, tamen exclamare libebit,
si visus per membra feres: 'hoc pectore pressus 40
vastator Nemees, haec exitiale ferebant
robur et Argoos frangebant brachia remos.'
ac spatio tam magna brevi mendacia formae!
quis modus in dextra, quanta experientia docti
artificis curis, pariter gestamina mensae 45
ingere et ingentes animo versare colossos!
tale nec Idaeis quicquam Telchines in antris

29 veterem longe: verum l. *Marklandus*: tenerum l. *Korschius*:
Venerem conans ci. *Saenger*, quod non intellego 30 monstrabit
Gervartius: monstravit illi *Gervartius*: ille 34 satiavit: satiavi
Phillimorius male 35 finesque inclusa per artos 5: finesque
(tenuesque *Bursianus*: iuvenesque *Polster* 1878 p. 9: teretes *Gras-*
berger 1877 p. 775) incl. per artus 36 recte dist. *Lundstroemius*
1893 p. 74 37 Indulsit (l ex s M¹, l exp. M², voluit ergo In-
clusit) 38 mirabilis intra: -le citra *Sandstroemius* 1878 p. 30
39 pedem *Politianus*: pedum 40 menbra 43 ac spatio ed.
Parm.: Ac spatium (quod defendit *Kalinka* 1890 p. 251, sed propter
brevi dativus vel ablativus necessarius): nec spatium *Phillimorius*:
a! spatio *Baehrens* 1873 p. 259 (male): in spatio *Bursianus*: an
spatio 5 *Postgatus* et *Daviesius*: dant spatium *Ziehenus* 1904
p. 647: aspice iam *Korschius* (displicet iam tam) 45 curis:
ceris *Brandesius* 1885 p. 579: cuivis *Saenger*: tenuis *Waller*
1885 p. 44 male: cuius vel cui ius ci. *Phillimorius* 47 quit-
quam thelcines stolidus *Brontes* nec (explicat *Skutschius* 1893
p. 836): validus (*Siculus Baehrens* 1873 p. 260: solitus *Otto* 1887
p. 539) Br. nec *Handius* 1850 p. 23: *Brontes Steropesve* et *Saenger*

nec stolidus Brontes nec qui polit arma deorum,
 Lemnius exigua potuisset ludere massa.
 nec torva effigies epulisque aliena remissis, 50
 sed qualem parci domus admirata Molorchi
 aut Aleae lucis vidit Tegeaea sacerdos;
 qualis et Oetaeis emissus in astra favillis
 nectar adhuc torva laetus Iunone bibebat:
 sic mitis vultus, veluti de pectore gaudens, 55
 hortatur mensas. tenet haec marcentia fratris
 pocula, at haec clavae meminit manus; aspera sedes
 sustinet et cultum Nemeaeo tegmine saxum.

digna operi fortuna sacro. Pellaeus habebat
 regnator laetis numen venerabile mensis 60
 et comitem occasus secum portabat et ortus,
 praestabatque libens modo qua diademata dextra
 abstulerat dederatque et magnas verterat urbes.
 semper ab hoc animos in crastina bella petebat,
 huic acies semper victor narrabat opimas, 65
 sive catenatos Bromio detraxerat Indos
 seu clusam magna Babylona refregerat hasta
 seu Pelopis terras libertatemque Pelasgam

50 torva: tetrica *ci. Saenger propter torva v. 54* 51 parti
 admisata 52 Aleae *Hermolaus Barbarus: taleae* Tegeaea 5:
 tegea 55 vultus (*cf. Grasberger 1877 p. 775*): vultu *Handius*
1850 p. 24: vultum *Baehrens* 57 clavae *Marklandus: levae*
 sedes *Marklandus: sedis (quem nominativum Statio ipsi tribuere*
vereor) 58 et cultum (*scil. ornatum*): et fultum *Otto 1887 p. 540*:
 effultum *Polster 1879 p. 14*: occultum *Handius 1850 p. 25*
 Nemeaeo 5: nemeo 59 Pellaeus 5: polleus 62 Prestabatque
 (*cf. Buecheler Rhein. Mus. 52, 1897 p. 396*): prensabatque c: pressa-
 batque *Schrader: versabat Saenger* 64 ab c: ad (d *in ras. ex*
b M¹) 65 acies — narrabat opimas 5: acie — narrabat opinas:
 acies n. opinor *Kalinka 1890 p. 254*: acies navabat opimas *Saenger*:
 acie — sacrabat opima *Bursianus: acie — narrasse (inf. hist.)*
 propinans *Krohnus* 67 clusam magna (*de sarisis potissimum*
accipit Saenger, cf. etiam V 1, 134): cl. multa *Baehrens: Susa ac*
magna Saenger (at clusam necessarium propter refregerat): densa
Macetum Korschus

obruerat bello; magnoque ex agmine laudum
fertur Thebanos tantum excusasse triumphos. 70
ille etiam, magnos Fatis rumpentibus actus,
cum traheret letale merum, iam mortis opaca
nube gravis vultus alios in numine caro
aeraque supremis timuit sudantia mensis.

mox Nasamoniaco decus admirabile regi 75
possessum; fortique deo libavit honores
semper atrox dextra periuroque ense superbus
Hannibal. Italicae perfusum sanguine gentis
diraque Romuleis portantem incendia tectis
oderat, et cum epulas et cum Lenaea dicaret 80
dona, deus castris maerens comes ire nefandis,
praecipue cum sacrilega face miscuit arces
ipsius immeritaeque domos ac templa Sagunti
polluit et populis furias immisit honestas.

nec post Sidonii letum ducis aere potita 85
egregio plebeia domus. convivia Syllae
ornabat semper claros intrare penates
adsuetum et felix dominorum stemmate signum.

nunc quoque, si mores humanaque pectora curae
nosse deis; non aula quidem, Tirynthie, nec te 90
regius ambit honos, sed casta ignaraque culpa
mens domini, cui prisca fides coeptaeque perenne
foedus amicitiae. scit adhuc florente sub aevo
par magnis Vestinus avis, quem nocte dieque
spirat et in carae vivit complexibus umbrae. 95
hic igitur tibi laeta quies, fortissime divum,

78 Italicae ς : italiae 79 portantem ς : portentem 80 di-
caret: dicarat *Otto* 1887 p. 540 81 comes ς : comis nep
(*del. M*¹) nefandis 82 sacrilega *Gronovius*: sacrilegas arces ς :
artes 83 immeritaeque ς : meritaeque sgunti 85 aere ς :
aera 86 egregio ς : Egregia Syllae *Handius* 1850 p. 30:
sibillae (*alterum i ex u M*¹): Sullae c 89 si: sic *Schrader*
90 Tirynthie *Politianus*: tirintia 91 casta ς : castra 94 magnis
s (*s del. M*¹) vestinus avis *Avantius*: aquis 96 divum *M*¹:
divumque

Alcide, nec bella vides pugnasque feroces,
 sed chelyn et vittas et amantes carmina laurus.
 hic tibi sollemni memorabit carmine, quantus
 Iliacas Geticasque domos quantusque nivalem 100
 Stymphalon quantusque iugis Erymanthon aquosis
 terrueris, quem te pecoris possessor Hiberi,
 quem tulerit saevae Mareoticus arbiter arae.
 hic penetrata tibi spoliataque limina mortis
 concinet et flentes Libyae Scythiaeque puellas. 105
 nec te regnator Macetum nec barbarus umquam
 Hannibal aut saevi posset vox horrida Syllae
 his celebrare modis. certe tu, muneris auctor,
 non aliis malles oculis, Lysippe, probari.

VII.

ODE LYRICA AD VIBIUM MAXIMUM.

Iam diu lato sociata campo
 fortis heroos, Erato, labores
 differ atque ingens opus in minores
 contrahe gyros,

tuque, regnator lyricae cohortis, 5
 da novi paulum mihi iura plectri,
 si tuas cantu Latio sacravi,
 Pindare, Thebas:

Maximo carmen tenuare tempto;
 nunc ab intonsa capienda myrto 10
 serta, nunc maior sitis et bibendus
 castior amnis.

98 carmina: stamina Waller 1885 p. 45: limina Otto 1887
 p. 541: numina Saenger 99 solemni 101 Strymphon
 105 Libyae 5: libre

VII. ODE · LYRICA · AD · VIVIVM MAXIMVM · 1 sociata (scil.
 mihi): satiata 5: spatiata 5 2 heroos 5: herois 11 nunc maior
 sitis: nec m. s. Marklandus: dum m. s. Korschius: nunc Mavors
 sitit ci. Saenger

quando te dulci Latio remittent
Dalmatae montes, ubi Dite viso
pallidus fossor redit erutoque
concolor auro? 15

ecce me natum propiore terra
non tamen portu retinent amoeno
desides Baiae liticenve notus
Hectoris armis. 20

torpor est nostris sine te Camenis,
tardius sueto venit ipse Thymbrae
rector et primis meus ecce metis
haeret Achilles.

quippe te fido monitore nostra
Thebais multa cruciata lima
temptat audaci fide Mantuanae
gaudia famae. 25

sed damus lento veniam, quod alma
prole fundasti vacuos penates. 30
o diem laetum! venit ecce nobis
Maximus alter!

orbitas omni fugienda nisu,
quam premit votis inimicus heres,
optimo poscens — pudet heu! — propinquo 35
funus amice.

orbitas nullo tumultata fletu:
stat domo capta cupidus superstes
imminens leti spoliis et ipsum
computat ignem. 40

15 fossor 5: fessor 19 liticenve notus Hectoris armis *ed. Parmensis*: laticemve motus H. amnis 23 ecce: ille *ci. Saenger*
28 Gaudia: grandia *Postgatius* 35 propinquo funus amice
Krohnius et Klotzius: propinquo funus amici: propinquom f. amico
vulgo: propinqui (*cum pudet heu coniunctum*) f. amico *Postgatius*
1905 p. 130; sed optimo . . . propinquo coniungendum mihi per-
suasum est

duret in longum generosus infans,
perque non multis iter expeditum
crescat in mores patrios avumque
provocet actis!

tu tuos parvo memorabis enses, 45
quos ad Eoum tuleras Orontem
signa frenatae moderatus alae
Castore dextro;

ille ut invicti rapidum secutus
Caesaris fulmen refugis amaram 50
Sarmatis legem dederit, sub uno
vivere caelo.

sed tuas artes puer ante discat,
omne quis mundi senium remensus
orsa Sallusti brevis et Timavi 55
reddis alumnum.

VIII.

GRATULATIO AD IULIUM MENEKRATEN.

Pande fores superum vittataque templa Sabaeis
nubibus et pecudum fibris spirantibus imple,
Parthenope; clari genus ecce Menecratis auget
tertia iam soboles. procerum tibi nobile vulgus
crescit et insani solatur damna Vesaevi. 5
nec solum festas secreta Neapolis aras

46 Eoum 5: eum tuleras: tuleris *Avanti* Orontem
Housmanus (cf. ad I 1, 4)

VIII. GLATVLATIO (sic!) · AD · IVLIVM · MENEKRATEN · 1 Pandere
(re del. rubr.) sorores (del. M¹ et rubr.) fores 3 Menecratis 5:
menecrates 6 secreta: recreata *Otto* 1887 p. 542: *secura vel*
exerta Unger 1868 p. 274 et 276: *erecta Bachrens*: *servata Saenger*:
cretata Rothsteinus 1900 p. 515

ambiat: et socii portus dilectaque miti
 terra Dicarcheo nec non plaga cara madenti
 Surrentina deo sertis altaria cingat,
 materni qua litus avi, quem turba nepotum 10
 circumit et similes contendit reddere vultus.
 gaudeat et Libyca praesignis avunculus hasta,
 quaeque sibi genitos putat attollitque benigno
 Polla sinu. macte, o iuvenis, qui tanta merenti
 lumina das patriae. dulcis tremit ecce tumultus 15
 tot dominis clamata domus. procul atra recedat
 Invidia atque alio liventia pectora flectat:
 his senium longaeque decus virtutis et alba
 Atropos et patrius laurus promisit Apollo.
 ergo quod Ausoniae pater augustissimus urbis 20
 ius tibi tergeminae dederat laetabile prolis,
 omen erat. venit totiens Lucina piumque
 intravit repetita larem. sic fertilis, oro,
 stet domus et donis numquam mutata sacratis.
 macte, quod et proles tibi saepius aucta virili 25
 robore; sed iuveni laetanda et virgo parenti:
 aptior his virtus, citius dabit illa nepotes,
 qualis maternis Helene iam digna palaestris

8 Dicarcheo *Baehrens*: dicachen: Dicaearcho *Krohnus* (cf. III 1, 92) 11 similes — vultus: simili — vultu *Heinsius*
 12 hastas (s' finale del. *M*¹) 15 dulcis tremit ecce tumultus:
 dulci tremit (fremet *Heinsius*: strepit *Baehrens*) ecce tumultu c
 16 clamata: clarata *Cornelissenus* 1877 p. 290 17 pectora:
 lumina *Marklandus*: tempora *Cornelissenus* 1877 p. 291 male
 18 et alba (quod tuetur oppositum atra): alebat ci. *Phillimorius*;
 lacunam post v. 18 statuit *Saenger* 19 laurus *Krohnus*: lauro
 (quod frustra defendit *Rothsteinius* 1900 p. 500): lauros s vulgo
 21 ger (del. *M*¹) ter geminae 24 mutata: nudata *Marklandus*:
 immutata *Otto* 1887 p. 542 (cf. *Damstéus in Serto Naberrico*
 1908 p. 79sq.) 25 saepius necessarium: laetius *Grasberger* 1877
 p. 421 26 sed: sic *Heinsius*: se *Politianus*: se et *Lundstroemius*
 1893 p. 76: se ut *Ellisius* 1910 p. 157: spem *Hertzus* 1873
 p. 337; sed necessarium iuveni laetanda et *Saenger a. 1886 et*
Vollmer 1893 p. 837: iuveniletam dat: iuvenilaetandast *Baehrens*
 v. 27 del. *Marklandus* male; cf. *Sen. dial. XII* 18, 7

inter Amyclaeos reptabat candida fratres;
 vel qualis caeli facies, ubi nocte serena 30
 admoveere iubar mediae duo sidera lunae.

sed queror haud faciles, iuvenum rarissime, questus
 irascorque etiam, quantum irascuntur amantes.

tantane me decuit vulgari gaudia fama
 noscere? cumque tibi vagiret tertius infans, 35

protinus ingenti non venit nuntia cursu
 littera, quae festos cumulare altaribus ignes

et redimire chelyn postesque ornare iuberet
 Albanoque cadum sordentem promere fumo

et cantu signare diem, sed tardus inersque 40
 nunc demum mea vota cano? tua culpa tuusque

hic pudor. ulterius sed enim producere questus
 non licet; en hilaris circumstat turba tuorum

defensatque patrem. quem non hoc agmine vincas?

di patrii, quos auguriis super aequora magnis 45
 litus ad Ausonium devexit Abantia classis,

tu, ductor populi longe migrantis, Apollo,
 cuius adhuc volucrem laeva cervice sedentem

respiciens blande felix Eumelus adorat,
 tuque, Actaea Ceres, cursu cui semper anhelò 50

votivam taciti quassamus lampada mystae,
 et vos, Tyndaridae, quos non horrenda Lycurgi

Taygeta umbrosaeque magis coluere Therapnae:
 hos cum plebe sua patrii servate penates.

sint, qui fessam aevo crebrisque laboribus urbem 55
 voce opibusque iuvent viridique in nomine servent.

29 reptabat: certabat *Grasberger* 1877 p.775 32 rarissime:
 carissime § 38 redimere 39 Albanoque: Albanique *Krohnus*
 40 cantu: creta *Bentleius*: tantum *Saenger* sed: sic *Baehrens*:
 si *Brandesius* 1885 p. 581 *sublata distinctione post cano haud*
male 46 Abantia §: ab anxia 49 Eumelus *Housmanus* 1906 p.46
 (cf. III 3, 210. V 2, 22. V 4, 5): eumeliss 50 Actaea c: acea
 52 lygurgi 53 Taygeta 54 patrii: patriae *Gronovius* 55 fes-
 sam §: fossam 56 nomine: robore *Cornelissenus* 1877 p. 291;
ludit poeta in nomine Neapolis

his placidos genitor mores largumque nitorem
 monstret avus, pulchrae studium virtutis uterque.
 quippe et opes et origo sinunt hanc lampade prima
 patricias intrare fores, hos pube sub ipsa, 60
 si modo prona bonis invicti Caesaris adsint
 numina, Romulei limen pulsare senatus.

IX.

HENDECASYLLABI IOCOSI AD PLOTIUM GRYPUM.

Est sane iocus iste, quod libellum
 misisti mihi, Grype, pro libello.
 urbanum tamen hoc potest videri,
 si post hoc aliquid mihi remittas;
 nam si ludere, Grype, perseveras, 5
 non ludis. licet, ecce, computemus!
 noster purpureus novusque charta
 et binis decoratus umbilicis,
 praeter me mihi constitit decussis:
 tu rosum tineis situque putrem, 10
 quales aut Libycis madent olivis
 aut tus Niliacum piperve servant
 aut Byzantiacos colunt lacertos,
 nec saltem tua dicta continentem,
 quae trino iuvenis foro tonabas, 15
 aut centum prope iudices, priusquam
 te Germanicus arbitrum sequenti
 annonae dedit omniumque late
 praefecit stationibus viarum,

57 his placidos 5: His placidus: hos placidus *Sudhausius*
 59 hanc *Gevartius*: hac 61 bonis (b in ras. ex p M¹)

IX. ENDECA · SYLLABI · IOCOSI · ADPLOTIV · GRYPVM · 4 Si post
 hoc aliquid mih (mihi M² in mg.) remittas: si posthac aliud
 mihi remittes *Heinsius* 7 cartha 8 umbilicis 5: umbilicus
 9 decussis: decussi *Turnebus* 12 miliacum 13 colunt: olent
Heinsius

sed Bruti senis oscitationes 20
 de capsâ miseri libellionis
 emptum plus minus asse Gaiano,
 donas. usque adeone defuerunt
 caesis pillea suta de lacernis
 vel mantelia luridaeve mappae, 25
 chartae Thebaicaeve Caricaeve?
 nusquam turbine conditus ruenti
 prunorum globus atque cottanorum?
 non enlychnia sicca, non replictae
 bulborum tunicae? nec ova tantum 30
 nec lenes halicae nec asperum far?
 nusquam Cinyphiis vagata campis
 curvarum domus uda coclearum?
 non lardum grave debilisve perna?
 non lucanica, non graves falisci, 35
 non sal oxyporumve caseusve,
 aut panes viridantis aphronitri
 vel passum psithiis suis recoctum,
 dulci defruta vel lutosa caeno?
 quantum nec dare cereos olentes, 40
 cultellum tenuesve codicillos?
 ollares, rogo, non licebat uvas,
 Cumano patinas in orbe tortas
 aut unam dare synthesin — quid horres? —

21 libellionis ς : libelliones 24 caesis: scissis *Heinsius*:
 crassis *Waller 1885 p. 47*: cassis *Polster 1878 p. 8* suta ς :
 sicta (vel suta vel sicca): secta *Polster 1878 p. 8* 26 Carthae
 28 cottanorum ς : cattanorum 29 eulychnia: ellychnia *vulgo*
 30 bulborum ς : Bullorum tantum: tandem *Polster 1878 p. 8*:
 quantum! *Postgatius 1905 p. 130* 31 lenes *Heinsius*: leves
 34 grave: breve *Marklandus* 35 Lucanica *M² repetiit in mg.*
 36 oxyporumve *ed. Aldina*: oxyforumve 37 utrum nitidantis
 an viridantis *M* habeat, non facile contenderis; illud verisimilius,
 probatur *Schillingio 1905 p. 55* aphronitri ς : afpronitri
 38 suis *Avantijs*: uvis vel unis 39 defruta ς : defructa
 40 nec: vel c 41 Cutellum: scutellam *Slater* 43 in: vel *Hein-*
sius: sub *ci. Saenger*

alborum calicum atque caccaborum? 45
 sed certa velut aequus in statera,
 nil mutas, sed idem mihi rependis.
 quid si, cum bene mane semicrudus
 inlatam tibi dixero salutem,
 et tu me vicibus domi salutes? 50
 aut, cum me dape iuveris opima,
 expectes similes et ipse cenas?
 irascor tibi, Grype. sed valebis;
 tantum ne mihi, quo soles lepore,
 et nunc hendecasyllabos remittas. 55

49 Inlatam: illotam *Turnebus*: inlaesam vel intactam *Cornelissenus* 1877 p. 291: inflatam *Otto* 1887 p. 542: invitam *ci. Phillimorius* dixero ς : dixere 54 ne ς : me (*frustra explicare conatur Schillingius* 1905 p. 56) quo (ς) soles lepore c: quod soles lepori

P · PAPINI · STACII · SILVARVM · LIBER | IIII · EXPLICIT · INCIP · LIB · V ·

P. PAPINI STATI
S I L V A R U M
LIBER V.

STATIUS ABASCANTO SUO SALUTEM.

Omnibus affectibus prosequenda sunt bona exempla, 5
cum publice prosint. pietas, quam Priscillae tuae prae-
stas, et morum tuorum pars et nulli non conciliare te,
praecipue marito, potest. uxorem enim vivam amare vo-
luptas est, defunctam religio. ego tamen huic operi non
ut unus e turba nec tantum quasi officiosus adsilui. ama- 10
vit enim uxorem meam Priscilla et amando fecit mihi
illam probatiorem; post hoc ingratus sum, si lacrimas
tuas transeo. praeterea latus omne divinae domus semper
demereri pro mea mediocritate conitor. nam qui bona
fide deos colit, amat et sacerdotes. sed quamvis propi- 15
orem usum amicitiae tuae iampridem cuperem, mallem
tamen nondum invenisse materiam.

I.

EPICEDION IN PRISCILLAM [UXOREM].

Si manus aut similes docilis mihi fingere ceras
aut ebur impressis aurumve animare figuris,
hinc, Priscilla, tuo solacia grata marito
conciperem. namque egregia pietate meretur,

5 Omnibus: omnium *ci. Phillimorius*: communibus *ci. Saen-*
ger 10 nec *M*²: vec 11 Priscilla 5: priscillam 16 usum 5:
visum: me visum *Krohnus* 17 tamen: tamen talem *Barthius*
post nondum *lac. stat. Saenger*

I. EPHYCEDION IN PRISCILLAM VXOREM <Abascanti> uxorem 5
1 fingere: pingere *Krohnus* 4 meretur *M*²: moretur

ut vel Apelleo vultus signata colore, 5
 Phidiaca vel nata manu reddare dolenti.
 sic auferre rogis umbram conatur et ingens
 certamen cum Morte gerit curasque fatigat
 artificum inque omni te quaerit amare metallo.
 sed mortalis honos, agilis quem dextra laborat. 10
 nos tibi, laudati iuvenis rarissima coniunx,
 longa nec obscurum finem latura perenni
 temptamus dare iusta lyra, modo dexter Apollo
 quique venit iuncto mihi semper Apolline Caesar
 annuat: haut alio melius condere sepulcro. 15
 sera quidem tanto struitur medicina dolori,
 altera cum volucris Phoebi rota torqueat annum;
 sed cum plaga recens et adhuc in vulnere primo
 nigra domus, quis tum miseras accessus ad aures
 coniugis orbat? tunc flere et scindere vestes 20
 et famulos lassare greges et vincere planctus
 Fataque et iniustos rabidis pulsare querelis
 caelicolas solamen erat. licet ipse levandos
 ad gemitus silvis comitatus et amnibus Orpheus
 adforet atque omnis pariter matertera vatem, 25
 omnis Apollineus tegeret Bacchique sacerdos:

6 nata **M**²: vata: rasa *Schrader*: viva *Saenger* Phidiacave
 animata manu *ci. Phillimorius*, Phidiacam vel nacta manum
Postgatus 1905 p. 131, Phidiacave novata manu *uterque*
 11 rarissima: carissima § 15 haud §: aut 17 volucris: vo-
 lucrem *Marklandus* 19 Nigra: aegra *Heinsius* quis tum
 miseras . . . ad aures *Sandstroemius* 1878 p. 32: quaestu mise-
 ramque . . . ad aurem: questu miseram qui . . . ad a. *Macnagh-*
tenus 1890 p. 136: quis tum miserandam . . . ad a. *Adrianus*
 1893 p. 40: questu misero hautque . . . ad a. *Baehrens*: questu
 miseram quis tunc . . . ad a. *ci. Phillimorius*: maestus vetitam-
 que . . . ad a. *ci. Saenger*: miseramque atrox *Korschius*: *traditam*
lectionem def. Imhofius 1859 p. 13 et *Vollmer* 1893 p. 837, sed
 mihi pluralis aures *necessarius videtur*; *Silv. II* 1, 7 surdaque
 averteris aure *singularis propter metricas rationes* 20 tunc
 (t fortasse ex n **M**¹) 21 vincere planctus: vincere planctu vel
 iungere planctus *Heinsius* 22 iniustos **M**²: iu iustos

nil cantus, nil fila deis pallentis Avernī
 Eumenidumque audita comis mulcere valerent:
 tantus in attonito regnabat pectore luctus!
 nunc etiam ad planctus refugit iam plana cicatrix, 30
 dum canimus, gravibusque oculis uxorius instat
 imber. habentne pios etiamnum haec lumina fletus?
 mira fides! citius genetrix Sipylea feretur
 exhausisse genas, citius Tithonida maesti
 deficient rores aut exsatiata fatiscet 35
 mater Achilleis hiemes adfrangere bustis.
 macte animi! notat ista deus, qui flectit habenas
 orbis et humanos propior Iove digerit actus,
 maerentemque videt lectique arcana ministri!
 hinc etiam documenta capit, quod diligis umbram 40
 et colis exequias. hic est castissimus ardor,
 hic amor a domino meritis censore probari.

nec mirum, si vos collato pectore mixtos
 iunxit inabrupta concordia longa catena.
 illa quidem nuptumque prior taedasque marito 45
 passa alio, sed te ceu virginitate iugatum
 visceribus totis animaque amplexa fovebat;
 qualiter aequaevo sociatam palmite vitem
 ulmus amat miscetque nemus ditemque precatur
 autumnum et caris gaudet redimita racemis. 50
 laudantur proavis seu pulchrae munere formae,
 quae morum caruere bonis, falsaeque potentes
 laudis egent verae: tibi quamquam et origo niteret
 et felix species multumque optanda maritis,

27 fl (*del. M*¹) fila 28 comis (*cf. Skutschius 1893 p. 838*):
 choris *Lindembrogius* 30 ad planctus: ad tactus *Cartaultius*
 1904 p. 528 *fort. recte* 33 Sipylea feretur *Heinsius*: si peleā
 (Sipyleia 5) fertur 34 cithonida 44 catenae (*e finale del. M*¹)
 45 nuptumque 5: nuptuque 51 Laudantur: laudentur 5: laudan-
 tor *Postgatius* proavis seu 5: proavi seu (*quo servato munera*
Imhofius 1859 p. 14 coniecit): proavis aut *Heinsius*: proavis ex
Polster 1890, 16 52 falsaeque *Heinsius*: falsoque *quod frustra*
tuetur Phillimorius 53 niteret: nitebat *Adrianus 1893 p. 41,*
sed cf. V 2, 48

ex te maior honos, unum novisse cubile, 55
 unum secretis agitare sub ossibus ignem.
 illum nec Phrygius vitiasset raptor amorem
 Dulichiive proci nec qui fraternus adulter
 casta Mycenaeo conubia polluit auro.
 si Babylonos opes, Lydae si pondera gazae 60
 Indorumque dares Serumque Arabumque potentes
 divitias, mallet cum paupertate pudica
 intemerata mori vitamque rependere famae.
 nec frons triste rigens nimiusque in moribus horror,
 sed simplex hilarisque fides et mixta pudori 65
 gratia. quodsi anceps metus ad maiora vocasset,
 illa vel armiferas pro coniuge laeta catervas
 fulmineosque ignes mediiue pericula ponti
 exciperet. melius, quod non adversa probarunt,
 quae tibi cura tori, quantus pro coniuge pallor! 70
 sed meliore via dextros tua vota marito
 promeruere deos, dum nocte dieque fatigas
 numina, dum cunctis supplex advolveris aris
 et mitem genium domini praesentis adoras.
 audita es, venitque gradu Fortuna benigno. 75
 vidit quippe pii iuvenis navamque quietem
 intactamque fidem succinctaque pectora curis
 et vigiles sensus et digna evolvere tantas
 sobria corda vices, vidit, qui cuncta suorum
 novit et inspectis ambit latus omne ministris. 80
 nec mirum: videt ille ortus obitusque, quid auster,
 quid boreas hibernus agat, ferrique togaeque
 consilia atque ipsam mentem probat. ille iubatis
 molem immensam umeris et vix tractabile pondus

55 Ex te: est et *Bursianus* 64 in moribus 5: maioribus
 66 ad 5: et: in *Baehrens* vocasset 5: vacasset 69 melius
 recte: doluit *ci. Phillimorius male* 71 Sed meliore: splendidiore *ci. Saenger* 81 auster 5: arctos 82 togaeque 5: rotagae
 83 iubatis (*cf. Arch. f. lat. Lex. XIII 1904 p. 286*): iuvantis *Saenger*:
 subactis *Avanti*us: iugatis (*scil. mariti*) *Lohrius* 1876 p. 75: probatis
*Krohn*ius: sub actis *Macnaghtenus* 1890 p. 136 84 pondus
*Avanti*us: tempus

imposuit — nec enim numerosior altera sacra 85
 cura domo —, magnum late dimittere in orbem
 Romulei mandata ducis viresque modosque
 imperii tractare manu; quae laurus ab arcto,
 quid vagus Euphrates, quid ripa binominis Histri,
 quid Rheni vexilla ferant, quantum ultimus orbis 90
 cesserit et refugo circumsona gurgite Thyle
 — omnia nam laetas pila attollentia frondes,
 nullaue famosa signatur lancea penna —;
 praeterea, fidos dominus si dividat enses,
 pandere, quis centum valeat frenare, maniplos 95
 inter missus eques, quis praecepisse cohorti,
 quem deceat clari praestantior ordo tribuni,
 quisnam frenigeræ signum dare dignior alae;
 mille etiam praenosse vices, an merserit agros
 Nilus, an imbrifero Libye sudaverit austro; 100
 cunctaque si numerem, non plura interprete virga
 nuntiat ex celsis ales Tegeaticus astris,
 quaeque cadit liquidas Iunonia virgo per auras
 et picturato pluvium ligat aera gyro,
 quaeque tuas laurus volucris, Germanice, cursu 105
 Fama vehit praegressa diem tardumque sub astris
 Arcada et in medio linquit Thaumantida caelo.
 qualem te superi, Priscilla, hominesque benigno
 aspexere die, cum primum ingentibus actis
 admotus coniunx! vicisti gaudia paene 110
 ipsius, effuso dum pectore prona sacratos
 ante pedes avide domini tam magna merentis

92 laetas: Clarias *Heinsius*: sacras *Polster* 1879 p. 20: claras
Otto 1887 p. 543 93 famosa *Salmasius*: fumosa: funesta *Appel-*
mannus 1872 p. 23 95 maniplos | Inter missus eques: manipulis
 intermixtus equos *Salmasius* (prob. *Mommсенus* 1886 p. 216 sq.):
 maniplo intermissus eques *Madvigius opusc. acad. I* 1834 p. 39
 99 etiam: anni *Turnebus male* 100 Libye 5: librae 105 cursu:
 curru *Casaubonus* 106 vehit c: velut 107 taumantida
 110 vicisti: acuiisti *Heinsius* paene *Burmannus*: cene: certe
Marklandus: curae *Polster* 1884 p. 10 112 avide: sancte *ci.*
Saenger merentis: ferentis *Baehrens*: prementis *Polster* 1890 p. 16

voveris. Aonio non sic in vertice gaudet,
 quam pater arcani praefecit hiatibus antri
 Delius, aut primi cui ius venerabile thyrsi 115
 Bacchus et attonitae tribuit vexilla catervae.
 nec tamen hinc mutata quies probitasve secundis
 intumuit: tenor idem animo moresque modesti
 fortuna crescente manent. fovet anxia curas
 coniugis hortaturque simul flectitque labores. 120
 ipsa dapes modicas et sobria pocula tradit,
 exemplumque ad erile monet; velut Apula coniunx
 agricolae parci vel sole infecta Sabino,
 quae videt emeriti iam prospectantibus astris
 tempus adesse viri, propere mensasque torosque 125
 instruit expectatque sonum redeuntis aratri.
 parva loquor. tecum gelidas comes illa per arctos
 Sarmaticasque hiemes Histrumque et pallida Rheni
 frigora, tecum omnes animo durata per aestus
 et, si castra darent, vellet gestare pharetras, 130
 vellet Amazonia latus intercludere pelta;
 dum te pulvereae bellorum nube videret
 Caesarei prope fulmen equi divinaque tela
 vibrantem et magnae sparsum sudoribus hastae.
 hactenus alma chelys. tempus nunc ponere frondes, 135
 Phoebe, tuas maestaque comam damnare cupresso.
 quisnam impacata consanguinitate ligavit
 Fortunam Invidiamque deus? quis iussit iniquas
 aeternum bellare deas? nullamne notabit.
 illa domum, torvo quam non haec lumine figat 140
 protinus et saeva proturbet gaudia dextra?
 florebant hilares inconcussique penates:

113 Aonio §: ausonio 114 quam *Barthius*: Quem 115 cui
 ius c: cuius 117 hinc §: hic 121 tradit (d ex b M¹) 122 movet
 123 parti sabino: Sabina *Heinsius* 126 redeuntis §: re-
 deuntibus 127 illa: ire *Schrader* 129 durata: durare *Mark-*
landus 132 pulvereae: pulvereum *Baehrens* nube: in nube *add.*
vett. 133 Caesarei §: Caesari 134 Vibrantem: librantem *Mark-*
landus 139 notabit *Barthius*: notavit

nil maestum. quid enim, quamvis infida levisque,
 Caesare tam dextro posset Fortuna timeri?
 invenere viam liventia Fata, piumque 145
 intravit vis saeva larem. sic plena maligno
 adflantur vineta noto, sic alta senescit
 imbre seges nimio, rapidae sic obvia puppi
 invidet et velis adnubilat aura secundis,
 carpitur eximium Fato Priscilla decorem; 150
 qualiter alta comam silvarum gloria pinus
 seu Iovis igne malo seu iam radice soluta
 deficit et nulli spoliata remurmurat aerae.
 quid probitas aut casta fides, quid numina prosunt
 culta deum? furvae miseram circum undique leti 155
 vallavere plagae, tenduntur dura sororum
 licia et exacti superest pars ultima fili.
 nil famuli coetus, nil ars operosa medentum
 auxiliata malis; comites tamen undique ficto
 spem simulant vultu, flentem notat illa maritum. 160
 ille modo infernae nequiquam flumina Lethes
 incorrupta rogat, nunc anxius omnibus aris
 inlacrimat signatque fores et pectore terget
 limina; nunc magni vocat exorabile numen
 Caesaris. heu durus fati tenor! estne quod illi 165
 non liceat? quantae poterant mortalibus annis
 accessisse morae, si tu, pater, omne teneres
 arbitrium! caeco gemeret Mors clusa barathro
 longius et vacuae posuissent stamina Parcae.
 iamque cadunt vultus oculisque novissimus error 170
 optunsaeque aures, nisi cum vox sola mariti
 noscitur; illum unum media de morte reversa
 mens videt, illum aegris circumdat fortiter ulnis

144 tam dextro *M*¹: dextro tam 149 adnubilat: obnubilat
 vel obsibilat *Marklandus*: iam insibilat *Saenger*: adversa flat
Cornelissenus 1877 p. 291 156 tenduntur: tenuantur *§*
 158 coetus: questus *Polster* 1890 p. 9 159 undique: indice *ci.*
Saenger 161 flumina: numina *Heinsius* 168 baratro 172 re-
 versa: reversae *Heinsius*

immotas obversa genas, nec sole supremo
 lumina, sed dulci mavult satiare marito. 175
 tum sic unanimum moriens solatur amantem:
 'pars animae victura meae, cui linquere possim
 o utinam, quos dura mihi rapit Atropos, annos:
 parce, precor, lacrimis, saevo ne concute planctu
 pectora, nec crucia fugientem coniugis umbram. 180
 linquo equidem thalamos, salvo tamen ordine mortis,
 quod prior. exegi longa potiora senecta
 tempora: vidi omni pridem te flore nitentem,
 vidi altae propius propiusque accedere dextrae.
 non in te Fatis, non iam caelestibus ullis 185
 arbitrium: mecum ista fero. tu limite coepto
 tende libens sacrumque latus geniumque potentem
 inquietus ama. nunc, quod cupis ipse iuberi,
 da Capitolinis aeternum sedibus aurum,
 quo niteat sacri centeno pondere vultus 190
 Caesaris et propriae signet cultriciis amorem.
 sic ego nec Furias nec deteriora videbo
 Tartara et Elysias felix admittar in oras.'
 haec dicit labens sociosque amplexitur artus
 haerentemque animam non tristis in ora mariti 195
 transtulit et cara pressit sua lumina dextra.
 at iuvenis magno flammatus pectora luctu
 nunc implet saevo viduos clamore penates,
 nunc ferrum laxare cupit, nunc ardua tendit
 in loca — vix retinent comites —, nunc ore ligato 200
 incubat amissae mersumque in corde dolorem
 saevus agit, qualis conspecta coniuge segnis

177 pos-im: possem *Marklandus fort. recte* 180 Pectora
 181 mortis s *Imhofius* 1859 p. 19 (cf. *Tac. ann. XVI 11 Cic. Lael. 15*): mostis: maestos c male: nostros *Korschius* (*quod languet*):
 messa *Saenger* 190 Quo: quod *Vollmer olim* (1893 p. 840)
 191 et propriae: id pr. ci. *Saenger*: et patriae ci. *Phillimorius*
 signet: signes *Baehrens* 197 flammatus 202 agit: alit *Mark-*
landus qualis: quali *Saenger* conspecta coniuge segnis: con-
 specto coniugis igni *Barthius*

Odrysius vates positus ad Strymona plectris
 obstupuit tristemque rogum sine carmine fleuit.
 ille etiam erecte rupisset tempora vitae, 205
 ne tu Tartareum chaos incommitata subires,
 sed prohibet mens fida duci servandaque sacris
 imperiis et maior amor.

quis carmine digno
 exequias et dona malae feralia pompae
 perlegat? omne illic stipatum examine longo 210
 ver Arabum Cilicumque fluit floresque Sabaei
 Indorumque arsura seges praereptaque templis
 tura, Palaestini simul Hebraei que liquores
 Coryciaeque comae Cinyreaque germina; et altis
 ipsa toris Serum Tyrioque umbrata recumbit 215
 tegmine. sed toto spectatur in agmine coniunx
 solus; in hunc magnae flectuntur lumina Romae
 ceu iuvenes natos suprema ad busta ferentem:
 is dolor in vultu, tantum crinesque genaeque
 noctis habent. illam tranquillo fine solutam 220
 felicemque vocant, lacrimas fudere marito.

est locus, ante urbem qua primum nascitur ingens
 Appia quaque Italo gemitus Almone Cybebe
 ponit et Idaeos iam non reminiscitur amnis.
 hic te Sidonio velatam molliter ostro 225

205 erecte///// (primum e supra v. M¹; ante rasuram videtur fuisse -t vel -r) (cf. Imhofius 1885 p. 7, Schaefer 1886 p. 45, Adrianus 1893 p. 22): fractae Imhofius 1859 p. 20: spretae Appellmannus 1872 p. 24): immeritae Saenger: reliquae Polster 1890 p. 17: eiectae Cartaultius 1904 p. 528 207 Sec duci (sic iam c) servandaque Barthius: ducis mirandaque quod defendit Vollmer sacris imperiis pro imperatore dictum ratus; imperium pro imperatore dici posse manifestum est (cf. e. g. Paneg. VI 1 p. 148, 22 Bs), sed de plurali dubito 211 ciliciumque 213 Palaestini c: palaestinis; Palaestina templa parum commode commemorantur nec minus incommode Palaestini ab Hebraeis separantur. Palaestini autem Hebraei que liquores coniunguntur sicut Coryciae comae et Cinyrea germina 214 Coryciaeque s: Corsciaeque et altis: at altis Gronovius: Orontis Saenger 215 Serum s: serium 220 Noctis recte: sordis Marklandus

eximius coniunx — nec enim fumantia busta
 clamoremque rogi potuit perferre — beato
 composuit, Priscilla, toro. nil longior aetas
 carpere, nil aevi poterunt vitiare labores:
 sic cautum membris, tantas venerabile marmor 230
 spirat opes. mox in varias mutata novaris
 effigies: hoc aere Ceres, hoc lucida Gnosis,
 illo Maia tholo, Venus hoc non improba saxo.
 accipiunt vultus haud indignata decoros
 numina: circumstant famuli consuetaque turba 235
 obsequiis, tunc rite tori mensaeque parantur
 assiduae. domus ista, domus! quis triste sepulcrum
 dixerit? hac merito visa pietate mariti
 protinus exclames: 'est hic, agnosco, minister
 illius, aeternae modo qui sacraria genti 240
 condidit inque alio posuit sua sidera caelo.'
 sic, ubi magna novum Phario de litore puppis
 solvit iter iamque innumeros utrimque rudentes
 lataque veliferi porrexit brachia mali
 invasitque vias, in eodem angusta phaselos 245
 aequore et immensi partem sibi vindicat austri.
 quid nunc immodicos, iuvenum lectissime, fletus
 corde foves longumque vetas exire dolorem?
 nempe times, ne Cerbereos Priscilla tremescat
 latratus? tacet ille piis! ne tardior adsit 250
 navita proturbetque vadis? vehit ille merentes
 protinus et manes placidus locat hospite cumba.
 praeterea, si quando pio laudata marito
 umbra venit, iubet ire faces Proserpina laetas

226 fumantia: infamantia *ci. Phillimorius* 228 toro: tholo
Polster 1890 p. 2 229 labores: tenores *idem ibid.* 230 sic
 cautum *Phillimorius*: Sic catum: siccata ς marmor (*prius*
r supra v. add. M¹) 232 effigies ς : Effugies 233 tolo: coli
Krohnus (ita ut infinitivus pendeat ex verbo novaris v. 231): polo
Polster 1890 p. 2: solo (h. e. argilla) Saenger, alii alia 238 hac ς :
 haec 245 in (*cf. Imhofius 1859 p. 10*): it *Gerartius* angusta ς :
 augusta 252 cumba: ripa *Marklandus* 253 laudata: plo-
 rata *idem*

egressasque sacris veteres heroidas antris 255
 lumine purpureo tristes laxare tenebras
 sertaque et Elysios animae praesternere flores.
 sic manes Priscilla subit. ibi supplice dextra
 pro te Fata rogat, reges tibi tristis Avernī
 placat, ut expletis humani finibus aevi 260
 pacantem terras dominum iuvenemque relinquo
 ipse senex! certae iurant in vota sorores.

II.

LAUDES CRISPINI VETTI BOLANI FILII.

Rura meus Tyrrhena petit saltusque Tagetis
 Crispinus; nec longa mora est aut avia tellus,
 sed mea secreto velluntur pectora morsu,
 udaeque turgentes impellunt lumina guttas,
 ceu super Aegaeas hiemes abeuntis amici 5
 vela sequar spectemque ratem iam fessus ab altis
 rupibus atque oculos longo querar aere vinci.

quid, si militiae iam te, puer inclite, primae
 clara rudimenta et castrorum dulce vocaret
 auspiciū, quanto manarent gaudia fletu 10
 quosve darem amplexus! etiamne optanda propinquis
 tristia? et octonos bis iam tibi circuit orbes
 vita, sed angustis animus robustior annis,
 succumbitque oneri et mentem sua non capit aetas.

255 heroidas ς : eoridas 261 pacantem *Avantius*: Placantem 262 certae: ternae *Nodellius*

II. 3 sed *Gronovius*: Et quod defendit *G. Friedrichius*, *Herm.* 43 (1908) p. 625, fort. recte 4 impellunt: inspergunt *Saenger* guttas: guttae *Marklandus* 7 longo ς : longon 11 etiamne optanda propinquis (-a *Krohnii*) tristia et ς : etiamne optanda propinqui Tristia ut: et iamne o. propinquas (vel -ant cum *Aldina*) tristia, ut *Phillimorius*: etiamne o. propinqua tristibus *Saenger* 12 octonos ς : ottonos bis iam: iam vix ci. *Phillimorius*: bis non *Saenger* (haereo in collocazione vocis non) 13 angustis ς : angustis (-is ex -us *M*¹) 14 del. *Barthius* Succumbitque (cf. *Σ Theb.* I 79): incumbitque *Baehrens* et mentem sua: quantum tua ci. *Saenger*

nec mirum: non te series inhonora parentum 15
 obscurum proavis et priscae lucis egentem
 plebeia de stirpe tulit; non sanguine cretus
 turмали trabeaque recens et paupere clavo
 augustam sedem et Latii penetrale senatus
 advena pulsasti, sed praecedente tuorum 20
 agmine. Romulei qualis per iugera circi,
 cum pulcher visu, titulis generosus avertis
 expectatur equus, cuius de stemmate longo
 felix demeritos habet admissura parentes,
 illum omnes acuunt plausus, illum ipse volentem 25
 pulvis et incurvae gaudent agnoscere metae:
 sic te, clare puer, genitum sibi curia sensit,
 primaque patricia clausit vestigia luna.
 mox Tyrios ex more sinus tunicamque potentem
 agnovere umeri. sed enim tibi magna parabat 30
 ad titulos exempla pater. quippe ille iuventam
 protinus ingrediens pharetratum invasit Araxen
 belliger indocilemque fero servire Neroni
 Armeniam. rigidi summam Mavortis agebat
 Corbulo, sed comitem belli sociumque laborum 35
 ille quoque egregiis multum miratus in armis
 Bolanum; atque illi curarum asperrima suetus
 credere partirique metus, quod tempus amicum
 fraudibus, exerto quaenam bona tempora bello,
 quae suspecta fides aut quae fuga vera ferocis 40
 Armenii. Bolanus iter praenosse timendum,
 Bolanus tutis iuga quaerere commoda castris,
 metiri Bolanus agros, aperire malignas

17 tretus 18 trabeaque recens et *Krohnus* (in eandem
sententiam Saenger trabeamve novans et): trabeaque ac remis et:
 trabeaque Remi nec s 21 qualis (qu ras. ex aci M¹) iugera:
 munera *Marklandus*: murmura *Grasberger* 1877 p.775 22 gene-
 rosiss 23 cuius: cui ius ci. *Saenger* (idem v.24 felixque emeritos
 dedit) stammate 24 demeritos: emeritos *Gervartius*
 27 curia M¹: cura 37 atque illi: atque uni *Heinsius*: ac iuveni
Saenger 39 exerto *Livineius*: exorto 40 suspecta *Politianus*:
 suscepta 43 Metiri: metari c

torrentum nemorumque moras tantamque verendi
 mentem implere ducis iussisque ingentibus unus 45
 sufficere. ipsa virum norat iam barbara tellus,
 ille secundus apex bellorum et proxima cassis.
 sic Phryges attoniti, quamquam Nemeaea viderent
 arma Cleonaeusque acies impelleret arcus,
 pugnante Alcide tamen et Telamona timebant. 50
 disce, puer, — nec enim externo monitore petendus
 virtutis tibi pulcher amor: cognata ministret
 laus animos. aliis Decii reducesque Camilli
 monstrentur — tu disce patrem, quantusque negantem
 fluctibus occiduis fesso usque Hyperione Thylen 55
 intrarit mandata gerens quantusque potentis
 mille urbes Asiae sortito rexit anno,
 imperium mulcente toga. bibe talia pronis
 auribus, haec certent tibi conciliare propinqui,
 haec iterent comites praecepta senesque paterni. 60
 iamque alio moliris iter nec deside passu
 ire paras; nondum validae tibi signa iuventae
 inrepere genis, et adhuc tenor integer aevi.
 nec genitor iuxta; fatis namque haustus iniquis
 occidit et geminam prolem sine praeside linquens. 65

44 torrentum *Heinsius*: Tot rerum: tot veprum (sentum *Krohn-*
nus) c 48 Nemeaea *Politianus*: nemea: Lernaean *Marklandus*
 viderent: paverent *Heinsius*: vigerent *ci. Saenger* 54 negantem
 (*cf. III 1, 124*): nigrantem *Avanti* 55 Fluctibus occiduis
 (*cf. I 4, 73*): lucibus (noctibus *Phillimorius*) o. *Baehrens*: fascibus
 Ausoniis *Saenger* fesso usque Hyperione *Vollmer*: fessusque
 hyperione: fessoque H. c: fessoque Hyperioni *Imhofius* 1867 p. 2
fort. recte: fessum usque Hyperiona *Unger* 1868 p. 247 et *Saenger*:
 fessamque Hyperione *ci. Phillimorius* 56 potentis *Heinsius*:
 potentes 58 bibe *Heinsius*: tibi 60 paterni: patenti *Mark-*
landus: paterna *ci. Postgati* (*sed tunc languet vox senes*) prae-
 cepta senes comitesque paterni *Housmanus* 1906 p. 46, *at recte monet*
Saenger adi. paterni esse ἀπὸ τοῖνοῦ 61 alio (*cf. Plaut. Mil.* 863
Isocr. XVII 9): adeo *Marklandus*: animo *Waller* 1885 p. 50: illo
Heinsius: alte *Cartaultius* 1904 p. 528 iam patrium *Saenger*
 63 nō (= nota) *M¹ in mg.* 65 occidit et ε: Occidio et: occidit
 heu c: occiderat *Saenger* (*sed plusquamperfectum non aptum*)

nec saltem teneris ostrum puerile lacertis
 exuit albentique umeros induxit amictu.
 quem non corrumpit pubes effrena novaeque
 libertas properata togae! ceu nescia falcis
 silva comas tollit fructumque expirat in umbras. 70
 at tibi Pieriae tenero sub pectore curae
 et pudor et docti legem sibi dicere mores;
 tunc hilaris probitas et frons tranquilla nitorque
 luxuriae confine tenens pietasque per omnes
 dispensata modos; aequaevae cedere fratri 75
 mirarique patrem miseraeque ignoscere matri
 admonuit fortuna domus. tibine illa nefanda
 pocula letalesque manu componere sucos
 evaluit, qui voce potes praevertere morsus
 serpentum atque omnis vultu placare novercas? 80
 infestare libet manes meritoque precatu
 pacem auferre rogis; sed te, puer optime, cerno
 flectentem iustis et talia dicta parantem:
 'parce, precor, cineri: fatum illud et ira nocentum
 Parcarum crimenque dei, mortalia quisquis 85
 pectora sero videt nec primo in limine sistit
 conatus scelerum atque animos infanda parantes.
 excidat illa dies aevo nec postera credant
 saecula! nos certe taceamus et obruta multa
 nocte tegi propriae patiamur crimina gentis. 90
 exegit poenas, hominum cui cura suorum,

68 corrumpit *M*¹: corripit: corripuit *ς* 73 tunc: hinc *Baehrens*
 1873 p. 261 74 tenens: timens *Barthius* 75 modos *Behotius*:
 domos 77 nefonda 79 praevertere (*v ex t M*¹) 81 merito-
 que *ς*: mertioque: maestoque *vel* mersoque *Ellisius* 1892 p. 23
 83 iustis: a iustis *Heinsius* (*idem valet abl. iustis*): visus *anon.*
Bodlei. et Postgatus 1905 p. 133 (*sed unde oculos avertat Cris-*
pinus, non liquet); *lac. statuit post flectentem Saenger. quod Vollmer*
mauvult intellegere et iustis minus placet propterea quod dicta
parare absolute dici solet 84 parce *scil. o poeta (recte Saenger)*
ira c: ire 88 excidat illa dies aevo *Arantius*: Excitat illa die
 saevo

quo Pietas auctore redit terrasque revisit,
 quem timet omne nefas. satis haec lacrimandaque nobis
 ultio. quin saevas utinam exorare liceret
 Eumenidas timidaeque avertere Cerberon umbrae 95
 immemoremque tuis citius dare manibus amnem.
 macte animo, iuvenis! sed crescunt crimina matris.
 nec tantum pietas, sed protinus ardua virtus
 affectata tibi. nuper cum forte sodalis
 immeritae falso palleret crimine famae 100
 erigeretque forum succinctaque iudice multo
 urgeret et castum vibraret Iulia fulmen:
 tu, quamquam non ante forum legesque severas
 passus, sed tacita studiorum occultus in umbra,
 defensare metus adversaque tela subisti 105
 pellere, inermis adhuc et tiro, paventis amici.
 haud umquam tales aspexit Romulus annos
 Dardaniusque senex medii bellare togata
 strage fori. stupuere patres temptamina tanta
 conatusque tuos, tacite reus ipse timebat. 110
 par vigor et membris, promptaeque ad fortia vires
 sufficiunt animo atque ingentia iussa sequuntur.
 ipse ego te nuper Tiberino in litore vidi,
 qua Tyrrhena vadis Laurentibus aestuat unda,
 tendentem cursus vexantemque ilia nuda 115
 calce ferocis equi, vultu dextraque minacem

93 satis ς : fatis 97 sed crescunt crimina: sic cr. cr. ς :
 miserescent numina *Saenger sensu si quid ego sentio alieno*
 99 sodalis — palleret c: sodales — pallerent 100 crimine ς :
 crimae 101 Erigeretque (*i. excitaret*): exigeretque *Saenger*
 103 legesque ς : leges 103 medii . . . fori: gladii . . . feri *ci.*
Saenger male 110 tacite *Klotzius*: nec te: tecte *Korschi*: pro
 te *Marklandus*: de te *Baehrens*: nec tunc *Leo qui postea post*
reus lacunam statuit; nae te deus (*scil. imperator*) *Karstenus*
1899 p. 371 male. post v. 110 textum hiare ratus Saenger haec
fere proponit te.. <verba tonante ultra, sed spes non vana re-
dibat>. Vollmer nec.. reus accipit: et qui non reus est, quod pro-
bare nunc vereor propter te inter nec et reus intermissum
 114 qua c: Qui

— si qua fides dictis, stupui armatumque putavi —:
 Gaetulo sic pulcher equo Troianaque quassans
 tela novercales ibat venator in agros
 Ascanius miseramque patri flagrabat Elissam; 120
 Troilus haud aliter gyro leviores minantes
 eludebat equos aut quem de turribus altis
 Arcadas Ogygio versantem in pulvere metas
 spectabant Tyriae non torvo lumine matres.
 ergo age — nam magno ducis indulgentia pulsat 125
 certaue dat votis hilaris vestigia frater —,
 surge animo et fortes castrorum concipe curas.
 monstrabunt acies Mavors Actaeaque virgo,
 flectere Castor equos, umeris quater arma Quirinus,
 qui tibi iam tenero permisit plaudere collo 130
 nubigenas clipeos intactaque caedibus arma.
 quasnam igitur terras, quem Caesaris ibis in orbem?
 Arctoosne amnes et Rheni fracta natabis
 flumina an aestiferis Libyae sudabis in arvis?
 an iuga Pannoniae mutatoresque domorum 135
 Sauromatas quaties? an te septenus habebit

117 distis armatumque (*haud male Phillimorius confert Sall. apud Quint. inst. VIII 3, 82*): Martemque Marklandus: Assaracumque Saenger: Adrastumque Slater 1907 p. 136 quae displicent vel propter sequentia 120 flagrabat: flammabat Heinsius: inflagrabat Unger 1868 p. 204 (*idem* patre): capiebat Slater 1907 p. 148 121 leviores: breviores Gronovius 123 metas (*cf. Vollmer 1893 p. 841*): frenos Saenger 1910 p. 350 (*antea metas vel cristas*) 125 nam magno (*i. ad magna dux indulgentissimus te provehit*): nam magni 5: iam magno (*scil. animo v. 127, parenthesi a voce duce facta*) post Vollmerum Phillimorius, quod propter disiunctionem vocum magno et animo ferri vix potest. verum post v. 125 excidisse censet Saenger qui pensat pro pulsat scripsit (*perstat Waller 1885 p. 51*) 126 hilaris (*dat.*): clarus Schwartzius 1889 p. 13: praestans Saenger 128 Actaeaque 5: acceaque 129 equos 5: eques umeris: manibus Otto 1887 p. 543: armis Saenger 130 qui 5: quis iam Polster 1884 p. 11: tam 131 nubigenas *ed. Parm.*: Nubigeras caedibus 5: cedimus arma: aera Marklandus 133 Arctoosne 5: -ve 134 librae arvis 5: armis 136 quaties: quaeres Saenger

Hister et umbroso circumflua coniuge Peuce?
 an Solymum cinerem palmetaque capta subibis
 non sibi felices silvas ponentis Idymes?
 quod si te magno tellus frenata parenti 140
 accipiat, quantum ferus exultabit Araxes!
 quanta Caledonios attollet gloria campos!
 cum tibi longaevus referet trucis incola terrae:
 'hic suetus dare iura parens, hoc caespite turmas
 adfari; late speculas castellaque longe 145
 — aspicias? — ille dedit cinxitque haec moenia fossa;
 belligeris haec dona deis, haec tela dicavit
 — cernis adhuc titulos —; hunc ipse vocantibus armis
 induit, hunc regi rapuit thoraca Britanno'.
 qualiter in Teucros victricia bella paranti 150
 ignotum Pyrrho Phoenix narrabat Achillem.
 felix, qui viridi fidens, Optate, iuventa
 durabis quascumque vias vallumque subibis,
 forsitan et ipse latus — sic numina principis adsint —
 cinctus et unanimi comes indefessus amici, 155
 quo Pylades ex more pius, quo Dardana gessit
 bella Menoetiades. quippe haec concordia vobis,
 hic amor est duretque precor! nos fortior aetas

137 umbroso (cf. Σ *Apoll. Rhod. IV 310* Ἐρατοσθένης . . .
 νῆσον εἶναι ἐν τῷ Ἰστρῷ φησὶ τρίγωνον, ἔσθην Πόδω, ἣν Πεύκη
 λέγει διὰ τὸ πολλὰς ἔχειν πέδας): undoso *Avantius*, vulgo: un-
 disono *Saenger* Peuce ḡ: pauce 138 Solymum c: solidum
 140 magno ḡ: magne 141 Accipiat (cf. *I 5, 60*): accipiet *Pol-
 itianus* 142 Caledonios *Politianus*: calidonios 145 late *Waller*
1885 p. 52: vitae: Vintae vel Ventae *Ellisius 1892 p. 24*: Vetti
Polster 1890 p. 17: vicis *Baehrens*: victor *Daviesius*: viden ut
Rothsteinius 1890 p. 510: tutas *Otto 1887 p. 543*; rura (vicum *Slater*)
 e specula *Phillimorius* speculas ḡ: specula: -am *Saenger*
 castellaque Icenae ci. *Saenger* 148 vocantibus *Heinsius*: va-
 cantibus: vetantibus *Schwartzius 1885 p. 13* (armis ab armus *deri-
 vans*) 149 thoraca (h supra v. *M*¹) 150 victricia (quia sine
Pyrrho Troia capi non potuit): ultricia *Baehrens 1873 p. 261*
 paranti *Morellius*: parentis 152 Optate nom. propr. agnovit
Barthius 153 subibis (alterum b ex ll *M*¹) 157 haec c: et
 concordia ḡ: cordia

iam fugit; hinc votis animum precibusque iuvabo.
 ei mihi! sed coetus solitos si forte ciebo 160
 et mea Romulei venient ad carmina patres,
 tu deeris, Crispine, mihi, cuneosque per omnes
 te meus absentem circumspectabit Achilles.
 sed venies melior — vatum non irrita currunt
 omina —, quique aquilas tibi nunc et castra recludit, 165
 idem omnes perferre gradus cingique superbis
 fascibus et patrias dabit insedis curules.

sed quis ab excelsis Troianae collibus Albae,
 unde suae iuxta prospectat moenia Romae
 proximus ille deus, Fama velocior intrat 170
 nuntius atque tuos implet, Crispine, penates?
 dicebam: certe vatum non irrita currunt
 auguria. en! ingens reserat tibi limen honorum
 Caesar et Ausonii committit munia ferri.
 vade, puer, tantisque enixus suffice donis, 175
 felix, qui magno iam nunc sub praeside iuras
 cuique sacer primum tradit Germanicus ense!
 non minus hoc, fortis quam si tibi panderet ipse
 Bellipotens aquilas torvaque induceret ora
 casside. vade alacer maioraque disce mereri! 180

III.

EPICEDION IN PATREM SUUM.

Ipse malas vires et lamentabile carmen
 Elysio de fonte mihi pulsumque sinistrae
 da, genitor praedocte, lyrae. neque enim antra moveri
 Delia nec solitam fas est impellere Cirrham

160 hei c: Et: heu c sed: quod *Saenger* coetus *Gro-*
novius: questus 166 perferre (cf. *Plin. nat. hist. VI 25*): proferre
Polster 1890 p. 18: properare *Saenger*: superare *Baehrens* cingi-
 que *Politianus*: cingitque 168 sed §: Si: st! *Krohnus* 170 deus:
 deis § 172 *vulgo post certe distinguunt* 175 vade §: Unde
 178 fortis (acc.): sortis *Heinsius* 180 casside §: Cassidad alater

III. 3 praedocte: perdocte §: praeclare *Marklandus*: prae-
 repte *Schwartzius 1889 p. 13* moveri: movere §

te sine. Corycia quicquid modo Phoebus in umbra, 5
 quicquid ab Ismariis monstrarat collibus Euhæan,
 dedidici. fugere meos Parnasia crines
 vellera, funestamque hederis inrepere taxum
 extimui trepidamque — nefas! — arescere laurum.
 certe ego, magnanimum qui facta attollere regum 10
 ibam altum spirans Martemque aequare canendo.
 quis sterili mea corda situ, quis Apolline merso
 frigida damnatae praeduxit nubila menti?
 stant circum attonitæ vatem et nil dulce sonantes
 nec digitis nec voce deæ. dux ipsa silenti 15
 fulta caput cithara, qualis post Orphea raptum
 astitit, Hebræ, tibi, cernens iam surda ferarum
 agmina et immotos sublato carmine lucos.
 at tu seu membris emissus in ardua tendens
 fulgentisque plagas rerumque elementa recensens, 20
 quis deus, unde ignes, quæ ducat semita solem,
 quæ minuât Phœben quæque integrare latentem
 causa queat, notique modos extendis Arati,
 seu tu Lethæi secreto in gramine campi
 concilia heroum iuxta manesque beatos, 25
 Maeonium Ascraeumque senem, non segnior umbra
 accolis alternumque sonas et carmina misces:
 da vocem magno, pater, ingeniumque dolori.

5 corrycia ut vid. 6 Quicquid monstrarat *Phillimorius*:
 monstrabrat: monstrabat § 7 meos §: meus (sive mens) per-
 nasia 8 Vellera (cf. *Theb. IV 216*): vincula *Cornelissenus 1877*
p. 293 9 trepidamque: tripodumque *Saenger* 10 Certe: ille
Marklandus: cedo *Saenger* 11 martemque (i. bella describere):
Smyrnamque Saenger 12 mea corda §: mea carda: necat orsa
Saenger; quid sterilis mea chorda *Otto 1887 p. 544* merso (cf.
Imhofius 1859 p. 7): verso § 13 praeduxit a: produxa menti §:
 menis: venis *Ellisius 1885 p. 91* 14 sonantes §: sonantē 19 ten-
 dens: tendis *Marklandus* 21 semita §: semina 23 notique: docti-
 que a extendis: expendis *Barthius*: excedis ci. *Phillimorius*
 Noctique domos extendis ci. *Saenger*; de sententia cf. *Sen. dial.*
VI 25, 2 28 magno *Avanti*: magna (fortasse -a ex -o *M*¹):
 magnam §: dignam *Otto 1887 p. 544* ingeniumque §: ingenium

nam me ter relegens caelo terque ora retexens
 Luna videt residem nullaue Heliconide tristes 30
 solantem curas; tuus ut mihi vultibus ignis
 inrubuit cineremque oculis umentibus hausi,
 vilis honos studiis. vix haec in munera solvo
 primum animum tacitisque situm depellere chordis
 nunc etiam labente manu, nunc lumine sicco 35
 ordior adclinis tumulto, quo molle quiescis
 iugera nostra tenens, ubi post Aeneia fata
 stellatus Latiis ingressit montibus Albam
 Ascanius, Phrygio dum pingues sanguine campos
 odit et infaustae regnum dotale novercae. 40
 hic ego te — nam Sicanii non mitius halat
 aura croci, dites nec si tibi rara Sabaei
 cinnama, odoratas nec Arabs decerpsit aristas —
 * * * * *
 inferni cum laude laci, sed carmine plango
 Pierio; sume <en> gemitus et vulnera nati 45
 et lacrimas, rari quas umquam habuere parentes.

29 caelo: caelum *Heinsius* 32 hausi ꝑ: hausit *inter-*
punxi cum Krohni 33 immunera solvo: tollo *Schrader*
 34 tacitisque . . chordis *Schrader*: tacitisque . . curis: tactisque
 . . chordis *Polster 1884, 12, cf. Lundstroemius 1893 p. 78* 35 la-
 bente ꝑ: habente nunc: nec *Gronovius, cf. Cic. Phil. 2, 64* con-
 sumptis lacrimis 36 adclinis (d exp. M²?) 38 Stellatus *cf. Verg.*
Aen. II 683 et Schwartzius 1889 p. 13 40 infaustae: infestae ꝑ
 42 dites c: ditis 43 nec: vel *Barthius* decerpsit: decerpit ꝑ: de-
 cerpit *Baehrens* 44 Inferni cum laudae laci sed; loco difficillimo
 haec fere certa: 1) non agi de sepultura (*cf. v. 36*), sed de carmine
 solo, quod patri offert poeta i. de epicedio ipso; itaque nec inserui cum
 laude loci (locis *Bernartius* qui et his v. 41) sed (c) ferri potest nec
Krohni coniectura inferiis cum laude datis et. 2) verba inferni
 cum laude laci non posse ad Arabas pertinere, quibus tus colli-
 gentibus inferorum cura non est. improbo igitur *Vollmeri* expli-
 cationem (1896 p. 41). quae cum ita sint, recte lacunam videtur
 statuuisse *Leo 1892 p. 15. quamquam v. 41—43 nullius supplementi*
indigere puto. haereo utrum laci verum sit an emendandum cum
Saengero Iovis: locus varie temptatus 45 sume en (et ꝑ: hos
Marklandus) Klotzius (cf. Sil. IV 281): sume: sumes Saenger
 46 quas ꝑ: quam hauri quas numquam *Sandstroemius 1878 p. 36*

atque utinam fortuna mihi, dare manibus aras,
 par templis opus, aeriamque educere molem,
 Cyclopum scopulos ultra atque audacia saxa
 Pyramidum, et magno tumulum praetexere luco! 50
 illic et Siculi superassem dona sepulcri
 et Nemees lucum et Pelopis sollemnia trunci.
 illic Oebalio non finderet aera disco
 Graiorum vis nuda virum, non arva rigaret
 sudor equum aut putri sonitum daret ungula fossa; 55
 sed Phoebi simplex chorus, et frondentia vatum
 praemia laudato, genitor, tibi rite ligarem.
 ipse inadens oculis, umbrarum animaeque sacerdos,
 praecinerem gemitum, cui te nec Cerberus omni
 ore nec Orpheae quirent avertere leges. 60
 atque tibi moresque tuos et facta canentem
 fors et magniloquo non posthabuisset Homero,
 tenderet et torvo pietas aequare Maroni.
 cur magis incessat superos et aena sororum
 stamina, quae tepido genetrix super aggere nati 65
 orba sedet vel quae primaevi coniugis ignem
 aspicit obstantesque manus turbamque tenentem
 vincit in ardentem, liceat, moritura maritum?
 maior et his forsán superos et Tartara pulsem
 invidia: externis etiam miserabile visu 70

52 lucum: luctum *Saenger*: ludum *Marklandus* solemnia
 54 nuda §: unda: uncta *Polster* 1884, 12 55 putri...fossa (cf.
Schwartzius 1889 p. 5): p. . . busto *Polster* 1884 p. 12: p. . . saxo
Korschius: meta .. fessa *Saenger* 57 ligarem: dicarem §: litarent
Ellisius 1885 p. 92 60 orpheae . . . leges: Harpyiae . . . plausu
Saenger 61 tibi (i. intuitum honorem): ibime *Heinsius* 62 Fors: sors
(i. sacerdotium) *Koestlinius* 1876 p. 511 magniloquio 63 torvo:
docto *Marklandus*: tenero *Koestlinius* 1876 p. 509: nostro *Polster*
1890 p. 5: Latio *Saenger*; torno . . . Maronis ci. *Postgati*
68 moritura (cf. *Theb. VIII* 560; liceat sicut *Sen. dial. VI* 16, 1
par ad honesta, libeat, facultas est quod temere attrectatur cf.
etiam *Octavia* 107): modo, itura *Schrader*: ruitura *Heinsius*
69 et his *Krohnus*: aliis: at his *Baehrens*: ais *Vollmer*: an his
Karstenus 1899 p. 371: ab his *Schwartzius* 1889 p. 9 pulsem:
pulset *O. Müller* 1861 p. 19 (qui initio versus fors aliis)

funus eat. sed nec modo se natura dolenti
 nec Pietas iniusta dedit; mihi limine primo
 fatorum et viridi, genitor, ceu raptus ab aevo
 Tartara dura subis. nec enim Marathonia virgo
 parcius extinctum saevorum crimine agrestum 75
 fleverit Icarium, Phrygia quam turre cadentem
 Astyanacta parens. laqueo quin illa supremo
 inclusit gemitus: at te post funera magni
 Hectoris Haemonio pudor est servisse marito.

non ego, quas fati certus sibi morte canora 80
 inferias praemittit olor nec rupe quod atra
 Tyrrhenae volucres nautis praedulce minantur,
 in patrios adhibebo rogos; non murmure trunco
 quod gemit et durae queritur Philomela sorori:
 nota nimis vati. quis non in funere cunctos 85
 Heliadum ramos lacrimosaque germina dixit
 et Phrygium silicem atque ausum contraria Phoebō
 carmina nec fida gavisam Pallada buxo?
 te Pietas oblita virum revocataque caelo
 Iustitia et gemina plangat Facundia lingua 90
 et Pallas doctique cohors Heliconia Phoebi,
 quis labor Aonios seno pede ducere cantus

71 eat: erat 5 nec modo se: nec mihi se c: nec modo si
 (sic *Schwartzius* 1889 p. 10) *Koestlinius* 1876 p. 512: mendax
 se *Saenger*; se *necessarium*: se . . . iniusta dedit i. iniusta fuit
 erga me. *Vollmer adversario* verba sed . . . dedit tribuit, at haud
 scio an expectaveris at. an sed enim nec se? 72 Nec: haec
Krohnus qui cum *Boxhornio* in iusta dedit: redit *Koest-*
linius l. l. 77 Astranacta supremo: supremos *Meursius*
 80 morte: voce *edd. vett.* 84 durae: dirae *Gronovius* philo-
 melia (*alterum* i *del. fortasse* M¹) 85 nota 5: Nata: trita
Baehrens cunctos 5: cuncto in funera (*hoc Marklandus*)
 cantu *Saenger* 86 dixit: duxit *Marklandus* 88 nec fida
 (i. et infida, cf. *Leo* 1892 p. 19 et *H. Müller* 1894 p. 13): nec
 foeda *ed. Parm.* (quo probato ausam . . . Pallade buxum *Post-*
gatus 1905 p. 133): nec Lyda *Imhofius* 1859 p. 24: nec victa
Baehrens: nec ficta *Lundstroemius* 1898 p. 43: nec bifida *Ellisius*
 1892 p. 24: nec fissa *Avantius* 92 ducere cantus *amicus quidam*
Gronovi et Barthius: ducere campos: d. passus ci. *Phillimorius*:
 currere (dicere *Koestlinius* 1876 p. 513) campos *Heinsius*

et quibus Arcadia carmen testudine mensis
 cura lyrae nomenque fuit quosque orbe sub omni
 ardua septena numerat Sapientia fama, 95
 qui furias regumque domos aversaque caelo
 sidera terrifico super intonuere cothurno,
 et quis lasciva vires tenuare Thalia
 dulce vel heroos gressu truncare tenores.
 omnia namque animo complexus et omnibus utor, 100
 qua fandi vis lata patet, sive orsa libebat
 Aoniis vincere modis seu voce soluta
 spargere et effreno nimbos aequare profatu.
 exere semirutos subito de pulvere vultus,
 Parthenope, crinemque adflato monte sepultum 105
 pone super tumulos et magni funus alumni,
 quo non Monychiae quicquam praestantius arces
 doctaque Cyrene Sparteve animosa creavit.
 si tu stirpe vacans famaеque obscura iaceres
 nil gentile tenens, illo te cive probabas 110
 Graiam atque Euboico maiorum sanguine duci.
 ille tuis totiens praestabat tempora sertis,
 cum stata laudato caneret quinquennia versu

94 cura (*hoc Politianus*) lyrae *Gronovius*: Cydalibem: Pisa
 labor *Withofius*: chria liber *Ellisius* 1900 p. 259: Cea fides
Phillimorius p. XX: Pindaricum os *Saenger* 96 Qui M¹: Quis
 98 quis c: qui tenuare c: tenere 99 heroos s: oroos
 tenores c: leones: lepores *Ribbeckius*: labores *Rothsteinius* 1900
 p. 517: sororis (*i. Clius*) *Korschius* 100 utor: autor c: acer
Saenger omnia verbis *Rothsteinius* 1900 p. 518 101 vis: via
Marklandus 102 seu s: ceu 104 semrutos 105 adflato: efflato
Leo 1892 p. 19 (*cl. v. 207*) 107 Monichiae *Heinsius* (*cf. Theb. II 252.*
XII 616, Steph. Byz. s. v. Μωνυχία): moniciae: Munichiae *vulgo*
 quitquam prestantias artes 108 Doctaque: doctave *Marklandus*
 109 stirpe vacans *Baehrens*: st. vetas: st. vetus s: stirpis egens
Adrianus 1893 p. 42; — stirpe vetas famaеque — *Vollmer*
 111 atque: aque *Marklandus* 112 praestabat *Elter*: prestat sed:
 precinxit *vel* prestrinxit c: praestant se *Vollmer*, qui tuis —
 sertis *parenthesi conclusit* (*qua spreta illa ci. Postgatus* 1905 p. 134):
 praestat sua *Saenger*, quo fit ut caneret v. 113 mutandum sit ei
 in canere it sertis c: seris

ora supergressus Pylī gregis oraque regis
 Dulichii speciemque, comam subnexus utroque. 115
 non tibi deformes obscuri sanguinis ortus
 nec sine luce genus, quamquam fortuna parentum
 artior expensis; etenim te divite ritu
 ponere purpureos Infantia legit amictus
 stirpis honore datos et nobile pectoris aurum. 120
 protinus exorto dextrum risere sorores
 Aonides, puerique chelyn summisit et ora
 imbuit amne sacro iam tum mihi blandus Apollo.
 nec simplex patriae decus, et natalis origo
 pendet et ambiguo geminae certamine terrae 125
 te de gente suum Latiis ascita colonis
 Graia refert Hyele, gravis <heu!> qua puppe magister
 excidit et mediis miser evigilavit in undis;
 maior at inde suum longo probat ordine vitae
 * * * * *
 Maeoniden aliaeque aliis natalibus urbes 130
 diripiunt cunctaeque probant: non omnibus ille

114 pili: Lycii Vollmer olim; an Pythi? gregis: senis s:
 ducis Slater 1907 p. 157: prius Saenger regis Pylī Postgatiū
 1905 p. 134 115 speciemque: specieque c utroque: utra-
 que c frondemque comae subnectis utramque Saenger 118 ex-
 pensis Avantius: extensis: ex tantis vel ex celsis ci. Phillimorius
 et census tenuis Saenger te (ex ri M¹) 119 Ponere (scil.
 amictus, praetextam togam et nobile pectoris aurum bullam, cum
 virilis sumeretur): poscere Waller 1885 p. 53: sumere Marklandus
 (qui falso de sumenda virili cogitant): noscere Saenger legit:
 adegit c (quo probato infantis Ellisius 1910 p. 47): vidit Baeh-
 rens amittus 122 puerique: pueroque s (quod non quadrat
 ad summisit) summisit: summersit Krohnius 125 et: ab
 Barthius 126 suum: sua Heinsius 127 Hyele Heinsius: sele
 gravis heu Krohnius: gravis: Troius Baehrens 1873 p. 262:
 gravidus Ellisius 1885 p. 94: Graius Vollmer: pronus Waller
 1885 p. 54: proavis Saenger; clavus qua<et> p. m. Postgatiū
 1905 p. 135 mira verborum collocatione 129 nulla in M lacuna,
 quam statuit Marklandus, qua spreta Maeonidenque Ellisius
 1885 p. 94, mater (scil. Neapolis) at inde cum ed. Parm. Saenger,
 qui v. 130 aliae quales cum Ungero 1849 p. 729

verus, alit victos immanis gloria falsi.
 atque ibi dum profers annos vitamque salutas,
 protinus ad patrii raperis certamina lustrī
 vix implenda viris, laudum festinus et audax 135
 ingenii. stupuit primaeva ad carmina plebes
 Euboea et natis te monstravere parentes.
 inde frequens pugnae nulloque ingloria sacro
 vox tua: non totiens victorem Castora gyro
 nec fratrem caestu virides plausere Therapnae. 140
 sin pronum vicisse domi: quid Achaea mereri
 praemia, nunc ramis Phoebi, nunc gramine Lernae,
 nunc Athamantea protectum tempora pinu,
 cum totiens lassata tamen nusquam avia frondes
 abstulit aut alium tetigit Victoria crinem? 145
 hinc tibi vota patrum credi generosaque pubes
 te monitore regi, mores et facta priorum
 discere, quis casus Troiae, quam tardus Ulixes,
 quantus equos pugnasque virum decurrere versu
 Maeonides quantumque pios ditarit agrestes 150
 Ascræus Siculusque senex, qua lege recurrat
 Pindaricae vox flexa lyrae volucrumque precator
 Ibycus et tetricis Alcman cantatus Amyclis
 Stesichorusque ferox saltusque ingressa viriles

132 verus *Schottius*: Versus victos: victas *Bentleius*
 133 ibi 5: ubi 135 festinus et audax *Lipsius*: festina sed ut
 dux 137 Euboea: Eubois *Heinsius*: Euboica *ci. Phillimorius*
fort. recte 140 plausere c: clausero: sensere *Krohnus*: hausere
 (scil. oculis) *Saenger* 141 Sin: sit c sensus hic est: dixerit
 quispiam facile esse in patria vincere. at continua serie ibi victorias
 reportare plus est quam ludis Graecis probari. quo in numero
 Olympia non commemorantur ut summa et quia Neapolitana
 Augustulia dicuntur ἰσολύμπια 144 Cum: quin *Heinsius*
 149 equos 5: equus (quod retinet *Krohnus*, qui v. 150 scribi
 vult Maeonidae): equum (gen.) *Postgatus* 1905 p. 135
 153 Ibycus *Politianus*: Obsicus 154 saltusque ingressa (apte
Saenger confert Theb. XII 20): fastusque (cantusque *Otto* 1887
 p. 545) ingressa *Polster* 1884 p. 13: actusque egressa *Mark-*
landus

non formidata temeraria Chalcide Sappho, 155
 quosque alios dignata chelys. tu pandere doctus
 carmina Battiadae latebrasque Lycophronis atri
 Sophronaque implicitum tenuisque arcana Corinnae.
 sed quid parva loquor? tu par adsuetus Homero
 ferre iugum senosque pedes aequare solutis 160
 versibus et numquam passu brevior relinqui.
 quid mirum, patria si te petiere relictā,
 quos Lucanus ager, rigidi quos iugera Dauni,
 quos Veneri plorata domus neglectaque tellus
 Alcidae vel quos e vertice Surrentino 165
 mittit Tyrrheni speculatrix virgo profundi,
 quos propiore sinu lituo remoque notatus
 collis et Ausonii pridem laris hospita Cyme
 quosque Dicarchei portus Baianaque mittunt
 litora, qua mediis alte permissus anhelat 170
 ignis aquis et operta domos incendia servant?
 sic ad Avernales scopulos et opaca Sibyllae
 antra rogaturae veniebant undique gentes;
 illa minas divum Parcarumque acta canebat
 quamvis decepto vates non irrita Phoebō. 175
 mox et Romuleam stirpem proceresque futuros
 instruis inque patrum vestigia ducere perstas.
 sub te Dardanius facis explorator opertae,
 qui Diomedei celat penetralia furti,

155 calchide: Leucade *Italus quidam*: Doride (*i. mari*) Saenger.
 haec vulgo de Sappho in mare se praecipitante accipiunt. sed num
 hoc virorum proprium est? itaque vide dicatne poeta Sappho non
 fuisse veritūram Chalcide cum Homero Hesiodoque certare
 156 doctus: docti Marklandus 157 atri §: ari: arti Baehrens
 161 Versibus (*explicat Leo 1892 p. 20, sed praestat solutis versi-*
bus coniungere): vocibus Marklandus: sensibus Saenger 166 Mittit:
 mitis *ci. Phillimorius*: inclyta Saenger 168 ausoni 170 per-
 missus: permixtus §: praecclusus Saenger 171 aquas (*del. M¹*)
 aquis domos (*cf. Klotzius 1896 p. 65*): domus Cruceus
 174 divum §: duum canebat §: canebant 178 opertae §:
 oportae

crevit et inde sacrum didicit puer; arma probatis 180
 monstrasti Saliis praesagumque aethera certis
 auguribus; cui Chalcidicum fas volvere carmen,
 cur Phrygii lateat coma flaminis, et tua multum
 verbera succincti formidavere Luperci.
 et nunc ex illo forsitan grege gentibus alter 185
 iura dat Eois, alter compescit Hiberas,
 alter Achaemenium secludit Zeumate Persen,
 hi dites Asiae populos, hi Pontica frenant,
 hi fora pacificis emendant fascibus, illi
 castra pia statione tenent: tu laudis origo. 190
 non tibi certassent iuvenilia fingere corda
 Nestor et indomiti Phoenix moderator alumni
 quique tubas acres lituosque audire volentem
 Aeaciden alio frangebatur carmine Chiron.
 talia dum celebras, subitam civilis Erinys 195
 Tarpeio de monte facem Phlegraeaeque movit
 proelia. sacrilegis lucent Capitolia taedis,
 et Senonum furias Latiae sumpsere cohortes.
 vix requies flammae necdum rogos ille deorum
 siderat, excisis cum tu solacia templis 200
 impiger et multum facibus velocior ipsis
 concinis ore pio captivaeque fulmina defles.

180 probatis *Baehrens*: probatur: probata *Wolffg. Meyer*:
 probatus *Vollmer*: probator *Ellisius* 1885 p. 96 181 mon-
 strasti Saliis *Lipsius* (Saliis iam s): Monstrastis aliis certis:
 certi *Vollmer*: vates *Saenger* 182 post auguribus vel flaminis
 v. 183 lac. statuit *Schwartzius* 1889 p. 15, post cur v. 183
Saenger. at epulones in pontificibus numerantur cf. *Wissowa*
Religion und Kultur der Römer 1902 p. 446 calchidicum
 volucre 183 Cur frigii lateat (cf. *Gell. X 15, 17 Serv. auct. Aen.*
I 305 Serv. Aen. VIII 664): c. Phr. pateat (fluitet *Saenger*) *Post-*
gatius 1905 p. 135 lanea cui Phrygii *Avantijs* 186 hiberas:
 Hiberos s, vulgo 187 zeumate: Zeugmate s, vulgo 188 asiae
 (s ex l M¹) pontica: Norica *Saenger* 192 Nestor: Mentor
idem 195 erinys: Enyo ci. *Saenger* 197 proelia s: Proeligia
 taedis s: rhedis 199 deorum s: duorum 200 excisis: exustis
Schrader

mirantur Latii procures ultorque deorum
 Caesar, et e medio divum pater annuit igni.
 iamque et flere pio Vesuvina incendia cantu 205
 mens erat et gemitum patriis impendere damnis,
 cum pater exemptum terris ad sidera montem
 sustulit et late miseras deiecit in urbes.
 me quoque vocales lucos Boeotaque tempe
 pulsantem, cum stirpe tua descendere dixi, 210
 admisere deae; nec enim mihi sidera tantum
 aequoraque et terras, quae mos debere parenti,
 sed decus hoc quodcumque lyrae primusque dedisti
 non vulgare loqui et famam sperare sepulcro.
 qualis eras, Latios quotiens ego carmine patres 215
 mulcerem felixque tui spectator adesses
 muneris! heu quali confusus gaudia fletu
 vota piosque metus inter laetumque pudorem!
 quam tuus ille dies, quam non mihi gloria maior!
 talis Olympiaca iuvenem cum spectat harena 220
 qui genuit, plus ipse ferit, plus corde sub alto
 caeditur; attendunt cunei, spectatur Achaeis
 ille magis, crebro dum lumina pulveris haustu
 obruit et prensa vovet expirare corona.
 ei mihi quod tantum patrias ego vertice frondes 225
 solaque Chalcidicae Cerealia dona coronae
 te sub teste tuli! qualem te Dardanus Albae
 vix cepisset ager, si per me certa tulisses

207 montem 5: monte 209 Boeotaque *Baehrens*: biotaque
 (*facile legitur* luocaque): Inoaque *Polster* 1878 p. 10: ignotaque
Ellisius 1885 p. 96: Dircaeaque *Saenger* 1910 p. 562 212 quae
 mos *Krohnus*: quam vos: quam nos *Baehrens*: quantum os
Koestlinus 1876 p. 519: quantum haec *Karstenus* 1899 p. 373:
 lucem hoc (*parenthetice usque ad parenti*) *Saenger*; *sententiam*
tetigit Sandstroemius 1878 p. 38: quovis ventura parente
 213 decus (s ex m M¹) 215 eras (s ex t M¹) 218 Vota m?:
 Nota 219 tuus *Politianus*: iuus 222 Achaeis *Imhofius*
 1867 p. 2: achates: ephebis *Saenger* 223 haustu c: hausti
 226 calchidicae cerialia 228 Vix cepisset: excepisset *Otto*
 1887 p. 545

Caesarea donata manu! quod subdere robur
 illa dies, quantum potuit dempsisse senectae! 230
 nam quod me mixta quercus non pressit oliva,
 et fugit speratus honos: quam dulce parentis
 invida Tarpei caperes! te nostra magistro
 Thebais urguebat priscorum exordia vatum;
 tu cantus stimulare meos, tu pandere facta 235
 heroum bellique modos positusque locorum
 monstrabas. labat incerto mihi limite cursus
 te sine et orbatae caligant vela carinae.
 nec solum larga memet pietate fovebas:
 talis et in thalamos. una tibi cognita taeda 240
 conubia, unus amor. certe seiungere matrem
 iam gelidis nequeo bustis; te sentit habetque,
 te videt et tumulos ortuque obituque salutat,
 ut Pharios aliae ficta pietate dolores
 Mygdoniosque colunt et non sua funera plorant. 245
 quid referam expositos servato pondere mores?
 quae pietas, quam vile lucrum, quae cura pudoris,
 quantus amor recti? rursusque, ubi dulce remitti,
 gratia quae dictis? animo quam nulla senectus?
 his tibi pro meritis famam laudesque benignas 250
 iudex cura deum nulloque e vulnere tristem
 * * * * *
 concessit. raperis, genitor, non indigus aevi,
 non nimius, trinisque decem quinquennia lustris
 iuncta ferens. sed me pietas numerare dolorque
 non sinit, o Pylias aevi transcendere metas 255
 et Teucros aequare senes, o digne videre
 me similem! sed nec leti tibi ianua tristis:

232 quam *Baehrens*: qua dulce (l ex s M¹) 233 Invida:
 invia *Ellisius* 1885 p. 96: aegida *Saenger* caperes: caneres
 idem 235 tu M¹: tua 241 seiungere c: si iungere 242 te c:
 et 251 Iudex: vindex *ed. Aldina* tristem: tristes *Mark-*
landus; lacunam statuit *Krohnus et Rothsteinius* 1900 p. 502;
 cura deum nulloque valere e vulnere tristem *Saenger* 253 tri-
 nisque s: crinisque

quippe leves causae, nec segnis labe senili
 exitus instanti praemisit membra sepulcro,
 sed te torpor iners et mors imitata quietem 260
 explicuit falsoque tulit sub Tartara somno.
 quos ego tunc gemitus, — comitum manus anxia vidit,
 vidit et exemplum genetrix gavisaque novit —
 quae lamenta tuli! oveniam concedite, manes,
 fas dixisse, pater: non tu mihi plura dedisses. 265
 felix ille patrem vacuis circumdedit ulnis:
 vellet et Elysia quamvis in sede locatum
 abripere et Danaas iterum portare per umbras;
 temptantem et vivos molitum in Tartara gressus
 detulit infernae vates longaeva Dianae; 270
 si chelyn Odrysiam pigro transmisit Averno
 causa minor, si Thessalicis Admetus in oris,
 si lux una retro Phylaceida rettulit umbram,
 cur nihil exoret, genitor, chelys aut tua manes
 aut mea? fas mihi sic patrios contingere vultus, 275
 fas iunxisse manus, et lex quaecumque sequatur.
 at vos, umbrarum reges Aetnaeaeque Iuno,
 si laudanda precor, taedas auferte comasque
 Eumenidum; nullo sonet asper ianitor ore,
 Centauros Hydraeque greges Scyllaeaeque monstra 280
 aversae celent valles, umbramque senilem

258 segnis ς : segnes labe: tabe Gronovius 259 prae-
 misit (cf. Ps. Quint. decl. mai. V 15 tabes cotidie aliquid ex ho-
 mine praemittit in mortem): demisit Schwartzius 1889 p. 13
 263 novit c: vovit ut vid. post 265 lacunam statuit Heinsius;
 269. 270 huc transposuit Saenger, sed obstat temptantem: itaque
 Saenger Dardaniden scripsit pro temptantem et 269 Temptan-
 tem: quem tandem Daviesius ante hunc v. Housmanus 1906
 p. 47 aliquid excidisse putat 271 et 272 si c: sic post 272
 lacunam statuit Postgatius 1905 p. 136, cf. Klotzius 1896 p. 66
 273 si lux Heinsius: Silva: sic lux Vollmer retulit 274 nihil
 (ex nil M¹) 275 sic: sit ς 277 aecneaeque: Enneaeque Gro-
 novius: Lethaeaeque Waller 1885 p. 56 278 taedas ς : caedas
 279 ianitor ς : ianrior 280 Centauros Politianus: Centaurus
 Hydraeque ς : bydraeque scyllaeque

invitet ripis, discussa plebe, supremus
 vector et in media componat molliter alga.
 ite, pii manes Graiumque examina vatum,
 inlustremque animam Lethaeis spargite sertis 285
 et monstrate nemus, quo nulla inrupit Erinys,
 in quo falsa dies caeloque simillimus aer.
 inde tamen venias, melior qua porta malignum
 cornea vincit ebur, somnique in imagine monstra,
 quae solitus. sic sacra Numae ritusque colendos 290
 mitis Aricino dictabat nympha sub antro,
 Scipio sic plenos Latio Iove ducere somnos
 creditur Ausoniis, sic non sine Apolline Sylla.

IV.

SOMNUS.

Crimine quo merui, iuvenis placidissime divum,
 quove errore miser, donis ut solus egerem,
 Somne tuis? tacet omne pecus volucresque feraeque
 et simulant fessos curvata cacumina somnos,
 nec trucibus fluviis idem sonus; occidit horror 5
 aequoris, et terris maria adclinata quiescunt.
 septima iam rediens Phoebe mihi respicit aegras
 stare genas; totidem Oetaeae Paphiaeque ^{revisent} renident
 lampades et totiens nostros Tithonia questus ^{sc. reviset.}
 praeterit et gelido ^{sc. quer.} spargit ^{sc. quer.} miserata flagello. 10
 unde ego sufficiam? non si mihi lumina mille / ^{tuo meos}

283 alga: ulva Marklandus: alno Slater 1909 p. 249

286 inrupit: irrumpit s 288 porta c: parte; recte dist. Koest-
 linus 1876 p. 522 289 monstra c: monstrat 293 Creditur:
 creditus Heinsius sic Sudhausius: nec (quo servato sub Apolline
 Saenger): et c

IV. 5 trucibiss s renident Baehrens: ^{revisent}: relucet
 Krohnus: revisunt c: reversae Saenger 10 Praeterit et: p. ut
 Karstenus 1899 p. 373: praeteriit Saenger spargit: parcit
 Schrader: spargat Karstenus l. l.: sparge a! Saenger 11 si:
 sunt Baehrens

STATI SILVAE. Ed. II.

de una stella malitiosa
 * (quae est eadem de stella et Paphia (Pia.
 π 2): inde fut. revisent.

quae sacer alterna tantum statione tenebat
 Argus et haud umquam vigilabat corpore toto.
 at nunc heu! si aliquis longa sub nocte puellae
 brachia nexa tenens ultro te, Somne, repellit, 15
 inde veni nec te totas infundere pennas
 luminibus compello meis — hoc turba precetur
 laetior —: extremo me tange cacumine virgae,
 sufficit, aut leviter suspenso poplite transi.

V.

EPICEDION IN PUERUM SUUM.

Me miserum! neque enim verbis sollemnibus ulla
 incipiam nec Castaliae vocalibus undis
 invisus Phoeboque gravis. quae vestra, sorores,
 orgia, Pieriae, quas incestavimus aras?
 dicite, post poenam liceat commissa fateri. 5
 numquid inaccessso posui vestigia luco?
 num vetito de fonte bibi? quae culpa, quis error,
 quem luimus tantis? morientibus ecce lacertis
 viscera nostra tenens animamque avellitur infans,
 non de stirpe quidem nec qui mea nomina ferret 10
 oraque; non fueram genitor, sed cernite fletus
 liventesque genas et credite planctibus orbi:
 orbus ego. huc patres et aperto pectore matres

12 sacer: vafer *Heinsius*: tamen *Saenger* 14 heu! si
Barthius (quo probato quis *ci. Phillimorius*): heus: fors *Mark-*
landus 17 precetur *Heinsius*: precatur 19 aut — transi: at —
 transit *Brandesius* 1885 p. 581 leviter: lente *ci. Postgatus*:
 limen *Saenger*

V. EPYCIDION · IN · PUERUM · SUUM · 1 solemnibus 2 nec:
 nunc *Scrivenerius* (sed Phoebo ἀπὸ κοινῶν etiam ad invisus per-
 tinet; inepte undis invisus dicitur) 5 liceat: libeat *Skutschius*
 fateri: doceri *Koestlinius* 1876 p. 523 male 8 tantis: tantus
Politianus lacertis 5: lacestis 9 animamque *ed. Parmensis*:
 animaque 12 orbi *voc. plur. intellegit Marklandus*, ego *gen.*
sing. nam ad orbos transit v. 13 huc *eqs.*

convenient; cineremque oculis et crimina ferto,
 si qua sub uberibus plenis ad funera natos 15
 ipsa gradu labente tulit madidumque cecidit
 pectus et ardentes restinxit lacte papillas;
 quisquis adhuc tenerae signatum flore iuventae
 immersit cineri iuvenem primaque iacentis
 serpere crudelis vidit lanugine flammās, 20
 adsit et alterno mecum clamore fatiscat:
 vincetur lacrimis, et te, Natura, pudebit.
 tanta mihi feritas, tanta est insania luctus.
 hoc quoque cum ni<tor> ter dena luce peracta
 adclinis tumul<o et pla>nctus in carmina verto 25
 discordesque m<odos et> singultantia verba
 molior: orsa ly<rae vis> est atque ira tacendi
 impatiens. sed nec solitae mihi vertice laurus
 nec fronti vittatus honos. en taxea marcet
 silva comis, hilaresque hederas plorata cupressus 30
 excludit ramis; nec eburno pollice chordas
 pulso, sed incertam digitis errantibus amens
 scindo chelyn. iuvat, heu! iuvat inlaudabile carmen
 fundere et incompte miserum laudare dolorem.

14 cineremque oculis et crimina: c. (acuens sic cr.) *Saenger*:
 crinemque rogis et gramina *Heinsius*: cineremque oculis et
 carmine flete *Lundstroemius* 1893 p. 40 ferto (sic **M** secundum
Souterum) *Politianus*: ferte (secundum *Loewium* et *Krohnium*)
 quod defendi potest cl. III 3, 13 15 uberi (del. **M**¹) uberibus
 17 papillas (cf. *Imhofius* 1859 p. 8): favillas c male 19 iu-
 venem: puerum *Saenger*: subolem (idem signatam) *Unger* 1868
 p. 36 20 flammās c: malas 24 nitor *Gronovius*: ni . . .
 dena 5: dana 25 tumulto et planctus *Krohnium* (et om. vulgo):
 tumult nctus 26 modos et 5: m 27 lyrae vis
 (l. vox maluit *Daviesius*, l. dolor *Karstenus* 1899 p. 373) *Krohnium*
 (cuius interpunctionem secutus sum): ly 29 vittatus
 31 pollice (cf. *Prop. II* 1, 9 digitis . . . eburnis): pectine *Unger*
 1868 p. 46 32 incertam: incertum *Marklandus* 33 scindo 5:
 Sciēdo 34 incompte 5: incomite laudare: nudare *Marklandus*:
 clamare *Otto* 1887 p. 546: latrare *Saenger*: fraudare *Slater* 1907
 p. 158

sic merui, sic me cantuque habituque nefastum 35
 aspiciant superi. pudeat Thebasque novumque
 Aeaciden: nil iam placidum manabit ab ore.
 ille ego qui — quotiens! — blande matrumque patrumque
 vulnera, qui vivos potui mulcere dolores,
 ille ego lugentum mitis solator, acerbis 40
 auditus tumulis et descendentibus umbris,
 deficio medicasque manus fomentaque quaero
 vulneribus, sed summa, meis. nunc tempus, amici,
 quorum ego manantes oculos et saucia tersi
 pectora: reddite opem, saevas exsolvite gratis. 45
 nimirum cum vestra modis ego funera maestis
 * * * * *
 increpitans: 'qui damna doles aliena, reponere
 infelix lacrimas et tristia carmina serva.'
 verum erat: absumptae vires et copia fandi
 nulla mihi, dignumque nihil mens fulmine tanto 50
 repperit: inferior vox omnis et omnia sordent
 verba. ignosce, puer: tu me caligine maesta
 obruis a! durus. viso si vulnere carae
 coniugis invenit caneret quod Thracius Orpheus
 dulce sibi, si busta Lini complexus Apollo 55

35 Sic: si *Unger* 1868 p. 58 merui: meriti *Baehrens*. haec
 cola interrogantem poetam facit *Rothsteinius* 1900 p. 506; at sic
 languent post v. 33sq. 37 manabit §: manabat 38 blande
 (e ~ o): fando *Polster* 1884 p. 14 39 vivos: viduos *Heinsius*
fort. recte 42 Dificio 43 sed summa: quae summa §: sed vana
Heinsius: sed suntne *Polster* 1878 p. 12: sed nulla *Rothsteinius* 1900
 p. 507: dictamna *Saenger* 44 faucia 45 opem saevas: opes aequas
Cornelissen 1877 p. 293 (at plur. opes alienus) 46 modis...
 maestis *Klotzius* 1896 p. 79: domus . . maestus (quod tuetur
Vollmer vestra domus funera accipiens funera vestrarum domo-
 rum) post 46 lacunam statuit *Baehrens*; qua spreta *Vollmer*
 increpitant (vel -as) 47 qui: quid *Skutschius*; an quin servato
 dolens? doles *Politianus*: dolens 51 vox §: nox 52 maesta §:
 maestu: maestum § 53 durus *Politianus*: duro; a! durus cum
 sequentibus coniungit *Vollmer* v. 56 post non tacuit periodon
 finivit *Rothsteinius* 1900 p. 507. sed forma dicendi est eadem
 atque V 3, 271sq.

non tacuit: nimius fortasse avidusque doloris
 dicor et in lacrimis iustum excessisse pudorem.
 quisnam autem gemitum lamentaque nostra rependis?
 o nimium felix, nimium crudelis et expers
 imperii, Fortuna, tui, qui dicere legem 60
 fletibus aut fines audet censere dolendi!
 incitat heu! planctus; potius fugientia ripas
 flumina detineas rapidis aut ignibus obstes,
 quam miseros lugere vetes. tamen ille severus,
 quisquis is est, nostrae cognoscat vulnera causae. 65
 non ego mercatus Pharia de puppe loquaces
 nequitias doctumque sui convicia Nili
 infantem, lingua nimium salibusque protervum,
 dilexi: meus ille, meus. tellure cadentem
 aspexi atque unctum genitali carmine fovi 70
 poscentemque novas tremulis ululatibus auras
 inserui vitae. quid plus tribuere parentes?
 quin alios ortus libertatemque sub ipsis
 uberibus tibi, parve, dedi; heu, munera nostra
 ridebas ingratus adhuc. properaverit ille, 75
 sed merito properabat, amor, ne perderet <ullum>
 libertas tam parva diem. nonne horridus <inde>
 invidia superos iniustaque Tartara pulsem?
 nonne gemam te, care puer? quo sospite natos

58 rependis: reprehendis *Politianus* 59 O nmium ex-
 pers *M*¹: etpers 62 potius: citius *Heinsius* 63 flumina s:
 Fulmina detineas *Heinsius*: deruneus: devincas c 65 vul-
 nera: viscera *Unger* 1868 p. 101 causae: curae *Marklandus*
 67 nequitias *Marklandus*: Aedituas: delicias *Avanti*us 68 ni-
 mium *Marklandus*: sumum: eximium *Waller* 1885 p. 57: simum
Polster 1878 p. 12: mimum *Saenger*: -ve Syrum *Phillimorius*
 70 Aspexi: excepi *Avanti*us carmine: stamine *Unger* 1868
 p. 112: sanguine *Danielssonius* 1897 p. 34: flumine *Saenger*
 1910 p. 563 71 Poscentemque: pascentemque *Otto* 1887
 p. 546 74 tibi *M*¹: ubi 75 ridebas s: Rideres ingratus s:
 ingatus: ignarus *Avanti*us 76 ullum s: om.: unum *Baehrens*
 77 inde *Baehrens*: om.: ipsos s: omni *Saenger*

non cupii, primo gemitum qui protinus ortu 80
 implicuit fixitque mihi, cui verba sonosque
 monstravi questusque et vulnera caeca resolvens,
 reptantemque solo demissus ad oscula nostra
 erexi, blandoque sinu iam iamque <cadentes>
 † excepere genas dulcesque accersere somnos. 85
 cui nomen vox prima meum ludusque tenello
 risus, et a nostro veniebant gaudia vultu.

* * *

80 non cupii c: Concupii genitum quem p. o. | implicui
 fixique *Politianus*: genetrix quem p. ortum implicuit fixitque
Saenger 82 et *supra lineam M*¹ resolvens *Marklandus*:
 ne solvam: resolvi 5 83 nostra *Krohnus*: vestra: dextra 5:
 crebra *Saenger* 84 cadentes *Baehrens*: om.: nitentes 5: vale-
 bam *Saenger* 85 Excepere: exsopire *Vollmer*: cui sopire *Saenger*:
 exceptare *Unger* 1868 p. 140: excipere ipse *Krohnus*: exter-
 gere *Heinsius* 86 ludusque: multusque *Heinsius*: laetusque
Saenger tenello 5: tenebo post v. 87 duobus versibus
vacuis intermissis hanc subscriptionem litteris maiusculis rubri-
cator addidit FINIS · ADEST · VERE · PRECIUM · VULT · SCRIPTOR · HEBERE
(sic!); dehinc duodecim versus in fine paginae vacui sunt.

STATI DE BELLO GERMANICO FRAGMENTUM.

lumina: Nestorei mitis prudentia Crispi
et Fabius Veiento — potentem signat utrumque
purpura, ter memores implerunt nomine fastos —
et prope Caesareae confinis Acilius aulae.

Valla ad Iuv. 4, 94: Acilius Glabrionis filius consul sub Domitiano fuit, Papinii Statii carmine de bello Germanico quod Domitianus egit probatus: 'lumina — aulae'. — cf. Buecheler, Rhein. Mus. vol. XXXIX (1884) p 283—285.

INDEX NOMINUM.

Abantius = *Euboicus*: IV 8, 46 (*deos*) litus ad Ausonium devexit *Abantia (ab anxia M) classis.

Abascantus *Domitiani ab epistulis libertus*: V praef. 4. cf. *Priscilla*.

Abydenus: I 2, 87 Abydeni iuvenis (*Leandri*). cf. *Sestiacus*.

Acca: II 1, 100 portantem lassabat Romulus Accam.

Achaemenius: V 3, 187 alter Achaemenium secludit Zeumate Persen.

Achaeus = *Graecus subst.* V 3, 222 spectatur *Achaeis (achates M) adi. V 3, 141 quid Achaea mereri praemia?

Acheron: II 6, 81 durumque Acheronta videbas.

Achilles: III 4, 85 (*comam*) Sperchio tumidus servabat Achilles II 1, 88 Chiron tenero .. blandus Achilli cf. V 3, 194 II 6, 30 bella caventem litore virgineo Thetis occultavit Achillen III 2, 96 magno Phoenix reverendus Achilli cf. II 1, 91. V 3, 192. V 2, 151 Pyrrho Phoenix narrabat Achillem IV 4, 35 cantata Briseide venit Achilles acrior. = *Achilleis*: IV 4, 94 magnusque mihi temptatur Achilles IV 7, 24 primis meus .. metis haeret Achilles V 2, 163 te meus absentem circumspectabit Achilles cf. V 5, 37. cf. IV 4, 104 *Aeacides*, *Haemonius*, *Pelides*, *Thessalus*.

Achillēus: V 1, 36 Achilleis .. bustis (*Sigeo*).

Achivus = *Graecus subst.*: I 1, 14 (*equus Troianus*) saevosque amplexus Achivos.

Acir *Lucaniae fluvius*: II 6, 64 Lucanus *Acir (ager M).

Acoetes: II 1, 93 (*Euandri*) pugnas spectabat Acoetes.

Actaeus = *Atticus*: IV 8, 50 *Actaea (acea M) Ceres (*ex Attica introducta Neapolim* V 2, 128 monstrabunt acies Mavors Actaeaque virgo (*Minerva*).

Actias: III 2, 120 Actias Ausonias fugit Cleopatra catenas.

Admetus: V 3, 272 si Thesalicis Admetus in oris. cf. *Alcestis*, *Apollo*, *Thessalicus*.

Adrasteus: I 1, 52 Adrasteus Arion (*equus Adrasti*).

Aeacides: V 3, 194 Aeaciden .. frangebat carmine Chiron V 5, 37 novumque Aeaciden (*Achilleida*). cf. *Achilles*.

Aeacus: II 1, 219 immensis urnam quatit Aeacus umbris III 3, 16 inferna rigidum .. Aeacon urna.

Aegaeus: I 3, 95 per .. Aegaeas hiemes V 2, 5 super Aegaeas hiemes.

Aegeus: III 3, 180 falsis deceperat Aegea velis (*Theseus*).

Aegiale *Diomedis uxor*: III 5, 48 questa est Aegiale .. relinqui.

(Aegyptus): cf. *Alexandrea*,

Mareoticus, Nilus, Paraetonijs, Pharius.

Aeneas: I 1, 13 (*equum Domitiani*) ipse nec Aeneas nec magnus duceret Hector IV 3, 131: Avernii Aeneas . . lucos et penetravit et reliquit IV 2, 2 qui magnum Aenean Laurentibus intulit arvis (*Vergilius*) *cf.* I 2, 189. III 3, 188. V 3, 266. *Elissa, Pliacus, Phrygius, Siculus.*

Aeneis: II 7, 80 ipsa te (*Lucanum*) Latinis Aeneis venerabitur canentem. *cf.* *Aeneas, Vergilius.*

Aeneius: I 2, 11 genetrix Aeneia (*Venus*) V 3, 37 post Aeneia fata.

Aeolius: II 1, 142 Aeolia . . Creusa (*Sisyphi Aeolidae filia*) I 1, 92 Aeolii non agmina carceris horret (*equus Domitiani*) III 2, 42 pater Aeolio qui frangit carcere ventos.

(*Aeolus*): *cf.* *Aeolius.*

(*Aesculapius*) *cf.* *Asclepius, Epidaurius, Epidaurus, Paeonius, Pergamus, Pergamenus, Phoebeius, I 4 passim.*

Aethiopes: IV 2, 54 Aethiopum mensas.

Aetnaeus: I 3, 69 Aetnaeos . . portus (*Syracusanos*). V 3, 277 Aetnaeaeque luno (*Proserpina*).

Aetne: III 1, 130 sonat motis incudibus Aetne, *cf.* *Vulcanus, Cyclopes, Brontes, Steropes, Trinacrius.*

Afer adi.: III 3, 90 quod messibus Afris verritur.

Africa: IV 5, 38 vadosae nescius Africae (*Septimius Severus*). *cf.* *Libye.*

(*Agamemno*): *cf.* *Atrides, Mycenaesus.*

Agenoreus: III 2, 89 Agenorei . . iuveni (*Europae*).

(*Agrippina*): II 7, 188 pallidum . . visa matris lampade . . . Neronem.

Alba: *ab Ascanio condita, ibi Domitiani villa Albanumque certamen. prope Stati villa, ubi pater Stati sepultus erat.* V 3, 38 ubi . . . Latiis ingessit montibus Albam Ascanius V 2, 168 ab excelsis Troianae collibus Albae IV 2, 65 Troianae sub collibus Albae V 3, 227 Dardanus Albae . . ager III 1, 61 Dardaniae sub collibus Albae IV 5, 2 qua prisca Teucros Alba colit lares.

Albanus: III 5, 28 Albana . . dona (*praemia certaminis Albani*). IV 8, 39 Albanoque cadum sordentem . . fumo (*in Stati villa conditum*).

Albula: *aquae Albulae* I 3, 75 illic (*in Vopisci villa*) sulphureos cupit Albula mergere crines.

(*Alcestitis*): III 3, 192 Thesalici coniunx mariti (*Admeti*). *cf.* III 1, 172. V 3, 272 et *Admetus*.

Alcides: I 3, 100 (*chelys Vopisci*) iuvat ipsum Alciden II 1, 113 (*Glaucia*) Alcides pensaret Hylan II 2, 23 felicia rura (*Polli*) tuetur Alcides III 1, 10 unde haec aula recens fulgorque inopinus agresti Alcidae? 51 socius tibi (*Clio*) grande sonabit Alcides 84 (*casa*) magnum Alciden humili lare parva premebat 162 Alcide, fors hic et pensa tulisses IV 2, 50 sic gravis Alcides . . . gaudebat strato latus adclinare leoni IV 6, 97 hic tibi laeta quies,

fortissime divum Alcide V 2, 50 (*Phryges*) pugnante Alcide tamen et Telamona timebant V 3, 165 neglectaque tellus Alcidae (*Herculaneum*). *cf. Hercules*.

Alcinous: I 3, 81 quid bifera Alcinoi laudem pomaria. IV 2, 3 Alcinoique dapes mansuro carmine monstrat (*Homerus*).

Alcman: V 3, 151 (*docet Stati pater*) qua lege recurrat . . tetricis Alcman cantatus Amyclis.

Alcyone: III 5, 57 *Trachinia (in tracia M) nidos Alcyone . . circumit amplectens.

Alea: IV 6, 52 *Aleae (taleae M) lucis . . Tegeaea sacerdos.

(Alexander Magnus): II 7, 93 natum Nasamonii Tonantis post ortus obitusque fulminatos angusto Babylon premit sepulcro III 2, 117 duc et ad Emathios manes, ubi belliger urbis (*Alexandreae*) conditor Hyblaeo perfusus nectare durat IV 6, 59 Pellaeus habebat regnator (*Herculem Epitrapezion Vindicis*) 106 regnator Macetum. I 1, 85 quem (*equum*) traderis ausus Pellaeo, Lysippe, duci.

(Alexandrea): III 2, 117 ubi belliger urbis conditor Hyblaeo perfusus nectare durat. *cf. Pharius*.

Algidus: IV 4, 16 nemus hos glaciale Dianae Algidus aut horrens aut Tuscula protegit umbra.

Almo: V 1, 223 quaque Italo gemitus Almone Cybebe ponit. *cf. Cybebe*.

Alpes: I 4, 86 gaudet Thra-

symennus et Alpes Cannensesque animae (*de Rutili Gallici victoriis Africanis*).

Alpheus: IV 4, 32 Eleis (*Olympiis*) auriga laboribus actos Alpheo permulcet equos. *cf. I 2, 203. 3, 68.*

Alpinus: I 4, 58 deus Alpini qui iuxta culmina dorsi signat Apollineos sancto cognomine lucos.

(Amalthea): *cf. Olenius*.

(Amazones): *cf. I 6, 56. IV 6, 105.*

Amazonius: V 1, 131 vellet (*Priscilla*) Amazonia latus intercludere pelta.

Ambracius: II 2, 8 ad Ambracias conversagymnade frondes (*ludos Actiacos*).

Amerinus: I 6, 18 massis Amerina non *perustis.

Amnis: IV 3, 95 haec Amnis (*Volturnus*) 124 manete Campi atque Amnis.

Amor: I 2, 19 nec blandus Amor nec Gratia cessat 54 fulcra torosque deae tenerum premit agmen Amorum 120 ipsi erraretis, Amores (*si Violentilla in caelum veniret*) 143 iungit Amor (*Veneris olores*) I 5, 33 ipsa (*Venus*) faces succendit Amorum (*in Etrusci balneis*) III 3, 131 illa sagittiferi circumvolitastis, Amores, funera (*Etruscae*). *cf. I 2, 61. 3, 12. III 4, 29 sq. 88. III 5, 68.*

Amphion: III 2, 41 nec cano degeneri Phoebeum Amphiona plectro. *cf. II 2, 60. III 1, 16. 115.*

Amphionius: II 1, 115 non Amphioniae steterint velocius arces (*Thebae*).

Amphitryoniades: IV 6. 33 Amphitryoniades multo mea

cepit amore pectora (*Hercules Epitrapezios Vindicis*).

Amphrysiacus: I 4, 105 odoriferis Arabum quod (*virus*) doctus in arvis aut Amphrysiaco pastor de gramine carp-sit.

Amyclae: V 3, 153 tetricis Alcman cantatus Amyclis.

Amyclaeus (= *Spartanus*): I 2, 142 (*Venus*) Amyclaeos ad frena citavit olores. 213 Amy-claeis . . . exultavit harenis pastor ad Idaeas Helena veniente carinas. II 1, 111 Amy-claea conceptum matre putares. II 2, 90 Amyclaei caesum (*marmor*) de monte Lycurgi. IV 8, 29 Helene . . inter Amyclaeos reptabat candida fratres.

(Anchises): I 2, 189 Phrygio . . iuncta marito (*Venus*). V 3, 51 Siculi . . dona sepulcri V 3, 267. III 3, 188. cf. *Aeneas*.

(Andromache): V 3, 76 (*flet*) Astyanacta parens. 79 Haemonio pudor est servisse marito.

Anien: I 3, 2 inserto geminos Aniene penates 20 ipse *Anien (autem *M*) . . infraque superque (*Vopisci villam*) saxeus I 5, 25 praeceps. cf. I 3, 45. 67. — *deus*: I 3, 70 antris Anien *et fonte relicto . . . prosternit pectora musco.

Anienus *adi.*: IV 4, 17 Tiburis hilucos *Anienaque (amenaeque *M*) frigora captant.

Annona: I 6, 38 hunc, Annona, diem superba *nescis.

Annus: III 1, 17 stupet ipse labores Annus.

(Antaeus): III 1, 157: seu tibi (*Herculi*) dulce manu Libycas nodare palaestras.

Anthedon: III 2, 38 (*Glau-*

cus) litoream blanda feriens Anthedona cauda.

Antiphates: I 3, 84 litusque cruenti Antiphatae (*Formiae*).

(Anubis): III 2, 112 cur servet Pharias Lethaeus ianitor aras.

Anxyr: I 3, 86 arcesque superbae Anxyris.

Aonides: I 2, 247 Aonidum comites tripodumque ministri (*poetae*) V 3, 121 protinus exorto (*patri Stati*) dextrum risere sorores Aonides.

Aonius: I 4, 20 nec (*hortabor*) Aonias decima cum Pallade divas II 4, 19 Aonio versae certamine picae II 7, 13 plus Aoniae virete silvae III 3, 32 Aoniasque tuo sacrabimus ultro inferias, Etrusce, seni IV 6, 31 hic Aoniis amor advocat antris (*Vindicem*) V 1, 113 *Aonio (ausonio *M*) non sic in vertice gaudet (*Pythia*) V 3, 92 quis labor Aonios seno pede ducere *cantus (campos *M*) 101 sive orsa libebat Aoniis vincere modis.

Apelles: IV 6, 29 linea quae veterem longefateatur Apellen, monstrabit (*Vindex*).

Apelleus: I 1, 100 *Apelleae (pelleae *M*) cuperent te (*Domitianum*) scribere cerae II 2, 64 si quid Apellei gaudent animasse colores. V 1, 5 Apelleo vultus signata (*Priscilla*) colore.

Apis: III 2, 116 adoratus trepidis pastoribus Apis.

Apollineus: I 4, 59 Apollineos sancto cognomine lucos V 1, 26 Apollineus . . Bacchi-que sacerdos.

Apollo: I 2, 93 quotiens mihi questus Apollo sic vatem maerere suum II 1, 112 Oebaliden illo (*Glaucia*) praeceps mutaret Apollo III 5, 80 ipse Dionaea monstravit (*Parthenopae mite solum*) Apollo columba IV 3, 115 qua monstrat veteres Apollo Cumas IV 8, 19 his (*Menecratis filiis*) patrius laurus promisit Apollo 47 ductor populi (*Chalcidensium*) longe migrantis Apollo V 1, 13 modo dexter Apollo quique venit iuncto mihi semper Apolline Caesar V 3, 12 quis Apolline merso frigida damnatae *prae-duxit (produxa M) nubila menti 123 iam tum mihi blandus Apollo 292 sic .. ducere somnos creditur .. non sine Apolline Sylla V 5, 55 si busta Lini complexus Apollo non tacuit. *cf.* III 4, 8 IV 4, 95. *Cirrha, Delius, Letous, Paeon, Phoebeius, Phoebus, Thymbraeus.*

Appia: II 2, 12 Appia longarum regina viarum IV 3, 1 quis . . . sonus aequori propinquum saxosae latus Appiae replevit 102 illic Appia se dolet relinqui 163 via te regente terras annosa magis Appia senescat IV 4, 2 qua nobilis Appia crescit in latus V 1, 223 qua primum nascitur ingens Appia.

Apulus: V 1, 122 velut Apula coniux agricolae parci.

Aquilo: IV 5, 8 *in Zephyros Aquilone *fracto.

Arabs *subst.*: I 4, 104 odoriferis Arabum .. in arvis II 4, 35 Arabum respirant gramine plumae (*psittaci*) III 3, 34 menses Cilicumque Arabumque su-

perbas merge rogis IV 1, 42 nondum Arabes Seresque rogant V 1, 61 Serumque Arabumque potentes divitias 211 omne illic (*in sepultura Priscillae*) .. ver Arabum Cilicumque fluit V 3, 43 odoratas nec Arabs decerpsit aristas. *adi.* II 1, 161 Arabes Phariique *Palaestinique (palam est vidique M) liquores. *cf.* *Eous, Sabaeus.*

Aratus: V 3, 23 notique modos extendis Arati (*Stati pater*).

Araxes: I 4, 79 patiens Latii iam pontis Araxes V 2, 32 pharetratum invasit Araxen (*Bolanus*) 141 quantum ferus exultabit Araxes. *cf.* *Armenia.*

Arcadius: V 3, 93 Arcadia (*Mercuri*) carmen testudine mensis (*poetis*).

Arcas *subst.*: II 7, 6 vocalis citharae repertor Arcas III 3, 80 summi Iovis aliger Arcas V 1, 107 tardumque sub astris Arcada .. linquit (*Fama*) *cf.* *Mercurius* — *adi.* V 2, 123 Arcadas Ogygio versantem (*Parthenopaeum*) in pulvere metas.

(Archemorus): *cf.* *Opheltes.*

Arctous: I 4, 89 non vacat Arctoas acies Rhenumque rebellem pandere III 3, 71 et in Arctoas ... comes usque pruinas (*Etrusci pater Caligulae*) V 2, 133 Arctoosne amnes et Rheni fracta natabis (*Crispinus*) flumina?

Arctus: III 5, 19 si gelidas irem mansurus ad Arctos IV 3, 153 iuravit tibi (*Domitiano*) iam nivalis Arctus IV 5, 5 iam trux ad Arctos Parrhasias hiems concessit V 1, 127 gelidas comes illa (*Priscilla coniugi*) per Arctos.

(Ardea): I 3, 83 Laurentia Turni iugera.

(Arethusa): I 2, 206 donec Sicanios . . . anhelos ore bibat fontes (*Alpheus*) I 3, 68 an solum . . . Elidis amnem dulcis ad Aetnaeos deducat semita portus?

Argentaria: II praef. 30 quod (*genethliacon Lucani*) Polla Argentaria, rarissima uxor . . . imputari sibi voluit. *cf. Polla 2.*

Argi: III 1, 23 seu patrios . . . Argos incolis (*Hercules*).

(Argo): II 7, 50 puppem temerariam Minervae.

Argonautae: II 7, 77 qui per freta duxit Argonautas (*Varro Atacinus*). *cf. I 2, 40. IV 5, 27. IV 6, 42. Argo.*

Argos: III 1, 182 priscumque (*Herculi*) habitabitur *Argos (argus *M*).

Argos: IV 6, 42 haec (*Herculis*) . . . Argoos frangebant brachia remos.

Argus: V 4, 12 quae (*lumina mille*) sacer alterna tantum statione tenebat Argus.

(Ariadne): I 2, 228. I 2, 132 sq. 224. II 6, 26. V 1, 232. *Coronae sidus: I 6, 88. cf. Gnosis.*

Aricinus: III 1, 55 profugis cum regibus aptum fumat Aricinum Triviae nemus, *cf. IV 4, 15. V 3, 290 sacra Numae ritusque colendos mitis Aricino dictabat nymphea (*Egeria*) sub antro.*

Arion *Adrasti equus*: I 1, 52 hunc (*Domitiani equi*) et Adraustus visum extimuisset Arion.

(Arion *poeta*): II 2, 60 Methymnaei vatis manus, *cf. 120.*

Armenia: I 4, 78 arcuque horrenda fugaci Armenia V 2, 33 indocilemque fero servire Neroni Armenia. *cf. Araxes.*

Armenius *subst.*: III 4, 62 quam (*Domitiani manum*) tangere Persae Armeniique Indique rogant V 2, 40 quae *suspecta (suscepta *M*) fides aut quae fuga vera ferocis Armenii.

(Arpi): III 3, 163 Diomedas concedere iussus in arces (*Etrusci pater*).

Ascanius: V 2, 119 novercales ibit venator in agros Ascanius miseramque patri flagrabat Elissam V 3, 38 stellatus Latiis ingessit montibus Albam Ascanius.

Asclepius: III praef. 26 (*Earinus capillos*) ad Asclepium Pergamenum mittebat. *cf. Aesculapius.*

Ascraeus: V 3, 26 Maconium Ascraeumque senem 150 quantumque pios ditaret agrestes Ascraeus Siculusque senex. *cf. Hesiodus.*

Asia *provincia Romana*: I 4, 80 quid geminos fascis magnaeque iterata revolvam iura (*Rutili Gallici praefecturam*) Asiae V 2, 57 mille urbes Asiae sortito rexit anno (*Bolanus*) V 3, 188 hi dices Asiae populos, hi Pontica frenant.

Assyrius (= *Syriacus*): II 4, 34 Assyrio cineres adolentur amomo II 6, 88 Assyrio manantes gramine sucos (*exhausit flamma*) III 2, 121 usque et in Assyrias sedes mandataque castra proseguere (*Celerem*) III 3, 212 Assyrios felix bibet urna liquores.

Asteris (*Violentilla*): I 2,

197 Asteris et *vati (-tis **M**) totam cantata per urbem, Asteris ante dapes, nocte Asteris, Asteris ortu.

Astraea: I 4, 2 videt alma pios Astraea Iovique conciliata *redit (radit **M**¹). *cf. Pietas.*

Astyanax: V 3, 76 Phrygia . . turre cadentem Astyanacta parens (*flevit*).

(Atalanta): *cf. I 2, 86. Hippomenes, Parthenopaeus.*

Atedius Melior: II 1 *tit.* II 3 *tit.* (II 4 *tit.*)

Athamanteus: V 3, 143 Athamantea protectum tempora pinu (*praemio Isthmiaco*).

Athamas: II 1, 143 torvus *ab (ad **M**) hoc Athamas insanos flecteret arcus.

Athenae: I 3, 93 suis digressus Athenis (*Epicurus*) II 7, 28 quae Tritonide fertilis Athenas unctis, Baetica, provocas trapetis. *cf. Monychius.*

Athos: IV 3, 56 hae possent et Athon cavare dextrae.

Atlas: I 1, 60 caeliferi . . genu . . Atlantis IV 2, 19 quantae (*columnae*) superos caelumque Atlante remisso sustentare queant. *mons*: IV 3, 157 ultra sidera flammeumque solem et Nili caput et nives Atlantis.

(Atreus): *cf. Mycenaeus et V 3, 96.*

Atrides: I 4, 113 quae metuentis Atridae (*Menelai*) saeva Machaonio coierunt vulnera suco III 2, 98 *Phoenix* tumido . . nihil iuratus Atridae (*Agamemnoni*).

Atropos: III 3, 127 florentesque manu scidit Atropos annos (*Etruscae*) IV 4, 56 si longi cursum dabit (*Marcello*)

Atropos aevi IV 8, 19 his (*Menecratis filiis*) senium . . alba Atropos . . promisit V 1, 178 quos dura mihi (*Priscillae*) rapit Atropos annos.

Atticus: I 1, 102 Atticus . . senior (*Phidias*) II 1, 114 Attica facundi decurreret orsa Menandri (*Glaucias*).

Attis: I 5, 37 quam (*purpuram*) . . . ipse cruentavit maculis lucentibus Attis. *cf. Sangarius, Mygdonius.*

Auge: III 1, 40 quem (= *qualem*) te (*Herculem*) Maenalis Auge . . detinuit. *cf. IV 6, 52.*

Augustus: IV 1, 32 ter Latio deciesque tulit . . Augustus fasces. *cf. I 1, 23. Domitianus* IV 1 *tit.* Imp. Aug. Germanici IV 2 *tit.*: ad Imp. Aug. Germ. Domitianum.

Aurora: I 2, 218 quam segnis votis Aurora mariti! I 6, 9 vix Aurora novos movebat ortus. *cf. Tithonis, Tithonius, Mygdonius.*

Ausones: IV 5, 37 Ausonium portus . . intras (*Septimius Severus*).

Ausonia: III 2, 20 Ausoniae Celer armipotentis alumnus.

Ausonius *subst.*: V 3, 293 Scipio sic plenos Latio Iove ducere somnos creditur Ausoniis *adi.* = *Italicus*; IV 4, 52 ubi Ausonio se condidit hospita portu Parthenope IV 8, 45 quos (*deos*) . . litus ad Ausonium devexit *Abantia (ab anxia **M**) classis = *Romanus*: I 2, 76 Ausoniis . . gener ille (*Stella*) petitus matribus 175 indulgentia . . . praesidis Ausonii I 4, 24 Ausoniae decora ampla togae II 1, 195 Ausonios inter procures III 2, 120 Ausonias

fugit Cleopatra catenas III 3, 105 quid Ausoniae scriptum crepet igne Monetae III 3, 116 Ausonios enses III 4, 18 Iuppiter Ausonius (*Domitianus*) 32 Ausonias . . ibis (*Earinus*) ad arces IV 4, 61 Ausonias ibis (*Marcellus*) frenare cohortes 96 armaque monstrat (*Phoebus*) Ausonii maiora ducis IV 8, 20 Ausoniae pater augustissimus urbis V 2, 174 Ausonii committit (*Domitianus Cripino*) munia ferri V 3, 168 Ausonii pridem laris hospita Cyme.

Auster: III 3, 96 nubilus Auster. *cf.* I 4, 122. I 6, 78. II 1, 106. II 2, 27. II 4, 28. III 1, 72. III 3, 129. V 1, 100. 246.

Autumnus: II 1, 217 imbriferopallens Autumnushiatu. *cf.* V 1, 49.

Aventinus: II 3, 22 Aventinaeque legit (*Diana*) vestigia cervae.

Avernalis: II 6, 101 forsan *Avernales (vernales M) adludunt undique mixtae Naides V 3, 172 ad Avernales scopulos et opaca Sibyllae antra.

Avernus: IV 3, 131 praescios Avernii . . lucos (*Aeneas penetravit*) V 1, 27 deis palentis Avernii 259 reges tibi (*Abascanto*) tristis Avernii placat (*Priscilla*) V 3, 271 (*Orphea*) pigro transmisit Averno causa minor.

Babylon: II 7, 95 angusto Babylon premit sepulcro (*Alexandrum*) III 2, 137 antiquae Babylonis opes IV 1, 40 restat Babylona tributis frenari IV 6, 67 clusam magna

Babylona refregerat hasta (*Alexander*) V 1, 60 Babylonos opes.

Baccheis: II 2, 34 Ephyres Baccheidos altum culmen.

Baccheus: II 2, 99 madias Baccheo nectare rupes III 5, 99 Bacchei vineta mudentia Gauri.

Bacchus: II 1, 98 te . . Ino reptantem pectore, Bacche III 3, 61 quo *Lydius intrat Bacchus IV 2, 34 Ceres Bacchusque laborat sufficere V 1, 26 Apollineus Bacchique sacerdos. 116 primi cui ius venerabile thyrsi Bacchus . . tribuit. *cf.* I 4, 21. IV 8, 9. *Bromius, Euhon, Lyaeus, al.* — *metonymice*: I 6, 96 tuoque Baccho in serum trahor ebrius soporem III 4, 59 crescit nova gratia Baccho. *cf.* III 1, 41. IV 6, 56.

Bactra: III 2, 136 regia Bactra IV 1, 40 restat Bactra novis . . tributis frenari.

Baetica: II 7, 28 Athenas unctis, Baetica, provocas traipetis.

Baetis: II 7, 34 Graio nobilior Melete Baetis (*propter Lucanum*), Baetim Mantua provocare noli.

Bagrada: IV 3, 90 qualis Cinyphius tacente ripa Poenos Bagrada serpit inter agros.

Baiae: III 5, 96 vaporiferas, blandissima litora, Baias IV 3, 24 gaudens (*Domitianus*) . . . aestuantes septem montibus admovere Baias IV 7, 18 non . . portu retinent (*Statium*) amoeno desides Baiae. *cf.* III 57, 5, *Lucrinus*.

Baianus: I 5, 60 si Baianis veniat novus hospes ab oris

III 2, 17 Baianosque sinus V 3, 169 quosque (*discipulos*) Dircarchei portus Baianaque mittunt litora.

Bassarides: II 7, 7 Bassaridum rotator Euhæan.

Batrachomachia: I præf. 12 et Culicem legimus et Batrachomachiam etiam agnoscimus

Battiades: V 3, 156 pandere doctus (*Stati pater*) carmina Battiadae.

Bebrycius: IV 5, 27 ut Castor ad cunctos tremebat Bebryciae strepitus harenæ.

Bellipotens: I 4, 33 (*accipit*) captiva . . tela Bellipotens V 2, 178 si tibi panderet ipse Bellipotens aquilas.

Bistonius: I 1, 18 Martem . . . Bistonius portat sonipes II 4, 21 Bistonio queritur soror (*Philomela*) orba cubili.

Blaesus (blessi *ter* M): II 1, 191 noverat effigies generosique ardua Blaesi orapuer (*Glaucias*) 201 amissi puerum (*Glauciam*) solacia Blaesi II 3, 77 ardua magnanimi . . . gloria Blaesi.

Boeotus: V 3, 209 me . . vocales lucos *Boeotaque (bio-taque M) tempe pulsanter.

Bolanus: V 2 *tit.* Laudes Crispini Vetti Bolani filii. 37 egregiis multum miratus (*Corbulo*) in armis Bolanum 41 Bolanus iter prænosse timendum, Bolanus tutis iuga quærere commoda castris, metiri Bolanus agros. *cf.* 55 sq. 140 sq.

Boreas: III 2, 45 obiecto Borean Eurumque Notumque monte premat (*Aeolus*) III 3, 96 quæ Boreas quæque Euris atrox, quæ nubilus Auster invehit.

Briseis: IV 4, 35 cantata Briseide . . Achilles acrior.

Britannus *adi.*: V 2, 149 hunc regi rapuit (*Bolanus*) thoraca Britanno.

Bromius: II 2, 4 Bromio dilectus ager (*cf.* IV 8, 9) II 3, 38 questus (*Pan*) immitem Bromium IV 6, 66 catenatos Bromio detraxerat (*Alexander*) Indos.

Brontes: I 1, 4 effigies (*Domitiani*) lassum Steropem Brontemque reliquit III 1, 130 sonat motis incudibus Aetne, cum Brontes Steropesque ferit IV 6, 48 (*tale*) nec stolidus Brontes . . exigua potuisset ludere massa.

Bruma: II 1, 215 hos ora regentia Brumæ (*manent*). *cf.* I 2, 157.

Bruttius: I 3, 33 Bruttia Sicanium circumspectit ora Pelorum.

Brutus: I 4, 41 non labente Numa timuit sic Curia felix, Pompeio nec celsus eques nec femina Bruto IV 9, 20 Bruti senis oscitationes.

(Busiris): *cf.* III 1, 31. IV 6, 103.

Byzantiacus: IV 9, 13 Byzantiacos . . . lacertos.

Cacus: II 3, 12 atraque Caci rura (*Aventinum*).

Caelicus: II 3, 14 Caelica *tesca (tectæ M) subit (*Phloe nympha*).

Caesar: C. Iulius Caesar: I 1, 86 mox Caesaris ora mirata cervice tulit (*equus Alexandri Lysippeus*, *cf.* I 1, 23 sq. 29. II 7, 67 sq.) Domitianus: I 4, 55 vigilesque (*Gallici*) suo

pro Caesare curae I 6, 7 dum refero diem beatum laeti Caesaris 84 hoc solum vetuit licere Caesar II 5, 27 magni . . Caesaris ora . . . tetigit iactura leonis III 2, 128 Caesar ab emerito iubeat discedere bello (*Celerem*) III 5, 29 indutum (*Stadium*) Caesaris auro (*praemio Albano*) IV *praef.* 37 multa ex illis (*carminibus*) iam domino Caesari dederam IV 1, 1 laeta bis octonis accedit purpura fastis Caesaris 30 quae (*exempla*) sola meus dignetur vincere Caesar IV 2, 5 cui (*Statio*) . . Caesar nova gaudia cenae . . dedit 32 Romuleos proceres . . . Caesar . . iussit discumbere mensis IV 7, 49 invicti rapidum . . . Caesaris fulmen IV 8, 61 prona bonis invicti Caesaris . . numina V 1, 14 quique venit iuncto mihi semper Apolline Caesar 143 quid . . . Caesare tam dextro posset Fortuna timeri? 164 magni . . . exorabile numen Caesaris 190 quo (*auro*) niteat sacri centeno pondere vultus Caesaris V 2, 132 quem Caesaris ibis in orbem (*Crispinus*) 173 reserat tibi (*Crispino*) limen honorum Caesar V 3, 203 ultorque deorum Caesar. *cf.* *Germanicus, al.*

Caesareus: I 1, 84 equus, Latiae qui contra templa Diones Caesarei stat sede fori (*fori Iulii*) II 4, 29 (*psittacus*) salutator regum nomenque locutus Caesareum III 3, 65 Caesareum coluisse latus III 4, 7 Caesareus puer (*Earinus*) IV 1, 10 curia Caesareum gaudet vicisse pudorem IV 3, 70 (*Vul-*

turnus) pontis Caesarei reclinus arcu IV 5, 24 carmina (*Stati Minerva*) Caesareo peramavit auro V 1, 133 Caesarei prope fulmen equi V 3, 229 sarta . . Caesarea donata manu.

(Caieta): *cf.* I 3, 88.

Caledonius: V 2, 142 *Caledonios (calid- *M*) . . campos.

(Caligula): *cf.* III 3, 69 *sq.*

Callimachus: I 2, 252 Philitas Callimachusque senex. *cf.* *Battiades.*

Calliope: II 7, 38 (*Luca-num*) blando Calliope sinu recepit III 1, 49 veneranda . . . dic age Calliope. *cf.* V 3, 15.

Camenae: I 2, 257 tecum (*cum Stella*) similes iunctaeque Camenae IV 7, 21 torpor est nostris sine te (*Maximo*) Camenis.

Camillus: V 2, 53 aliis Decii reducesque Camilli monstrentur.

Campanus: III 3, 162 molles Campani litoris oras IV 3, 5 nec dux advena (*Hannibal*) . . Campanos quatit inquietus agros.

Campus: IV 3, 124 manete Campi atque Amnis.

Cannensis: I 4, 86^a gaudet Thrasymentus et Alpes Cannensesque animae.

Canopus: II 7, 70 Pelusiaci scelus Canopi (*Pompei caedes*) III 2, 111 curve Therapnaei lasciviat ora Canopi.

Capitolinus: III 5, 92 Capitolinis quinquennia proxima lustris (*ludi Augustales Neapolitani*) V 1, 189 da Capitolinis aeternum sedibus aurum.

Capitolium: I 6, 101 dumque terris quod reddis (*Domitianus*), Capitolium manebit

IV 3, 16 qui (*Domitianus*) reddit Capitolio Tonantem V 3, 197 sacrilegis lucent Capitolia taedis *cf. I 1, 79. III 4, 105. IV 2, 21. IV 3, 161. V 3, 203. III 5, 31 cum Capitolia (praemia agonis Capitolini) nostrae infitiata lyrae cf. IV 2, 62. V 3, 231.*

Caprae, Capreae: III 1, 128 ditesque Caprae viridesque resultant Taurubulae III 2, 23 prima (*Celeris navis*) salutavit Capreas. *cf. Teleboes.*

Capys: III 5, 76 magnae tractus imitantia Romae, quae Capys advectis implevit moenia Teucris.

Carica (*scil. ficus*): IV 9, 26 (usque adeone defuerunt) chartae Thebaicaeve Caricaeve?

Carpathium (*scil. mare*): III 2, 88 quae pax Carpathio.

Carystos: I 5, 34 non huc admissae Thasos aut undosa Carystos. II 2, 93 gaudens fluctus spectare Carystos (*utrumque locus ad marmor Carystium spectat. cf. I 2, 150. IV 2, 28.*)

Caspiacus: IV 4, 63 aut Histrum servare *datur (datus *M*) metuendaque portae limina Caspiacae.

Castalia: V 5, 2 Castaliae vocalibus undis. *cf. II 2, 39 pudicos . . fontes IV 7, 11 bibendus castior amnis.*

Castor: IV 5, 27 Castor ad cunctos tremebat Bebryciae strepitus harenae IV 6, 15 donec ab Elysiis prospexit sedibus alter Castor IV 7, 47 signa frenatae moderatus alae Castore dextro V 2, 129 flectere (*monstrabit*) Castor equos V 3, 139 non totiens victorem Ca-

stora gyro . . . clausere Therapnae. *cf. III 2, 10. IV 8, 29.*

Catillus: I 3, 99 (*Vopisci*) chelys . . iuvat ipsum Alciden dictumque lyra maiore Catillum.

Cato (*Uticensis*): I 1, 27 te (*Domitiano*) signa ferente et minor in leges iret gener (*Pompeius*) et Cato castris *** II 7, 68 libertate gravem pia Catonem. 115 (*Lucanum*) Pompei comitantur et Catones.

Cattus: I 1, 27 das (*Domitianus*) Cattis Dacisque fidem III 3, 168 (*clementia Domitiani*) victis parcentia foedera Cattis.

Caunos: I 6, 15 et *quod (quo *M*) percoquit †aebosia Caunos.

Cebrenis: I 5, 21 viduae Cebrenidos (*Oenones*) arida luctu flumina.

Cecropius: II 6, 55 Cecropiamque fidem (*Theseos et Pirithoi*) III 2, 109 cur ripa (*Nili*) coerceat undas Cecropio stagnata luto.

Celer: III *praef.* 17 Maecium Celerem a sacratissimo imperatore missum ad legionem Syriacam III 2 *tit.* Propempticon Maecio Celeri 20 nobilis Ausoniae Celer armipotentis alumnus 81 (*navis*) te, nostri pignus amoris, *portat dura, Celer.

Centaurus: V 3, 280 *Centaurus (-us *M*) *Hydraeque greges *Scyllaeaque monstra aversae celent valles.

Cerbereus: V 1, 249 ne Cerbereos Priscilla tremescat latratus.

Cerberus: II 1, 184 illum (*Glauciam*) nec terno latrabit Cerberus ore V 2, 94 utinam

... liceret . . timidae . . avertere Cerberon umbrae V 3, 59 te (*Stati patrem*) nec Cerberus omni ore nec Orpheae quirent avertere leges. *cf. I 2, 39. II 1, 230. III 2, 112. III 3, 27. IV 6, 104. V 3, 279.*

Cerealis: V 3, 226 Chalcidicae Cerealia dona coronae (*Iudorum Augustalium Neapolitanorum praemia*).

Ceres: I 4, 31 si Cereri sua dona merumque Lyaeo reddimus IV 2, 34 ipsa sinus accincta Ceres Bacchusque laborat sufficere IV 3, 11 qui (*Domitianus*) castae Cereri diu negata reddit iugera sobriasque terras IV 8, 50 *Actaea (acea M) Ceres, cursu cui semper anhelus votivam taciti quasamus lampada mystae V 1, 232 hoc aere (*figitur Priscilla ut*) Ceres, hoc lucida Gnosis.

Chalcidicus (calchidicus M) *Neapolitanus*: II 2, 94 omnia Chalcidicas turres obversa salutant IV 4, 78 haec ego Chalcidicis ad te, Marcelle, sonabam litoribus V 3, 226 Chalcidicae Cerealia dona coronae — *Cumaenus*: IV 3, 117 sacris ab antris profert Chalcidicas Sibylla laurus V 3, 182 cui Chalcidicum fas volvere carmen (*libros Sibyllinos*).

Chalcis (calchis M): I 3, 31 sic Chalcida fluctus expellunt *reflui (fluvii M) V 3, 155 non formidata temeraria Chalcide Sappho.

(Charon): *cf. II 1, 186. 229. II 6, 81. V 1, 251. V 3, 283.*

Charybdis: III 2, 85 num torta Charybdis fluctuet.

Chios (*marmor Chium*): II

2, 92 Nomadum lucent flaventia saxa Thasosque et Chios IV 2, 27 multa Syene et Chios.

Chiron: I 2, 216 cum Thetin Haemoniis Chiron accedere terris erecto prospexit equo I 4, 98 si qua salutifero gemini Chironis in antro herba II 1, 89 semifer Haemonium vincebat Pelea Chiron. V 3, 194 Aeaciden alio frangebatur carmine Chiron.

Cilix: II 1, 160 Cilicum flores II 6, 87 Cilicum messes. III 3, 34 messes Cilicumque Arabumque superbas V 1, 211 ver Arabum Cilicumque.

Cimmerius: III 2, 91 vel ad ignotos ibam comes impiger Indos Cimmeriumque chaos.

Cinyphius: IV 3, 90 qualis Cinyphius . . . Poenos Bagra da serpit inter agros IV 9, 32 Cinyphiis vagata campis curvarum domus uda coclearum.

Cinyreus: V 1, 214 Coryciaeque comae Cinyreaque germina.

Circe: I 3, 85 vitreae iuga perfida Circes.

Cirrha: III 1, 140 hos nec Pisaeus honores Iuppiter aut Cirrhae pater aspernetur opacae V 3, 4 nec solitam fas est impellere Cirrham.

Cithaeron: II 7, 18 quas (*victimae*) Dirce lavat aut alit Cithaeron.

Circus: III 5, 15 nec . . . rapidi mulcent te proelia Circi V 2, 21 Romulei . . . per iugera Circi.

Claudia Vestalis: I 2, 245 non Claudia talis respexit populos mota iam virgo carina

Stati uxor III *praef.* 27 qua (*egloga*) mecum secedere Neapolim Claudiam meam exhortor. *cf.* III 5 *passim*.

Claudius *imperator*: III 3, 77 nondum stelligerum senior dimissus in axem Claudius

Claudius *Etruscus* I *praef.* 37 Claudii Etrusci testimonium † domomum est I 5 *tit.* balneum Claudii Etrusci III *praef.* 20 merebatur et Claudii Etrusci mei pietas aliquod ex studiis nostris solacium III 3 *tit.* consolatio ad Claudium Etruscum. *cf.* *Etruscus*.

Cleonaeus: IV 4, 27 nimio possessa Hyperione flagrat torva Cleonaei iuba sideris (*leonis*) V 2, 48 quamquam Nemeaea viderent (*Phryges*) arma Cleonaesque (*Herculis*) acies impelleret arcus.

Cleopatra: III 2, 120 Actias Ausonias fugit Cleopatra catenas.

Clio: I 5, 13 procax vittis hederisque, soluta fronde*verecunda, Clio mea ludit Etrusco.

Clitumnus *adi.*: I 4, 128 nec si vacuet Mevania valles aut praestent niveos Clitumna novalia tauros.

Clotho: I 4, 1 nec inexorabile Clotho volvit opus.

Clymenaeus: I 2, 123 Clymenaeaeque (*Heliadum*) deesse germina. *cf.* *Heliades*.

Colchis (*Medea*): II 1, 141 nec fera crudeles Colchis durasset in iras.

Concordia: I 1, 31 blandoque videt (*equum Domitiani*) Concordia (*Concordiae in foro aedes*) vultu I 2, 239 dat Iuno verenda vincula (*coniugii*) et

insigni geminat Concordia taeda II 2, 154 non alias docuit Concordia mentes.

Coos (*Kóως*): I 2, 252 hunc ipse Coos plaudente Philitas Callimachusque . . ambissent laudare diem.

Corbulo: V 2, 35 rigidi summam Mavortis agebat Corbulo.

Corinna: V 3, 158 (*Stati pater explicabat*) Sophronaque implicitum tenuisque arcana Corinnae.

Corycius = *Cilix*: V 1, 214 Coryciaeque comae Cinyreaque germina = *Parnasius*: V 3, 5 Corycia quicquid modo Phoebeus in umbra monstrabat.

Cressa: II 6, 25 non talem Cressa (*Ariadne*) superbum callida sollicito revocavit Thesea filo.

Creta: I 4, 101 Idaea profert quam Creta sub umbra dictamni florentis opem. II 6, 66 sive alma fidem missisque negasset Cretaque Cyreneque.

Creusa *Iasonis uxor*: II 1, 142 editus Aeolia nec si foret iste (*Glaucias*) Creusa.

Crispinus: V 2 *tit.* laudes Crispini Vetti Bolani filii 1 rura meus Tyrrhena petit saltusque Tagetis Crispinus 162 tu deeris, Crispine, mihi 171 (*quis nuntius*) tuos implet, Crispine, penates?

Croesus: I 3, 105 digne Midae Croesique bonis. *cf.* *Lydus*.

Culex: I *praef.* 12 sed et Culicem legimus et Batrachomachiam etiam agnoscimus II 7, 74 ante annos Culicis Maroniani.

Cumae: IV 3, 115 qua monstrat veteres Apollo Cumas. *cf. Cyme, Sibylla.*

Cumanus: IV 9, 43 Cumano patinas in orbe tortas.

Cura: I 5, 11 discede Laborque Curaque.

Cures: IV 5, 56 Curibus vetustis.

(Curtius): *cf. I 1, 67.*

Cyaneus: I 2, 40 si Cyaneos (*Symplegadum*) raperere per aestus.

Cybebe, Cybele: V 1, 223 quaque Italo gemitus Almone Cybebe ponit II 2, 88 per Cybeles lugentis agros. *cf. Mygdonius.*

Cybeleius: I 2, 176 certe iam nunc Cybeleia movit (*Stella*) limina.

Cyclopes: V 3, 49 (*opus*) Cyclopus scopulos ultra atque audacia saxa Pyramidum.

Cyllarus (*Castoris equus*) I 1, 53 (*equum Domitiani*) pavet aspiciens Ledaeus ab aede propinqua Cyllarus.

Cyllenius: II 1, 189 quid mihi gaudenti proles Cylleonia virga nuntiat? *cf. Mercurius.*

Cyme: IV 3, 65 miratur sonitum quietam Cyme V 3, 168 Ausonii pridem laris hospita Cyme. *cf. Cumae.*

Cymodoce: II 2, 19 udaeque crines Cymodoce.

Cynthia: I 2, 268 acceleret partu decimum bona Cynthia mensem. *cf. Diana.*

Cyrene: II 6, 66 sive alma fidem messisque negasset Cretaque Cyreneque V 3, 107 quo (*Stati patre*) non Monychiae quicquam praestantius arces

doctaque Cyrene Spartheve animosa creavit.

Cytherea: I 5, 31 ipsa manus tenuit Cytherea mariti 54 hoc mallet nasci Cytherea profundo III 4, 3 dabit cursus mitis Cytherea secundos 72 puerique (*Earini*) timet Cytherea dolores 92 arcanos iterat Cytherea liquores III 5, 68 non te, Cytherea, pudebit hoc cessare decus?

Dacus *subst.*: I 1, 7 attoniti ... domus ardua Daci. 27 das (*Domitianus*) Cattis Dacisque fidem I 4, 91 depositam (*Gallico*) Dacis pereuntibus Urbem III 3, 117 cum prima truces amentia Dacos impulit 169 quaeque suum Dacis donat clementia montem *cf. I 1, 80. adi.* I 2, 180 Dacasque ... exuvias .. dabit celebrare (*Stellae Domitianus*) IV 2, 66 modo Germanas acies modo *Daca (flaca **M**) sonantem proelia (*Statium in certamine Albano*).

Dalmatia: IV *praef.* 25 eum (*Maximum*) reverti maturius ex Dalmatia rogo.

Dalmaticus: I 2, 153 robora Dalmatico lucent satiata metallo III 3, 90 Dalmatico quod monte nitet.

Dalmates: IV 7, 13 quando te (*Maximum*) dulci Latio remittent Dalmatae montes?

Damascos: I 6, 14 quod ramis pia germinat Damascos. (*Danae*): *cf. I 2, 136.*

Danaus *adi.*: V 3, 267 vellet (*Aeneas Anchisen*) Danaas iterum portare per umbras.

Daphne: I 2, 131 erraret secunda Daphne.

Dardanius = *Troianus*: I 1, 8 nomen Dardanii miretur equi I 2, 43 si Dardania pastor temerarius Ida sedisses III 1, 61 Dardaniae . . . sub collibus Albae V 3, 178 Dardanius facis explorator opertae. = *Romanus*: V 2, 108 Dardaniusque senex.

Dardanus adi.: I 2, 192 nisi Dardana furto cepisset Martem . . . sacerdos V 2, 156 quo (*ex more*) Dardana gessit bella Menoetiades V 3, 227 Dardanus Albae . . . ager.

Daunus: V 3, 163 rigidi . . iugera Dauni.

December: I *praef.* 39 et I 6 *tit.* Kalendae Decembres I 6, 5 multo gravidus mero December.

Decius: V 2, 53 aliis Decii reducesque Camilli monstrentur.

Delius: IV 3, 152 quantos (*annos*) ego Delium poposci V 1, 115 *quam pater arcani praefecit hiatibus antri Delius V 3, 3 neque enim antra moveri Delia . . . fas est.

(*Delphi*): *cf.* V 1, 115, *Cirrho*, *Parnasus*.

Diana: I 4, 32: dives praeda tamen accipit omni exuvias Diana tholo II 3, 20 citatos advertit Diana gradus III 1, 57 ipsa coronat emeritos Diana canes IV 4, 15 nemus hos glaciale Dianae . . . protegit V 3, 270 infernae vates longaeva Dianae.

Dicarcheus subst. conditor oppidi Dicarcheae: III 1, 92 tecta Dicarchei (*Puteolos*) IV 8, 7 dilectaque miti terra *Dicarcheo (*dicachen M*) *cf.* *Di-*

carchus. adi. = *Puteolanus*: II 2, 3 Dicarchei . . . profundi (*sinus Baiani*) 110 Dicarchei-que sinus 135 Dicarcheis multum venerande colonis (*Pollius*) III 2, 21 terris..Dicarcheis III 5, 75 Dicarchei portus V 3, 169 Dicarchei portus.

Dicarchus: II 2, 96 Dicarchi moenia (*Puteoli*).

Dictys: II 1, 95 fluctivagus volucrum comebat Persea Dictys.

(*Dido*): *cf.* *Elissa*.

Dindymon: I 1, 9 cui (*equo Troiano*) vertice sacro Dindymon . . . decrevit.

(*Diomedes*): *Thracius rex cf.* III 1, 31. IV 6, 100.

Diomedeus: III 3, 163 Diomedes . . in arces (*Arpos*) V 3, 179 qui Diomedei celat penetralia furti (*pontifex*).

Dionaeus: III 5, 80 (*Parthenopae solum*) ipse *Dionaea (-eae *M*) monstravit Apollo *columba (-ae *M*).

Dione: I 1, 84 Latiae qui (*equus*) contra templa Diones Caesarei stat sede fori II 7, 2 collibus Isthmiae Diones.

Dirce: I 4, 21 Dirces . . alumnum (*Bacchum*) II 7, 18 quas (*victimas*) Dirce lavat aut alit Cithaeron.

Dis: IV 7, 14 Dite viso pallidus fossor. *cf.* I 4, 95. III 3, 29.

(*Domitia*) *Domitiani coniux*: *cf.* III 4, 18 Romana Iuno.

Domitianus: I 1 *tit.* Ecus maximus Domitiani imp. IV 2 *tit.* Eucharisticon ad imp. Aug. Germ. Domitianum. *cf.* *Caesar*, *Germanicus*, *Iuppiter*, *Latius al. adi.* IV *praef.* 12. viam

Domitianam IV 3 *tit.* via Domitiana.

(Domitilla): *cf.* I 1, 98.

Doris: II 2, 105 nudamque per undas Dorida montani cupierunt prendere Panes III 2, 16 de vitreis spumosa Doridos antris 89 Doris Agenorei furtis blandita iuveni IV 2, 28 glaucae certantia *Doridi (-de M) saxa (*marmor Carystium*).

Dryades: I 3, 77 (*Vopisci villa*) Dryadum viduare choris argentia possit Taygeta.

Dulichius: I 3, 85 iuga perfida Circes *Dulichii (Dulichii M) ululata lupis V 1, 58 Dulichiive proci V 3, 114 oraque regis Dulichii (*Ulixis*).

Earinus *Domitiani deliciae*: III *praef.* 23 *Earinus (Ierinus M) . . Germanici nostri libertus III 4 *tit.* Capilli Flavi *Earini (Ierini M).

Ebosēus?: I 6, 15 et quod percoquit Ebosea(?) (aebosia M) Caunos.

Egeria: I 3, 76 haec domus (*Vopisci*) Egeriae nemoralem abiungere Phoeben . . . possit. *cf.* V 3, 291.

Elegea: I 2, 7 quas (*Musas*) inter vultu petulans Elegea propinquat.

Eleus: I 1, 101 optassetque novo similem te (*Domitianum*) ponere templo Atticus Elei senior Iovis II 6, 71 nectere temptabat . . . (*Philetos*) cum tribus Eleis unam trieterida lustris IV 4, 31 Eleis auriga laboribus actos Alpheo permulcet equos.

Elis: I 3, 68 Elidis amnem (*Alpheum*) II 6, 46 teneri sic

integer aevi Elin adit primosque Iovi puer adprobat annos.

Elissa: III 1, 74 Iliaco dum dives Elissa marito donatur IV 2, 1 regia Sidoniae convivia laudat Elissae (*Vergilius*) V 2, 120 miseramque patri flagrabat Elissam (*Ascanius*).

Elysium: II 1, 203 quae munera mollis Elysii II 3, 74 quos pater *Elysium (helisia M) . . . detulit annos II 7, 112 Elysii . . in oris. *cf.* V 3, 286.

Elysium: II 6, 98 subit ille (*Philetos*) pios carpitque quietem Elysiam III 3, 23 Elysiae gaudete domus IV 6, 15 donec ab Elysiis prospexit sedibus alter Castor V 1, 193 Elysias felix admittat (*Priscilla*) in oras 257 Elysios animae praesternere flores (*iubet Proserpina*) V 3, 1 ipse malas vires . . Elysio de fonte mihi . . da, genitor 267 (*Anchisen*) Elysia . . . in sede locatum.

Emathius: III 2, 117 duc et ad Emathios manes (*Alexandri Alexandreae sepulcrum*).

(Endymion): *cf.* *Latmius*.

Ennius: II 7, 75 Musa rudis ferocis Enni.

Eous *subst.*: IV 1, 4 (*Domitianus*) clarius ipse nitens et primo maior Eoo *adi.* II, 2, 86 quod (*marmor*) Eoae respergit vena Syenes II 4, 25 psittacus ille plagae viridis regnator Eoae III 2, 104 Latius cui (*Celeri*) ductor Eoa signa . . dedit frenare 126 (*fortis*) Eoas iaculo damnare sagittas III 3, 33 largus Eoa germina . . merge rogis 92 pelagi scrutator Eoi IV 3, 110 Eoae citius venite laurus IV 7, 46 ad Eoum . .

Orontem V 3, 185 gentibus
alter iura dat Eois.

Ephyre: II 2, 34 si subeas
Ephyres Baccheidos (*Corinthi*)
altum culmen.

(Epicurus): *cf. Gargettius.*

Epidaurius: I 4, 61 nunc
mecum, Epidauria proles, hinc,
ait (*Apollo*), i gaudens.

Epidaurus: I 4, 100 (*quod-*
cumque) medicis felix Epidau-
rus harenis educat.

Epitrapezios: Hercules
Epitrapezios Novi Vindicis: IV
praef. 20. IV 6 *tit.*

Erato: I 2, 49 Erato iucunda
IV 7, 2 heroos, Erato, labores
differ.

(Erigone): *cf. Marathonius.*

Erinys: V 3, 195 subitam
civilis Erinys Tarpeio de monte
facem Phlegraeaeque movit
proelia 286 nemus, quo nulla
inrupit Erinys (*Elysium*), *cf.*
Eumenides, Furiae.

Erycinus: I 2, 160 Idalias-
que domos (*Veneris*) Erycina-
que templa.

Erymanthus: IV 6, 101
quantusque iugis Erymanthon
aquosis terrueris (*Hercules*).

Erythraeus: IV 6, 18 nox
et Erythraeis Thetidis signanda
lapillis.

Eryx: III 4, 21 (*Venus*) Ida-
lios Erycis de vertice lucos
dum petit.

Etrusca *Etrusci mater*: III
3, 111 quis sublime genus
formamque insignis Etruscae
nesciat? 207 verbaque di-
lectae fert narraturus Etruscae
(*Etrusci pater*).

Etruscus: I *praef.* 37 Claudii
Etrusci testimonium I 5 *tit.*
balneum Claudii Etrusci 14

Clio mea ludit Etrusco III
praef. 20 merebatur et Claudii
Etrusci mei pietas aliquod ex
studiis nostris solacium III 3 *tit.*
Consolatio ad Claudium Etrus-
cum 6 lugentis Etrusci cerne
pios fletus 32 Aoniasque tuo
sacrabimus ultro inferias,
Etrusce, seni 135 quae la-
menta dedisses maternis,
Etrusce, rogis. 149 largi nitor
.. Etrusci 173 hic maesti pietas
me poscit Etrusci. *de Etrusci*
patre cf. III 3 passim.

Euander: II 1, 92 optabat
longe reditus Pallantis ovariantis
Euander. III 4, 47 Latii montes
veterisque penates Euandri.

Euandrius: IV 1, 7 plus-
que ante alias Euandrius (*Pa-*
latinus) arces collis ovet.

Euboeus: V 3, 136 stupuit
primaeva ad carmina (*Stati pa-*
tris) plebes Euboea (*Neapoli-*
tana).

Euboicus = *Cumanus*: I 2,
177 Euboicae carmen... Si-
byllae. I 4, 126 Euboici tran-
scendere pulveris annos IV 3,
24 Euboicae domum Sibyllae.
= *Neapolitanus*: III 5, 12 anne
quod Euboicos fessus remeare
penates auguror IV 4, 1 curre
per Euboicos, non segnis epi-
stola, campos V 3, 110 illo
(*Stati patre*) te (*Neapolim*)
cive probabas Graiam atque
Euboico maiorum sanguine
duci *cf. Chalcidicus.*

Eubois = *Neapolitana*: I 2,
262 nitidum consurgat ad
aethera tellus Eubois.

Euhan: I 2, 17 tibi (*Stellae*)
Phoebus et Euhan et... volucer
Tegeaticus..serta ferunt 133
Gnosida desertam profugus li-

quisset et Euhæ 220 Letous
vatum pater et Semeleius Eu-
hæ I 5, 3 et te dimittimus,
Euhæ II 7, 7 Bassaridum ro-
tator Euhæ IV 2, 49 sic iacet
ad Gangen Indis ululantibus
Euhæ IV 3, 155 ibis (*Domitianus*)
qua vagus Hercules et
Euhæ V 3, 6 quicquid ab Is-
mariis monstrat collibus Eu-
hæ *cf. Bacchus*.

Eumæus: II 6, 57 speravit
tardi reditus Eumæus Ulixis.

Eumelus: IV 8, 48 cuius
(*Apollinis*) volucrem... blande
felix Eumelus (-liss *M*) adorat.

Eumenides: V 1, 27 fla-
deis pallentis Averni Eumeni-
dumque audita comis (*Orpheos*
cithara) V 2, 94 saevas utinam
exorare liceret Eumenidas V
3, 278 taedas auferte comas-
que Eumenidum *cf. Furiae*.

Euphrates: II 2, 122 Eu-
phratae supra diademata felix
III 2, 136 tu (*Celer narrabis*)
rapidum Euphraten et regia
Bactra sacrasque antiquae Ba-
bylonis opes V 1, 89 quid
vagus Euphrates, quid ripa
binominis Histri, quid Rhæni
vexilla ferant.

Euploea: II 2, 79 vagis
omen felix *Euploea (euboea *M*)
carinis III 1, 149 omenque
Euploea carinis.

(Euripus): *cf. I* 3, 31.

(Europa): *cf. I* 2, 135. *III*
2, 89.

Eurotas: I 5, 40 vix locus
Eurotae (*marmoris Laconico*)
II 6, 45 talem Ledaëo gurgite pu-
bem educat Eurotas *cf. Lacones*.

Eurus: I 6, 11 hunc rorem
veniens profudit Eurus III 2,
45 (*Aeolus*) artius obiecto

Borean Eurumque Notumque
monte premat III 3, 96 quæ
Boreas quæque Eurus atrox,
quæ nubilus Auster invehit.

(Eurydice): *cf. V* 1, 203.
V 5, 54. *Orpheus*.

Eurystheus: III 1, 24 mer-
sum tumulis Eurysthea calcas
(*Hercules*) *cf. III* 3, 57.

Facundia: V 3, 90 gemina
plangat (*Stati patrem*) Facun-
dia lingua.

Falernus: II 2, 5 prelis non
invidet uva (*Surrentina*) Fa-
lernis.

Falisci: IV 9, 35 non (*erant*
Grypo) Lucanica, non graves
Falisci.

Fama: I 1, 8 nunc age Fama
prior notum per saecula nomen
Dardanii miretur equi I 2, 28
Fama tace I 3, 27 Sestiacos
nunc Fama sinus... iactet II
7, 108 Fama curribus arduis
levatus (*Lucanus*) V 1, 105
quæque tuas laurus volucri,
Germanice, cursu Fama vehit
prægressa diem V 2, 170 Fama
velocior intrat nuntius.

Fatum: I 2, 39 Stygiis et si
concurrere monstris Fata da-
rent II 6, 103 alium tibi (*Urso*)
Fata Phileton (*dabunt*) IV 6,
71 magnos Fatis rumpentibus
actus V 1, 22 Fataque et in-
iustos rabidis pulsare querelis
caelicolas solamen erat 185
non in te (*Abascantum*) Fatis,
non iam caelestibus ullis ar-
bitrium 259 pro te (*Abascanto*)
Fata rogat (*Priscilla*) ~ mors:
II 1, 154 gratum est, Fata, tamen
quod non mors lenta iacentis
exedit puerile decus II 6, 59
unde manus Fatis tam certa

nocendi? III 4, 25 festinantia sistens Fata (*Aesculapius*) V 1, 145 invenere viam liventia Fata.

Faunus: I 3, 99 hic tua Tiburtes Faunos chelys . . iuvat II 3, 7 faciles . . date carmina Fauni.

Felix: II 2 *tit.* III 1 *tit.* *cf. Pollius.*

Fides: IV 3, 103 quae (*gentes*) . . . Romani colitis Fidem parentis.

Flaminius: II 1, 176 Flaminio quæ (*agmina*) limite Molvius agger transvehit.

Flavius *Ursus*: II 6 *tit.* Earinus III 4 *tit.* *adi.* IV 3, 18 qui (*Domitianus*) genti patriae futura semper sancit lumina Flaviumque *caelum (calvum *M*).

(Formiae): I 3, 84 litusque cruenti Antiphatae.

Fortuna: I 4, 5 erubuit tanto spoliare ministro imperium Fortuna tuum (*Domitiani*) 92 tanti . . rectoris habenas, Gallice, Fortuna non admirante subisti II 2, 126 indignantemque refellens (*Pollius*) Fortunam II 6, 8 rerum *nomina (omnia *M*) caeca sic miscet Fortuna manu III 3, 86 prae-celsaque toto intravit Fortuna gradu 157 blanda diu Fortuna regressum maluit 183 cur nos . . . linquis Fortuna redeunte pater? V 1, 75 venitque gradu Fortuna benigno 137 quisnam impacata consanguinitate ligavit Fortunam Invidiamque deus? 143 quidenim, quamvis infida levisque, Caesare tam dextro posset Fortuna timeri? V 5, 60 expers imperii, Fortuna, tui.

forum *Romanum*: I 1, 2 Latium 69. IV 9, 15 trino . . foro. *Caesaris* I 1, 85. IV 9, 15. *Augusti* IV 9, 15. *transitorium* IV 1, 15. IV 3, 10. = *iudicium* I 4, 10. 47. III 5, 87. IV 4, 41. IV 5, 49. V 2, 101. 103. 109.

Furiae: III 3, 26 longe Furiarum sibila 70 immitis . . et Furiis agitatus (*Caligula*) V 1, 192 nec Furias nec deteriora videbo Tartara *cf. II* 1, 185. 230. V 3, 96 *Erinyes, Eumenides.*

Gades: I 6, 71 illic cymbala tinnulaeque Gades (*Gaditanae*) III 1, 183 solisque cubilia Gades (*Herculis templum*).

Gaetulus: V 2, 118 Gaetulo . . pulcher equo (*Ascanius*).

Gaianus: IV 9, 22 emptum (*librum*) plus minus asse Gaiano.

Galaesus *prope Tarentum fluvius*: II 2, 111 Therapnaei . . vineta Galaesi III 3, 93 Lacedaemonii pecuaria culta Galaesi.

Galatea *nympha*: II 2, 20 viridisque cupit Galatea lavari. = *Galatia*: I 4, 76 hunc (*Gallicum*) Galatea vicens ausa est incessere bello.

Gallicus: I *praef.* 35 libellus Rutilio Gallico *convalescenti dedicatus I 4 *tit.* Soteria Rutili Gallici I 4, 3 dubitataque sidera cernit Gallicus 34 tibi, Gallice maius eloquium 92 tanti . . . rectoris habenas, Gallice, . . . subisti. *cf. I* 4 *passim.*

Gallio *Senecae frater*: II 7, 31 hoc plus quam . . dulcem generasse Gallionem.

Gallus *Marcelli amicus*: IV

4, 20 tua cura potissima, Gal-
lus, nec non noster amor.

Ganges: IV 2, 49 sic iacet
ad Gangen Indis ululantibus
Euhan.

(Ganymedes): cf. *Ida*,
Idaeus, *Iliacus*, *Phryx*, *Phry-*
gius.

Gargettius (-eticus **M**): I 3,
93 quas (*delicias*) ipse suis
digressus Athenis mallet de-
serto senior Gargettius (*Epicu-*
rus) horto II 2, 113 quos (*moni-*
tus) dat Gargettius auctor.

Gauranus: IV 3, 24 gau-
dens . . Gauranosque sinus . .
septem montibus admovere.

Gaurus: III 1, 147 Icario
nemorosus palmite Gaurus III
5, 99 Bacchei vineta madentia
Gauri IV 3, 63 echon simul
hinc et inde fractam Gauro
Massicus uvifer remittit.

Germanicus = *Domitia-*
nus: I 1, 5 an te Palladiae
talem, Germanice, nobis ef-
finxere manus? I 4, 4 es caelo,
*dis es, Germanice, cordi III
praef. 23 Germanici nostri liber-
tus III 3, 165 Romuleum re-
seras iterum, Germanice, limen
(*Etrusci patri*) III 4, 49 (*Pa-*
latinum) summis aequat Ger-
manicus astris IV *praef.* 10
septimum decimum Germanici
nostri consulatum adoravi IV
1 *tit.* septimus decimus con-
sulatus imp. Aug. Germanici.
IV 1, 2 insignemque aperit Ger-
manicus annum IV 2 *tit.* Eu-
charisticon ad imp. aug. Germ.
Domitianum IV 2, 52 necdum
aequo tuos, Germanice, vultus
IV 9, 17 te (*Grypum*) Germa-
nicus arbitrum sequenti anno-
nae dedit V 1, 105 tuas laurus

volucris, Germanice, cursu Fama
vehit V 2, 177 cuique sacer
primum tradit Germanicus
ensem.

Germanus *adi.*: IV 2, 66
modo Germanas acies, modo
*Daca sonantem (*Statium*).

(Geryon): cf. IV 6, 102.

Geta: IV 4, 71 *ipse (*Mar-*
cellus) canenda geres parvoque
exempla parabis magna Getae.

Getae: III 4, 62 quam (*Do-*
mitiani dextram) nosse Getae,
quam tangere Persae . . petunt.

Geticus: I 2, 53 amplexu
duro Getici resoluta (*Venus*)
mariti (*Martis*) II 2, 61 Getici
cedat tibi gloria plectri (*Or-*
pheos) II 7, 44 nec plectro Ge-
ticas movebis (*Lucanus*) ornos
III 1, 17 Getica . . lyra (*Or-*
pheos) IV 6, 100 quantus Iliac-
as Geticasque domos (*Diome-*
dis) . . terrueris (*Hercules*).

Glaucias: II *praef.* 9 pri-
mum (*carmen*) . . habet Glau-
ciam nostrum II 1 *tit.* Glaucias
Atedii Melioris delicatus. 227
ades huc . . Glaucia.

Glaucus: I 2, 128 huic Inda
monilia Glaucum . . . quae-
rere iussi III 2, 36 subitis qui
perdidit inguina monstris Glau-
cus.

Gnosiacus: I 6, 88 vincens
(*flammeus orbis*) Gnosiaca fac-
iem coronae. cf. *Minous*.

Gnosis *Ariadne*: I 2, 133
Gnosida desertam profugus li-
quisset et Euhan V 1, 232 hoc
aere Ceres, hoc lucida Gnosis
(*figitur Priscilla*).

Gradivus: IV 2, 46 non
aliter gelida Rhodopes in valle
recumbit dimissis Gradivus
equis.

Graius: II 2, 85 Grais penitus delecta metallis saxa 95 macte animo quod *Graia probas, quod *Graia frequentas moenia. II 6, 24 optarent multum Graiae cuperentque Latinae sic peperisse nurus II 7, 34 Graio nobilior Melete Baetis III 1, 5 Graisque effulta metallis culmina 150 Phrygioque e vertice Graias addisces, Misene, tubas III 5, 45 qua (*fide*) veteres Latias Graias heroidas aequas 94 Romanus honos et *Graia licentia V 3, 54 Graiorum vis nuda virum 110 illo te (*Neapolim*) cive probabas Graiam 126 te de gente suum . . Graia refert *Hyele 284 Graiumque examina vatum.

Gratia: I 2, 19 nec blandus Amor nec Gratia cessat . . (*Stellam*) olenti spargere nimbo. III 4, 83 hunc (*Earinum*) nova tergemina pectebat Gratia dextra.

Grypus: IV *praef.* 29 Plotio Grypo, maioris gradus iuveni IV 9 *tit.* Hendecasyllabi iocosi ad Plotium Grypum 1 libellum misisti mihi, Grype, pro libello 5 si ludere, Grype, perseveras 53 irascor tibi, Grype.

Hadria: III 2, 87 quos tibi (*Celeri*).. praiceps gerat Hadria mores.

Haemonius = *Thessalus*: I 2, 216 Thetin Haemoniis Chiron accedere terris . . prospexit I 4, 112 citius non arte refectus Telephus Haemonia (*Achillis*) II 1, 89 Haemonium vincebat Pelea Chiron. II 6, 33 Troilon Haemoniae (*Achillis*) deprendit lancea dextrae 54

dignus et Haemonium Pyladen (*Patroclum*) praecedere fama V 3, 78 te (*Andromachen*) . . Haemonio pudor est servisse marito (*Neoptolemo*).

Haemus: IV 3, 136 hic (*Domitianus*) si flammigeros teneat axes . . teperet Haemus.

Hamadryas: I 3, 62 vel lubrica Nais vel non abruptos tibi (*arbori*) demet Hamadryas annos.

(Hammon): *cf.* *Nasamonius*.

Hannibal: IV 6, 77 atrox . . periuroque ense superbus Hannibal 106 barbarus . . Hannibal. *cf.* IV 3, 4—6. I 4, 86. *Nasamoniacus*, *Sidonius*.

Hebe: III 1, 26 haustumque tibi (*Herculi*) succincta beati nectaris . . porrigit Hebe.

Hebraeus: V 1, 213 Hebraeique liquores.

Hebrus: II 7, 98 sic ripis ego (*Calliope*) murmurantis Hebri non mutum caput Orpheos sequebar V 3, 16 qualis post Orpheia raptum adstitit (*Calliope*), Hebre, tibi.

Hecate = *Diana*: I 5, 56 hic (*in Etrusci balneo*) velox Hecate velit et deprensa lavari.

Hecateis: III 1, 60 Itala terra . . Hecateidas excolit idus.

Hector: I 1, 13 (*equum Domitiani*) ipse nec Aeneas nec magnus duceret Hector II 2, 77 armiger hac magni patet Hectoris (*Misenus*) II 7, 55 ludes (*Lucanus*) Hectora Thessalosque currus IV 4, 36 positus erupit (*Achilles*) in Hectora plectris IV 7, 20 *liticenve *notus Hectoris *armis V 3, 79 post funera magni Hectoris.

Hectoreus: II 1, 144 Hectoreos cineres Troiamque perosus (*Ulixes*).

Helene: I 2, 214 ad Idaeas Helena veniente carinas IV 8, 28 qualis maternis Helena iam digna palaestris inter Amyclaeos reptabat candida fratres. *cf. Oebalius*.

Heliades: V 3, 85 quis non in funere cunctos Heliadum ramos lacrimosaque germina dixit? *cf. I 2, 124*.

Helicon: I 2, 3 canoro demigrant Helicone deae (*Musae*) I 5, 1 non Heliconia gravi pulsata chelys enthea plectro II 2, 36 mihi si cunctos Helicon indulgeat amnes IV 6, 12 medioque Helicone petitus sermo. *cf. Musae*.

Heliconis: IV 4, 90 Parnasique iugis silvaeque Heliconide festis tura dedit flammis (*Thebais*) V 3, 30 residem (*Statium post patris mortem*) nullaue Heliconide tristes solantem curas.

Heliconius: IV 4, 46 felix curarum, cui non Heliconia cordi certa V 3, 91 doctique cohors Heliconia Phoebi.

Helle: IV 3, 57 maestum pelagus gementis Helles.

(Herculaneum): *cf. Alcides*.

Hercules: III *praef.* 14 primum limen eius (*libri*) Hercules Surrentinus aperit III 1 *tit.* Hercules Surrentinus Pollii Felicis IV *praef.* 19 Vindicis nostri Herculem Epitrapezion. *cf. IV 6 tit. et Alcides, Amphitryoniades, Cleonaeus, Herculeus, Nemeaeus, Tirynthius*.

Herculeus: I 2, 38 labores Herculeos I 5, 22 Herculei

praedatrix . . . alumni (*Hylae*) II 1, 124 Herculeos annis aequare labores III 1, 114 Herculeis fidens hortatibus.

Hermus: I 2, 127 huic (*Violentillae*) Hermum fulvoque Tagum decurrere limo . . iussi (*Venus*) I 3, 106 cuius (*Vopisci*) stagnantia rura debuit et flavis Hermus transcurrere ripis III 3, 61 Hermique vadum quo . . Bacchus . . aurato reficit sua cornua limo.

Hernicus: IV 5, 55 frondosa . Hernica.

(Hero): *cf. Leander, Sestiacus*.

(Hesiodus): *cf. Ascraeus*.

Hesperides: III 1, 158 si tibi (*Herculi*) poma supersunt Hesperidum. *cf. Libye*.

Hesperius: III 5, 20 Hesperiae vada caligantia Thyles.

Hesperos: II 6, 37 quantumque alios premit Hesperos ignes. *cf. Oetaeus*.

Hiberia: III 3, 89 quicquid ab auriferis eiectat *Hiberia (*helberia M*) fossis.

Hiberus *adi.*: IV 6, 102 pecoris possessor Hiberi (*Geryon*) V 3, 186 alter compescit Hiberas (*gentes*).

Hippolytus: III 1, 57 conscius Hippolyti . . lacus (*Nemorensis*).

Hippomenes: I 2, 85 vidi . . Hippomenen nec sic meta pallebat in ipsa.

Hister: IV 4, 63 Histrum servare *datur (datus *M*) V 1, 89 ripa binominis Histri 128 Sarmaticasque hiemes Histrumque et pallida Rheni frigora V 2, 136 an te (*Crispinum*) septenus habebit Hister?

Homerus: V 3, 62 (pietas *Statium filium*) *magniloquo non posthabuisset Homero 159 tu (*Stati pater*) par adsuetus Homero ferre iugum. cf. *Maeonides*, *Maeonius*, *Meles*, *Smyrna*.

(Hyacinthos): cf. *Oebalides*, *Oebalius*.

Hyantius = *Boeotus*: II 7, 8 *Hyantiae (euantiae LM) sorores (*Musae*).

Hyas: I 3, 95 per... Aegaeas hiemes *Hyadumque (plyadumque M) nivolum sidus I 6, 21 non tantis Hyas inserena nimbi terras obruit aut soluta Plia.

Hyblaeus: II 1, 48 Hyblaeis vox mixta favis III 2, 118 (*Alexander*) Hyblaeo perfusus nectare durat.

Hydra: V 3, 280 *Centauros *Hydraeque (bydraeque M) greges *Scyllaeaeque monstra averse sae celent valles.

Hyele: V 3, 126 (*Stati patrem*) de gente suum... Graia refert *Hyele (sele M).

Hylas: I 2, 199 (*Asteris cantata*) quantum non clamatus Hylas II 1, 113 (*Glaucia*) Alcides pensaret Hylan.

Hymen: I 2, 237 poste reclinis quaerit Hymen thalamis intactum dicere carmen.

Hyperion = *Sol*: II 7, 25 pronos Hyperionis meatus III 1, 53 ictusque Hyperione multo IV 4, 27 dum nimio possessa Hyperione flagrat torva Cleonaei iuba sideris V 2, 54 negantem fluctibus occiduis *fesso usque (fessusque M) Hyperione Thylen.

Ianus: I 6, 3 Iani... kalendis II 3, 12 belligerum Iani

nemus IV 1, 12 utroque a limine grates Ianus agit (*clausus a Domitiano*). 44 sic Ianus clausoque libens se poste recepit. IV 2, 61 saepe novo Ianium lictore salutes (*Domitianus*). IV 3, 9 qui (*Domitianus*) limina bellicosa Iani iustis legibus et foro coronat.

Ibycus: V 3, 152 volucrumque precator *Ibycus (*Obsicus M*).

Icarius: V 3, 75 extinctum saevorum crimine agrestum Icarium. *adi.*: III 1, 147 Icario nemorosus palmite Gaurus IV 4, 13 Icariis caelum latratibus (*Siri*) urit.

Idaeus = *Creticus*: I 4, 101 Idaea profert quam Creta sub umbra dictamni florentis opem IV 6, 47 tale nec Idaeis quicquam Telchines in antris (*potuissent ludere*). *Phrygius*, *Troianus*: I 2, 214 ad Idaeas (*Paridis*) Helena veniente carinas I 6, 34 Idaeos totidem putes ministros (*Ganymedes*) V 1, 224 Idaeos iam non reminiscitur amnis (*Cybebe*).

Idalius: I 2, 160 Idaliasque domos (*Veneris*) I 3, 10 Venus Idaliis unxit fastigia sucis III 4, 21 Idalios Erycis de vertice lucos dum petit (*Venus*).

Ide: I 1, 10 (*equo Troiano*) caesis decrevit frondibus Ide I 2, 43 si Dardania pastor temerarius Ida sedisses III 4, 12 Pergame, pinifera multum felicius Ida.

Idymaeus: III 3, 140 Idymaei... triumphus (*Vespasiani*).

Idyme: I 6, 13 fecundis... iugis Idymes III 2, 138 dulce

nemus florentis Idymes V 2, 138 palmetaque capta . . non sibi felices silvas ponentis Idymes.

Iliā: I 2, 242 victa sopore doloso Martia fluminea posuit latus Iliā ripa II 1, 99 secura patris Tuscis regnabat in undis Iliā, portantem lassabat Romulus Accam.

Iliacus: I 2, 144 iam Thybridis arces Iliacae (*Romae*) II 3, 73 Iliacos aequare senes (*Priamum Tithonumque*) III 1, 74 Iliaco dum dives Elissa marito (*Aeneae*) donatur III 2, 11 Iliacae . . nimbose sororis (*Helenae*) astra 97 litus ad Iliacum Thymbraeaeque Pergama III 4, 104 per annos Iliacos (*cf. II 3, 73*) Pyliosque simul III 5, 46 isset ad *Iliacas (-os M) . . . Penelope gavisa domus. 98 Iliacoque iugum memorabile remo (*Misenum*). IV 2, 11 Iliaca porrectum . . dextra (*Ganymedis*) . . merum 27 mons Libys Iliacusque (*Synnadicus*) nitet IV 6, 99 quantus Iliacas Geticasque domos . . . terrueris (*Hercules*). *cf. Idaeus, Mygdonius, Phrygius, Troicus*.

Inarime: II 2, 76 haec (*fenestra*) videt Inarimen.

India: IV 3, 137 largis, India, nubibus maderes.

Indicus: IV 1, 41 nondum gremio Iovis Indica laurus IV 5, 30 Indicas messes.

Indus *subst.*: III 2, 91 ad ignotos ibam comes impiger Indos III 4, 62 quam (*Domitiani manum*) tangere Persae Armeniique Indique petunt IV 2, 49 sic iacet ad Gangen Indis ululantibus Euhā IV 6,

66 sive catenatos Bromio detraxerat Indos (*Alexander*) V 1, 61 Indorumque . . Serumque Arabumque potentes divitias 212 floresque Sabaei Indorumque arsura seges. *adi.*: I 2, 128 Inda monilia II 1, 160 munera graminis Indi III 3, 94 Indidentis honos IV 2, 38 Indisque innixa columnis robora Maurorum.

Infantia: V 3, 118 te (*Statipatrem*) ponere purpureos Infantia legit amictus.

(Ino): *cf. Palaemon*.

Inous: II 1, 98 Inoo reptantem pectore (*Bacchum*) II 2, 35 ab Inoo fert semita tecta *Lyaeo (lyceo M) IV 3, 60 Inous . . . Isthmos.

Invidia: II 1, 121 gremio puerum complexa fovebat Invidia II 6, 68 gnara dolorum Invidia infelix animi vitalia vidit laedendique vias IV 8, 17 procul atra recedat Invidia atque alio liventia pectora flectat V 1, 137 quisnam impacata consanguinitate ligavit Fortunam Invidiamque deus?

Iocus: I 6, 6 ridens Iocus et Sales protervi.

Ionius: I 3, 68 Ioniis sub fluctibus IV 4, 99 fluctus an sueta minores nosse ratis nondum Ioniis credenda periclis?

(Iris): *cf. Iunonius, Thaumantis*.

Isis: III 2, 101 Isi, Phoroneis olim stabulata sub antris, nunc regina Phari. *cf. Pharius*.

Ismara: I 2, 223 illi (*Baccho*) Pangaea resultant Ismaraque.

Ismarius: V 3, 6 quicquid

ab Ismariis monstrabat colli-
bus Euhæan.

Isthmiacus: II 1, 179 in
*Isthmiacos prolatus ab æquore
portus (*Palaemon*) II 2, 68
aeraque ab Isthmiacis auro
potiora favillis.

Isthmius: II 7, 2 collibus
Isthmiae Diones.

Isthmos: III 1, 142 cedat
lacrimabilis Isthmos IV 3, 59
his (*Domitiani operis*) parvus
. . . Inous freta miscuisset
Isthmos.

Italicus: IV 6, 78 Italicae
perfusum sanguine gentis (*Han-
nibalem*).

Italica: I 2, 273 pulcherrima
forma Italidum.

Italus *subst.*: IV 5, 46 ex-
terna non mens: Italus, Italus.
adi.: II 7, 65 albos ossibus
Italica Philippus III 1, 59 omnis-
que . . . Italica terra. III 3, 161
Italica rura V 1, 223 quaque
Italo gemitus Almone Cybebe
ponit.

Iulius *subst.*: IV *praef.* 26
iuncta est egloga ad municipi-
um meum Iulium Menecratem
IV 8 *tit.* Gratulatio ad Iulium
Menecraten. *adi.*: I 1, 29 la-
terum passus hinc Iulia tecta
tuentur (*basilica Iulia*) V 2,
102 castum vibraret Iulia (*lex
de adulteriis*) fulmen.

Iulus: I 2, 190 Lydius unde
meos iterasset Thybris Iulos?
cf. Ascanius.

Iuno: I 2, 38 si tibi Iuno
labores Herculeos (*daret*) 134
nisi me (*Venerem*) longis pla-
casset Iuno querelis 239 dat
Iuno verenda vincula II 7, 84
qualem (*coniugem*) blanda Ve-
nus daretque Iuno III 1, 105

tacite ridet mea (*Herculis*)
limina Iuno III 3, 81 imbri-
fera potitur Thaumantide Iuno
III 4, 14 quem (*Ganymedem*)
turbida semper Iuno videt IV
6, 54 (*Hercules*) nectar adhuc
torva laetus Iunone bibebat.

= *Proserpina*: II 1, 147 iam com-
plexa manu crinem tenet in-
fera Iuno V 3, 277 umbrarum
reges Aetnaeaeque Iuno. = *Do-
mitiani uxor*: III 4, 18 Iuppiter
Ausonius . . Romanaque Iuno.
cf. Saturnia.

Iunonius: II 4, 26 gemmata
volucris Iunonia (*pavo*) cauda
V 1, 103 quaeque cadit liqui-
das Iunonia virgo (*Iris*) per
auras.

Iuppiter: I *praef.* 23 a Iove
principium I 1, 79 bella Iovis
(*de Capitolio gesta*) 91 Iovis
ignem tergeminum 102 novo
. . templo . . Elei . . Iovis
I 2, 136 in hanc (*Violentillam*)
vero cecidisset Iuppiter auro
I 4, 2 Iovique conciliata *redit
(*Astraea*) 65 has ultro lau-
davit Iuppiter artes (*Gallici
auxilium*) I 6, 25 ducat nu-
bila Iuppiter per orbem, dum
nostri Iovis hi ferantur imbres
II 3, 51 Iovis . . frondes (*quer-
cus*) II 6, 47 primosque Iovi
puer adprobat annos (*Olym-
piis*) III 1, 25 tui solium Iovis
. . tenes (*Hercules*) 140 hos
nec Pisaeus honores Iuppiter
. . aspernetur III 3, 80 summi
Iovis aliger Arcas nuntius
III 5, 32 saevum ingratumque
dolebas (*Claudia*) mecum victa
Iovem IV 1, 41 nondum gremio
Iovis Indica laurus 47 (*Do-
mitiano*) suos promisit Iuppiter
annos IV 2, 10 mediis videor

discumbere in astris cum Iove IV 3, 128 hunc (*Domitianum*) iubet beatis pro se Iuppiter imperare terris V 1, 38 humanos propior Iove digerit actus (*Domitianus*) 152 Iovis igne malo V 3, 292 Scipio sic plenos Latio Iove ducere somnos creditur. = *Dis*: I 4, 95 hunc (*Gallicum*) . . rapiemus iniquo . . . Iovi. = *Saturnus*: I 6, 39 saecula compara, Vetus, antiqui Iovis aureumque tempus. = *Domitianus*: I 6, 27 nostri . . . Iovis (*v. supra*) III 4, 18 Iuppiter Ausonius. *cf.* I *praef.* 23 *al.*

Iustitia: V 3, 90 revocataque caelo Iustitia. *cf.* *Pietas*, *Astraea*.

Iuturna: IV 5, 35 quis fonte Iuturnae relictis uberibus neget esse pastum (*Septimium Severum*).

Labor: I 5, 11 discede Laborque Curaque.

Lacedaemonius: III 3, 93 Lacedaemonii pecuaria culta Galaesi. *cf.* *Eurotas*, *Lacon*, *Lycurgus*, *Oebalis*, *Therapnaeus*.

Lachesis: II 1, 120 infausta Lachesis cunabula dextra attigit III 5, 40 exhausti Lachesis mihi tempora fati te tantum miserata dedit.

Lacon: I 2, 148 hic dura Lacorum saxa virent.

(Laodamia): *cf.* *Phylaceis et II* 7, 123. *III* 5, 49.

Latialis: I 2, 192 imperii Latiale caput (*Romam*).

Latinus *subst.*: II 7, 79 ipsa te (*Lucanum*) Latinis Aeneis venerabitur canentem. *adi.*: I 2, 13 coetuque Latino dissi-

mulata deam (*Venus*) 70 clarus de gente Latina est iuvenis I 6, 23 per cuneos . . Latinos II 6, 24 optarent multum Graiae cuperentque Latinae sic peperisse nurus III 2, 122 Marti iuvenem, dea, trade Latino 137 Zeuma, Latinae pacis iter IV 3, 30 plebs . . Latina. *via Latina*: IV 4, 60 spatia obliquae mandat (*Domitianus*) renovare Latinae.

Latium: I 2, 266 praeclaros Latio properate nepotes I 5, 23 quae Latium septenaque culmina, nymphae, incolitis II 7, 52 tu (*Lucanus*) carus Latio memorque gentis III 3, 59 neque barbaricis Latio transmissus (*Etrusci pater*) ab oris III 4, 17 misisti (*Pergamus*) Latio (*Earinum*) IV 1, 31 ter Latio deciesque tulit . . Augustus fasces IV 7, 13 quando te (*Severum*) dulci Latio remittent Dalmatae montes?

Latius (*ferme* = *Romanus*): IV 7, 7 cantu Latio V 3, 198 Latiae . . . cohortes 126 Latiiis ascita colonis (*Hyele*) I 1, 84 Latiae . . . templa Diones (*Veneris Genetricis*) IV 4, 57 Latiiique ducis (*Domitiani*) III 2, 104 Latius . . . ductor (*Domitianus*) I 1, 2 Latium . . . forum III 5, 45 veteres, Latias Graias, heroidas V 3, 292 Latio Iove IV 1, 5 exultent leges, Latiae gaudete curules IV 4, 39 Latiae . . . leges I 2, 114 Latias . . . matres I 2, 1 Latii . . . montes I 6, 100 montes Latii III 4, 47 Latii montes (*Roma*) V 3, 38 Latiis ingessit montibus Albam (*Iulus*) IV 4, 22 Latiis aestivat in oris I 2,

178 parens Latius (*Domitianus*) V 3, 215 Latios . . patres (*senatores*) I 4, 79 patiens Latii iam pontis Araxes V 3, 203 Latii procures V 2, 19 Latii . . senatus III 3, 171 Latio . . triumpho I 4, 95 Latiae pater inclitus urbis (*Domitianus*) I 2, 201 Latios inter placidissime vates (*Stella*).

Latmius: III 4, 40 cedet tibi *Latmius (lamus M) ultro . . puer (*Endymion*).

Latoni: I 2, 115 quantum Latonia nymphas virgo (*Diana*) premit.

Laurens: I 2, 163 Laurentes (*Romanas*) inter dilecta puellas I 3, 83 cedant Laurentia Turni iugera IV 2, 2 qui magnum Aenean Laurentibus intulit arvis V 2, 114 *qua Tyrrena vadis Laurentibus (*Romanis*) aestuat unda (*Tiberis*).

Lausus: III 3, 191 Lydi pietas temeraria Lausi.

Lavinia: I 2, 244 non talis niveos *tinxit (strinxit M) Lavinia vultus.

(Leander): cf. *Abydenus*, *Sestiacus*.

Ledaeus: I 1, 53 pavet (*equum Domitiani*) aspiciens Ledaes (*Castoris*) ab aede propinqua Cyllarus II 6, 45 talem Ledaes gurgite pubem educat Eurotas.

Lemniacus: III 1, 131 nec maior ab antris Lemniacis (*Vulcani*) fragor est.

Lemnius subst. = *Vulcanus*: IV 6, 48 qui polit arma deorum Lemnius. adi.: I 2, 59 ubi quondam conscia culpa Lemnia deprenso repserunt vincula lecto (*Veneris et Martis*).

Lenaes: IV 6, 80 Lenaea . . dona (*vinum*).

Leptis: IV 5, 29 tene (*Severum*) in remotis Syrtibus avia Leptis creavit?

Lerna: II 1, 181 in angustiae ludentem gramine Lerne . . Ophelten III 1, 29 non te (*Herculem*) Lerna nocens (*poscit*) V 3, 142 nunc gramine Lerne . . protectum tempora cf. *Nemea*.

Lethaeus: III 5, 38 cum iam Lethaeos audirem comminus amnes V 3, 24 Lethaei secreto in gramine campi III 3, 22 exultent placidi Lethaei ad flumina manes II 1, 194 Lethaei . . gurgitis oras III 2, 112 cur servet Pharias Lethaeus ianitor aras V 3, 285 inlustremque animam Lethaeis spargite sertis.

Lethe: II 4, 8 aeterna silentia Lethes II 6, 100 per amoena silentia Lethes II 7, 101 iussus (*Lucanus*) praecipitem subire Lethen III 3, 187 malae . . aspera numina Lethes V 1, 161 inferna . . flumina Lethes. cf. V 2, 96.

Letous: I 2, 220 Letous vatium pater.

Letum: II 1, 183 Letique minas desiste vereri V 1, 155 furvae miseram (*Priscillam*) . . Leti vallavere plagae.

Libycus: IV 3, 4 non Libycae sonant catervae (*Hannibalis*) II 5, 28 inter tot Scythicas *Libycasque (librasque M) (*feras*) IV 8, 12 Libyca praesignis avunculus hasta IV 9, 11 quales (*libelli*) . . Libycis madent olivis III 1, 157 seu tibi (*Herculi*) dulce manu

Libycas (*Antaei*) nodare palaestras I 2, 148 Libycus Phrygiusque silex I 4, 83 Libyci.. mira tributi obsequia.

Libye: III 1, 73 Libyaë Saturnia nimbum attulit III 5, 81 nec mihi barbara Thrace nec Libye natale solum IV 3, 138 undaret Libye, teperet Haemus IV 5, 47 sunt *urbe Romanisque turmis, qui Libyam deceant alumni IV 6, 105 Libyaë (*Hesperidas*) Scythiaëque puellas V 1, 100 an imbrifero Libye sudaverit austro V 2, 134 an aestiferis Libyaë sudabis in arvis?

Libys: IV 2, 27 mons Libys Iliacusque nitet.

Ligures: IV 3, 99 totis Ligurum nitens metallis (*arcus vontis*).

Limon *Polli villa*: II 2, 82 Surrentina tuus (*Polli*) spectat praetoria *Limon (liman **M**) III 1, 149 placidus Limon.

Linus: V 5, 55 busta Lini complexus Apollo non tacuit.

Liris: IV 3, 92 talis ferar (*Vulturnus*) ut.. possim puro gurgite provocare Lirim.

Liternus: IV 3, 66 Literna palus.

(*Livius*): *cf. Timavus*.

Locroe: II 6, 61 si vel fumante ruina ructassent dites Vesuvina incendia *Locroe (locros **M**).

Lucanus *poeta*: II *praef.* 29 *cludit volumen genethliacon Lucani II 7 *tit.* Genethliacon Lucani ad *Pollam (Oppiam **LM**) 1 Lucani proprium diem 19 Lucanum canimus 30 Lucanum potes (*Baetica*) imputare terris. *cf.* II 7 *passim*.

Lucanus *adi.*: II 6, 64 Lucanus *Acir (ager **M**). III 2, 85 Lucani rabida ora maris.

Lucina: I 2, 269 sed parcat Lucina precor III 3, 122 bis ad partus venit Lucina IV 8, 22 venit totiens Lucina piumque intravit repetita larem. *cf. Cynthia*.

Lucretius: II 7, 76 docti furor arduus Lucreti.

Lucrinus *adi.*: I 2, 264 sulphureis Lucrinae Naides antris I 3, 84 Lucrinaeque domus III 1, 150 Lucrina Venus *subst. scil. lacus*: IV 3, 112 qui primo Tiberim relinquit ortu primo vespere naviget Lucrinum.

Luna: IV 2, 29 Lunaque portandis tantum suffecta columnis (*marmor Lunense*) IV 4, 23 anne metalliferae repetit iam moenia Lunae?

Lupercus: V 3, 183 tua (*Stati patris*) multum verbera succincti formidavere Luperci.

Lyaeus: I 4, 31 Cereri sua dona merumque Lyaeo reddimus II 2, 35 ab Inoo fert semita tecta *Lyaeo (lyceo **M**) III 4, 9 (*Earini comas*) fratris putet (*Apollo*) esse Lyaei III 5, 102 caraque non molli iuga Surrentina Lyaeo IV 2, 37 umbravit colles et sobria rura Lyaeus *vinum*: I 6, 95 largi flumina quis canat Lyaei! II 2, 100 iam pubescente Lyaeo IV 5, 15 exemptusque testa, *qua modo ferbuerat Lyaeo.

Lycaeus: I 3, 78 (*Vopisci villa possit*) silvis accersere Pana Lycaeis.

Lyceum?: II 2, 35 ab Inoo fert semita tecta Lyceo. (? *cf. s. v. Lyaeus*).

Lycius: I 2, 222 huic (*Apolini*) Lycii montes (*resultant*).

Lycophron, V 3, 157 latebrasque Lycophronis *atri (ari M).

Lycurgus (lygurgus M): II 2, 90 (*saxum*) Amyclaei caesum de monte Lycurgi quod viret et molles imitatur rupibus herbas IV 8, 52 horrenda Lycurgi Taygeta.

Lydia: I 6, 70 Lydiae *tumentes (timentes M).

Lydius: III 3, 61 *Lydius (lilius M) . . Bacchus = *Etruscus*: I 2, 190 Lydius . . Thybris IV 4, 5: dextras flavi pete Thybridis oras, Lydia qua penitus stagnum navale coercet ripa.

Lydus *adi.*: II 2, 121 Midae gazis et Lydo ditior auro V 1, 60 Babylonos opes, Lydae . . pondera gazae = *Etruscus*: III 3, 191 Lydi pietas temeraria Lausi.

Lysippus: I 1, 85 quem (*equum*) traderis ausus Pellaeo, Lysippe, duci IV 6, 36 seseque videndum indulgit (*Hercules*), Lysippe, tibi 109 non aliis malles oculis, Lysippe, probari. *cf.* I 1, 103.

Macetae: IV 6, 106 regnator Macetum (*Alexander*).

Machaonius: I 4, 113 metuentis Atridae (*Menelai*) saeva Machaonio coierunt vulnera suco.

Maecius Celer: III *praef.* 17 splendidissimum et mihi iucundissimum iuvenem Maecium Celerem III 2 *tit.* Propempticon Maecio Celeri 6 iuvenis dubio committitur alto Maecius. *cf.* Celer.

Maenalis: III 1, 40 Maenalis Auge.

Maenalius: I 2, 17 tibi (*Stellae*) Phoebus et Euhann et de Maenalia volucer Tegeaticus umbra certa ferunt. *cf.* *Mercurius*.

Maeonides: V 3, 130 * * Maeoniden aliaeque aliis natalibus urbes diripiunt 149 quantus *equos (equus M) pugnasque virum decurrere versu Maeonides. *cf.* *Homerus*.

Maeonius: II 1, 117 Maeonium sive ille (*Glaucias*) senem Troiaeque labores diceret aut casus tarde remeantis Ulixis V 3, 26 Maeonium Ascraeumque senem (*pater Stati inveniet in Elysio*) *cf.* *Homerus*.

Magnus: II 7, 69 (*canet Lucanus*) gratum popularitate Magnum. *cf.* *Pompeius*.

Maia: V 1, 233 illo Maia tholo (*figitur Priscilla*).

Malea: I 3, 97 si Maleae credenda ratis Siculosque per aestus sit via.

Manilius: I *praef.* 30 *Manilius (Manlius M) . . Vopiscus vir eruditissimus et qui praecipue vindicat a situ litteras iam paene fugientes I 3 *tit.* villa Tiburtina Manilii Vopisci.

Mantua *Vergili patria*: II 7, 35 Baetim, Mantua, provocare noli IV 2, 8 si pariter mihi . . nectat odoratas et Smyrna et Mantua lauros.

Mantuanus: IV 7, 27 (*Thebais Stati*) temptat audaci fide Mantuanae gaudia famae.

Marathonius: V 3, 74 Marathonias virgo (*Erigone*).

Marcellus Vitorius M.: IV

praef. tit. Statius Marcello suo salutem 5 inveni librum, Marcelle carissime, quem pietati tuae dedicarem IV 4 *tit.* Epistola ad *Vitorium (Victorium **M**) Marcellum. 8 *illic (Ille **M**) egregium formaque animisque videbis Marcellum 78 haec ego Chalcidicis ad te, Marcelle, sonabam litoribus. 99 dic, Marcelle, feram?

Marcia *aqua*: I 3, 66 per obliquum penitus quae laberis amnem, Marcia, et audaci transcurris flumina plumbo I 5, 26 Marsasque nives et frigora ducens Marcia.

Marcomani: III 3, 170 quae (*Domitiani clementia*) modo Marcomanos post horrida bella vagosque Sauromatas Latio non est dignata triumpho.

Mareoticus: III 2, 24 (*navis Aegyptium frumentum adferens*) sparsit Tyrrhenae Mareotica vina Minervae IV 6, 103 saevae Mareoticus arbiter arae (*Busiris*).

Mareotis: III 2, 103 excipe (*Isi*) multisono puppem Mareotida sistro.

Maro: II 6, 20 et volucres habuere rogam cervusque *Maronem (marone **M**) V 3, 63 torvo . . Maroni.

Maroneus: IV 4, 54 Maroneique sedens in margine templi sumo animum.

Maronianus: II 7, 74 ante annos Culicis Maroniani.

Marrucinus: IV 4, 86 nec Marrucinos agat haec insania montes.

Mars: I 1, 18 exhaustis Martem non altius armis Bistonius portat sonipes 80 tu tardum

in foedera montem longo Marte domas (*Domitiane*) I 2, 192 <ni>si Dardana furto cepisset Martem . . sacerdos I 6, 62 ridet Mars pater et cruenta Virtus III 2, 122 Marti iuvenem (*Celerem*) dea (*Isi*) trade Latino V 3, 10 qui facta attollere regum ibam altum spirans Martemque aequare canendo. *cf. Bellipotens, Geticus, Gradivus, Ilia, Mavors.*

Marsus: I 5, 26 Marsasque nives et frigora ducens Marcia.

(Marsyas): *cf. Pallas.*

Martius: I 2, 242 sic victa sopore doloso Martia fluminea posuit latus Ilia ripa II 7, 45 septem iuga Martiumque Thybrim.

Massicus: IV 3, 63 atque echon simul hinc et inde fractam Gauro *Massicus (marsicus **M**) uvifer remittit.

Massylus *adi.*: II 5, 8 non grege Massylo curvaque indagine clausus (*leo*) III 3, 94 Massylique robora. *cf. Maurus.*

Maurus *subst.*: IV 2, 38 Indisque innixa columnis robora Maurorum. *adi.*: I 3, 35 auratasne trabes an Mauros undique postes (*mirer?*) *cf. Massylus*

Mavors: V 2, 34 rigidi summam Mavortis agebat Corbulo 128 monstrabunt acies (*Crispino*) Mavors Actaeaeque virgo.

Maximus *Vibius M.*: IV *praef.* 22 Maximum *Vibium (vivium **M**²) IV 7 *tit.* Ode lyrica ad *Vibium (vivium **M**) Maximum 9 Maximo carmen tenuare tempto 31 venit ecce nobis Maximus alter.

(Medea): *cf. Colchis.*

Medusa: I 1, 38 (*Pallas*) sectae praetendit colla Medusae.

Megalia insula prope Neapolim sita: II 2, 80 quaeque ferit curvos exerta Megalia fluctus.

Meles flumen Lydiae: II 7, 34 Graio nobilior Melete Baetis III 3, 60 potusque (*est Etrusci patri*) verendo fonte Meles.

Meliboea Philoctetis uxor?: III 5, 48 questa est Meliboea relinqui.

Melior *Atedius M.*: II *praef. tit.* Statius Meliori suo salutem 5 Melior, vir optime, nec minus in iudicio litterarum quam in omni vitae colore tersissime 21 in arborem tuam, Melior, et psittacum scis a me leves libellos quasi epigrammatis loco scriptos 34 Melior carissime II 1 *tit.* II 3 *tit.* (II 4 *tit.*) II 1, 1 quod tibi praerepti, Melior, solamen alumni .. ordiar? 162 cupit omnia ferre prodigus et totos Melior succendere census 167 Melior placidissime quondam II 3, 1 perspicuas nitidi Melioris ... aquas 15 placidi Melioris aperti .. sine fraude lares II 4, 32 Melior dilecte.

(Memnon): *cf. Tithonis.*

Memphis: III 2, 110 cur invida Memphis.

Menander: II 1, 113 seu gratus amictu Attica facundi decurreret orsa Menandri III 5, 93 quid laudem litus (*Neapolitanum*) libertatemque Menandri.

Menecrates: IV *praef.* 26 iuncta est egloga ad municipi-

pem meum Iulium Menecratem, splendidum iuvenem et Polli mei generum IV 8 *tit.* Gratulatio ad Iulium Menecraten 3 clari genus ecce *Menecratis (-tes *M*) auget tertia iam soboles.

(Menelaus): *cf. Atrides.*

Menoetiades = *Patroclus*: V 2, 156 quo (*more*) Dardana gessit bella Menoetiades.

(Mercurius): *cf. Arcas, Cyllenius, Maenalius, Tegeaeus, Tegeaticus.*

Methymnaeus: II 2, 60 iam Methymnaei vatis manus .. cedat tibi (*Pollio*).

Mevania: I 4, 128 nec si vacuet Mevania valles .. sufficiam.

Midas: I 3, 105 digne Midae Croesique bonis II 2, 121 Midae gazis et Lydo ditior auro.

Minerva: II 2, 2 saxaque Tyrrhenae templis onerata Minervae. *cf. III 1, 109. V 3, 166* II 7, 50 puppem temerariam Minervae (*Argo*) III 2, 24 (*navis*) sparsit Tyrrhenae Mareotica vina Minervae IV 1, 21 hos umeros (*Domitiani*) .. ambiat .. properata tuae manibus praetexta Minervae *cf. IV 5, 23, Actaeus, Pallas, Tritonia, Tritonis.*

Minous: I 2, 228 Minoa (*Ariadnes*) crinem premit ille (*Bacchus*) corona.

Misenus *Hectoris armiger*: III 1, 150 Phrygioque e vertice Graias addisces, Misene, tubas. *cf. V 3, 167, Hector, Iliacus.*

Molorchus: III 1, 29 pauperis arva Molorchi IV 6, 51 parci domus admirata (*Herculem*) Molorchi.

Molossus: II 6, 19 fidosque canes flevēre Molossi.

Molviu: II 1, 176 Flaminio quae (*agmina*) limite Molviu agger transvehit.

Moneta: III 3, 105 quid Ausoniae scriptum crepet igne Monetae.

Monychius: V 3, 107 quo (*Stati patre*) non Monychiae quicquam praestantius arces (*creaverunt*).

Mors: II 7, 131 procul hinc abite, Mortes III 1, 172 duram scio (*Hercules*) vincere Mortem V 1, 8 certamen cum Morte gerit (*Abascantus*) 168 caeco gemeret Mors clusa barathro.

Mulciber: III 1, 132 ubi flammeus aegida caelat Mulciber.

Musa: I 5, 2 nec lassata voco totiens mihi numina, Musas I 6, 2 Musae procul ite feriatae II 7, 20 vestra est ista dies, favete, Musae 41 puer o dicite Musis (*Lucanus*) 75 cedit Musa rudis ferocis Enni III 5, 64 seu voce paterna discendum Musis sonat IV 2, 55 dux superum secreta iubet dare carmina Musas. *cf.* *Aonis, Aonius, Calliope, Castalius, Clio, Erato, Helicon, Heliconis, Heliconius, Pieris, Pierius, Piplea, Pirene, Thalia.*

Mycenaeus: III 3, 189 (*Aeneae*) sacra Mycenaeae patuit reverentia flammae V 1, 58 qui fraternus adulter (*Thyestes*) casta Mycenaeo conubia poluit auro.

Mygdonius *Phrygius*: II 2, 107 sis felix, tellus, dominis ambobus in annos Mygdonii

Pyliique senis V 3, 244 Pharios aliae ficta pietate dolores Mygdoniosque (*de Attide*) colunt.

Myron: II 2, 66 quod ab arte Myronis (*vivit*) IV 6, 25 quae docto multum vigilata Myroni aera.

Nais: I 2, 207 miratur dulcia Nais (*Arethusa*) oscula 264 Lucrinae Naides I 3, 62 forsā vel lubrica Nais vel non abruptos tibi (*arbori*) demet Hamadryas annos I 5, 6 Naidas undarum dominas II 3, 6 vos dicite causas, Naides 29 laevamque *soporae (soporem *M*) Naidos (*Pholoes*) aversa fertur (*Diana*) tetigisse sagitta 60 iam nec Phoebeia Nais (*Pholoe*) odit (*arborem*) II 6, 101 *Avernales adludunt (*Phileto*) undique mixtae Naides III 4, 42 te (*Earinum*) caerula Nais mallet (*quam Hylan*).

Narcissus: I 5, 55 hic te perspicuum melius, Narcisse, videres. *cf.* III 4, 41.

Nasamoniacus: IV 6, 75 mox Nasamoniaco decus admirabile (*Hercules Epitrapezios*) regi (*Hannibali*) possessum.

Nasamonius: II 7, 93 natum Nasamonii Tonantis (*Alexandrum*).

Naso: I 2, 254 nec tristis in ipsis Naso Tomis *cf.* II 7, 78.

Natura: II 1, 33 cum . . gemerem . . — quem, Natura! — patrem 83 tuque, oro, Natura sinas IV 3, 135 Natura melior potentiorque (*Domitianus*) V 3, 71 sed nec modo se Natura dolenti . . dedit V 5, 22 et te, Natura, pudebit.

Naxus: I 2, 131 *si in litore
Naxi Theseum iuxta foret haec
(*Violentilla*) conspecta cubile
224 quondam genialis litora
Naxi.

Neapolis: III *praef.* 27 qua
(*egloga*) mecum secedere Nea-
polim Claudiam meam exhor-
tor IV *praef.* 15 quam (*episto-
lam*) tibi (*Marcello*) in hoc
libro a Neapoli scribo 28 gra-
tulator (*Menecrati*) quod Neapo-
lim nostram numero liberorum
honestaverit IV 8, 6 nec solum
festas secreta Neapolis aras
ambiat. *cf.* II 2, 6 (V 3, 112.
134. 226). III 5, 78sq. IV 8,
45sq. *Chalcidicus*, *Euboeus*,
Euboicus, *Eubois*, *Parthenope*.

Nemea: I 3, 6 Nemeae fron-
dentis alumnus (*leo*) III 1, 30
formidatus Nemees ager 143
cedat atrox *Nemea (nemees M)
183 nec mihi (*Herculi*) plus
Nemea (nemea M) .. habitabitur
IV 6, 41 vastator Nemees (*Her-
cules*) V 3, 52 Nemees lucum
(*ludos Nemeaeos*). *cf.* *Lerna*.

Nemeaeus: IV 6, 58 cul-
tum Nemeaeo tegmine (*pelle
leonina*) saxum V 2, 48 quam-
quam Nemeaea (*Herculis*) arma
viderent.

Neptunius: III 3, 82 stat
celer obsequio iussa ad Neptu-
nia Triton.

Neptunus: III 2, 5 grande
tuo rarumque damus, Neptune,
profundo depositum. *cf.* II 2, 21.

Nereis: I 2, 116 quantum-
que egomet (*Venus*) Nereidas
exto 128 huic (*Violentillae*)
Inda monilia .. omnem Ne-
reida quaerere iussi II 2, 102
palmite maturo rorantia lu-
mina tersit Nereis III 1, 144

ipsae *pumiceis (puniceis M)
virides Nereides antris exiliunt
ultro III 2, 13 caeruleum ponti,
Nereides, agmen *cf.* *Phorcus*.

Nereus = mare: II 2, 74
omni proprium thalamo mare
transque iacentem Nerea di-
versis servit sua terra fenestris.

Nero: II 7, 58 ingratus Nero
dulcibus theatris (*erit*) 118 pal-
lidumque visa matris lampade
.. Neronem (*cf.* 61. 100) IV 3, 7
nec frangit vada montibusque
caesis inducit Nero sordidas
paludes V 2, 33 indocilem ..
fero servire Neroni Armeniam.

Neroneus: I 5, 62 Neronea
.. modo lotus in unda (*ther-
mis Neronianis*).

Nesis *insula prope Pausi-
lypum sita*: II 2, 77 malignum
aera respirat pelago circum-
flua Nesis III 1, 148 silvaque
quae fixam pelago Nesida co-
ronat.

Nestor: IV 3, 150 quos (*an-
nos*) fertur placidos adisse
Nestor V 3, 191 non tibi cer-
tassent iuvenilia fingere corda
Nestor et .. Phoenix. *cf.* *Py-
lius*.

Nestoreus: I 3, 110 finem
Nestoreae precor egrediare se-
nectae I 4, 126 (*dignus*) Eu-
boici (*Sibyllae*) transcendere
pulveris annos Nestoreosque
situs.

Niliacus: IV 9, 12 (*libelli*)
tus Niliacum piperve servant.

Nilus: I 6, 77 quas (*volucres*)
Nilus sacer (*alit*) horridusque
Phasis III 2, 108 unde palu-
dosi fecunda licentia Nili 115
quo se gurgite Nili mergat ..
Apis III 3, 91 aestiferi quic-
quid terit area Nili III 5, 21

septemgeminum caput inpenetrabile (ut p. **M**) Nili IV 3, 156 ultra sidera flammeumque solem et Nili caput et nives Atlantidis (*ibit Domitianus*) V 1, 99 an meruerit agros Nilus V 5, 67 doctumque sui convicia Nili infantem.

(Niobe): *cf. Phrygius, Sipy-leius.*

Nisus: III 4, 84 purpurei . . coma saucia Nisi.

Nomades: I 5, 36 sola nitet flavis Nomadum decisa metallis purpura II 2, 92 Nomadum lucent flaventia saxa.

Notus: III 2, 45 artius obiecto Borean Eurumque Notumque monte premat (*Aeolus*) V 1, 146 sic plena maligno afflantur vineta Noto.

Novius: IV 6 *tit.* Hercules Epitrapezios Novi Vindicis. *cf. Vindex.*

Numa: I 4, 41 non labente Numa timuit sic curia felix V 3, 290 sic sacra Numae ritusque colendos mitis Aricino dictabat nympha sub antro.

Numidae: I 6, 78 quas (*volucres*) udo Numidae legunt sub austro II 4, 28 quas (*volucres*) umentum Numidae rapuere sub austro.

Nysa: I 2, 221 <movet> hic (*Bacchus*) rapida agmina Nysa.

Oceanus: II 7, 26 summis Oceani . . in undis IV 2, 53 ubi Oceani finem . . revisit . . dux superum.

Odrysius: V 1, 202 conspecta coniuge segnis Odrysius vates . . obstupuit V 3, 271 si chelyn Odrysiam pigro transmisit Averno causa minor.

Oebalides: II 1, 112 Oebaliden (*Hyacinthum*) illo (*Glau-cia*) praeceps mutaret Apollo.

Oebalis: I 2, 150 rupesque nitent, quis purpura saepe Oebalis . . livet.

Oebalius: II 6, 27 Paris Oebalios . . visurus amores (*Helenam*) III 2, 10 Oebalii fratres (*Dioscuro*) V 3, 53 Oebalio . . disco (*quo Apollo Hyacinthum necaverat*).

Oenomaus: I 2, 42 Oenomaus fremitus audire sequentis.

(Oenone): *cf. Cebrenis.*

Oetaeus: III 1, 7 ab Oetaea conscenderis (*Hercules*) aethera flamma IV 6, 53 Oetaeis emissus in astra favillis (*Hercules*) V 4, 8 totidem Oetaeae (*Hesperis*) Paphiaeque (*Luciferis*) *renident (revisent **M**) lampades.

Ogygius = *Thebanus*: V 2, 123 Arcadas Ogygio versantem (*Parthenopaeum*) in pulvere metas.

Olenius: I 3, 96 (*villam Vopisci*) Oleniis dignum petiisse sub astris III 2, 76 tunc nubila Plias Oleniumque pecus.

(Olympia): *cf. Alpheus, Eleus, Pelops, Pisa, Pisaesus.*

Olympiacus: V 3, 220 Olympiaca iuvenem cum spectat harena qui genuit.

Olympus: III 2, 66 (*temeritas Gigantum*) anhelantem . . iugo bis pressit Olympum.

Opheltes: II 1, 182 rescissum squamis avidus bibit anguis Ophelten *cf. Nemea*.

Optatus *Crispini amicus*: V 2, 152 felix, qui viridi fidens, Optate, iuventa durabis quas-cumque vias.

Oriens: IV 3, 154 magnos
Oriens dabit triumphos.

Orion: I 1, 44 quanto mu-
crone minatur noctibus hiber-
nis et sidera terret Orion III
2, 77 solito tunc peior Orion.

Orontes: IV 7, 46 quos
(*enses*) ad Eoum tuleras Oron-
tem.

Orpheus: II 7, 40 longos
Orpheos exuit dolores (*Cal-
liope*) 59 noster tibi proferetur
Orpheus (*Lucani carmen*) 99
non mutum caput Orpheos se-
quebar (*Calliope*) V 1, 24 sil-
vis comitatus et amnibus Or-
pheus (*cf. II 1, 11*) V 3, 16
qualis post Orpheia raptum
astitit (*Calliope*), Hebre, tibi
V 5, 53 viso si vulnere carae
coniugis invenit caneret quod
Thracius Orpheus *cf. Geticus,
Odrysius, Thracius*.

Orphēus *adi.*: V 3, 60 Or-
pheae . . leges.

Ortygia: I 2, 221 hic
(*Apollo*) movet Ortygia, <mo-
vet> hic (*Bacchus*) rapida
agmina Nysa.

Ossa: III 2, 65 (*temeritas
Gigantum*) summae gelidum
. . Pelion Ossae iunxit.

(Ovidius): *cf. Naso*.

Paeon = *Apollo*: I 2, 2 cui,
Paeon, nova plectra moves II
7, 8 Paeon et *Hyantiae so-
rores.

Paeonius: I 4, 107 ritu se
cingit uterque *Paeonio (Poenio
*M*¹).

Palaemon: II 1, 180 nau-
fragus imposita iacuit sub
matre Palaemon III 2, 39 diva
cum matre Palaemon. *cf. Ino*.

Palaestinus = *Syriacus*:

II 1, 161 Arabes Phariique *Pa-
laestinique (palam est vidi-
que *M*) liquores III 2, 104:
Latius cui ductor Eoa signa
Palaestinasque dedit frenare
cohortes V 1, 214 Palaestini
(-nis *M*) simul Hebraeique
liquores.

Palatinus *adi.*: III 4, 38
Palatino famulus deberis amori
(*Domitiani*).

Palatium: I 1, 34 an nova
contemptis surgant Palatia
flammis. *cf. IV 1, 8*.

(Palinurus): *cf. V 3, 127*.

Palladius: I 1, 5 an te
Palladiae talem, Germanice,
nobis *effecere manus? IV 2,
67 Palladio tua me manus *in-
duit auro.

Pallas *Minerva*: I 4, 20
Aonias decima cum Pallade
divas I 6, 1 et Phoebus pater
et severa Pallas et Musae pro-
cul ite feriatae III 1, 133 (*Vul-
canus*) castis exornat Pallada
donis 138 (*Hercules*) *dignis
invitat Pallada templis V 3, 88
nec fida gavisam Pallada buxo
(*cf. Marsyas*) 91 Pallas docti-
que cohors Heliconia Phoebi.

Pallas *Euandri filius*: II 1,
92 optabat longe reditus Pal-
lantis ovantis Euander.

Pallenaesus: IV 2, 56 Pal-
lenaesos (*deorum de Gigantibus*)
. . triumphos.

Pamphylia: I 4, 77 (*Gal-
licum*) per . . novem timuit
Pamphylia messes.

Pan: I 3, 78 (*villa Vopisci
possit*) silvis accersere Pana
Lycaeis II 2, 105 nudamque
per undas Dorida montani cu-
pientur prendere Panes II 3, 8
nympharum tenerae fugiebant

Pana catervae 33 stagnisque
sub altis Pana sequi credens
(*Pholoe*).

Pangaea: I 2, 223 illi
(*Baccho*) Pangaea resultant
Ismaraque.

Pannonia: V 2, 135 an
iuga Pannoniae . . quaties?

Pannonius *subst.*: I 4, 77
(*Gallicum*) timuit Pamphylia
. . Pannoniusque ferox.

Paphie *Venus*: III 4, 82
hunc (*crinem Earini*) multo
Paphie saturabat amomo.

Paphius: I 2, 101 quanta
est Paphii reverentia . . nu-
minis III 4, 88 adcurrunt teneri
Paphia cum matre volucres V
4, 8 totidem Oetaeae (*Hesperii*)
Paphiaeque (*Luciferi*) *reni-
dent lampades.

Paphos: I 2, 159 quam si
Paphon aequore ab alto . . .
subiret (*Venus*).

Paraetionius: III 2, 49 laeta
Paraetoniis adsignet carbasa
ripis.

Parca: I 2, 24 ergo dies ad-
erat Parcarum conditus albo
vellere II 1, 137 subitas ini-
mica levavit Parca manus 148
Parcis fragiles urgentibus an-
nos II 7, 89 o saevae nimium
gravesque Parcae III 1, 171 Par-
carum fila tenebo III 3, 186
nec flectere Parcas . . datur
V 1, 169 vacuae posuissent
stamina Parcae V 2, 84 fatum
illud et ira nocentum Par-
carum V 3, 174 illa (*Sibylla*)
minas divum Parcarumque acta
canebat. *cf. Atropos, Clotho,*
Lachesis, I 4, 64. 123. II 3, 75.
III 3, 21. 172. IV 3, 146. V 1,
156. 262. V 3, 64.

Paris: II 6, 27 nec Paris

Oebalios talis (*qualis Philetos*)
visurus amores II 7, 96 fixum
Paridis manu *tremementis Peli-
den. *cf. Ida, Idaeus.*

Parnasis *adi.*: I 2, 223 Par-
nasis *hiems (honus *M*).

Parnasius: V 3, 7 fugere
meos *Parnasia (pernasia *M*)
crines vellera.

Parnasus: IV 4, 47 imbel-
les Parnasi e vertice laurus
90 Parnasique iugis . . . tura
dedit (*Thebais*) flammis. *cf.*
Aonius, Corycius, Delphi.

Parrhasius: IV 5, 5 iam
trux ad Arctos Parrhasias
hiems concessit.

Parthenopaeus: II 6, 41
qualis *bellus (bellis *M*) iam
casside visu Parthenopaeus
erat. *cf. Arcas.*

Parthenope una e *Sireni-*
bus: IV 4, 52 ubi Ausonio se
condidit hospita portu Parthe-
nope.

Parthenope = *Neapolis*:
I 2, 260 te (*Violentillam*) nas-
centem gremio mea prima re-
cepit Parthenope II 2, 84 quae
(*diaeta*) tibi (*Pollio*) Parthe-
nopen directo limite ponti
ingerit III 1, 91 qui (*Pollius*)
mente profusa tecta Dicarchei
pariter iuvenemque replesti
Parthenopen 151 ridetque be-
nigna Parthenope gentile sa-
crum III 5, 79 nostra quoque
et propriis tenuis nec rara
colonis Parthenope IV 8, 1
pande fores superum . . Par-
thenope V 3, 104 exere semi-
rutos subito de pulvere vultus,
Parthenope.

Parthus: II 6, 18 gemit
inter bella peremptum Parthus
equum IV 4, 30 et sontes ope-

rit pharetras arcumque retendit Parthus.

(Patroclus): *cf. Menoetides, Pylades, IV 4, 105.*

Paulus *L. Aemilius P.*: I 1, 30 belligeri sublimis regia Pauli.

Pax: IV 1, 13 (*Ianum*) vicina Pace (*Pacis templo*) ligatum IV 3, 17 Pacem propria domo reponit (*Domitianus*).

(Pegasus): *cf. II 2, 38. II 7, 4.*

Pelasgus *subst.* = *Argivi*: III 2, 142 devictis dederim quae busta Pelasgis *adi.*: IV 6, 68 seu Pelopis terras libertatemque Pelasgam obruerat bello (*Alexander*).

Peleus: I 2, 215 nec talem viderunt Pelea Tempe, cum Thetin . . Chiron . . prospexit II 1, 88 blandus Achilli semifer Haemonium vincebat Pelea Chiron, nec senior Peleus natum comitatus in arma Troica.

Pelides: II 7, 96 fixum Paridis manu *tremenis Peliden Thetis horruit cadentem.

Pelion: III 2, 65 (*Gigantum temeritas*) gelidum . . Pelion Ossae iunxit.

Pellaeus: I 1, 85 quem (*equum*) traderis ausus Pellaeo, Lysippe, duci IV 6, 59 Pellaeus . . regnator (*Alexander*).

Pelops: IV 6, 68 Pelopis terras V 3, 52 Pelopis sollemnia trunci (*Olympia*) *cf. Oenomaus*.

Pelorum: I 3, 32 dissociata profundo Bruttia Sicanium circumspicit ora Pelorum.

Pelusiacus: II 7, 70 Pelusiaci scelus Canopi (*Pompei necem*) deflebis (*Lucanus*).

Penelope: III 5, 46 isset ad Iliacas . . Penelope gavisas domos. *cf. Dulichius, III 5, 8 sq.*

Pergama = *Troia*: I 1, 11 hunc (*Domitiani equum*) neque discissis cepissent Pergama muris III 2, 96 Phoenix . . litus ad Iliacum Thymbraeaeque Pergama venit.

Pergamenus: III *praef.* 26 (*capillos Earinus*) ad Pergamenum Asclepium mittebat.

Pergameus: III 1, 115 non Amphioniae steterint velocius arces Pergameusve labor (*muri Troiani ab Apolline et Neptuno exstructi*) III 4, 23 (*dicitur Venus*) Pergameas intrasse domos.

Pergamos: III 4, 99 quodcumque tibi (*Aesculapio*) Troiana recondit Pergamus III 4, 12 Pergame, pinifera multum felicior Ida 67 ipse deus patriae (*Aesculapius*) celsam trans aequora liquit Pergamon 106 motas miratur Pergamos aras.

Perses, Persae: III 4, 62 quam (*Domitiani manum*) tangere Persae Armenique Indique petunt V 3, 187 alter Achaemenium secludit Zeumate Persen.

Perseus: II 1, 95 fluctivagus volucrum comebat Persea Dictys.

Persis *adi.*: I 3, 105 digne Midae Croesique bonis et Perside gaza.

Peuce: V 2, 137 umbroso circumflua coniuge (*Histro*) *Peuce (pauce *M*).

Phaethontius: II 4, 9 cedit Phaethontia vulgi fabula. *cf. Heliades*.

Pharius = *Aegyptius*: III 2, 22 (*navis*) Dicarcheis Pha-

rium gravis intulit annum (*frumentum*) 112 cur servet Pharias Lethaeus ianitor (*Anubis*) aras V 3, 244 Pharios aliae ficta pietate dolores (*de Osiride*) Mygdoniosque colunt II 5, 29 Pharia de gente feras II 1, 161 Arabes Phariique *Palaestini-que liquores V 1, 242 ubi magna novum Pharia de litore puppis solvit iter II 1, 73 nec mixtus Phariis venalis mercibus infans V 5, 66 non ego mercatus Pharia de puppe loquaces *nequitias III 1, 31 Pharii polluta altaria regis (*Busiridis*) II 6, 87 Phariae . . . exempta volucris cinnama.

Pharsalicus: II 7, 66 Pharsalica bella detonabis (*Lucanus*) 112 Elysii . . in oris quo Pharsalica turba congregatur.

Pharus: II 7, 71 Pharo cruenta Pompeio dabis (*Lucanus*) altius sepulcrum III 2, 102 (*Isi*) regina Phari III 5, 100 trepidis ubi dulcia nautis lumina noctivagae tollit Pharus aemula lunae.

Phasis: I 6, 55 credas ad Tanain ferumque Phasim Thermodontiacas calere turmas 77 quas (*volucres*) Nilus sacer (*alit*) horridusque Phasis II 4, 27 gelidi . . Phasidis ales IV 6, 8 quos nosse iuvat quid Phasidis ales distet ab hiberna Rhodopes grue.

Phemonoe: II 2, 38 reseret-que arcana pudicos Phemonoe fontes.

Phidiacus: II 2, 65 si quid adhuc vacua tamen admirabile Pisa Phidiacae rasere manus V 1, 6 Phidiaca . . nata manu.

(Phidias): *cf.* Atticus, Pisaeus.

Philetos *Ursi deliciae*: II 6, 80 litora duri saeva, Philete, senis . . videbas 103 alium tibi Fata Phileton (pileton **M**) (*dabunt*).

Philippi: II 7, 65 albos ossibus Italii Philippos.

Philitas: I 2, 252 hunc ipse Coe plaudente *Philitas (philytes **M**) Callimachusque senex . . . ambissent laudare diem.

Philomela: III 5, 58 vernos non sic Philomela penates circumit amplectens V 3, 84 durae queritur Philomela sorori. *cf.* Bistonius.

Phlegraeus: V 3, 195 subitam civilis Erinys Tarpeio de monte facem Phlegraeaeque movit proelia.

Phoebe: I 3, 76 haec (*Vopisci*) domus Egeriae nemoralem *abiungere Phoeben . . possit V 3, 21 quae minuat Phoeben . . causa V 4, 7 septima iam rediens Phoebe mihi respicit aegras stare genas.

Phoebeius *a* Phoebe: II 3, 60 Phoebeia Nais *a* Phoebo: II 4, 17 plangat Phoebeius ales (*corvus*) III 4, 6 iuvenis Phoebeie (*Aesculapius*) 69 iuvenis Phoebeius (*Aesculapius*).

Phoebeus: III 2, 41 nec cano degeneri Phoebeum Amphiona plectro III 4, 80 Phoebea ad limina (*Aesculapii templum*).

Phoebus: I 1, 104 (*Domitianum*) contempto mallet Rhodos aspera Phoebo I 2, 17 tibi (*Stellae*) Phoebus et Euhann . .serta ferunt 130 hanc (*Violen-*

tillam) si Thessalicos vidisses, Phoebe, per agros, erraret secura *Daphne I 4, 19 ast ego nec Phoebum . . hortabor I 5, 3 et te, Phoebe choris et te dimittimus, Euhant I 6, 1 et Phoebus pater et severa Pallas et Musae procul ite feriatae II 2, 39 quos (*fontes*) meus auspice Phoebus altius immersa turbavit Pollius urna 45 haec domus ortus aspicit et Phoebi tenerum iubar II 3, 6 quid Phoebum tam parva rogem? 51 Phoebi frondes (*laurus*) II 6, 32 circum saevi fugientem moenia (*Troiae*) Phoebi Troilon III 3, 58 nec erubuit famulantis fistula Phoebi IV 2, 56 Pallenaeos Phoebum laudare triumphos (*iubet Iuppiter*) IV 6, 1 remittentem curas Phoebusque levatum pectora V 1, 17 altera cum volucris Phoebi rota torqueat annum 135 tempus nunc ponere frondes, Phoebe, tuas V 3, 5 Corycia quicquid modo Phoebus in umbra . . monstrabat 56 Phoebi simplex chorus 87 ausum contraria Phoebus carmina (*Marsyas*) 91 doctique cohors Heliconia Phoebi 142 ramis Phoebi (*praemio Pythio*) . . protectum tempora 175 quamvis decepto vates non irrita Phoebus (*Sibylla*) cf. *Apollo, Paeon*.

Phoenix *Achillis comes*: II 1, 91 claro Phoenix haerebat alumno III 2, 96 Phoenix . . litus ad Iliacum . . venit imbellis tumidoque nihil iuratus Atridae V 2, 151 ignotum Pyrrho Phoenix narrabat Achillem V 3, 192 indomiti Phoenix moderator alumni.

Phoenix *avis*: II 4, 37 scandet odoratos Phoenix felicior ignes III 2, 114 quae sibi praesternat vivax altaria Phoenix. cf. *Pharius*.

Pholoe *nympha*: II 3, 9 (*Pan*) it . . tamen unam in Pholoen.

Phorcus: II 2, 19 levis . . Phorci chorus.

Phoroneus = *Argivus*: III 2, 101 Isi, Phoroneis olim stabulata sub antris.

Phosphoros: II 6, 79 *quinto vix Phosphoros (fossoros *M*¹) *ortu rorantem sternebat equum.

Phrygius: II 2, 87: Synnade quod maesta Phrygiae fodere secures I 2, 148 hic Libycus Phrygiusque silex (*marmor*) V 3, 87 Phrygium silicem (*Nioben*) I 5, 37 purpura sola (*nitet*) cavo Phrygiae quam Synnados antro ipse cruentavit . . Attis = *Troianus* I 3, 87 sedes Phrygio quas mitis alumno debet anus V 3, 183 cur Phrygii lateat coma flaminis I 2, 189 Phrygio . . marito (*Veneris*) V 1, 57 illum nec Phrygius vitiasset raptor amorem V 3, 39 Phrygio dum pingues sanguine campos odit (*Ascanius*) II 1, 145 (*Glauciam*) turribus *e Phrygiis flesset missurus Ulixes V 3, 76 Phrygia . . turre cadentem Astyanacta III 1, 150 Phrygioque e vertice Graias addiscas, Misene, tubas.

Phryx: II 7, 48 nocturnas . . Phrygum (*Troiae*) ruinas III 1, 26 haustumque tibi (*Herculi*) . . nectaris excluso melior Phryge (*Ganymede*) por-

rigit Hebe V 2, 48 Phryges (*Troiani*) attoniti . . pugnante Alcide tamen et Telamona timebant.

Phylaceis: V 3, 273 si *lux una retro Phylaceida rettulit umbram (*Protesilaum*).

Pierides: III 1, 66 novosque Pieridum flores intactaque carmina discens.

Pierius: II 2, 112 Pierias exercet Pollius artes V 3, 44 (*patrem*) carmine plango Pierio V 2, 71 tibi (*Crispino*) Pieriae tenero sub pectore curae I 3, 22 placidi veritus turbare Vopisci Pierios . . dies I 2, 6 de Pieriis vocalem fontibus undam (*adferunt Musae*) 106 grande . . Pierius votum iuvenis (*Stella*) cupit II 2, 41 species cultusque locorum Pieriis aequare modis V 5, 3 quae vestra, sorores, orgia, Pieriae, quas incestavimus aras?

Pietas: III 3, 1 summa deum Pietas V 2, 92 quo (*Domitiano*) Pietas auctore redit V 3, 71 nec modo se Natura dolenti nec Pietas iniusta dedit 89 te (*Stati patrem*) Pietas oblita virum . . plangat. *cf. Astraea.*

Pindaricus: I 3, 101 seu tibi Pindaricis animus contendere plectris V 3, 151 qua lege recurat Pindaricae vox flexa lyrae.

Pindarus: IV 7, 7 si tuas cantu Latio sacravi, Pindare, Thebas.

Piplea: I 4, 25 licet enthea vatis excludat Piplea sitim II 2, 37 superet Piplea sitim.

Pirene: I 4, 26 conscia detur Pirene.

(Pirithous): *cf. Theseus.*

Pisa: I 2, 203 *nitidae . . transfuga Pisae amnis (*Alpheus*) II 2, 65 si quid adhuc vacua tamen admirabile Pisa Phidiacae rasere manus.

Pisaeus = *Olympiacus*: I 3, 8 Pisaeumque domus non aestuat annum I 2, 41 hanc (*Violentillam*) propter tanti Pisaea lege trementem currere (*cf. Pelops*) III 1, 140 Pisaeus . . Iuppiter IV 6, 27 ebur Pisaeo (*Phidiae*) pollice rasum.

Plias: I 6, 21 non tantis Hyas inserena nimbis terras obruit aut soluta Plias III 2, 76 tunc nubila Plias.

Plotius *Grypus*: IV *praef.* 29 Plotio Grypo maioris gradus iuveni IV 9 *tit.* Hendecasyllabi iocosi ad Plotium Grypum. *cf. Grypus.*

Poenus *subst.*: III 3, 190 tener saevis genitorem Scipio Poenis abstulit *adi.*: IV 3, 91 Poenos Bagrada serpit inter agros IV 5, 45 non sermo Poenus, non habitus tibi, externa non mens.

Polla *Polli uxor*: II 2, 10 nitidae iuvenilis gratia Pollae (*cf. 107. 147*) III 1, 87 nitidaeque cohors gratissima Pollae 158 si tibi (*Herculi*) poma supersunt Hesperidum, gremio venerabilisingere Pollae 179 (*nepos*) placidae concurrat ad oscula Pollae IV 8, 13 attollitque (*nepotes*) benigno Pollasinu.

Polla *Argentaria, Lucani vidua*: II *praef.* 30 Polla Argentaria, rarissima uxorum II 7 *tit.* Genethliacon Lucani ad *Pollam (Oppiam LM) 62 *hinc castae titulum decusque Pollae

iocunda dabis (*Lucanus*) adlocutione 120 vocante Polla unum . . diem deos silentum exores (*Lucanus*).

Pollentinus: II 6, 63 seu Pollentinos mersissent flumina saltus.

Pollius *Felix*: II *praef.* 18 Polli mei villa Surrentina . . debuit a me vel in honorem eloquentiae eius diligentius dici II 2 *tit.* villa Surrentina Pollii Felicis 9 placidi facundia Polli 39 quos (*fontes*) meus auspice Phoebus . . turbavit Pollius 112 ubi Pierias exercet Pollius artes III *praef. tit.* Statius Pollio suo salutem 5 Polli dulcissime et hac cui tam fideliter inhaeres quiete dignissime III 1 *tit.* Hercules Surrentinus Pollii Felicis 1 intermissa tibi renovat, Tiryntie, sacra Pollius 65 facundique larem Polli non hospes habebam 89 dilectaque Polli corda subit (*Hercules*) 102 mihi (*Herculi*) pauper et indigus uni Pollius? III 5, 103 quae (*iuga Surrentina*) meus ante alios habitator Pollius auget IV *praef.* 26 Iulium Menecratem, splendidum iuvenem et Pollii mei generum. *cf. II 2, 107. IV 8, 10.*

Pollux: IV 2, 47 sic lubrica ponit membra Therapnaea resolutus gymnade Pollux. *cf. Bebrycius, Castor.*

Polycliteus: II 2, 67 Polycliteo iussum est quod vivere caelo IV 6, 28 quid Polycliteis iussum spirare caminis.

(Pompei): *cf. Venus.*

Pompeianus: I 2, 265 Pompeiani . . otia Sarni.

Pompeius: I 4, 41 non la-

bente Numa timuit sic curia felix, Pompeio nec celsus eques II 7, 71 Pharo . . Pompeio dabis (*Lucanus*) altius sepulcrum 115 (*Lucanum*) Pompei comitantur et Catones. *cf. I 1, 28, Magnus.*

Ponticus: I 6, 12 quicquid nobile Ponticis nucetis V 3, 188 hi Pontica frenant.

Praeneste: IV 4, 15 Praeneste sacrum.

Praenestinus: I 3, 80 Praenestinae . . sorores (*Fortunae*).

Praxiteles: IV 6, 26 laboriferi vivant quae marmora caelo Praxitelis.

Priamides: IV 4, 104 lacerum qui circa moenia Troiae Priamiden caeso solacia traxit amico.

Priamus: II 7, 56 supplex Priami potentis aurum. *cf. Troicus.*

Priscilla *Abascanti uxor*: V *praef.* 6 pietas, quam Priscillae tuae praestas (*Abascantus*) 11 amavit enim uxorem meam Priscilla V 1 *tit.* Epicedion in Priscillam [uxorem] 3 hinc, Priscilla, tuo solacia grata marito conciperem 108 qualem te superi, Priscilla, hominesque benigno aspexere die 150 carpitur eximium fato Priscilla decorem 225 hic te . . coniunx . . beato composuit, Priscilla, toro 249 ne Cerebereos Priscilla tremescat latratus 258 sic manes Priscilla subit.

Prochyta: II 2, 76 illinc *Prochyta (proclita M) aspera paret.

Procne: II 1, 140 hunc (*Glauciam*) nec saeva viro po-

tuisset carpere Procne. *cf.* *Philomela*, *Tereus*.

Propertius: I 2, 253 Umbroque Propertius antro.

Proserpina: II 6, 102 obliquoque notat (*Phileton*) Proserpina vultu V 1, 254 iubet ire faces Proserpina laetas. *cf.* *Diana*, *Iuno*.

(Protesilaus): *cf.* *Laodamia*.

Proteus: I 2, 128 huic (*Violentillae*) Inda monilia Glaucum Proteaque . . quærere iussi III 2, 35 hinc multo Proteus geminoque hinc corpore Triton praenatet.

Pylades: II 6, 54 dignus et Haemonium Pyladen (*Patroclum*) praecedere fama V 2, 156 quo Pylades ex more pius.

Pylius: II 2, 107 sis felix, tellus, dominis ambobus in annos Mygdonii Pyliique senis III 4, 103 eat (*Domitianus*), oro, per annos Iliacos Pyliosque simul V 3, 114 ora supergressus Pylii gregis 255 Pylias aevi transcendere metas (*digne*).

Pyramides: V 3, 49 audacia saxa Pyramidum.

Pyrrhus: V 2, 150 in Teucros victricia bella *paranti ignotum Pyrrho Phoenix narrabat Achillem. *cf.* *Haemonius*.

Quies: I 6, 91 fugit pigra Quies.

Quirinalis: II 3, 13 Quirinalesque . . per agros.

Quirinus: II 1, 195 Ausonios inter procures seriemque Quirini III 5, 112 armiferi sordebunt tecta Quirini V 2, 129 umeris quater arma Quirinus (*docebit Crispinum*).

Regulus: I 4, 87 primusque insigne tributum ipse palam laeta poscebat Regulus umbra.

Remus: II 7, 60 dices (*Lucanus*) *culminibus Remi vagantis infandos domini (*Neronis*) nocentis ignes.

Rhamnusia = *Nemesis*: II 6, 73 torvo tristis Rhamnusia vultu III 5, 5 audiat infesto licet hoc Rhamnusia vultu. *cf.* *Invidia*.

Rhenus: I 1, 6 qualem (*Domitianum*) modo frena tenentem Rhenus . . vidit 51 *aerea captivi crinem tegit ungula Rheni 79 proelia Rheni I 4, 89 Arctoas acies Rhenumque rebellem II 5, 28 *et litore Rheni et Pharia de gente feras IV 4, 62 Rheni populos V 1, 90 quid Rheni vexilla ferant 128 pallida Rheni frigora V 2, 133 Arctoosne annes et Rheni fracta natabis flumina?

Rhodope: IV 2, 46 gelida Rhodopes in valle recumbit . . Gradivus IV 6, 8 quid Phasidis ales distet ab hiberna Rhodopes grue.

Rhodos: I 1, 104 (*Domitianum*) contempto mallet Rhodos aspera Phoebo.

Roma: I 1, 65 fragor . . magnae *vincit vaga murmura Romae 83 Roma tuas (*Domitiani*) tenuisset habenas I 2, 191 *quis septemgeminæ possisset moenia Romae 232 pars immensae gaudet celeberrima Romae I 4, 16 quem (*Gallicum*) penes intrepidæ mitis custodia Romae I 6, 101 dum stabit tua Roma III 3, 51 premit felix regum diademata

Roma III 5, 69 nec tantum
 Roma iugales conciliare *toros
 ...fertilis 76 magnae tractus imi-
 tantia Romae (*Capuae moenia*)
 IV 1, 6 septem gemino iactantior
 aethera pulset Roma iugo 18
 talem te (*Domitianum*) cernere
 semper mense meo (*Iani*) tua
 Roma cupit 28 Roma potens
 36 totidem felix tibi Roma cu-
 rules terque quaterque dabit
 IV 4, 14 ardua iam densae
 rarescunt moenia Romae V 1,
 217 in hunc (*Abascantum*)
 magnae flectuntur lumina
 Romae V 2, 169 unde (*Alba*)
 suae iuxta prospectat moenia
 Romae proximus ille deus.

Romanus: I 1, 93 stabit
 (*equus Domitiani*) dum terra
 polusque, dum Romana dies
 II 7, 23 Romani colitur chori
 sacerdos (*Lucanus*) III 3, 99
 quantum Romana sub omni
 pila die . . poscant III 4, 18
 Romanaque Iuno (*Domitia*) III
 5, 94 Romanus honos et *Graia
 licentia IV 3, 107 quae (*gentes*)
 . . Romani colitis Fidem pa-
 rentis (*Domitiani*) IV 5, 47 sunt
 *urbe Romanisque turmis qui
 Libyam deceant alumni.

Romuleus = *Romanus*: IV
 4, 4 ubi Romuleas velox pene-
 traveris arces V 2, 21 Romulei
 . . per iugera circi V 1, 87
 Romulei mandata ducis III 3,
 165 Romuleum reseras iterum
 (*Etrusci patri*), Germanice,
 limen V 2, 161 mea Romulei
 venient ad carmina patres IV
 2, 32 Romuleos proceres tra-
 beataque . . agmina I 1, 78
 semel auctor ego (*Curtius*) in-
 ventorque salutis Romuleae
 IV 8, 62 Romulei limen . . sena-

tus V 3, 176 Romuleam stirpem
 proceresque futuros instruis
 (*Stati pater*) IV 6, 79 Romuleis
 portantem incendia tectis (*Han-
 nibalem*).

Romulus: II 1, 100 portan-
 tem lassabat Romulus Accam
 IV 5, 33 in omni vertice Ro-
 muli V 2, 107 haud umquam
 tales aspexit Romulus annos.

Rutilius *Gallicus*: I *prae*f.
 34 libellus Rutilio Gallico *con-
 valescenti dedicatus I 4 *tit.*
 Soteria *Rutili (Rutuli M) Gal-
 lici.

Sabaeus *subst.*: II 6, 86
 odoriferos exhaustit flamma
 Sabaeos IV 5, 31 odoratisque
 rara cinnama praeripiet (*Leptis*)
 Sabaeis V 3, 42 nec si tibi
 cara Sabaei cinnama (*decerpunt*)
adi.: IV 8, 1 templa
 Sabaeis nubibus . . imple V 1,
 211 floresque Sabaei.

Saepta: IV 6, 2 cum patu-
 lis tererem vagus otia Saeptis.

Sabinus *adi.*: V 1, 123 sole
 infecta Sabino (*agricolae con-
 iunx*).

Saguntum: IV 6, 83 *im-
 meritaeque domos ac templa
 *Sagunti (sgunti M) polluit
 (*Hannibal*).

Sales: I 6, 6 ridens locus et
 Sales protervi.

Sallustius: IV 7, 55 orsa
 Sallusti brevis et Timavi red-
 dis alumnum.

Salmacis: I 5, 20 procul
 hinc et fonte doloso *Salmacis
 (Sal magis M¹).

Sangarius: III 4, 40 cedit
 tibi (*Earino*) *Latmius (*Endy-
 mion*) ultro Sangariusque puer
 (*Attis*).

Sapientia: V 3, 94 quosque . . ardua septena numerat Sapientia fama.

Sappho: V 3, 154 saltusque ingressa viriles . . Sappho.

Sarmatae: IV 7, 50 refugis . . Sarmatis legem dedit. *cf.* *Sauromatae*.

Sarmaticus: V 1, 127 gelidas comes illa (*Priscilla*) per arctos Sarmaticasque hiemes.

Sarnus: I 2, 265 Pompeiani . . otia Sarni.

Saturnalia: I 6, 82 Saturnalia principis sonantes.

Saturnia *Iuno*: III 1, 73 qualem Libyae Saturnia nimbum attulit.

Saturnus: I 6, 4 Saturnus mihi compede exsoluta (*adsit*). *cf.* 40.

Satyrus: I 5, 18 Satyros torquetis (*nymphae*) amantes II 2, 105 et Satyri cecidere vadis. *cf.* *Faunus*, *Pan*.

Sauromatae: III 3, 171 Sauromatas non est Latio dignata (*Domitiani clementia*) triumpho V 2, 135 mutatoresque domorum Sauromatas. *cf.* *Sarmatae*.

Savo: IV 3, 66 pigerque *Savo (*Campaniae fluvius*) (sason *M*).

Scipio: III 3, 190 tener saevis genitorem Scipio Poenis abstulit (*apud Ticinum*).

(*Scylla*): *cf.* *Siculus*.

Scyllaeus: V 3, 280 *Centaurus *Hydraeque greges *Scyllaeaeque (scillaeque *M*) monstra.

Scythia: IV 6, 105 Scythiaeque puellas (*Amazonas*).

Scythicus: II 5, 28 inter tot Scythicas *Libycasque . . feras.

Sebethos *prope Neapolim*

fluvius: I 2, 263 pulchra tument Sebethos alumna (*Violentilla*).

(*Semele*): *cf.* II 1, 97.

Semeleius: I 2, 220 Semeleius Euhan.

Seneca *philosophus*: II 7, 31 hoc plus quam Senecam dedisse mundo.

Senones: V 3, 208 Senonum furias Latiae sumpsere cohortes.

Septimius *Severus*: IV *praef.* 17 *Septimium (septimum *M*¹) Severum, iuvenem . . inter ornatissimos secundi ordinis IV 5 *tit.* Ode lyrica ad Septimium Severum 33 quis non in omni vertice Romuli *reptasse dulcem Septimium putet? *cf.* *Severus*.

Seres: I 2, 122 *queritor (*Venus*) iam Seras avaros augustum spoliare nemus IV 1, 42 nondum Arabes Seresque rogant V 1, 61 Serumque Arabumque potentes divitias 215 toris *Serum (serium *M*) Tyrioque umbrata recumbit (*Priscilla*) tegmine.

Sericus: III 4, 89 Serica pectore ponunt pallia (*Amores Earino*).

Sestiacus: I 3, 27 Sestiacos nunc fama sinus pelagusque natatum (*a Leandro*) iactet.

Setia *Lati oppidum*: II 6, 90 tibi (*Phileto*) *Setia (sestia *M*) canos restinxit cineres.

Severus: IV 5, 3 fortem atque facundum Severum. *cf.* *Septimius*.

Sibylla: I 2, 177 Euboicae carmen legit ille (*Stella*) Sibyllae III 5, 97 enthea fatidicae . . . tecta Sibyllae (*Cumas*)

IV 3, 24 Euboicae domum Sibyllae (*Cumas*) 117 sacris ab antris profert Chalcidicas Sibylla laurus V 3, 172 opaca Sibyllae antra. *cf. Chalcidicus, Delius, Diana, Euboicus, Phoebus.*

Sicanius: I 2, 206 donec Sicanios . . (*Alpheus*) bibat fontes I 3, 33 Bruttia Sicanium circumspicit ora Pelorum II 4, 36 Sicanisque crocis V 3, 41 Sicanii non mitius halataura croci.

Siculus: I 3, 97 si Maleae credenda ratis Siculosque per aestus sit via I 1, 3 Siculis . . conformata caminis effigies I 5, 7 adhuc fessum Siculaque incude rubentem (*Vulcanum*) III 2, 86 Siculi populatrix virgo profundi (*Scylla*) III 3, 174 qualia nec Siculae moderantur carmina rupes (*Sirenum*) V 3, 150 quantusque pios ditarit agrestes Ascræus Siculusque senex (*Epicharmus?*) 51 Siculi superassem dona sepulcri (*Anchisis*) II 1, 10 tergeminum Sicula de virgine carmen.

Sidōnius III 1, 37 Sidonio celsum pulvinar acantho III 2, 139 purpura suco Sidoniis iterata *cadis IV 6, 85 post Sidonii letum ducis IV 2, 1 Sidoniae convivia . . Elissae IV 4, 88 Sidonios emensa labores Thebais V 1, 225 Sidonio velatam (*Priscillam*) . . ostro I 2, 125 vellera Sidonio iam pauca rubescere tabo.

Sidōnius: I 5, 39 †quoque Tyri niveas secatur et Sidonia rupes.

Sipyleius: V 1, 33 citius genetrix *Sipylea (si pelea M) fer(e)tur exhausisse genas.

Siren: II 2, 1 notos Sirenum nomine muros (*Surrentum*) 116 levis e scopulis meliora ad carmina (*Polli*) Siren advolat III 1, 64 notas Sirenum nomine rupes (*Surrentum*). *cf. Siculus, Tyrrhenus.*

Sirius: I 2, 156 hic Sirius alget I 3, 5 illum nec calido latravit Sirius astro II 1, 216 illos implacido letalis Sirius igni (*manet*) III 1, 54 acer anhelantis incendit Sirius agros. *cf. Icarus.*

Smyrna: III 3, 60 Smyrna tibi (*Etrusci patri*) gentile solum IV 2, 8 si pariter mihi . . nectat odoratas et Smyrna et Mantua lauros.

Solyma: V 2, 138 Solymum cinerem palmetaque capta . . Idymes.

Somnus: I 6, 91 fugit pigra Quies inersque Somnus haec cernens alias abit in urbes V 4 *tit.* Somnus 1 iuvenis placidissime divum . . Somne 15 ultro te, Somne, repellit.

Sophron: V 3, 158 Sophronaque implicitum.

Sparte: V 3, 108 Sparteve animosa. *cf. Lacedaemonius Therapnaeus.*

Sperchius: III 4, 85 quam (*comam*) Sperchio tumidus servabat Achilles.

Stabiae: III 5, 104 Stabiasque renatas.

Statius: I. II. III. IV. V *praef. tit.*

Stella *L. Arruntius Stella*: I *praef. tit.* Statius Stellae suo salutem 5 Stella iuvenis optime et in studiis nostris eminentissime 27 respondebis illi tu, Stella carissime I 2 *tit. Epi-*

thalamion Stellae et Violentillae 16 te concinit iste . . te, Stella, chorus 25 quo (*die*) Stellae Violentillaeque professus clamaretur hymen 209 quis tibi tunc alacri caelestum in munere claro, Stella, dies! 219 Stellae thalamos 257 tecum similes iunctaeque Camenae, Stella, mihi. *cf. I 2 passim.*

Steropes: I 1, 4 effigies lassum Steropem Brontemque reliquit? III 1, 130 non tam grande sonat motis incudibus Aetne, cum Brontes Steropesque ferit.

Stesichorus: V 3, 154 Stesichorusque ferox.

Strymon: I 1, 21 (*Martis equus*) ingenti propellit Strymona flatu V 1, 203 Odrysius vates positus ad Strymona plectris obstupuit.

Stygius: I 2, 39 Stygiis et si concurrere monstris fata darent III 5, 37 Stygias prope raptus ad umbras.

Stymphalos: IV 6, 100 quantusque nivalem Stymphalon . . terrueris (*Hercules*).

Styx: III 1, 186 et Styga et aetherii iuravit fulmina patris III 5, 193 immitem potuit Styga vincere supplex Thracius.

Surrentinus: II *praef.* 18 Polli mei villa Surrentina II 2 *tit.* villa Surrentina Pollii Felicis 82 Surrentina tuus (*Pollii*) spectat praetoria Limon III *praef.* 14 limen eius (*libri*) Hercules Surrentinus aperit III 1 *tit.* Hercules Surrentinus Pollii Felicis III 5, 102 caraque non molli iuga Surrentina Lyaeo IV 8, 8 plaga cara midenti Surrentina deo V 3, 165 e vertice Surrentino.

(Surrentum): *cf. Sirenes.*

Syene: II 2, 86 Eoae . . vena Syenes IV 2, 27 <hic> multa Syene.

Sylla: IV 6, 86 convivium *Syllae (sibillae M) 107 saevi . . vox horrida Syllae V 3, 292 ducere somnos creditur . . non sine Apolline Sylla.

Synnas *Synnadicum marmor*: I 5, 37 Phrygiae quam (*purpuram*) Synnados antro ipse cruentavit maculis viventibus Attis 41 (*Laconicum marmor*) Synnada *distinctu variat II 2, 87 Synnade quod maesta Phrygiae fodere secures. *cf. I 3, 36, Iliacus, Prygius.*

Syriacus: III *praef.* 17 Maecium Celerem, a sacratissimo imperatore missum ad legionem Syriacam.

Syrus: I 6, 72 illic agmina confremunt Syrorum.

Syrtis: IV 5, 29 tene (*Severum*) in remotis Syrtibus avia Leptis creavit?

Tages: V 2, 1 rura meus Tyrrhena petit saltusque Tagetis Crispinus.

Tagus: I 2, 127 huic (*Violentillae*) Hermum fulvoque Tagum decurrere limo . . iussi I 3, 108 limo splendente Tagus.

Tanaïs: I 6, 55 credas ad Tanain ferumque Phasim Thermodontiacas calere turmas.

Tarans: I 1, 102 tua (*Domitiani*) mitis ora Tarans (*mallet*).

Tarentum: I 4, 18 instaurati . . ara Tarenti. *cf. IV 1, 38.*

Tarpeius: III 4, 104 propriosque penates gaudeat (*Domitianus*) et secum Tarpeia se-

nescere templa IV 3, 160 donec Troicus ignis et renatae Tarpeius pater intonabit aulae V 3, 195 subitam civilis Erinys Tarpeio de monte facem . . movit 232 quam dulce parentis invida Tarpei (*Iovis*) caperes.

Tartareus: V 1, 206 ne tu (*Priscilla*) Tartareum chaos incommitata subires.

Tartaros: II 7, 116 tu (*Lucanus*) magna sacer et superbus umbra nescis Tartaron V 1, 192 sic ego (*Priscilla*) nec Furias nec deteriora videbo Tartara V 3, 69 superos et Tartara pulsem 73 viridi . . ceu raptus ab aevo Tartara dura subis 260 te (*Stati patrem*) torpor iners et mors imitata quietem explicuit falsoque tulit sub Tartara somno 269 vivos molitum in Tartara gressus (*Aeneam*) V 5, 78 invidia superos iniustaque Tartara pulsem?

Taurubulae: III 1, 128 di-tesque Caprae viridesque resultant Taurubulae.

Taygeta: I 3, 77 (*villa Vopisci*) Dryadum viduare choris argentia possit Taygeta IV 8, 52 horrenda Lycurgi Taygeta.

Teate: IV 4, 85 procul ista tuo (*Marcelli*) sint fata *Teati (teate **M** cf. *adn. crit.*).

Tegea: I 4, 21 mitem Tegeae . . alumnum (*Mercurium*).

Tegeaeus: I 5, 4 tu quoque muta ferae volucer *Tegeae (*Mercuri*) sonorae (tegees honore **M**) terga premas IV 6, 52 (*Herculem*) *Aleae lucis vidit *Tegeaea (tegea **M**) sacerdos (*Auge*).

Tegeaticus: I 2, 18 *Stel-*

lae cum alii tum) de Maenalia volucer Tegeaticus umbraERTA ferunt V 1, 101 non plura interprete virga nuntiat excelsis ales Tegeaticus astris cf. *Mercurius*.

Telamon: V 2, 50 pugnante Alcide tamen et Telamona timebant (*Troiani*).

Telchines: IV 6, 47 tale nec Idaeis quicquam Telchines in antris (*potuissent ludere*).

Teleboes: III 5, 100 Teleboumque domos (*Capreas*), trepidis ubi dulcia nautis lumina noctivagae tollit Pharus aemula lunae.

Telegonus: I 3, 83 cedant Telegoni . . iugera (*Tusculum*).

Telephus: I 4, 112 citius non *arte refectus Telephus Haemonia (*Achillis*).

Temesaeus: I 5, 47 nusquam Temesaea notabis aera.

Temese: I 1, 42 *cui (*chlamydi Domitiani*) se totis *Temese dedit (themes edidit **M**) hausta metallis.

Tempe: I 2, 215 Thessala nec talem viderunt Pelea Tempe V 3, 209 vocales lucos *Boeotaque (biotaque **M**) Tempe.

Tereus: III 3, 175 saevique marita Tereos.

Teucris = *Troiani subst.*: III 5, 77 quae Capys advectis implevit moenia Teucris V 2, 150 in Teucros victricia bella *paranti . . Pyrrho adi.: IV 5, 2 qua prisca Teucros Alba colit lares V 3, 256 (*dignus Stati pater*) Teucros aequare senes (*Priamum Tithonumque*).

Thalia: II 1, 115 crinemque decorum (*Glaucia*) fregisset rosea lasciva Thalia corona

V 3, 98 *quis lasciva vires
*tenuare Thalia dulce.

Thasos = *marmor Thasium*:
I 5, 34 non huc admissae Tha-
sos aut undosa Carystos II 2,
92 hic Nomadum lucent fla-
ventia saxa Thasosque.

Thaumantis = *Iris*: III 3,
81 imbrifera potitur Thaumantide Iuno V 1, 107 (*Fama*)
Arcada et in medio linquit
Thaumantida caelo.

Thebae: I 5, 8 paulum arma
nocentia, Thebae, ponite III 2,
40 si vestras amor est mihi
pandere Thebas 143 quaeve
laboratas claudat mihi pagina
Thebas IV 7, 7 si tuas cantu
Latia sacravi, Pindare, Thebas
V 5, 36 pudeat Thebasque no-
vumque Aeaciden.

Thebaicus: IV 9, 26 (*de-
fueruntne*) chartae Thebaicaeve
Caricaeve (*ficus*)?

Thebais *subst.*: I *praef.* 11
adhuc pro Thebaide mea . .
timeo III 5, 36 cumque tuis
(*Claudiae uxoris*) crevit mea
Thebais annis IV *praef.* 24
quam (*epistolam*) ad illum
(*Vibium Maximum*) de editione
Thebaidos meae publicavi IV
4, 88 Sidonios emensa labores
Thebais optato collegit car-
basa portu IV 7, 25 te (*Maximo*)
fido monitore nostra Thebais
multa cruciata lima temptat
audaci fide Mantuanae gaudia
famae V 3, 233 te (*patre Stati*)
nostra magistro Thebais ur-
guebat priscorum exordia va-
tum *cf. Thebae adi.*: II 2, 60
chelys . . Thebais (*Amphionis*).

Thebanus: IV 6, 70 fertur
(*Alexander Herculi*) Thebanos
tantum excusasse triumphos.

Therapnae: IV 8, 52 Tyn-
daridae, quos non . . umbrosa
. . magis coluere Therapnae
V 3, 139 non totiens victorem
. . fratrem (*Castoris*) virides
clausere Therapnae.

Therapnaeus: II 2, 110 nec
saepius isti blanda Therapnaei
(*Lacedaemonii* = *Tarentini*)
placent vineta Galaesi III 2, 111
curve Therapnaei (*Lacedaemo-
nii*) lasciviat ora Canopi IV 2,
48 Therapnaea resolutus gym-
nade Pollux.

Thermodontiacus: I 6,
56 Thermodontiacas . . turmas
(*Amazonas*).

Theseus: II 6, 26 (*Ariadne*)
sollicito revocavit Thesea filo
III 3, 179 haud aliter gemit
per *inania Theseus litora IV
4, 103 cedet tibi gloria fidi
Theseos.

Thesēus: I 2, 131 *si in
litore Naxi Theseum iuxta fo-
ret haec (*Violentilla*) con-
specta cubile.

Thespiacus: II 7, 16 cen-
tum Thespiacis odora lucis stent
altaria.

Thespius: III 1, 42 qualem
(*Herculem*) . . . Thespius ob-
stupuit totiens socer.

Thessalicus: I 2, 130 hanc
(*Violentillam*) si Thessalicos
vidisses, Phoebe, per agros,
erraret secunda *Daphne (-es **M**)
III 3, 192 Thessalici coniunx
pensare mariti (*Admeti*) funus
. . potuit V 3, 272 si Thessa-
licis Admetus in oris.

Thessalus: I 2, 215 Thes-
sala . . Tempe II 7, 55 ludes
Hectora Thessalosque (*Achillis*)
currus.

Thetis: I 2, 216 cum *The-

tin (thean **M**¹) Haemoniis Chiron accedere terris . . prospexit II 6, 30 qualem . . litore virgineo Thetis occultavit Achillen II 7, 97 Peliden Thetis horruit cadentem III 2, 74 nec spumare Thetis (*audebat*) IV 6, 18 nox et Erythraeis Thetidis signanda lapillis *cf. Achilleus*.

Thrace: III 5, 81 nam nec mihi barbara Thrace nec Libye natale solum.

Thracius: III 1, 30 antraque . . Thracia (*Diomedis*) III 3, 193 immitem potuit Styga vincere supplex Thracius V 5, 54 Thracius Orpheus.

Thrasymennus: I 4, 86^a gaudet Thrasymennus et Alpes Cannensesque animae.

Thybris: I 2, 144 Thybridis arces Iliacae (*Roma*) 190 Lydius unde meos iterasset Thybris Iulos? I 5, 24 Thybrimque novis attollitis (*nymphae*) undis I 6, 100 dum montes Latii paterque Thybris II 6, 64 seu Thybridis impetus altas in dextrum torsisset aquas II 7, 45 septem iuga Martiumque Thybrim (timbrim **L**) III 5, 111 ductor aquarum Thybris IV 4, 5 flavi pete Thybridis oras *cf. Tiberis, Tuscus*.

(Thyestes): *cf. V. 1, 58. V 3, 96.*

Thyle: III 5, 20 Hesperiae vada caligantia Thylen IV 4, 62 nigrae litora Thylen V 1, 91 refugo circumsona gurgite Thyle V 2, 54 negantem fluctibus occiduis *fesso usque Hyperione Thylen.

Thymbra: I 2, 222 gelidaeque umbracula Thymbrae

IV 7, 22 Thymbrae rector (*Apollo*).

Thymbraeus: I 4, 117 pater vatum Thymbraee (*Apollo*) III 2, 97 Thymbraeaeque Pergama (*ab Apolline exstructa*).

Tibereius: III 3, 66 Tibereia primum aula tibi (*Etrusci patri*) . . panditur.

Tiberinus: V 2, 113 ipse ego te (*Crispinum*) nuper Tiberino in litore vidi.

Tiberis: IV 3, 113 qui primo Tiberim reliquit ortu, primo vespere naviget Lucrinum.

Tibullus: I 2, 255 divesque foco lucente Tibullo.

Tibur: I 3, 1 Tibur glaciale Vopisci IV 4, 17 Tiburis hi lucos Anienaeque frigora captant.

Tiburnus *Tiburis patronus*: I 3, 74 illa recubat Tiburnus in umbra *adi.*: III 1, 183 Tiburna domus (*Herculis*).

Tiburs: I 3, 99 hic tua (*Vopisci*) Tiburtes Faunos chelys . iuvat.

Tiburtinus: I *praef.* 32 (*Vopiscus*) solet ultro quoque nomine meo gloriari, villam Tiburtinam suam descriptam a nobis uno die I 3 *tit.* Villa Tiburtina Manilii Vopisci.

(Ticinus): *cf. Scipio.*

Timavus: IV 7, 55 orsa Sallusti brevis et Timavi reddis (*Maximus*) alumnum (*Livium*).

Tirynthius *Hercules*: III 1, 1 intermissa tibi renovat, Tirynthie, sacra Pollius 136 ingenti dives Tirynthius arce despectat fluctus III 3, 57 pertulit et saevi Tirynthius hor-

rida regis pacta IV 4, 102 nec enim Tirynthius almae pectus amicitiae *** IV 6, 90 non aula quidem *Tirynthie (-ia M) nec te regius ambit honos. *adi.*: II 2, 109 nec te cultu Tirynthia vincat aula Dicarcheique sinus. IV 6, 17 o bona nox iunctaque utinam Tirynthia luna! III 1, 125 hic pater ipse loci positus Tirynthius (*Hercules*) armis insudat I 3, 79 ni templa darent alias Tirynthia sortes.

Tithonia: I 2, 44 nec si alma per auras te (*Stellam*) potius *pensa veheret Tithonia biga IV 6, 16 hesternas risit Tithonia mensas V 4, 9 nostros Tithonia questus praeterit et gelido spargit miserata flagello *cf.* *Aurora*.

Tithonis: V 1, 34 citius Tithonida maesti deficient rores.

Tithonius: IV 3, 151 quos (*annos*) Tithonia computat seneectus.

(Tithonus): *cf.* *Iliacus*, *Mygdonius*, *Teucris*, *Tithonia*, *Tithonius*, *Troicus*.

(Titus): *cf.* I 1, 97.

Tomi: I 2, 254 nec tristis in ipsis Naso Tomis.

Tonans *Iuppiter*: I 2, 57 an miscere deos (*malit Venus*) an adhuc vexare Tonantem II 7, 93 natum Nasamonii Tonantis (*Alexandrum*) III 2, 71 inde furor ventis indignataeque procellae et caeli fremitus et fulmina plura Tonanti IV 2, 20 stupet hoc (*Palatium Domitiani*) vicina Tonantis regia IV 3, 16 qui reddit Capitolio Tonantem (*Domitianus*) IV 4, 58 quem (*Domitianum*) tibi

(*Marcello*) posthabito studium est coluisse Tonante.

Trachinius: III 5, 57 non sic *Trachinia (intracia M) nidos Alcyone . . circumit.

Trinacrius: IV 4, 80 aemula Trinacriis volvens incendia flammis (*Vesvius*).

Triptolemus: IV 2, 35 aetherii felix sic orbita fluxit Triptolemi.

Triton: III 2, 35 geminoque hinc corpore Triton praenatet III 3, 82 stat celer obsequio iussa ad Neptunia Triton.

Tritonia = *Pallas*: I 1, 37 *laevam (*Domitiani*) Tritonia *virgo non gravat II 2, 117 hinc motis audit Tritonia cristis.

Tritonis: II 7, 28 Tritonide fertilis Athenas.

Trivia *Diana*: III 1, 55 profugis cum regibus aptum fumat Aricinum Triviae nemus 68 forte diem Triviae dum litore ducimus udo.

Troia: I 2, 188 novum Troiae decus II 1, 117 Maeonium sive ille (*Glaucias*) senem Troiaeque labores diceret aut casus tarde remeantis Ulixis 144 Hectoreos cineres Troiamque perosus (*Ulixes*) IV 4, 94 Troia quidem magnusque mihi temptatur Achilles 104 lacerum qui circum moenia Troiae Priamiden caeso solacia traxit amico V 3, 148 quis casus Troiae, quam tardus Ulixes *cf.* *Phryx*, *Pergameus*, *Pergamus*, *al.*

Troianus: I 4, 99 tholo quodcumque tibi (*Aesculapio*) Troiana recondit Pergamus IV 2, 65 Troianae . . sub collibus Albae V 2, 118 Troianaque

quassans tela (*Ascanius*) 168
ab excelsis Troianae collibus
Albae.

Troicus: I 1, 35 Troicus
ignis (*Vestae*) I 4, 125 tu Troica
dignus saecula (*Priami Titho-
nive*) . . transcendere II 1, 90
nec senior Peleus natum comi-
tatus in arma Troica II 2, 122
Troica et Euphratae supra dia-
demata felix IV 3, 160 Troi-
cus ignis (*Vestae*).

Troilus: II 6, 32 circum
saevi fugientem moenia Phoebi
Troilon Haemoniae depren-
dit lancea dextrae V 2, 121 Troilus
haud aliter gyro leviori mi-
nantes eludebat equos.

Turnus: I 2, 245 cum Turno
spectante rubet (*Lavinia*) I 3,
83 cedant Laurentia Turni
iugera (*Ardea*).

(Tusculum): cf. *Telegonus*.

Tusculus: IV 4, 16 (*hos*)
Tuscula protegit umbra.

Tuscus: II 1, 99 iam secura
patris Tuscis (*Tiberis*) regna-
bat in undis Ilia IV 5, 39 ad-
optatusque Tuscis (*Tiberis*)
gurgitibus puer innatasti (*Se-
verus*) IV 6, 10 cur Tuscus aper
generosior Umbro.

Tyndaridae *Dioscuri*: IV
8, 52 et vos, Tyndaridae, quos
non horrenda Lycurgi Taygeta
umbrosaeque magis coluere
Therapnae. (*quam Neapolis*) cf.
Amyclaeus.

Tyrius: I 2, 151 Tyrii mo-
derator . . aeni III 4, 55 Tyrios
sic fundit amictus V 2, 124
(*Parthenopaeum*) spectabant
Tyriae (*Thebanae*) non torvo
lumine matres III 1, 16 Ty-
rione haec moenia plectro
(*Amphionis*) an Getica venere

lyra? IV 4, 76 iam te (*Mar-
celli filium*) blanda sinu Tyrio
sibi *curia felix educat V 2, 29
mox Tyrios e more sinus tuni-
camque potentem agnovere
umeri (*Crispini*) V 1, 215 toris.
Serum Tyrioque umbrata re-
cumbit tegmine (*Priscilla*).

Tyros: I 5, 39 (*purpura*)
Tyri . . et Sidonia III 2, 139
qua pretiosa Tyros rubeat, qua
purpura suco Sidoniis iterata.
*cadis.

Tyrrhenus: IV 4, 23 anne
metalliferae repetit iam moe-
nia Lunae Tyrrhenasque do-
mos II 2, 2 saxaque Tyrrhenae
templis onerata Minervae III
2, 24 (*navis*) sparsit Tyrrhenae
Mareotica vina Minervae IV 3,
88 ne me (*Vulturnum*) pul-
verem gravemque caelo Tyr-
rheni sinus *obruat (obluat *M*)
profundi V 3, 166 Tyrrheni
speculatrix virgo profundum (*Min-
erva*) V 2, 1 rura meus Tyr-
rhena petit saltusque Tagetis
Crispinus 113 Tiberino in li-
tore . . *qua Tyrrhena vadis
Laurentibus aestuat unda V 3,
82 Tyrrhenae volucres (*Sirenes*)
nautis praedulce minantur.

Ulixes: II 1, 118 casus tarde
remeantis Ulixis 145 (*Glauc-
ciam*) turribus *e Phrygiis
flessit missurus Ulixes II 6, 57
speravit tardi reditus Eumaeus
Ulixis II 7, 49 tardi reducis
vias Ulixis III 5, 46 isset ad
*Iliacas . . Penelope gavis
domos, si passus Ulixes IV 2, 4
aequore qui multo *reducem
consumpsit Ulixem V 3, 148
quam tardus Ulixes cf. *Du-
lichius*.

U^mber: I 2, 253 Umbroque
Propertius antro IV 6, 10 cur
Tuscus aper generosior Umbro.

U^rbs *Roma*: I 4, 38 quae
tibi (*Gallico*) sollicitus persolvit
praemia morum Urbis amor
91 depositam Dacis pereuntibus
Urbem II 1, 20 spectatumque
Urbi scelus IV 4, 18 te
quoque clamosae quatenam
plaga mitior Urbi subtrahit?
IV 5, 47 sunt *Urbe (turbae *M*)
Romanisque turmis qui Libyam
deceant alumni V 1, 222 ante
Urbem qua primum nascitur
ingens Appia. *cf.* *Ausonius*,
Latius.

U^rsus *Flavius U.*: II *praef.*
25 Ursum quoque nostrum,
iuvenem candidissimum et sine
iactura desidia doctissimum
II 6 *tit.* consolatio ad Flavium
Ursum de amissione pueri delicati
10 famulum gemis, *Urse
(ut se *M*¹) pium 15 hominem
(*gemis*), Urse, tuum 60 o quam
divitiis censuque exutus opimo
fortior, Urse, fores! 93 quid
terga dolori, Urse, damus?

(*Varro*): *Atacinus cf. II 7, 77.*

Veⁱens: IV 5, 54 in paternis
(*Maximi*) sedibus et solo
Veiente.

Ve^eda: I 4, 90 captivaeque
preces *Veledae (vel
dae *M*).

Veⁿus: I 2, 52 alma Venus
thalamo pulsa modo nocte
iacebat 159 alma Venus (*exultat*)
I 3, 10 tunc Venus Idaliis
unxit fastigia sucis II 7, 84
qualem (*coniugem*) blanda Venus
daretque Iuno III 1, 150
Lucrina Venus III 4, 22 molles
agitat Venus aurea cygnus

32 tune (*Earinus*) Ausonias
.. ibis ad arces neglectus
Veneri? III 5, 22 benigna quam
(*uxorem*) mihi sorte Venus
iunctam iuvenilibus annis servat
et in senium V 1, 233 Venus
hoc non improba saxo
(*fingitur Priscilla*) V 3, 164
Veneri plorata domus (*Pompei*)
cf. *Aeneius*, *Amor*, *Cytherea*,
Dione, *Paphie*, *Paphius*.

(*Vergilius*): *cf.* *Aeneas*,
Aeneis, *Culex*, *Maro*, *Maroneus*.

Ve^saevus: IV 8, 5 insani
solatur damna Vesaevi *cf.*
Vesvius.

(*Vespasianus*): *cf.* I 1, 31
(*templum Divi Vespasiani*) 74.
97. III 3, 138. IV 2, 58.

Ve^sta: I 1, 36 atque exploratas
iam laudet Vesta ministros *cf.*
Dardanius.

Ve^stinus *Vindicis amicus*:
IV 6, 94 par magnis Vestinus
*avis.

Ve^suvinus: II 6, 61 si vel
fumente ruina ructassent dices
Vesuvina incendia *Locroe
(-os *M*) III 5, 72 non adeo Vesuvinus
apex et flammea dirimontis
hiems trepidas exhausit civibus
urbes V 3, 205 flere pio Vesuvina
incendia cantumens erat (*Stati patri*).

Ve^svius: IV 4, 79 fractas
ubi Vesvius *erigit iras *cf.*
Vesaevus.

Ve^ttius: V 2 *tit.* Laudes
Crispini Vetti Bolani filii *cf.*
Bolanus.

Ve^tustas: I 6, 39 i nunc
saecula compara, Vetustas! IV
1, 28 mecum, longa Vetustas,
dinumera fastos.

Vibius Maximus: IV *praef.* 22 Maximum **Vibium* (*vivium* M²) et dignitatis et eloquentiae nomine a nobis diligere . . eram testatus IV 7 *tit.* Ode lyrica ad **Vibium* (*vivium* M) Maximum.

Victoria: V 3, 144 totiens lassata tamen nusquam avia frondes abstulit atque alium tetigit *Victoria* crinem.

Vindex Novius V.: IV *praef.* 19 *Vindicis* nostri *Herculem* *Epitrapezion* IV 6 *tit.* *Hercules* *Epitrapezios* *Novi Vindicis* 3 rapuit me cena benigni *Vindicis* 22 quis namque oculis certaverit usquam *Vindicis*, artificum veteres agnoscere ductus?

Violentilla: I 2 *tit.* *Epithalamion Stellae* et *Violentillae* 25 quo (*die*) *Stellae Violentillaeque* professus clamaretur hymen *cf. Asteris*.

Virgo aqua: I 5, 25 exceptura natatus *Virgo*.

Virtus: I 6, 62 ridet *Mars* pater et cruenta *Virtus*.

Vitorius Marcellus: IV 4 *tit.* *Epistola* ad **Vitorium* (*Victorium* M) *Marcellum*.

Voluptas: I 3, 9 ipsa manu tenera tecum scripsisse *Voluptas* ***.

Vopiscus Manilius V.: I *praef.* **Manilius* . . *Vopiscus*, vir eruditissimus et qui praecipue vindicat a situ litteras iam paene fugientes I 3 *tit.* *Villa Tiburtina Manilii Vopisci* 1 facundi *Tibur glaciale Vopisci* 22 ceu placidi veritus (*Anien*) turbare *Vopisci Pierios* . . dies.

(*Vulcanus*): *cf. I* 5, 6. 31. *Lemnius, Mulciber*.

Vulturnus: IV 3, 67 flavum caput umidumque late crinem mollibus impeditus ulvis *Vulturnus* levat.

(*Xerxes*): *cf. Athos*.

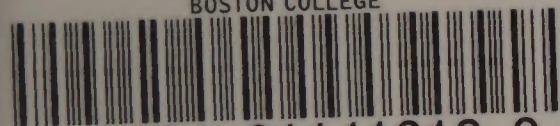
Zephyrus: III 1, 156 volucres *Zephyros* praecedere telo III 2, 28 vos *Zephyris* aperite sinus 46 soli *Zephyro* sit copia caeli IV 5, 8 *in *Zephyros Aquilone* *fracto.

Zeuma: III 2, 137 *Zeuma*, Latinae pacis iter V 3, 187 alter *Achaemenium* secludit *Zeumate Persen*.

[illegible]

NOT TO BE TAKEN FROM THIS ROOM

BOSTON COLLEGE



3 9031 01141612 0

161691

161691

Author

Title

**BOSTON COLLEGE LIBRARY
UNIVERSITY HEIGHTS
CHESTNUT HILL, MASS.**

Books may be kept for two weeks and may be renewed for the same period, unless reserved.

Two cents a day is charged for each book kept overtime.

If you cannot find what you want, ask the Librarian who will be glad to help you.

The borrower is responsible for books drawn on his card and for all fines accruing on the same.

